E

THE *Late* HON. MR. SORABJI SHAPOORJI BENGALEE, C.I.E.,
ONE OF THE EMINENT PIONEERS OF THE SOCIAL, RELIGIOUS, AND FEMALE EDUCATIONAL REFORMS IN THE PARSI COMMUNITY FROM 1860 TO 1890.

THE DÎNKARD,

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT OF THE FIRST PART OF BOOK IX., WITH ITS TRANSLITERATION IN ROMAN CHARACTERS, TRANSLATIONS INTO ENGLISH AND GUJARATI WITH ANNOTATIONS, AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS,

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA, B.A.,

PRINCIPAL, SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY ZARATHUSHTI MADRESSA,

BOMBAY.

VOLUME XVII.

BOOK IX.,

CONTENTS OF THE GÂTHIC NASKS, PART I.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE OF THE TRUSTEES

OF THE

SIR JAMSHEDJI JIJIBHOY TRANSLATION FUND.

Bombay:

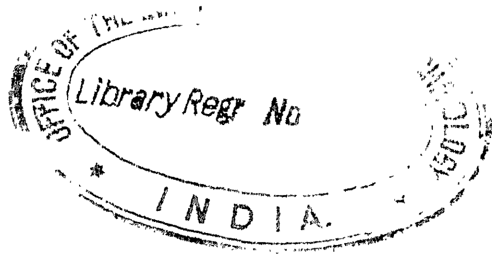
BRITISH INDIA PRESS.

IN THE YEAR 1291 OF YAZDAJARD, AND 1922 OF CHRIST.

Printed by B. Miller, Superintendent, British India Press, Mazagon, Bombay;
and Published in India by Darab Dastur Peshotan Sanjana, B.A.,
85, Cumballa Hill, Bombay.

CONTENTS.

INTRODUCTION.

The last volume of the present series brought up the publication of the Dinkard to the end of Book VIII. The present volume places before the public the Pahlavi text, transliteration, and translations into English and Gujerati of the first thirty-one chapters of Book IX. The only old MS. available for the editing of Book IX. is DM., including the missing folios found in DP., and K., which have been carefully followed while preparing the text contained in this volume.

The edition of the Pahlavi text of Book IX., has now been put before the public for the first time in this form, and an attempt has been made, as in the previous volumes, to render the translations as readable as possible for the student as well as the layman, without in any way depriving it of its literal sense so very necessary for its close study. No pains have been spared to give the most correct text so far as possible, and to enhance the utility of the work by the addition of copious notes* illuminating the obscurity of the language, explaining philological and historical references, and indicating, where possible, the allusions to the existing Avesta texts.

The Books VIII. and IX. are particulaly interesting and important parts of the voluminous Pahlavi work, the Dinkard. The author attempts at giving the contents of the original twenty-one Avesta Nasks relating to the Zarathushtrian Religion including its moral, social, and penal codes. It appears that at the time when these books of the contents were written almost the whole of the sacred Avesta literature and its Pahlavi Version, with the only exception of the Vashtag Nask, had been in existence. The writer seems to have relied entirely

* For several of which I am indebted to an Irânian scholar.

on the Pahlavi Version, for where he could not obtain the Pahlavi Version, as in the case of the Nâdar Nask, he has not ventured to give the contents of that particular Nask from the original Avesta accessible to him. As regards the rest of the Nasks, it is manifest that he gives their contents after having thoroughly studied the Pahlavi Version, for when we compare his analysis of the *Vendidâd* with the Pahlavi rendering of the original Avesta text now extant, we cannot help commending him for his accuracy and fidelity to the original Pahlavi.

Ancient Zarathushtrian Avesta Scriptures have suffered much through the ravages of time but it is our good fortune that through the Dînkard, Books VIII. and IX., we can get some idea of their scope and contents. From the Avesta Nasks existing at the present day it is possible to suggest the probable extent in pages of the Avesta Nasks, or of the entire Avesta literature as it had existed in the period when it was authoritatively rendered into Pahlavi in the Sâsânian dynasty. The size of each of them may be given in pages approximately as follows :—

			Av. pages.
Gâthîc Nask	1	Suta-kara (Sûdgar)	29
,, ,,	2	Varshta-māthra	51
,, ,,	3	Bagha	60
Hadha-māthric	4	Dâma-dâta	54
,,	5	Nâdar	41
,,	6	Pâchaka	56
,,	7	Ratu-dâta-haîtag	65
,,	8	Barish	23
,,	9	Kashkîsrûb	34
,,	10	Vishtâspa-sâsta	13
Gâthîc	11	Vashtag	54
Dâtîc	12	Chitra-dâta	14
Gâthîc	13	Spenta	61
Dâtîc	14	Baghân-Yasnya	135
,,	15	Nîkâtûm (or Nîkîgtûm)	375
,,	16	Dûbâ-srû-jîti	172
,,	17	Hûspârama	276

				Av. PAGES.
Dâtîc	.. .. ..	18	Sagâtûm	325
,,	.. .. ..	19	Jvîd-Shaêdâ-Dâta	141
Gâthîc	.. .. ..	20	Hadhaŏkhta	53
,,	.. .. ..	21	Staŏta-Yasnya	72

Hence the total number of pages of the twenty-one Nasks is approximately 2,104, of which only 423 pages survive now in the editions of the existing Avesta texts by Westergaard and Geldner.

Looking at the task which lay before him, that of summarizing the whole of the twenty-one Nasks of the Avesta, the Author discreetly formulates a definite plan for himself, in his Pahlavi Introduction to Book VIII. (§§ 22, 23). First he purposes to give a succinct account of what was stated in each of the twenty-one Nasks, and then a detailed description "of what is accessible in its different *hâs* and *fargards*" (§. 22). This plan, somehow, the author does not observe throughout the whole treatise. It is strictly adhered to in the first five chapters of Book VIII., and tolerably well, till we reach the end of chapter XIV. From the next chapter he seems to have given up his idea of giving a compressed survey, and begins to give a detailed account of each section of the Nask. This continues till his remarks about the eighteenth Nask come to an end. The author then reverts to his former plan, and Nasks 19-21 are again summarized concisely.

The Book IX. contains the detailed description of the first three Nasks in accordance with the scheme formulated by the author in his Pahlavi Introduction to Book VIII. It is our misfortune that only the first three Nasks are so described in details by the author. The summary of the different *fargards* or chapters of the Sûdgar Nask is given in chapters II.—XXIII., of the Varsht-Mânsar Nask in chapters XXIV.—XLVI., and of the Baga Nask in chapters XLVII—LXVIII.

We are unable to know whether the folios containing the detailed description of the other Gâthic and Hadha-Mãthric Nasks are missing from the MSS. now extant or the author abandoned his scheme as Spencer did in his *Faerie Queene.*

The three Gâthic Nasks summarised in Book IX., as it appears from their contents, were devoted to explanatory commentaries on the various *hâs* or chapters of the Gâthâs contained in the Staŏta-yasht Nask, the first of the Gâthic Nasks. This fact further draws our attention to the division of the Avesta Scripture into twenty-one Nasks to correspond to the twenty-one words of the Ahunavairya formula.

The Sûdgar Nask is the first Nask treated in this Book. From the description of its different *fargards* or chapters we learn that the Nask was devoted to elucidating important points from the Avesta text of the various *hâs* of the Gâthâs with suggestive remarks and allusions to the history and legends prevailing in ancient Irân. Thus the story of Keresâspa including Zarathushtra's intervention for saving the soul of the great hero from hell was narrated in the fourteenth *fargard* of this Nask. Similarly the struggle between Dahâk and Fraêdûn, with the ultimate triumph of the latter, forms the theme of the twentieth *fargard.* A portion of the twenty-first fargard of this Nask contained the interesting story of the glory of the reign of Kâi-Ûs, and his final downfall on account of the machinations of the demon of wrath.

When we study the Gâthâs as we now hold them, we are surprised to note that fire is mentioned in very few places therein. The tenth and the eleventh *fargards* of the Sûdgar Nask are devoted to fire, and they thus furnish to us the source of various rituals connected with the fire, and of observances for consecrating the holy symbol as we find prevailing among the ancient Irânians. Some of the passages describing the complaint of the fire such as §§ 11-12 in chap. X., and § 1 in chap. XI. are highly poetic.

The other *fargards* of this Nask furnish us with very useful information regarding various moral principles in vogue among the people during whose times the book was composed. Truth and righteousness are extrolled in very high terms, while vice in all its forms is abhorred. The Nask indirectly shows us the importance attached in those times, early in the history of civilization as they were, to the attention bestowed on the training of the character in the youth. It was principally on account of the influence he excercised on character that the *dastur* was given such a high place in Irânian society. He was both the preceptor and the judge. He knew what was right, and was hence the best person to decide cases of deviation from the true path. An Irânian could not break his promise under any circumstances whatsoever, even though there was not the "slightest ground to maintain it at law." (*Vide* chap. XI., § 30). The description of the horrors of hell and that of the way to it for the wicked, are also given with a view to make people recoil from evil in all its manifold forms. (*Vide* chap. XIX., §§ 2-3).

It may be mentioned here that each *fargard* of this Nask is named after the beginning words of each *hâ* or the Gâthâs. The first three *fargards* are named after the three sacred formulæ: the *Ahunavar*, the *Ashem-vohū*, and the *Yênghê-hâtâm*. Again one *fargard* is called the Yasna to correspond with the Yasna Haptanghâiti, while the last *fargard* is the Airyaman, Yasna LIV., furnishing the theme for it. This last chapter is almost wholly devoted to the exploits of the Kayânian monarch Kaî-Khûsrôî.

The Varsht-mânsar Nask deals with the chapters of the Gâthâs and the three formulæ from quite a different standpoint. Unlike the last Nask we find that the author adheres to the Avesta text of the Gâthâs more closely and more faithfully; and hence we are able to trace the connection of each section to some line in the corresponding *hâ* of the Gâthâs.

The chief object of the Nask appears to be to bring home to us the great truths embodied in the Gâthic hymns in their application to facts.

The first *fargard* of it, which is called the *Aêthrapaitish*, treats of some text which is now lost to us. It deals with the birth of Zarathushtra and his great powers for repelling the demons. It is to be regretted that such an important text which might have thrown a flood of light on some of the early years of the life of the great Prophet, should have disappeared from our sacred writings.

The next three *fargards* of this Nask are devoted to commentaries on the three oft-repeated formulæ, the *Yathâ-ahû Vairyo*, the *Ashem-vohu* and the *Yêngnê-hâtâm*. The fifth *fargard* (chapter XXVII.) introduces us to the first chapter of the Gâthâs proper. The study of this and the following chapters will show that the *fargards* of this Nask followed the text of the Gâthâs more closely than those of Sûdgar Nask. We can easily trace the connection between the contents of this Nask to almost each line of the corresponding Gâthic text. (See my footnotes to the English Translation).

The eighth *fargard* of this Nask, summarised in chapter XXX., contains the interesting conversation between Zarathustra and the demon Aresh, which must have furnished the basis for a similar story we read about the temptations of Zarathushtra in *Vendidâd* XIX. The conflict between good and evil formed the subject matter of a part of this *fargard*.

The last chapter in this volume (Chapter XXXI.) deals with the evil wrought by demons in various ways.

The history of the early copies of the Pahlavi text of the Dînkard may be settled from the first and second colophons found in DM. and DE.* The first colophon states that the

* The Manuscript copy of the Dînkard in the hand-writing of my learned ancestor, the late Dasturân-Dastur Edulji Darabji Sanjana of Bombay.

surviving Books III-IX., of the Dînkard now extant, were found and discovered in Asuristân, near Bagdâd, whereof the earliest copy was made by Mâh-vindât, son of Narimân, son of Bahrâm, son of Mehrvân on the Dîn rûz of the month of Tîr, in the year 369 after the 20th year of Yazdajard, son of Shahryâr (about July 1020, A.D.). Consequently, it was made after about 170 years of the first compilation of the work by Ataro-farobag, son of Farrukh-zâd, who had a religious controversy with Abâlish in the presence of Khalifah al-Mâmûn, who reigned from A.D. 813-833 (see also Shikand-gûmânîk-Vijâr, chaps. IV., IX., and X.). It is manifest from this colophon by Mâh-vindât that he had not copied his text from the original manuscript of the Dînkard of Atarôpât, son of Hîmîd, but from a copy supposed to be the earliest surviving in his time, in which the first two books were already missing. The second colophon appended to the earliest copy now surviving, mentions as its writer Shaharyâr, son of Ardashir, son of Rustam, son of Erach, son of Kôbâd, son of Irân-shah, who completed his copy on the day of Ahuramazda of the month of Spendarmad, in the year 865 after the 20th year of Yazdajard, (about 1516 A.D.). The original of that copy by Shaharyâr, had been transcribed by Marzbân, son of Spendâd, son of Marzbân, son of Mehrvân, son of Spendâd, son of Mehrvan, son of Marzbân, sôn of Dahishn-ayâr, son of Rôz-veh, son of Shah-mard. "The date of Marzbân's copy," says Dr. West, "may be approximately fixed by observing that his father's first cousin wrote a copy of Ardâ-Virâf and Gôsht-Fryân, mentioned in K. 20, in the year 690 of Yazdakard, while his great-great-grand-uncle wrote a similar copy, mentioned in MHs, in the Parsi year 618. If this Parsi year be reckoned from the era of the 20th year of Yazdakard, as seems probable, these dates give 52 years for three generations; and Marzbân, living one generation later than the writer of A. Y. 690, may perhaps have written his copy of the Dînkard about A. Y. 707 (A.D. 1338); so that there was probably another copyist

intermediate between him and Mâh-vindât-î Naremâhân, of whom no record has been preserved.........The third colophon was written by Mâh-vindât, son of Behram, son of Ardashîr of Tûrkâbâd, who completed his copy, from that of Shahryâr, on the day Âvân of the month of Khûrdâd in the Parsi year 1009 after the 20th year of Yazdakard (21st December 1659 N. S.). This copy which constitutes the manuscript B, [called DM. in this volume] was afterwards approved by Vâhrâm, son of Mâh-vindât, son of Rûstâm, son of Anoshakroban, son of Rûstâm of Tûrkâbâd, who blesses the writer of the second colophon, on the day of Tîshtar, of the month of Vohûman, in the year 1038 of Yazdakard (18th August, 1669, N. S.). It was also finally seen and approved by Rûstâm, son of Gushtâsp, son of Erdîshêr, who likewise blesses the writer of the second colophon........."

For the use of the student of this volume I quote here some of Dr. West's general remarks on Books VIII. and IX. of the Dînkard, contained in his Introduction, pp. XXXVIII-XLIII:—

"In dealing with this account of the Nasks it is always necessary to remember that the compiler of the Dînkard relies entirely upon their Pahlavi versions, as he states distinctly in Dînkard VII., chapter I., 3; he occasionally mentions the Avesta texts, as in chapters VI., 1, XII., 1, and it is abundantly evident to the practised translator, that Avesta phrases often underlie the Pahlavi passages which seem to be quoted at length from the original Nasks, especially in Dk. IX.; but for some of the details mentioned there may be no older authority than a Pahlavi commentary, and this should ever be borne in mind by the sceptical critic in search of anachronisms."

"Regarding the authorship of the summary account of the Nasks, contained in the Dînkard, Books VIII., IX., it may be reasonably assumed, in default of any positive information, that the compiler was Âtûrpâd, son of Hêmêd, the last editor of the Dînkard. And as nothing is said about any previous treatise being consulted, it may be safely supposed that he had access to the Avesta texts and Pahlavi versions of all the Nasks he describes, fully three centuries after the Mahammadan conquest of Persia. The only Nask he could not obtain was the Vashtag, and the Pahlavi version of the Nâdar was

also missing......The survival of so much of the sacred Zoroastrian literature, during three centuries of Mahammadan era, indicates that the final loss of nearly all this literature was not so directly attributable to the Arabs as the Parsis suppose. So long as a considerable number of the Persians adhered to their ancient religion, they were able to preserve its literature almost intact, even for centuries; but when through conversion and extermination, the Mazda-worshippers had become a mere remnant, and then fell under the more barbarous rule of the Tartars, they rapidly lost all their old literature that was not in daily religious use. And the loss may have been as much due to their neglecting the necessary copying of manuscripts, as to any destructiveness on the part of their conquerors ; because the durability of a manuscript written on paper seldom exceeds five and six centuries........"

I again express my indebtedness to the indefatigable labours of my predecessor in the field, the great English scholar, the late Dr. E. W. West, for his translation of the Dînkard, Book IX., in the Sacred Books of the East (Vol. XXXVI). His attempt, however helpful, has still all the draw-backs of a first translation of a difficult Pahlavi work like the Dînkard. Besides, Pahlavi scholarship has progressed considerably since the days of Dr. West. So I have at places differed considerably from this eminent authority, though not without some hesitation at times, and have tried to breathe so far as possible into my translations the spirit of Zarathushtrianism to which the twenty-one Nasks were intended to give expression. At the same time there are other places where I have thought it appropriate to adopt the learned savant's English rendering almost without any alteration.

Concluding, I beg to apologise for the long delay in the publication of this volume, due to dearth of suitable paper and other circumstances.

85, Cumbala Hill,
Bombay, 26*th* *July*, 1922.

THE DÎNKARD.

BOOK IX.

On the Various Expositions of the Holy Books of the Religion.

INTRODUCTION.

[illegible]

INTRODUCTION.

Shnŏsar Dâ*d*âr Aûharma*zd*a. Nîyâyishna i Daêna Ma*zd*a-yasna.

Nôhûm babâ madam hâta fargar*d* î nasg nasg, va za*k* î hav*â*nd bâharân burîna*g* pavan chandîh î za*k* *b*aên aêvak aêvak min nasgân ay*â*v*i*shna sâmân, vi*j*ârishna î â*v*âyishnîk vichî*d*a*g* î azash, chêgûn haît nisangag-l î min kabad aûshmûr-ishna i *b*aên.

1. Excepting about a couple of signs of punctuation, the Pahlavi has none else. But for the convenience of the student we have introduced a few in the texts which follow.—2. The text adds here ∵—3. DM adds [illegible]—4. DM [illegible], K has [illegible]—5. Thus DM; rest [illegible].

PART I.

THE SÛTGAR NASK.

CHAPTER I.

[illegible]

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(3) [illegible]

CHAPTER I.

Stâyis̲hna i Daêna i Ma*zd*ayasna î jvî*d*-s̲haêdâ î Aûha*r*ma*zd*a dâ*d*istân.

(1) *Sûdgar* haît 22 fargar*d*. Fratûm fargar*d* *Yatâg-ahûg-vairiyôg* c̲hêgûn Yatâg-ahû*g*-vaîriyô*g* pavan bûnîh î Daêna.

(2) Va a*z*as̲h brêhînî*d*akîh î nasgân; a*z*as̲h mûn amat madam aê 3 dânis̲hna î fratûm; a*v*artûm î a*vâr*îg dânis̲hnîhâ ḫaîtîh pavan jîyâ*g* î na*f*s̲h*â* nimû*d*-ic̲h.

(3) Va litam*â* yema*lel*ûnî*d* madam amâvandîh va pîrû*z*garîh î min gû*f*tan î Yatâg-ahû*g*-vaîriyô*g* madam kârân bûn :—Aêvak amatas̲h mandavam

1-1. Omitted in K with the note سرخم باید نوشت.—2. DM omits.—3. Defective in K.—3a. All س ر.—4. K adds ١.—5. Thus in DM. K omits [illegible].—6-6. K omits. DM [illegible] for [illegible]

kâmê*d* gû*f*tan; aêvak amata*sh* mandavam kâmê*d* bavîhûnastan; aêvak amat ô*l* kâr vazlûnê*d*; 2 amata*sh* âfrîn yezbamûnê*d* ka*rd*an; 4 amat ô*l* ra*d*-franâmi*sh*nîh yazi*sh*na î gâsânbâr; 5 amat ô*l* drû*j* ba*r*â bari*sh*nîh; 6 amat ô*l* amâvandîh; 6 amat ô*l* pîrûzgarîh kârîzâr; 7 amat ô*l* za*k* î Ame*s*û*sp*endân yazi*sh*na, amat yazi*sh*na î Ame*s*û-*sp*endân kâmê*d* ka*rd*an; 8 amat ô*l* za*k* î ya*sh*arûbân fravâhar *y*azi*sh*na; 9 amata*sh* tô*kh*ma ô*l* damî*g* kâmê*d* ramîtuntan; 10 amata*sh* gû*sh*na kâmê*d* *sh*edkûnâñ; 11 amat ô*l* nî*sh*ă bavîhûnastan vazlûnê*d*; 12 amata*sh* pavan kôf-l lâlâ hêmnunê*d* vazlûntan; 13 amata*sh* ô*l* rûstâ*g*-l kâmê*d* vazlûntan; 13 amat a*v*îg-râs ba*r*â vazlunê*d*; aiyôp amata*sh* pavan za*k* î â*v*ân vi*d*arg ba*r*â kâmê*d* vazlûntan.

1-1. K omits.—2. DM omits.—3. DM omits final [illegible].—4. [illegible] in DM.—5-5. [illegible] in DM.—6. DM [illegible].—7. ∵ in K.—8-8. DM repeats these words through error.—9-9. DM omits.—10. Thus in DM; K gives [illegible].—11. DM gives [illegible].—12. DM [illegible]; K [illegible].—13. All [illegible].—14. [illegible] in DM.

(4) [illegible]

(5) [illegible]

(6) [illegible]

---

(4) Va madam aêg̱h pavan zanis̱hna î s̱haêdân, *fr*atûm Yatâg-ahû*g*-vaîriyô*g* gû*f*tan; va madam dahis̱hnân î s̱hapîr avâyis̱hnî*g* aûs̱hmûris̱hna mi*l*ayâ i Ahûnavar, hanger*dî*gîh i hamâ*g* ô*l* Zaratûhs̱ht*ra* gû*f*tan; va madam pavan *f*r*âz*-srâyis̱hnîh, pavan *f*rârûn mînis̱hnîhâ, Aẖunavar ko*l*â mârî*g* s̱haêdâ-1 akârîhêt, va pâ*sp*ânîh î tanû va k̲h̲vâsta*g* min paîtîyâra*g*.

(5) Madam ba[n]*ȷ*is̱hna î nasgân 21 min-ic̱h *f*ratûm va da*d*îgar va sa*d*îgar gâs î Ahunavar.

(6) Va madam a*f*zûn î dâmân min mînis̱hna, gûbis̱hna, va kûnis̱hna î râ*d* î yas̱harûb aêrpat vês̱h yehvûnt, va tarsa*g*âsîh za*k* î ôl*â* vês̱h ka*rd*an; va hamîs̱ha*g* mînî*d*ârîh î yas̱harâyîh; va haîtîh zagas̱h pâ*d*dahis̱hna.

Yas̱harâyîh â*v*â*d*îh pâhlûm haît.

---

1. K [illegible].—2. K omits.—3. DM [illegible].—4. DM omits.—5. Thus DM; K adds [illegible].—6. Thus in DM; K [illegible].

CHAPTER II.

(1) [illegible]

CHAPTER III.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

CHAPTER II.

(1) Da*d*îgar fargar*d* *Ashem-vohûg*, madam stâyis̱hna î yas̱harâyîh î daêna mizd, va astâyis̱hnîh î pûhal min yas̱harâyîh patiyânîh.

Yas̱harâyîh pâhlûm â*v*â*d*îh haît.

CHAPTER III.

(1) Sa*d*îgar fargar*d*, "Yê*ing*hé Hâtãm," madam va*b*îdûnt î mar*d*ûm pavan dêr-zâyis̱hnîh, va amat 50 s̱hnat ba*r*â zîvênd, a*f*râ dêr yehvûntan; za*k*-*ic̱h* î râmis̱hna zîvis̱hnatar min an-s̱hûtâân pavan barîn zagas̱h zîndakîh aôs̱h ma*d*an.

(2) Va nêvakîh î stih ba*r*â za*k* î yas̱harâyîh *z*ûs̱hâram râî ô*l* ar'*j*ânîkân yehabûnîhêt; va a*v*â*r*îk sac̱hîhêt.

1-1. All missing in K.—2. DM [illegible].—3. DM adds [illegible].—4. Thus DM; K [illegible].—5. DM adds [illegible].—6. DM adds [illegible].—7. DM omits.—8. In DM; K omits.—9. Thus K; DM gives [illegible] which West would read as *gadâîgî-aîtô*, "are impoverished."

(3)

CHAPTER IV.

(1)

(2)

(3) Va denâ-ich aêghash zak î shaêdân dâd rûbâg ôl shaêdân zûr kard yehevûnêd, tûbânîg aîsh mûn ôl ar'jânîk khᵛâstâr mindavam la yehabûnêd.

Yasharâyîh haît pâhlûm âvâdîh.

CHAPTER IV.

(1) Chahârûm fargard, *Yânîmanôg*, madam aêgh dêr zihîshnîh zak î pavan tan î pasîn pâhlûm; va dadîgar zak î kanun amatash khrad, va farhâkht hûzvânîkîh, va tûkhshâkîh, va patûk-kârîh î havând zîndagîh kârîgînîdârân, levatâ; afash denâ 5 akârînîdâr levatâ levît: âzvarîh, va anpatûgîh, va ashgêhânîh va rîdîh, va avârûn mar'zîdârîh.

(2) Va denâ-ich aêgh Dahâk denâ 5 âhûg yehvûnt, va min zak barâ, Fraêdûn avar-aôjîhast, afash pavan zak î Yim kaên vânîd.

1. DM omits suf. [illegible].—2. DM adds suf. [illegible].—3. DM omits.—4. In DM; K writes [illegible].—5. DM adds [illegible].—6-6. DM. [illegible].

(3) Va madam girâyîh î den*â* 4 âhû*g* va girân zihîs͟hnîh î a*z*as͟h î haît mastûkîh, va davûn ham-k͟hâkîh, va yas͟harmô*g*îh, va k͟hû*d*-zŏs͟ha*g*îh.

(4) Va den*â*-ic͟h aêg͟h Yim den*â* 4 âhû*g* min gêhân ba*r*â han*g*âr*d*an, va âk͟ha*r* amargîh s͟hâyast nîvârdan.

(5) Va madam pâhrî*z* î min ôl*â* mûn, pavan gûbis͟hna âzâ*d*an pavan âk͟hûn dû*z*, va a*v*â*g*îh î staft gûbis͟hna î anâk͟hûn î ham-k͟hâk.

(6) Va den*â*-ic͟h aêg͟h ô*l* drûj vîn libbem*â*îh yehabûnê*d*, mûn za*k* î sarîtar farmân *b*aên gêhân rûbâkînê*d*.

(7) Va madam drîgûs͟h mûst-âômand pâhlûm darmân garzis͟hnîh va mûsta*g*ar min garzis͟hna î mûst-âômand lak͟hvâr pafs͟hîris͟hnîh; va a-pa*d*îris͟hnîh va a-v*â*v*rî*g*ânîh va a-dahis͟hnîh yehvûntan.

---

1. DM has [Pahlavi].—2. DM omits.—3. In DM.—4. DM adds [Pahlavi]. —5. DM [Pahlavi].—6. DM [Pahlavi].—7. DM [Pahlavi].—8. DM has [Pahlavi] which West reads *a-gâsânîh* and translates "want of Gâthâ lore."

(8) Va madam pa*d*vastakîh î ô*l* râst c̲himîg gar'*z*is̲hna mûst vi*j*âris̲hnîh; va râst gar'*z*îdârân c̲himîg-gar'*z*is̲hnîh, min za*k* î frô*d*tar dâtôbar, pâyagîhâ vad ô*l* za*k* î a*v*artûm vi*j*îrkar yehvûn*d* î haît Aûha*r*ma*z*da.

Â*v*â*d*îh yas̲harâyîh pâhlûm haît.

CHAPTER V.

(1) Pan*j*ûm fargar*d* *Khshmâîbyâ*, madam farmûs̲htan î abû ô*l* ba*r*â, va ba*r*â ô*l* abû, va ak̲h ô*l* ak̲h, va dôst ô*l* dôst, va mânpat ô*l* nâîrî*k*, va nâîrî*k* ô*l* mânpat *b*aên zimân andâ*z*is̲hna, pavan sîrîh va k̲hanj; va lâ farmûs̲htan î maînûg î gâsân ô*l* ahûig aûs̲hmûr*d*âr va srû*d*âr î gâsân.

(2) Madam gar'*z*is̲hna î mainûg î gâsân amat aêrpat va dastôbar pavan aû*z*dêhîgîh ba*r*â vi*d*îrê*d*, va kerp î za*k* gab*r*â

1. DM —2. DM omits.—3. K —4. Texts slightly defective.—5-5. DM., K. repeat through error, though West retains them. See note under translation.—6. DM

lakhvâr ôl nafshâ bûm lâ yehamtûnêd, zak râî mâ min zak barâ baên zak bûm zerkhûnishna stahamagîh î yasharmôgân yehvunêd.

(3) Va madam avartar zôrîh î maînûg î gâsân, zak-ich î râdîh pavan bûkhtan î rûbân min dûshahû.

Âvâdîh pâhlûm yasharâyîh haît.

CHAPTER VI.

(1) Shashûm fargard, *At-tâ-vakhshîyâ*, madam pâhlûmîh î 5 âvâdîh: fratûm pavan yasharâyîh, va dadîgar pavan frazand î nêvag, va sadîgar pavan zimîg î rôdishna-âômand, va chahârûm pavan ramag î mêshân, va panjûm pavan frahakhtîh î pavan khvêshkârîh.

(2) Madam khelkûnishna î ôl tûkhshâkân gadâ, ôl ashgêhânân shekunâîh.

1. K repeats through error.—2. K adds .—3. DM —4. K .—5. DM omits final .—6. DM omits.—7. DM prefixes .—8. K ; DM adds .—9. K.—10. DM has instead of the final .

(3) [Pahlavi text]

(4) [Pahlavi text]

(5) [Pahlavi text]

---

(3) Madam vindis̲h̲na î gadâ î aêvagânag yetîbûnân, va 2-gânag sagîtûnân-ic̲h̲, va 3-gânag tac̲h̲ân, va 4-gânag râtûnân-ic̲h̲, va 5-gânag debrûnân-ic̲h̲ pavan asp, va 6-gânag vâzân-ic̲h̲ pavan rây, va 7-gânag pavan dâdistân s̲h̲nâk̲h̲târîh va vic̲h̲âr-târîh, 8-gânag pavan hû-pânagîh î k̲h̲ᵛâstagân-ic̲h̲, va 9-gânag pavan s̲h̲nâsagîhâ tûk̲h̲s̲h̲âgîh î madam var'zîdârîh î zimîg, va 10-gânag pavan âmûzkârîh î Mânsra-spend.

(4) Madam girân pas̲h̲îmânîh î zarmân gabrâ, min as̲h̲gê-hânîh î pavan yavyânîh.

(5) Madam 4 mandavam î gabrâ, amatas̲h̲ pavan yavyânîh andûk̲h̲t yegavîmûnêd, pavan zarmânîh padas̲h̲ râmis̲h̲nîgtar yehvûnêd: fratûm frahâng î frârûn, dadîgar k̲h̲ᵛâstag î bar-âômand, sadîgar nîs̲h̲â î nêvag, c̲h̲ahârûm mân-î î âvâdân.

---

1. DM [Pahlavi text].—2. DM [Pahlavi text].—3. DM adds [Pahlavi text].—4. DM omits.—5. DM prefixes [Pahlavi text].—6–6. DM omits.—7. Thus K; DM [Pahlavi text] for final [Pahlavi text].—8. All [Pahlavi text].—9. DM adds [Pahlavi text] by mistake.

(6)

(7)

(8)

(9)

(6) Madam 5 gan*j*ishna î â*v*â*d*îh pâhlûm, khᵛêshkârîh, va tûkhshâ*g*îh, va khû*r*sandîh, va vaîlât-hûshîh, va châra*g*-garîh.

(7) Madam pâh*r*îz î min yetîbûnastan î levat*â* mastû*g*ân.

(8) Va den*â*-ich aêgh lâ pavan *z*ôshishna î Ya*z*adân mâdgunagân khᵛârê*d*, mûn pavan mâdgunagân hû-khᵛârishna a*v*ârûn-mînishna, za*d*âr va bêshî*d*âr î aîshân va sachînî*d*âr î kârân yehvûnê*d*.

(9) Va den*â*-ich aêgh za*k* zya-tân khûrishna vashtamûnt-âê aêgh ar'*j*ânî*g*-gâs; va aêghat vashtamûnt spû*g* yehvûnâ*d*, a*l* sangîg, aê aêgh amatat vashtamûnt ke*r*fa*g* va*b*îdûn, va min vinâs pâhrî*z*; va aêgh-at za*k* î vashtamûnih ana-aôsha*g* shâ*d*îh, aêgh drêgûshân bâhar va*b*îdûnî, a*f*at drêgûsh â*f*rînênd; va drêgûsh î yasharûb dâdistân ash pâhlûm haît â*f**r*în.

Â*v*â*d*îh haît pâhlûm yasharâyîh.

1. DM —2. DM. omits.—3-3. K —4. K —5. Thus DM.—6. K adds —7. DM adds —8. K ; DM

(2) Madam gushna*g*-mînishnîh î ôl*â* mûn drâyân vashtamûnê*d* kh^{v}ârê*d*, va shâ*d*îh î shaêdân min za*k* mar, va andar'*z* î madam lâ gû*f*tan î *b*aên khûrishna va kh^{v}ârishna mi*l*ayâ. (3) Pavan sepâs va shnâyishna î Ya*z*a*d*ân pêsh min khûrishna va kh^{v}ârishna, va pavan-ich pardâkhtan; va pâkîh î *f*ûm*â* a*j*ash yasharâyîh stâyishnîh. (4) Madam ôl*â* mûn dastôbar lâ dâshtan pavan dâ*d*, lâ na*f*sh*â*îh î hîch ki*r**f*a*g*-*î* va*b**î*dûnayên, va lâ yehamtûnê*d* ô*l* za*k* î pâhlûm ahvân.

(5) Va madam gâs î y*a**z*ishna î Srŏsh-yasharâe a*v*îrtar pavan sachîshna î *f*ratûm nêma*g* î lêlyâ; va ôl*â* î yashtâr ô*l* pâspânîh zyash min za*k* maînûg drûj nividagînî*d*a*g*îh; va gâs î ya*z*ishna î Rashnû va Âshtâ*d* a*v*îrtar min

1. DM omits.—2-2. All this missing in DM.—3-3. DM —4. K —5. DM —6. DM adds —7. K. omits.—8. Thus corrected. K ; DM —9. DM prefixes

[illegible]

zak âkhar, pavan Aûshahîn radîh, va ôlâ î yashtâr zak î jûrdâyân âvâdîh nividakînîdagîh; va gâs î yazishna î Mitrô î frâg- gaŏyôd, va Râmishna khvârûm maînôg, avîrtar pavan Hâvan radîh; va ôlâ î yashtâr zak î gŏspendân ramag nîvidakinîdagîh; va gâs î yazishna î Ashavahisht, va Âtâsh-ich î Aûharmazda, avîrtar pavan Rapiswîn radîh; va ôlâ î yashtâr zak î yasharâyîh ramag nividakînîdagîh; va gâs î yazishna î Bûr'zî khûdâê nekedân î Âvân nâf, va mayâ-ich î Aûharmazda-dâd, avîrtar pavan Aûzâêrîn radîh; va ôlâ î yashtâr zak î virân ramag nividakînîdagîh; va gâs î yazishna î yasharûbân fravâhar, va nekedân î vîr ramagân, va sâlân-ich hûmânishnîh, va amâvandîh-ich î

1. Corrected. DM. [illegible]. K. [illegible]—2. DM. omits.—3. Thus DM. and K.—4. Thus corrected.—5. DM., K. prefix [illegible].—6. DM., K. [illegible] for final [illegible].—7. DM. [illegible]—8. K. omits.—9. In DM., K.—10. DM [illegible]—11. All add the Pâzand form [illegible].—12. Thus DM.; K. prefix [illegible]—13. DM, [illegible].

CHAPTER IX.

hûtâs̱hî*d* î hûrûst î pîrû*z*gar-ic̱h î Aûha*r*ma*zd*a-dâ*d*, va vânî*d*ârîh-ic̱h î pavan a*v*ar-rûbis̱hnîh, â*v*îrtar pavan Ay*îv*îgsrû*g*srîm ra*d*îh; va ôl*â* î yas̱htâr harvisp â*v*â*d*îh bûn, va harvisp yas̱ha-râyîh paê*d*â*g*îh bar nividagînî*d*a*g*îh.

Yas̱harâyîh â*v*â*d*îh pâhlûm haît.

CHAPTER IX.

(1) Nôhûm fargar*d*, *Yasâ-âîs̱h*, madam s̱haê*d*âîh, va za*d*-gad*â*îh, va pûr-rîmanîh, va girân gandîh, va girân vinâsîh, va â*z*âr, hamâ*g* maînûgîg va stihîg nêva*g*îh, î kûn-mar'*z*. (2) Va girân vinâsîh vijâr*d*a*g*îh va rabâ ki*r*fa*g* kẖᵛês̱hînî*d*ârîh î ôl*â* î hanjî*d*âr, va s̱hkift vinâsîh î ôl*â* î s̱hnâyînî*d*âr î za*k* vinâskâr.

1. DM omits.—2. DM [illegible]—3. Thus DM.—4. Thus corrected.—5. Corrected. K has [illegible]—6. Some such word as [illegible] or [illegible] has probably disappeared from here.—7. K adds [illegible]—8. DM prefixes [illegible]—9. DM interchanges these words.—10. DM., K. add [illegible]

(3)

CHAPTER X.

(1)

(2)

(3) Min 7 î pavan saryâ î madam sarîtarîh hâvand Ganâk-maînûg aûs̲h̲mûrîd, c̲h̲îgûn Az-î-Dahâk pavan yâtûgîh, va Az-î-Srûbar pavan stahamagîh, va Vadag pavan saryâ k̲h̲ûn-nus̲h̲agîh, va Tûr-î-Brâdar-vak̲h̲s̲h̲ pavan yas̲h̲arûb-kûs̲h̲îh, va yas̲h̲armôg pavan girân vinâsîh, aêvag vîyaptîdag va vîyaptînîdag pavan girân vinâsîh yemalelûnêd.

Pâhlûm haît yas̲h̲arâyîh âvâdîh.

CHAPTER X.

(1) 10-ûm fargard, *Yâ-s̲h̲yâôsna*, madam gar'zis̲h̲na î âtâs̲h̲ân maînûg ôl Aûharmazda min ans̲h̲ûtâ 7 babâ.

(2) Fratûm, min kadakîgân; pavan k̲h̲^{v}âr va a-pûzes̲h̲ dâs̲h̲tan, va apadmân ranjînîdan, va a-s̲h̲ûst yadâ kâr padas̲h̲ kardan; va kanîg mûn âtâs̲h̲ baên azîr regelâ andar vak̲h̲dûnt k̲h̲^{v}arg s̲h̲ikastan; va gîvâh baên barâh barâ yehêtyûntan.

1. DM omits.—2. In DM; K [Pahlavi].—3. Thus corrected.—4. DM., K. [Pahlavi] inverted.—5. DM adds [Pahlavi].—6. K omits.—7. DM., K. add [Pahlavi].—8-8. DM., K. [Pahlavi].

(3) Da*d*îgar, gar'*z*is͟hna min bûr*d*ârân î âtâs͟h min za*k* mân aêg͟hs͟hân pâhrî*z* î âtâs͟h ka*rd*an pavan dâ*d*, ô*l* za*k* mân aêg͟hs͟hân pâhrî*z* î âtâs͟h ka*rd*an pavan dâ*d* levît; va tam*â* min za*k* î s͟haêdân rasis͟hna va pas͟hanjis͟hna yavyân î yal-âômand va tapis͟hna-âômand va afsâr-astis͟hna-âômând mânâk star*d* s͟hekbahônast; va bes͟h*â**z*is͟hnîh zyas͟h min za*k* ak͟hdagîh, pavan frâ*z* bûr*d*ârîh î aûbas͟h za*k* î zyas͟hân dakyâ râsîn, ayô*v* hû-gûn, ayô*v* hûkerêt, ayô*v* hadanapâd, ayô*v* ka*d*ârc͟hâî za*k* î hû-bôdtûm min aûrvarân yehevûnt.

(4) Sa*d*îgar, gar'*z*îs͟hna î min jêh mûnas͟h pavan das͟htân madam yehamtûnê*d*, gand va rîman î min das͟htân aûbas͟h yehamtûnînê*d*, va akhdagîh va star*d*îh î a*z*as͟h c͟hîgûn a*j*parnipis͟ht.

(5) C͟hahârum, gar'*z*is͟hna î min jêh mûn s͟hnûk[11] pavan atû*r*dâ*d*

1. DM omits.—2-2. DM omits.—3. K omits.—4. DM —5. DM., K. —6. DM. —7. DM., K. —8. DM. —9. K adds —10. DM., K. —11. Or, *z*ânûk.

(6) [Pahlavi text]

(7) [Pahlavi text]

(8) [Pahlavi text]

---

*b*aên shedkûnã, gês vizâr*d*, va nam va khavî*d*a*g*îh min rôêsh*â* levat*â* mûî rîman-ich azash ôl âtâsh aûpastan, va ana-khu*r*sandîhâ ja*ld*an, akhdagîh va sta*r**d*îh î azash.

(6) Panjûm, gar'zishna min ab va sa*r*dâr î a*p*ûrnâyîg pavan lakhvâr lâ dâshtan î a*p*ûrnâyîg min âtâsh, va hîkhra va a*v*âr*î*g adâ*d*îh zyash min za*k* *a*pûrnâyîgân madam yehamtûnê*d*.

(7) Shashûm, gar'zishna min paîtîyâra*g* mûnash za*k* î ayôshdâsra a*g*a-daêna madam de*b*rûnayên, azash vâ*d* î dahân madam damî*d*an, va pavan kâr farmûdan ana-âmâr yehevûnê*d*.

(8) Ha*f*tûm, gar'zishna î shkift-tar va girântar yema*l*e*l*-ûnê*d* min ôl*â*shân mûnash pavan garûb var madam var'zênd, va amatash pavan bûkht va aîrikht paê*d*â*g* ka*r**d* yehevûnê*d*, pa*d*ash jvî*d* dâ*d*istân yehevûnd.

---

1. K [Pahlavi].—2. DM., K. prefix [Pahlavi] to the word.—3. DM joins this up with the preceding.—4-4. K transposes these words.—5. DM omits.—6. So DM.; K. omits.—7. Thus DM and K.—8. DM [Pahlavi].—9. K [Pahlavi].—10. DM., K. [Pahlavi].—11. DM adds [Pahlavi].—12. K [Pahlavi].

(9) ... (10) ... (11) ... (12) ...

(9) Va *b*aên gar'zis͟hnîhâ za*k* î rîman va yûmâê za*k* î dakyâ *Irâj* va*b*îdûntan, a*f*as͟h vak͟hs͟hî*d*an pavan vas͟htîg va a-dâ*d* kâr aêva*g*âna*g* sûk͟htan va vak͟hs͟hî*d*an, aê*d*ûn c͟hîgûn amatas͟h kolâ 2 pavan â*v*âyê*d* havâ-âe. (10) Va *a*-kâm va aûs͟htâ*v*îg sûk͟htan va vak͟hs͟hî*d*an za*k* î rîman pavan sûjis͟hna ana-k͟hursandîhâ ja*l*dan, va *b*aên za*k* î adâ*d*îhâ kâr aêva*g*âna*g* sûk͟htan vak͟hs͟hî*d*an, aê*d*ûn c͟hîgûn amatas͟h kolâ 2 pavan â*v*âyê*d* havâ-âe vak͟hs͟his͟hna bês͟hast.

(11) Va denâ-ic͟h yema*l*e*l*unê*d* aêg͟h: "Lâ latamâ yehevûnam; va min latamâ lâlâ hanjam, min *z*imî*g* madam ô*l* âsmân; Lak li-îc͟h be*r*â havâ-ôm, frê*h* ô*l* lak c͟hîgûn za*k*-ic͟h î za*k*âî dâm". (12) Afas͟h gûft Aûha*r*ma*z*da aêg͟h: "Aê*d*ûn lak âtâs͟h madam yekavîmûnîh, pavan k͟h^vês͟hkârîh i lak za*k* vazra de*b*rûnayên,

1. DM. omits.—1a. DM [illegible]—2. DM., K. [illegible]—2a. K omits final [illegible]—3-3. K. omits.—4-4. These four words are missing in DM.—4a. DM [illegible]—5. DM adds [illegible] erroneously.—6. K [illegible]—7. DM., K. [illegible]—8-8. K omits.—9. DM [illegible]—10. The text of folio 379 from this word up to [illegible] in chap. XI, § 15, p. 25, l. 12, is missing in DM.; but it is found in K.—11. DM., K. [illegible]—12. K [illegible]

(13)

(14)

CHAPTER XI.

(1)

pavan mâînûg havâd afzâr-î î chîgûn zak yehabûnam, mûn pavan zak harvist ahvô î ast-âômand barâ vardih, ôl zak î asar rôshnîh zakâî, va ôl zak î asar târîkîh zakâî.

(13) Va denâ-ich aêgh mûn âtâsh pâhrîz vabîdûnayên, ash zak î mahîst tarsgâyîh baên Âûharmazda kard yehevûnêd. (14) Yasharûbân shnâyînîdârîh pâhlûm, va zak î ôlâ bêshishna saryâtûm; zak amat khûshnûd frâdînênd dâd î Yazadân, aêgh barâ afzâyênd; amat bêsht rêshînênd shaêdâ, aêgh barâ kâhênd.

Haît yasharâyîh âvâdîh pâhlûm.

CHAPTER XI.

(1) 11-ûm fargard, *Yêsna*, madam hanjaman î mainûgân yazadân gar'zishna î âtâsh râî, va hanjamanîg garzishna î âtâsh levatâ gûftan î denâ-ich aêgh:—"Lâ latamâ yehevûnam, min latamâ lâlâ hanjam, min zimîg madam

1. K., DM —2. Only K.—3. DM adds —4. K
5. K omits.—6-6. DM ; K —7. K

ôl âsmân, tamâ havâ rôs̱hnînam avô haft kês̱hvar zimîg, c̱hîgûn mâh va k̲h̲ûrs̱hêd va star-ic̱h î baga-dâd amat pavan bâm î nafs̱hâ rôs̱hnînênd.

(2) Va gûbis̱hna î Aûharmazda madam râst-garzis̱hnîh î âtâs̱h, baên gûmîk̲h̲tagîh î dâm âtâs̱h a-paîtîyârag dâs̱htan lâ s̱hâyîdan; va dahis̱hna î dâm ôl stih levatâ paîtiyârag-âômandîh, âtâs̱h-ic̱h min dâs̱htan lâ s̱hâyîdan î a-dahis̱hnîh î levatâ a-paîtîyâragîh; âtâs̱h-ic̱h s̱hapîr yehevûntan râî, âtâs̱h k̲h̲ursandînîdan, pâhrîz paêdâkînîdan.

(3) Gûftan î âtâs̱h aêg̱h: "Lâ zak âînînag-î, min zak aêg̱h aêdûn c̱hîgûnam k̲h̲ᵛahîs̱hna kard, aêg̱h aêdûn havâ rôs̱hnînam, Aûharmazda! âkâs havâ-ih, baên dâmân aêg̱h aêdûn lâ s̱hâyîm yehabûnt; adîn li Aûharmazda yensegûn! adîn li tamâ barâ yehabûn! pavan mîyân Aîrân-vêj".

1. K omits.—2. Only K.—3. K adds ı.—4. K [Pahlavi].—5. Thus in K.—6. K adds [Pahlavi].—7-7. K omits these words.—8. K omits final [Pahlavi].—9. K adds [Pahlavi].—10. K adds [Pahlavi].

(4) [Pahlavi script]

(5) [Pahlavi script]

(6) [Pahlavi script]

(4) Yensegûnã-ash âtâsh î afzûnîg mûn Dâdâr Aûharmazda, afash zak barâ sûdag baên mân yehabûnt pavan hambarishnîh aîyyârîh; afash aêdûn pavan gûbishna gûft aêgh: "Aêdûn, lak mûn li âtâsh havâ-ih, rodishna i khvêsh pavan harvisp mân aêgh yehamtûnih, va harvist vîs, va harvist zand, va harvisp matâ; va aêdûn lak bûr'zênd âv, va aûrvar, va mûn-ich yasharûbân fravâhar, amat lak barâ pavan avispârishnîh zôhar frâz debrûnã, mardûm amat avô lak aesam frâz debrûnâñd khûshk î pavan rôshnîh nigîrîd"; ajash aêdûn gûft aêgh: "Denâ Âtarŏ Gûshnâsp".

(5) Madam hâvand mizdîh î drûdâr, va parîshîdâr, va rôshnînîdâr î aesam; amat kolâ 3 zôshâram râî vabîdûnâñd, hâvand yasharâyîh havând.

(6) Madam chîharîh i mizdîh î âsnôtâr, va dagyâ, va pâdyâv

1. Thus K. DM [Pahlavi script].—2. Thus corrected from [Pahlavi script] or [Pahlavi script] of DM and K.—3. K [Pahlavi script].—4. Thus in K.—5. K [Pahlavi script].—6-6. K transposes.—7. DM adds [Pahlavi script].—8. K omits.—9. Thus K.

[Pahlavi]

(7) [Pahlavi]

(8) [Pahlavi]

(9) [Pahlavi]

(10) [Pahlavi]

(11) [Pahlavi]

kardâr î zak âtâsh srakht, va aesam madam bûrdâr, va frâz âsnâtâr, va frâz kardâr î âtâsh, barâ bûrdâr aesam î girân farmûd; dâtîg kâr dîg va kûdâmag,[5] azash vinâs î ôlâ î jûmbînîdâr.

(7) Va madam zadâr î zak î âtâsh srakht.

(8) Va madam bûrdâr zyash zak î tar aesam.

(9) Va madam âfrîn î âtâsh ôl anshûtâân mûn azash khûshnûd.

(10) Va madam andar'z î madam lâ debrûnã î ôl âtâsh zak î min dûz va hazhal zôr; va girân puhalîh î ôlâ î debrûnã âlvandîh; va rêshgûnîh î âtâsh min zak î amat ôlâ-ich zyash hû-barishna yazêd, min âhûkînishna î shaêdân ângûn yehevûnt.

(11) Va denâ-ich aêgh min zak î âtâsh a-pâhrîzishnîh amat

1-1. K [Pahlavi].—2. K adds [Pahlavi].—3-3. K has [Pahlavi].—4. K [Pahlavi].—5. West reads "*kard hamkun.*"—6. In K.—7 Thus K.—8-8. In K.—9. In K.—10. K [Pahlavi].—11-11. In K. [Pahlavi].—12. DM, K [Pahlavi].—13. K omits.—14. K [Pahlavi].—15. K [Pahlavi].

nêsh*â* min pûs ra*d*îh a*v*âkînî*d*, lâ pavan harvist dashtân-mêyah yehabûnd za*k*-î zahâ*g* ber*â*.

(12) Va madam tôjishna î frobishna î a*v*â*r*î*g* adâ*d*îh î pavan âtâsh ê yehevûnê*d*, mar*d*ûm min âtâsh ê ô*l* sa*r*dârîh ma*d* yekavîmûnê*d*, lâ dâ*d*îhâ sa*r*dârînê*d*.

(13) Va madam andar'*z* î ô*l* Zaratûhasht pavan chîgâmchâî î vashtamûnê*d* Ya*zd*ân yashtan, va anayasht lâ vashtamûntan.

(14) Va madam kâma*g* î Ganâk Maînôg aêgh a*l* aîsh va*b*îdûnâñ-â*d* ya*z*ishna va nîyâyishna î Ya*zd*ân, va a*l* khû*d*âî va dastôbar yakhsenunâñd, aêghshân a*l* kâma*g* yehevûnâ*d* ô*l* hîch frârûnîh.

(15) Va madam andar'*z* î pavan â*v*âist-hômandîhâ yashtan i Ya*zd*ân pavan za*k* î pâhlûm yazishna.

(16) Va za*k* î âsrûk î avinâs; va mîyâna*g* za*k* î

1-1. K omits.—2. K.—3. In K.—4. K.—5. K omits final —6. K for.—7. In K only.—8. The gap in DM ends here.—9. DM omits.

âsrûk mûnas̲h̲ vinas lâ frê*h* min aêva*g* aredûs̲h̲ â-bûn; va za*k* î nîtûm za*k* î âsrûk mûnas̲h̲ lâ frê*h* min k̲h̲ôr-1 pavan bûn.

(17) Va mûn *b*aên vîs î ma*zd*ayastân âk̲h̲a*r* min 15 s̲h̲nat asrûd-gâsân, pavan vinâskârîh c̲h̲êgûn kalbâ ôl*â*s̲h̲ân pis̲h̲ôn ramîtunt, vinâs î drâyân-guyis̲h̲nîh ô*l* bûn yehevûnt, va apadîris̲h̲nîkîh zagas̲h̲ rûbân min Mânsars*p*end.

(18) Va madam ma*d*an î pavan ko*l*â damân ast-vîdâ*d* ô*l* aôs̲h̲-hômandân, mûn aôs̲h̲ ma*d* yekavîmûnê*d* mûn-ic̲h̲ lâ.

(19) Va madam mînis̲h̲na î darvandân aêg̲h̲ lâ haît za*k* î pâhlûm ahvân, lâ yehamtûn*êd* Fras̲h̲aka*rd* Kardârîh, lâ rîst pavan za*k* lâlâ aûstînênd, va lâ za*k* var*d*is̲h̲na yehamtûnê*d*; va den*â*-ic̲h̲ aêg̲h̲ kadbâ ô*l* ham nikîrênd darvand, m*â* haît za*k* î pâhlûm ahvân, yehamtûnê*d* Fras̲h̲aka*rd*

1. DM adds —2. DM omits.—3. K —4. K omits —5. DM ends in —6. DM adds —7 DM has —8. K adds —9. Thus DM. K —10. K adds —11. K and DM omit.

(20)

(21)

(22)

K*ard*ârîh î shapîr, lâlâ rîst pavan za*k* yekavîmûnînênd, va aê*d*ûn za*k* var*d*ishna yehamtûnê*d*.

(20) Va madam andar'*z* î pavan shîvan va mûî madam vi*d*ar*d*akân lâ kar*d*an; va âkhar min ba*r*â-vi*d*îrishnîh î hamâ*g* daênô-âshnav *ôl* maînôgân lâ a*f*zâyînî*d*an bêshishna î maînôg-ich, î âhû*g* min kar*dan* î shîvan va mûî madam vidar*d*akân; va den*â*-ich aêgh yasharûbân fravâhar, min âkha*r* î nafsh*â* y*az*ishna va â*f*rîn î gab*r*âân î yasharûbân bavîhûnd, lâ shîvan va mûî.

(21) Va denâ-ich, aêgh lâ ko*l*â aîsh tan levat*â* rûbân ham-kâma*g* yehevûnê*d*, khûrishna za*k* tanû kâma*g*, va khᵛâstak-ach anbâr; yasharâyînî*d*ârîh rûbân kâma*g*, va dâsar-ich î ba*r*â yehabûnd.

(22) Madam pû*r*sishna î yasharûb Zaratûhesht, aêgh mûn

1. All —2. DM —3. DM omits.—4. All —5. K adds —6. K adds —7. K and DM omit.—8-8. K omits.—9. K —10. K —11. DM repeats.—12. DM

[illegible]

(23) [illegible]

(24) [illegible]

(25) [illegible]

haît mûn harvist shapîrîh va pâhlûmîh min *nafshâ* â*p*ârînîd yekavîmûnê*d* lâ â*p*ârînî*d* mînê*d*, va lâ za*k* zîyân gar'*z*êt. Va pasukhôn î Aûha*r*ma*zd*a aêgh ôl*â* haît i min za*k* î nafsh*â* hûzvân zîvînî*d* yekavîmûnê*d* pavan mi*l*ayâ f*r*â*z*-gôbishnîh, aêgh, pavan kadbâ gûftan marg-ar*j*ân yehevûnt yekavîmûnê*d*.

(23) Va den*â*-ich, aêgh zagash haît Gunâk Maînôg snesh, aê*d*ûn bûnda*g*-mînishnîh-Spenda*r*ma*d*-khûdîh, va aê*d*ûn drûj vêh-daênô-aôjîh amat gab*r*â girân-mînishnîh râî lâ pasukhôn, aegh girân-mînishnîh râî kadbâ lâ yema*l*e*l*ûnê*d*.

(24) Va den*â*-ich aêgh za*k* pavan za*k* î 1000 tâ*g* zôhar Shaêdân ya*z*ê*d*, mûn, pêsh min za*k* î dânâ*g* zôt, ôl*â* î adâhm pavan zôtîh yekavîmûnînê*d*.

(25) Va den*â*-ich, aêgh " Ôl*â* î dâhm pavan zôtîh hêtyunîh,

1. DM [illegible].—2. DM [illegible].—3. K [illegible].—4. DM omits.—5. K adds [illegible].—6. K [illegible]; and DM [illegible].—7. All [illegible].—8. DM adds [illegible].—9. DM and K [illegible].—10. DM adds [illegible].—11. K [illegible] [illegible]. Rest [illegible].

a*l* ôl*â* î adâhm; mâ aê*d*ûn lak f*r*â*z*-yehamtûnishnîh ê ô*l* garô*d*mân".

(26) Va den*â*-ich aêgh dûsh zôt sarîtar min zôtîh.

(27) Va den*â*-ich aêgh ôlâ î vinâs ayûkhtâr pêsh hav*â*t mînishna î anawi-haît, âkha*r* a*v*ôkhshâyishnîh, va âkha*r* sharm, va âkha*r* nyôkshî*d*ârîh; va âkha*r* pavan za*k*, drûj vinâskârîh mit*r*ôk-drûj yehevûnê*d*.

(28) Va den*â*-ich aêgh harvis*p* gab*r*â î rêshî*d*âr pêsh za*k* î han-barishnîh dedrûnâñd, âsrûk-ich î srâyishna ayûkhtâr, va âsrûk-ich î âdehî*g*, va âsrûk-ich î aû*z*dehîk, va âsrûk-ich î nafsh*â* khᵛêshâvand.

(29) Aê*d*ûn ô*l* lak yema*l*e*l*ûnam, Spîtâmân! aêgh a*l* mit*r*ôk-drûjîh, a*l* amat levat*â* darvandân ham-pûrsagîh, aêgh pûsht vadîdûnâñd a*f*ash mas dâ*d*istânîh *b*aên lâ; havâ*d* a*l* amat levat*â*

1. DM omits.—2. DM —3. Only DM.—4. DM ; K —5. DM adds —6. K omits.—7. All add —8. K —9. DM .

[illegible]

CHAPTER XII.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(3) [illegible]

(4) [illegible]

nafs*hâ* daênân ê yasharûbân, pavan mindavam-ich mas dâ*d*is-tânîh; *mâ* ko*l*â 2 mit*r*ô haît, darvandân-ich va yasharûbân-ich.

Haît â*v*âdîh yasharâyîh pâhlûm.

CHAPTER XII.

(1) 12-ûm fargar*d*, *Aûshtavâit*, madam bû*r*'zishnîkîh î Zara-tûhasht pavan khûshnû*d*îh î Â*v*, va aîmê*d* î aûbash harvisp dâm.

(2) Va madam lâ a*v*êza*g* aûshmûr*d*an î Mânsar, mûn mânsar lâ pavan dastôbar yema*l*e*l*ûnê*d*.

(3) Va den*â*-ich aêgh Mânsar î gab*r*â î âhûkînî*d*a*g* adînâîh ô*l* za*k* î anâhûkînî*d*a*g* dîvâk dedrûnyên.

(4) Va den*â*-ich paê*d*â*g* aêgh gab*r*â î â*z*var î ashkam bûnda*g* min andâ*z*ishna, aêvâch ô*l* tanû râmînî*d*ârîh, ko*l*â vinâs rôêsh*â* aûbash aê*d*ân yakhsenunê*d* chîgûn dâr-1 mûn shîp î ko*l*â rîmanîh aûbash.

1. DM omits.—2. K [illegible]. DM adds [illegible].—3. Thus DM. Rest [illegible].—4. K [illegible].—5. All [illegible].—6. DM. Rest [illegible].—7. DM omits.—8. DM [illegible]; K [illegible].—9. K omits initial [illegible].—10. K [illegible].—11. Thus K. Rest [illegible].

(5) [illegible]

(6) [illegible]

(7) [illegible]

(8) [illegible]

(9) [illegible]

---

(5) Den*â*-ich aêgh Vâê ôl*â*shân-ich var'chêd aêgh-shân ba*r*â yektelûnê*d*, mûn pavan mîyân sta*v*ar yehevûnt yekavîmûnd, mûn â*z*-î shaêdân-dâ*d*.

(6) Va den*â*-îch, aêgh azbâyishna î Ya*z*dân mînî*d*an levat*â* gûftan, va gûftan levat*â* ka*r*dan, va kar*d*an pavan a-fra*dîf*târîh kârî*g*.

(7) Va madam a*v*êza*g* vêhîh î Amesuspendân, va hamîh zagashân mînishna gôbishna kûnishna akvîn, va dâ*d*ârîh va parvar*d*ârîh va pânakîh zagashân â*v*â*d*îh î Ya*z*dân gêhân.

(8) Madam yehabûnt î Aûha*r*ma*zd*a Zaratûhasht pavan shapîrîh chîgûn nafsh*â*.

(9) Den*â*-ich aêgh mûn ô*l* hâvishtân î Zaratûhasht mindavam yehabûnê*d*, ash mozd va pâ*d*adahishna aê*d*ûn chîgûn amatash ô*l* Zaratûhasht mindavam yehabund hav*â*n*â*ê.

Haît pâhlûm â*v*â*d*îh yasharâyîh.

---

1. DM omits.—2. DM [illegible].—3. DM [illegible].—4. DM [illegible].

CHAPTER XIII.

(1) 13-ûm fargar*d*, *Tad-swâ-pêres*, madam aôj va takîkîh î maînôg î Drôn.

(2) Den*â*-ic*h*, aêg*h*, ko*l*â lêlyâ, s*h*aêdân min d'ûs*h*ahvô, pavan vinâsî*d*an va margînî*d*an î dâmân *b*aên ô*l* gêhân dûbârênd; va amat drôn yazênd, za*k* Maînôg pavan za*d*an va lak*h*vâr dâs*h*tan î s*h*aêdân ayûjî*d*an, va *b*aên ko*l*â lêlyâ 99 bâr pavan kûs*h*ês*h*na î levat*â* s*h*aêdân frô*d* var*d*ê*d*, a*fs*hân zanê*d* va stûbînê*d*, va min merenc*h*înî*d*ârîh î gêhân lak*h*vâr yak*h*senunê*d*.

(3) Va den*â*-ic*h* aêg*h* ô*lâ*s*h*ân gab*r*aân ka*d*ârc*h*âî mûn den*â* gôbis*h*na f*r*âz âyazê*d* za*k* yehevûnê*d* yas*h*rûb, ba*r*â min ô*lâ*s*h*ân gab*r*âân mûn k*h*û*r*sandîhâ pavan kâma*g* za*k* î dûs*h*vars*h*t farmân madam dedrûnâñd, va suftênd ayô*v* suftînênd, min gôbis*h*nân î f*r*âz va*b*îdûnt avŏ ô*lâ*s*h*ân; aê*d*ûn mûn

1-1. All .—2. DM omits.—3. DM .—4. K omits.—5. Thus DM. K —6. DM. omits.—7. DM. .—8. Thus DM. Rest .—9. DM prefixes .—10. DM .—11. K repeats.

CHAPTER XIV.

dûsh-mata frêh aêgh hû-mata, afash dûsh-ûkhta frêh aêgh hû-ûkhta, afash dush-varshta frêh aêgh hû-varshta.

(4) Va madam barâ bûrdan î astûbânîh dahishnîg aêgh marg-ar'jân frâz mûshtan î avârîg vinâs, vâd î shkaft va tag hûmânâg amat têz dasht frâz mâlêd.

(5) Yasharâyîh âvâdîh haît pâhlûm.

CHAPTER XIV.

(1) 14-ûm fargard, At-fravakhshya, madam nimûdan î Aûharmazda ôl Zaratûhshtra rûbân î Keresâsp samgûn-gâs; va tars î Zaratûhshtra min zak samgûnîh va pashîmânîh; gûftan î Keresâsp min amârîhâ zadan, zyash mardûm bûr'zîd, zyash pâhrîkhtagân î min vinâs; va chashm-âkâsîh zyash min Dâdâr Aûharmazda pavan zadan zyash âtâsh.

1. DM ; K .—2. DM ; K .—3. DM omits.—4. K omits.—5. DM., K. .—6. K .—7. DM .—8. K .—9. K

(2) [Pahlavi text]

(3) [Pahlavi text]

(2) Va bavîhûnastan î Keresâs*p* min Aûha*r*ma*zd*a za*k* î pâhlûm ahvân pavan za*k* ka*rd*ârîh, amatas̱h kûs̱ht gaz Srôbar, va stahama*g*îh î za*k* paîtîyâra*g*; va amatas̱h vânîd Gandarev î zâîrî-pâs̱hnân, s̱hkaftîh î za*k* drû*j*; va amatas̱h za*d* k̲hun-nûs̱ha*g* î Nîvîgân Dâs̱htânîgân, va garân anâ*g*îh va vizand î az*s̱h*ân; va amatas̱h râmînî*d* 'ta*g*îg vâ*d*, min gêhân zîyânîh lak̲hvâr ô*l* dâmân sû*d*îh yehêtyûnt; pavan-ic̱h za*k* î amat Dahâk min band harja*g* yehevûnê*d*, va pavan merenc̱hînî*d*an î gêhân madam dûbârê*d*, va dâm a*v*îsyâînî*d*ârîh garâyê*d*, ôl*â* angî*z*îhê*d*, va pavan vânî*d*an î ôl*â* va za*k* î kabed-aôj drûj, ô*l* gêhân va dâm farâk̲htê*d*.

(3) Va hamêmâlîh î âtâs̱h ô*l* Keresâs*p* pavan mûst î patas̱h ka*rd*, va lak̲hvâr dâs̱htan zyas̱h min vahis̱ht; va aîy*y*ârîh î Gôs̱h-aûrvan aûbas̱h pavan â*v*â*d*îh î patas̱h ka*rd*, va pâtan zyas̱h min dûs̱h-ahû.

1. DM omits.—2. DM [Pahlavi text].—3. DM [Pahlavi text].—4. Thus DM; K [Pahlavi text].—5. DM [Pahlavi text].—6-6. DM omits.

CHAPTER XV.

(4) Va khᵛahîshna î Zaratûhshtra ôl âtâsh madam âmûr'-zîdan zyash min vinâs, va hanjâftan î âtâsh zak khᵛahîshna, va frôftan î Keresâsp rûbân ôl hamêstîg ahvân.

Yasharâyîh pâhlûm hâît âvâdîh.

CHAPTER XV.

(1) 15 fargard, *Kam-nemaêza*, madam yehamtûnishnîh î Ast-vîdâd pavan jîvâg i aîsh, va abûjishnîh î azash aîsh-ich min aôsh-âômandân; madam bavîhûnastan lâ sachistan î aôsh-âômand tanû, va farsâvand chabun mardûm.

(2) Va dená-ich aêgh aôsh-âômandân hamâg Ast-vîdâd pavan zak î shkaft va frâz-paêdâg khap-î debrûnayên, va lâ bûkhtênd azash aîsh-ich, barâ mûn rûbân bûjêd.

(3) Dená-ich, aêgh rûbân aêvatâg khadîtunêd maînûg mizd va

1. DM omits.—2-2. DM [Pahlavi].—3. K [Pahlavi].—4. DM [Pahlavi].—5. K [Pahlavi].—5a. DM, K. [Pahlavi].—6. DM [Pahlavi].—7-7. DM omits, but has [Pahlavi] instead.—8-8. DM [Pahlavi].

[illegible]

pûhal,; va tanû-âômand lâ aê*d*ûn k͟hadîtunê*d*; hat-as͟h tanû-âômand c͟hîgûn za*k* k͟hadîtunt hav*â-âe*, adînas͟h pavanic͟h mandavam-ic͟h âsânîh î k͟h'ârîh î stih, vinâs ham-bûn-ic͟h lâ ka*rd*, va min ke*r*fa*g* fratûm lâ mans͟hî*d* hav*â-âe.*

(4) Va madam zês͟htîh î sam*g*ûnîh î ans͟hûtâân tanû âk͟ha*r* min marg; va za*k*-ic͟h î pavan ko*l*â *â*vâyis͟hnîg, mandavamîh garâmîgtar dâs͟ht yekavîmûnê*d* â*f*arsâ*g* *b*aên a*f*râg ramîtunta*g*îh, va zîvandagân-ic͟h za*k* zyas͟h nabânazdis͟htatar ana-â*v*î*d*ânîgîh, va a*z*as͟h rak͟hîgîh.

(5) Va amat-ic͟h, âsnô-ic͟h bôd pavan nazdîgîh î tanû, kalbâ va v*â*ê pavan vis͟hûpis͟hna î tanû f*r*â*z* vazlûnd, bôd a*z*s͟hân c͟hîgûn mês͟h min gûrg tarsînî*d*an; va ô*l* kalbâ va v*â*ê madam lâ vis͟hûptan î tanû patkâr*d*an, va ôl*â*s͟hân za*k* gûbis͟hna maînûgîhâ mâr*d*an fratûm |lak͟hvâr fsur*d*an, va za*k* tanû zîvandag mînî*d*an.

1. K prefixes [illegible]—2. Thus DM; K. [illegible]—3-3. DM., K. [illegible]—4. So K.; DM. [illegible]—5. K [illegible]—6. DM alone has the [illegible]—7-7. DM and K [illegible]—8. K adds [illegible]—9. DM., K repeat this word.—10. DM [illegible]—11. K. [illegible]

(6) [illegible]

(7) [illegible]

(8) [illegible] (9) [illegible]

(6) Va âkhar, amatshân zak tanû vishûp, bôd aêdûn chîgûn mêsh î dênûtag amat ôl vachagân barâ tachêd, ôl nazdîgîh zak î vishûftag tanû tachîdan, pavan garân ashâdîh ôl tanû nigîrîdan, aêgh zak tanû samgîn baên mâ nêvagîh yehevûnt, kanun ôl mâ anâgîh mad yekavîmûnêd, aûshmûrdan.

(7) Va amat zak tanû pavan zîndagîh vinâskâr yehevûnt, madam lâ mekablûnã zyash, baên zak zîndagîh, zak î bôd madam pâhrîz î min vinâs va var'zîdan î kerfag, ôl zak tanû afrâsînîdan lakhvâr hû-garâyîdan. (8) Denâ-ich aêgh-at zimânag î nêvagîh î gashnag yehevûnt, va zak î anâgîh drâj haît. (9) Va denâ-ich aêgh baên stih mardûm mûn 100 shnat barâ zîvêd kîm aêgh zak mûn 100 shnat lâ zîvêd; va zîndagîh andag andag sachîhastan, va han-chaptan i zindagîh; va nêshâ va khvâstag,

1. DM omits.—2. DM [illegible].—3. DM., K. [illegible].—4. Thus K; DM omits.—5-5. DM [illegible].—6. DM [illegible].—7. K [illegible].—8. K omits.—9. K [illegible].—10. DM., K. omit.

va *a*v*â*r*î*g stihîg atân hamâ*g* pavan aê-bâr s̱hedkûnã, ô*l* hân aîs̱h ma*d*an.

(10) Va den*â*-ic̱h aêg̱h amat mar*d*ûm nisang-ic̱h aêvar'*j* î pavan za*k* î dôst-âômand va patyân-âômand râs râê, madam vic̱hîris̱hnîg tûs̱ha*g* vic̱hîhênd, va frêhîhâ madam yeḵhsenund; zyas̱hân a*v*îrtar sa*z*ê*d* a*v*â*r*îg î za*k* î jâvî*d*ân â*v*âyis̱hnîg a*z*as̱h hû-vic̱hîris̱hnîg tûs̱ha*g* vic̱hîhaîtan, va sâḵhtan, va levat*â* nafs̱h*â* madam dâs̱htan.

(11) Va madam 7 a-aôs̱h ḵhudâî î *b*aên kês̱hvar î Ḵhᵛanîras yehabûnt yekavîmûnê*d*, a*f*s̱hân madam gad*â* va vazorg-aô*j*îh, va neva*g*îh-ic̱h î aîy*y*ârân, va; zîndag va pâtôḵhs̱hâî î *b*aên kolâ 2 ahvân:—Van-î-Jvî*d*-bîs̱h madam Aîrân-vê*j*, va pavan za*k* î Frâḵhangânân gâs; va Gokpat *b*aên ana-Aîrân matâân; va Pêhs̱hôtanû î Vis̱htâs*p*ân pavan Kangdez î sa*d*-kandag,

1. DM., K. ; K adds .—2. DM omits..—3. DM .—4. DM .—5. K omits. DM. .—6-6. DM ; K .—7-7. DM., K .—8. K omits initial .—9. K .

va drafsh mûn *ba*ên za*k* bêvar, za*k* î bûland-shân mûn sihâ samûr yakhsenund, î Daêna nyôkshî*d*âr î yasharûb min âkha*r*îh î Peshyâôtanû î Vishtâs*p*ân; va Frâ*d*akhsht î Khûmbyagân î Hûshâng ber*â*, mûn pâ*d*ôkhshâî î pavan mayâ î nâêvtâ*g*; va Ashavâzd î Pôûru*d*akhsht be*râ*, mûn sharîtâ madam pavan bâlist î paê*d*âktûm dasht î Pêshinâs; va Barâzd î kûshishna ke*rd*âr; va hashttûm Kaê î nâmî*g*, Vishtâs*p*! haît mûn Kaî-Khûsrôî yema*lel*ûnê*d*, mûn za*k* î lak Daêna î Ma*z*d*a*yasnân rûbâ*g*îh-ich yehabûnê*d*, va *ba*ên-ich khavîtunê*d*; mûn za*k* î li var'*z*ishna î shapîr yehabûnê*d* f*râz*-vâ*v*arîgânîh, aêgh ka*rd*an î li pavan vâ*v*arîgân i gêhân yakhsenunê*d*.

Yasharâyîh â*v*â*d*îh pâhlûm haît.

1. DM., K. [illegible].—2. DM omits.—3. DM., K. [illegible].—4. DM [illegible].—5. DM [illegible].—6. K [illegible]—7. DM [illegible].—8. K has [illegible] for final [illegible].—9. K [illegible].

CHAPTER XVI.

CHAPTER XVI.

(1) 16-ûm fargar*d*, *Spedmaît*, madam vinâskârân pûhal î c̲h̲îgûn min Daêna paê*d*â*g* ka*rd*an.

(2) Va madam yas̲h̲t ka*rd*an ô*l* gab*r*â va nês̲h̲*â*, va nês̲h̲*â* pês̲h̲ min gab*r*â farmû*d* yekavîmûnê*d*; va gar*ô**d*mânîgîh pavan yas̲h̲t benafs̲h̲*â* srâyis̲h̲nîg, ayô*v* sti*h* za*b*nûnã yehevuntan.

(3) Va madam âzâ*d*îh î rûbân min dûs̲h̲ahû pavan yas̲h̲arâ-yîh zûs̲h̲âramîhâ yehabûntan î as*p* î *r*â*e*, va zimîg î kês̲h̲-vizâr, va nês̲h̲*â* î nêva*g*î ô*l* gab*r*â î yas̲h̲arûb; va nês̲h̲*â*-ic̲h̲ mûn tanû pavan nês̲h̲*â*îh ô*l* gab*r*â î yasharûb yehabûnê*d*; va vidanââna*g* vidanââna*g*, va yôm yôm za*k* râ*d* ke*r*fa*g* vak̲h̲s̲h̲ê*d*.

1. K adds —2. DM omits.—3. K —4. K adds —5. K —6. DM adds —7. DM adds —8. DM

(4) [Pahlavi text]

(5) [Pahlavi text]

(6) [Pahlavi text] (7) [Pahlavi text]

(8) [Pahlavi text]

(4) Va madam pûhal î ôl*â* î nûyinî*d*âr va khashtâr pavan sedûsh, chîgûn mûn zîndag âsin î vi*d*âkht pavan galû*g* lakhvâr rîzênd. (5) Va madam pâ*d*frâs î nêsh*â* mûn tanû pavan zanîh ô*l* gab*r*â î yasharûb yehabûnê*d*, azash lakhvâr yehtûnê*d*, chîgûn amatash zûzag bâstân pavan hakht *ba*ên vazlûn-*âe* va ba*r*â-yâtûn-*âe*; va burî*d*an râsîh zyash min za*k* î pâhlûm ahvân. (6) Va madam a-bûkhtishnîh î dravandân rûbân min dûshahvû vad tanû-î-pasîn. (7) Va madam pâ*d*frâs î dravandân, den*â*-ich chîgûn gŏspend-*î* mûn zîndag pavan regel*â*, rôêsh*â* ni*g*ûn, âkûst yekavîmûn-*âe*, a*f*ash angûst zahî-âb mâzgânîg pavan vînîg tach-*âe*.

(8) Va madam gâsân pavan maînûg var î pavan hamâ*g*

1. DM omits.——2. The text repeats the word through error.—3. DM [Pahlavi text].—4. K omits.—5. DM, K. [Pahlavi text].—6. K [Pahlavi text].—7. K, DM [Pahlavi text]. See § 10 below.—8. DM adds ı.—9. K [Pahlavi text].—10. K omits.—11. K adds [Pahlavi text].—12. DM, K [Pahlavi text].—13. K [Pahlavi text].—14. DM [Pahlavi text].

[illegible]

CHAPTER XVII.

[illegible]

gûna*g* a*f*dî, pâ*z*î*d*a*g* mânâ*g*, ô*l* ôl*â* î gâsân srû*d*âr yas͟harûb nihûmbîhê*d*.

Â*v*âdîh yas͟harâyîh haît pâhlûm.

CHAPTER XVII.

(1) 17-ûm fargar*d*, *Yezîg*, madam aêg͟h mûn den*â* 5 vinâs va*b*îdûnayên, min Daêna vas͟ht, a*z*as͟h nafs͟h*â* zîndagîh va gad*â* kâhî*d* yehevûnê*d* :—mar*d*ûm amat s͟haêdâ, va astûbân Daêna amat ana-astûbân Daêna, va c͟hâs͟hî*d*âr amat a-c͟hâs͟hî*d*âr a-dân, va âkâs-gâsân amat ana-âkâs-gâsân ana-s͟hnâs, va vic͟hî*d*âr dahis͟hna amat a-vic͟hî*d*âr dahis͟hna va *a*-k͟herad, k͟hû*r*sandîhâ pavan ahûîh va ra*d*îh âya*z*ê*d*.

(2) Va den*â*-ic͟h aêg͟h ôl*â*s͟hân-ic͟h mûn pâh va stŏr a-dâ*d*-îhâ kûs͟hênd, zyas͟hân zîndagîh va gad*â* kâhê*d*.

1. K [illegible].—2. K [illegible].—3. DM adds ∵—4. DM omits.—5. K omits.—6. DM affixes [illegible]—7. DM omits prefix [illegible]—8. DM repeats.—9. DM adds ∵

CHAPTER XVIII.

(3) Va aê*d*ûn-ich ôl*â*shân-ich mûn Aûha*r*ma*zd*a tar mînênd, a*v*îza*g* yasharûb S*p*îtâmân! va khᵛêsh Daêna, aô*j* î yasharûbân hâvishtân î lak.

Â*v*â*d*îh pâhlûm haît yasharâyîh.

CHAPTER XVIII.

(1) 18-ûm fargar*d*, *A*d-*mâ-îyûb*, madam âpûsîh î shaêdâ min ôl*â* mûn vashtamûnt Khûrda*d* Amû*r*da*d* pavan vinâskârîh drâyê*d*, va mûn yekavîmûnân mêzêd, va mûn shûsar anabîvînê*d*, va jêh mûn âkha*r* min hû*g*-frâshmô*g*-dâ*d* chîkâma*g* jûyê*d*, va mûn lêlyâ pavan a-srâyishnîh î Ahûnavar dânar khûrishna *ôl* a*p*âkhtar rî*j*ê*d*.

(2) Va den*â*-ich aêgh rûbân aêva*d*â*g* bâstân *ôl* tanû khᵛahîshnîg, pavan-ich den*â* aêv*â*ch aêgh :—"Aê tanû î se*j*-âômand

1. DM writes above the line.—2. K omits final ….—3. DM adds ….
4. K omits.—5. K …—6. DM, K. ….—7. K adds … by mistake.—8. DM omits.—9. DM ….—10. DM, K. ….—11-11. K omits this whole clause.—12. DM., K. ….—13. DM ….—14. DM omits from here up to … in the first line on next page.

yasharâyîh stihîh-î; va pavan lâlâ-payamishnîh amat barâ khelmûn-*âe*, yasharâyîh pavan frâ*j*-yehevûnishnîh amat vîrikht yehevûn-*âe*; va yasharâyîh, pavan lâlâ-aûstishnîh, chîgûn lak pavan harvispa yehtûnishna ba*r*â vazlûnishnîh; pavan vayû yehêtyûnishna de*b*rûnishna hû-mizdîh, va kabad mizdîh, va yasharâyîh mizdîh yehevûnâ*d*!" (3) Va amat tanû ham-gûna*g* va*b*îdûnayên, rûbân shâ*d*îhê*d*, ô*l* tanû â*f*rîn va*b*îdûnayên, aêgh: "Nevag lak yehevûnâ*d*, hanâ tanû î se*j*-âômand! mûn tar bûland ka*r*d hav*â*-am, mûn tar nazdîg yehamtûnînî*d* hav*â*-am ô*l* za*k* î pâhlûm ahvân." (4) Va amat tanû za*k* î rûbân a*f*râs lâ meka*b*lûnayên, va anâ*g*-rûbishnîh yema*l*e*l*ûnê*d* pavan lâlâ--payamishnîh, va anâ*g*-rûbishnîh pavan frâ*j*-yehevûnishnîh, va anâ*g*-rûbishnîh pavan lâlâ rûbân Daêna haît; va za*k* î

1. DM omits.—2. K adds [Pahlavi].—3. DM [Pahlavi].—3a. [Pahlavi] for [Pahlavi].—4. DM [Pahlavi], but see below in § 4. [Pahlavi] [Pahlavi] for [Pahlavi].—5. K adds [Pahlavi].—6. K adds [Pahlavi].—7. Text from [Pahlavi] of this word up to [Pahlavi] in the first line of p. 45, is omitted in K.

gar'zishnîg gûbishna debrûnayên, aêgh: "Anâg lak, tanû î sêj-âômand! mûn tar gushnag kard, mûn tar nazdîg yehamtûnînîd havâ-d avô zak î vadtûm ahvân".

(5) Va madam aêgh a-vîshag, va khâmag, va nihânchig nîshân î gushnag-zîvishnîh, afash bêshâzishnîh Ahunavar (va) Yasharâyîh gûftan; va denâ-ich aêgh amat ôl gûmêz yetîbûn-âe, Ahunavar frâj srâyîh, va Yasharâyîh âkhar amat lâlâ-aûst-âe, aêgh kamist lak nasînâd shaêdâ drûj. (6) Va amat ôl nârîg madam sâtûn-âe Ahûnavar fratûm srâyîh, va Yasharâyîh âkhar amat andarg hakht vabîdûnã-âe; mâ aêdûn lak zak-ich haît pavan Yasharâyîh yasharûbtar va pîrûjgartar mûn lak berâ vabîdûnã-âe.

1. K [illegible].—2. K adds [illegible].—3. K [illegible]; DM [illegible].—4. DM joins it to the previous word.—5. K omits.—6-6. DM [illegible].—7. DM omits.—8. DM, K, add ∵.—9. Thus DM; K omits final [illegible].

(7) [illegible]

(8) [illegible]

CHAPTER XIX.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(7) Denâ-ich aêgh, amat baên ôl khânag vazlûn-de, maînûg î khânag, va harvispa zak î yasharûbân stî î baên zak mân, mûn havând, va yehevûnt, va yehevûnd, nemâz debrûnã-de, va Ahûnavar yemalelûn.

(8) Va madam-ich tansîdan î darvandân, zak-îch sûl zyashân pavan khûdâyîh lâ râst khelkûnt.

Âvâdîh pâhlûm yasharâyîh haît.

CHAPTER XIX.

(1) 19-ûm fargard, *Kad-môg-ravag*, madam aêgh rûbân amat ôl ham yehamtûnd, zak î ôlâ î nêvag dastûbar, î rûbân dûst, rûbân bûr'zênd, pavan zak aêgh-ash lâ rêshînîd, va min dûsh-ahû netrûnt.

(2) Madam târîgîh, va bûr'z-âômandîh, va dûr-abûnîh î sîyâgîh, va a-vêhîh î dûsh-ahû; va nazd-gandishnîh, va nazd-

1. DM omits.—2. DM [illegible]; K [illegible].

nihûmbîh, va pîs̲h̲ang-bâlînîh, va snêzâr madam yehamtûnis̲h̲nîh, va dard-âômandîh, va bês̲h̲-âômandîh, va s̲h̲kift-bîmîh î dûs̲h̲-ahûîgân. (3) Denâ-ic̲h̲ aêg̲h̲-as̲h̲ ajpar lak̲h̲vâr ramîtunt yekavîmûnêd, min C̲h̲akâd î Dâîtî î madam Aîrân-vêj ôl Albûrz, î haît C̲h̲înag-pûhal, afas̲h̲ azîr î mîyân dûs̲h̲-ahû babâ, î vidâr haît î hamâg yas̲h̲arûb va dravand; va lec̲h̲adôn yas̲h̲arûbân vidâr 9 nîzag pâhnâî, aêvag aêvag dêrangîh 3 nâî frâk̲h̲ûîhêd; pavan dravandân vidâr c̲h̲îgûn aûstarg tek̲h̲ yehevûnêd.

(4) "Aêdûn ôl lak yemalelûnam, Spîtâmân! aêg̲h̲ râstîh gabrâ fravâmêd tarist C̲h̲yân-vidarg î dûr-nâmîg-ic̲h̲ nêvag pûhal; mâ barâ gabrâ î râstîh-âômand Âs̲h̲tâd î s̲h̲apîr î frêh-dâtâr î gêhân, va Mitrô-ic̲h̲ î freh-gâvyôd, as̲h̲ min zak tangîh bûjênd, c̲h̲îgûn zak î hazâr-gân sipâh.

1. K [Pahlavi].—2-2. DM [Pahlavi].—3. DM [Pahlavi].—4. K [Pahlavi].—5. K [Pahlavi].—6. K [Pahlavi].—7. K [Pahlavi].—8. DM., K [Pahlavi].—9-9. DM omits.—10. So DM; K. [Pahlavi].

(5) [Pahlavi text]

(6) [Pahlavi text] (7) [Pahlavi text]

(5) "Aê*d*ûn ô*l* lak yema*le*l*û*nam, S*p*îtâmân! aêgh Mit*r*ô a*l* madam drûkhtâr yehevûn-*âe*, a*l* amat levat*â* dravandân ham-pû*r*s-*âe*, a*l* amat levat*â* khᵛêsh-daênân î yasharûbân; m*â* kolâ 2-ân mit*r*ô haît, dravandân-ich va yasharûbân-ich; mit*r*ô haît gûrg-ich, Zaratûhsht*r*a! levat*â* vacha*g*ân; za*k* î jêhîg mit*r*ô shkift-tar haît, S*p*îtâmân!

(6) "Aê*d*ûn ô*l* lak yema*le*l*û*nam, S*p*îtâmân! aêgh a*l* jêh âkhiz-*âe* avŏ va*b*îdûnishna, aêgh-ash nêsh*â* a*l* va*b*îdûn, va levat*â* ûpayamishnîh, aêghash levat*â* a*l* khelmûntan. (7) "Va hat jêh akhiz-*âe* ô*l* va*b*idûnishna, va levatâ ûpayamishnîh, ô*lâ* a*l* âkha*r* frâ*j* shedkûnêsh, a*l* pavan tangîh, va a*l* pavan frâkhûîh, va a*l* pavan tanû, va a*l* khayâ *z*ûshâram râê; m*â* mûn jêh âkhizê*d* ô*l* va*bî*dûnishna, va levat*â* ûpayamishnîh, va ô*lâ* f*r*âz shedkûnayên tanû ayô*v* khayâ *z*ûshâram râî, za*k* ô*lâ* zîvînê*d* mân, va vîs, va zand, va matâ mit*r*ô*g*ân-

1. DM omits.—2. K [Pahlavi].—3. Thus K; DM [Pahlavi].—4. DM adds [Pahlavi].—5. DM omits final [Pahlavi].—6. DM omits initial [Pahlavi].—7. K. omits.—8. Thus DM; K [Pahlavi].—9. DM [Pahlavi].

CHAPTER XX.

drûj min zak yehevûnêd, zak ôlâ rûbân zîvînêd. (8) Aêdûn farzandân aêghshân mitrôg-drûj madam yehamtûnêd pavan dûsh-âmûjishnîh; ôlâ î darvand baên bûn î dûshahû pavan a-farzandîh barâ shekabahûnêd. (9) Havâ-d darvandân min denâ-ich nêvagîh levît, mûnash yehabûnt kabed Aûharmazda zak nêvakîh."

Pâhlûm yasharâyîh haît âvâdîh.

CHAPTER XX.

(1) 20-ûm fargard Vohûg-khshatra, madam stahmagîhâ vabîdûntan î Dahâk khûdâyîh madam bum î 7; va pêsh rûbâgîh zyash farmân min gadâ ân vardishna.

(2) Madam hanjamanîgân pûrsishna î Dahâk madam chim î vêsh-âômandîh î ambâstag mardûm âkhar min karînîdan î Yim va khûdâyîh î Dahâk, va mardûm ôl Dahâk pasakhûn gûftan, aêgh: "Yim lakhvâr dâsht yekavîmûnâd min gêhân nîyâz va shaknâîh, va sûd va tishna, va zarmân va margîh, va

1. K adds [Pahlavi].—2. DM [Pahlavi].—3. DM [Pahlavi].—4. DM adds [Pahlavi].—5. All add [Pahlavi].—6. DM omits.—7. DM [Pahlavi].—8. Thus K, DM [Pahlavi].—9. All omit.

s͟hîvan va mûî, va sarmâ*g* va garmâ*g* î a*p*a*d*mân, va âmîzis͟hna î s͟haêdâ levat*â* mar*d*ûm".

(3) Va den*â*-ic͟h aêg͟h :—"Âsânîh dâ*d*âr yehevûnt Yim, aêg͟has͟h mandavam za*k* ka*rd*, î ans͟hûtâân âsânîh azas͟h yehevûnt, (va) kâma*g* dâ*d*âr, aêg͟has͟h nêva*g*îh pavan yehabûntan s͟hnâyînî*d*ârîh, aêg͟has͟h mar*d*um pavan *f*rârûnîh g͟ha*l* s͟hnâyînî*d*."

(4) "Va Aûdak, mûn Yima-î-S͟haêta î hû-rama*g*, mûn tahû pavan zûr zanis͟hnîh ba*r*â makh͟îtunt, a-dâ*d*istânîhâ vara*g* madam gêhân âr'zû*g* ka*rd*, nîyâz va s͟haknâîh, va tangîh va âz, va sûd va tis͟hna, va aes͟hma î kh͟ûrdrûs͟h, nîyâz î a-vâstar, saham va sê*j* î nîhân-rûbis͟hna, va zarmân î dûs͟h-pa*d*, va haft s͟haêdâ ayazis͟hna-âômand yehabûnt".

(5) Va den*â*-ic͟h aêg͟h :—"Pûsar vînend at ba*r*â min â*p*ûsîh ka*rd*; dûs͟h-gad*â* hav*â*-t s͟h*â*pist kh͟ûd-ka*rd*, î aba*r*â-ka*rd*

1. DM omits.—2. DM omits suf. —3. DM joins this up with the following word.—4. K omits.—5. DM .—6. Thus DM and K.—7. K omits.—8. K —9. K .

sij; aêgh-ash chârag bavîhûnast lâ shâyad, mûn lâ vârêd min tanû; aêgh, patvand azash lâ sâtûnêd."

(6) "Va lak gaðspend î farâkhû-raftâr, min anshûtâân sag yakhsenunêd; va lak min lenâ barâ âvôrd zak î bâmîg, î rôshan, î Yim-î-Shaêta î hû-ramag, mûn pavan harvispa akhî(h) madam yehamtûnishnîh, pavan hamâg zimistân zyash pavan hûtâvishnîh tâft, aêgh-ash jîvâg pavan nêvagîh kardan barâ mad."

(7) "Hûsh-âômand havâ-âe; Bêvarâsp! lak-ich barâ sêgîh chîgûn denâ dâdistân aêdûn, aêgh khûdâî î saryâ mandavam-î î aêdûn saryâ; amân ôlâ î shapîr khûdâî kâmag; bâhar madam debrûnishnîh mandavam avô ôlâ yehabûnîm, mûn khûdâî î shapîr âvâyad amat vabîdûnayên".

(8) Va madam vânîdan î Farêdûn Dahâk, va margînîdan

1. DM adds —2. DM., K. —3. DM omits.—4-4. K omits.—
5. DM —6. DM prefixes —7. Thus corrected. DM., K. —
8. Thus DM; K. adds —9. DM —10. DM. omits.

râî vazra madam parîg, va libbemâ, va mastarg-i<u>ch</u> za*d*an.; va lâ yemîtunt*an* î Dahâk min zak zani<u>sh</u>na. (9) Va â<u>kh</u>a*r* pavan <u>sh</u>ûp<u>sh</u>îr za*d*an, va pavan fratûm, da*d*îgar, va sa*d*îgar zani<u>sh</u>na, min tanû î Dahâk kabed âînîna*g* <u>kh</u>r*af*stra va<u>sh</u>tan.

(10) Gûftan î Dâ*d*âr Aûharmaz*d*a avô Farê*d*ûn aê<u>gh</u>: "A<u>sh</u> *al* karîn-*âe* mûn Dahâk, *mâ* hata<u>sh</u> karîn-*âe* Dahâk, pûr den*â* zimîg va*b*îdûnã-*âe* min gaz, va <u>kh</u>an-galâ*g*, va *gaz*dûm, va kirbû*g*, va kasaû*g*, va vazg;" levat*â* âînîna*g* bastan î pavan <u>sh</u>kift band *ba*ên garântûm pâ*d*frâs î ana-basân.

(11) Va den*â*-i<u>ch</u> aê<u>gh</u> amat Az-î-Dahâk bast yehevûnt, aê*d*ûn za*k*-i<u>ch</u> srôb ba*r*â ma*d* pavan harvis*pa* kê<u>sh</u>var mûn 7, aê<u>gh</u> ba*r*â za*d* Az-î-Dahâk, ba*r*â za*k* za*d* Farê*d*ûn î Âspîgân î bûland î zûrîg.

(12) Va za*k* î dâhûm zimistân zak mâ*d*îgân hêmnunast,

1. DM omits.—2. K omits.—3. DM [Pahlavi].—4. DM [Pahlavi].—5. Thus DM; K [Pahlavi].—6. K [Pahlavi].—7. DM [Pahlavi] *a-basân*; K [Pahlavi].—8. Thus DM; K [Pahlavi].—9. K omits.—10. K and DM omit.—11. DM omits.

[Pahlavi text, with (13) and (14) paragraph markers]

a*f*s͟hân aêdûn gûft, aêg͟h min Yim kanûn aêg͟hs͟hân za*d* Az-î-Dahâk, m*â* lâ kanûn vic͟hî*d* madam avô harvispa kês͟hvar mûn 7 za*k* î s͟hapîr gûbis͟hna, za*k* î sarîtar Az lâ yema*lel*ûnê*d*; va lâ pavan k͟hᵛahîs͟hna bavîhûnê*d* za*k* î nêva*g* c͟harâtîg, va za*k*ic͟h î âr'*z*û*g* î k͟hᵛâsta*g*.

(13) Va den*â*-ic͟h aêg͟h amatas͟h nês͟h*â* va k͟hᵛâsta*g* zyas͟h â*v*âyis͟hnîg medammûnast dâs͟htan âkâsîh ma*d*, adînas͟h pavan sûla*g*-âômand î zahabâîn *ba*ên âhik͟ht, va za*k* î bûndag aîrîs͟ht pavan maînûg jîvâ*g*îh ô*l* gerêsta*g* ba*r*â ma*d* î Az-î-Dahâk.

(14) Va den*â*-ic͟h aêg͟h mûnas͟h za*k* î ôl*â* ba*r*â za*d*, brâ*d*, ayô*v* n*â*p, ayô*v* pa*d*, [ayô*v* ka*d*ârc͟hâî nabânazdis͟ht, zyas͟hân lâ pavan za*k* î garân medammûnast, a*f*s͟hân lâ pavan mînis͟hna mînî*d*, aêg͟hs͟hân aîy*y*â*d*-ic͟h lak͟hvâr lâ ka*rd*; a*f*s͟hân aê*d*ûn gûft aêg͟h, mânpat za*k* ba*r*â za*d*

1-1. K [Pahlavi].—2. DM omits.—3-3. DM [Pahlavi].—4. K adds [Pahlavi].—5. K [Pahlavi].—6. Thus DM and K.—7. Thus K; DM [Pahlavi].—8. DM [Pahlavi].—9. Thus DM and K.—10. K omits.—11. DM., K. add [Pahlavi].—12. Thus DM; K adds [Pahlavi].—13. Thus DM; K [Pahlavi].—14. DM prefixes [Pahlavi].

[Pahlavi]

(15) [Pahlavi]

(16) [Pahlavi]

(17) [Pahlavi]

---

mûn harvispa âtâs͟hân min Daêna avô *âvâyad*; za*k* mânpa*d*, dahyûpa*d*, za*k* ba*r*â za*d* mûn harvispa-gûn ôl*â*s͟hân k͟hû*d*âî.

(15) Va den*â*-ic͟h aêg͟h kol*â* jîvâ*g* aêg͟h ôl*â* ba*r*â ma*d*, âsip î min si*j* *b*aên neflûnast, a*f*s͟hân za*k* î sta*v*ar âtâs͟h âsi*f*tan pâhrî*z* râî.

(16) Va den*â*-ic͟h aêg͟has͟h pavan gûmêza*g* var'*zîd* hûvars͟hta za*k*-ic͟h î dûs͟hvars͟hta Az-î-Dahâk.

(17) Va madam ham-pû*r*sî*d* Mâzendarân matâân, âk͟ha*r* min vânî*d*an î Dahâk, pavan gâs͟htan î ô*l* K͟hᵛanîras, va *s*pûk͟h-tan î Farê*d*ûn; a*f*as͟h pavan ketrûnis͟hna f*r*â*z* vak͟hdûnt î ham jîvâ*g* pavan kabad mara*g* patî*d*an; a*f*s͟hân bûlandîh râî, zarê*h* î Farâk͟hû-ka*rd* haît aêg͟h vad mîyân rân, haît aêg͟h vad nâ*f*a*g*, va za*k* î zôfartar jîvâ*g* vad ô*l* fûm*â* ma*d*.

---

1. Thus DM; K [Pahlavi].—2-2. Thus corrected. DM [Pahlavi]; K [Pahlavi].—3. DM omits.—4-4. K repeats.—5. Thus DM; K omits final [Pahlavi].—6. DM adds [Pahlavi].—7. DM [Pahlavi].—8. K adds [Pahlavi].—9. K [Pahlavi].—10. DM omits.—11. K [Pahlavi].

(18) [illegible]

(19) [illegible]

(20) [illegible]

(18) Va amat avô den*â* kês̲h̲var ma*d* hav*â*nd, yalân-s̲h̲ân garân zîyân va zanis̲h̲na ka*rd*an, mar*d*ûmân pavan gar'*z*is̲h̲na ôl Farê*d*ûn ma*d*an, va gûftan aêg̲h̲: "C̲him-at̰ ba*r*â za*d* A*z*-î-Dahâk, mûn hû-k̲h̲û*d*âî yehevûnt pavan pâ*d*ak̲h̲s̲h̲âyîh; aêg̲h̲as̲h̲ bîm lak̲h̲vâr dâs̲h̲t, va vi*j*ûyî*d*âr a*z*as̲h̲ den*â* kês̲h̲var ba*r*â netrûnt min Mâzendarân matâân.

(19) Afs̲h̲ân madam sarîtarîh î Mâzendarân, va k̲h̲ᵛârgûnîh î ans̲h̲ûtâ î den*â* kês̲h̲var *ba*ên ôl*â*s̲h̲ân, den*â*-ic̲h̲ gûft, aêg̲h̲ adîn yema*l*e*l*ûnd aêgh:—"M*â* aê*d*ûn ôl*â*s̲h̲ân dâ*d*îstân, m*â* dûs̲h̲-âômand, aêg̲h̲s̲h̲ân kar*g* haît sûla*g*-âômand, aêg̲h̲-s̲h̲ân sûla*g* haît, ka*r*îtunis̲h̲na-âômand, aêg̲h̲ aêva*g* ôl*â*. î tanid avô ka*r*îtund; vîr len*â* ôl*â*s̲h̲ân-ic̲h̲ mînîm, pavan hanâ yak̲h̲senunîm, aêg̲h̲ mar*d*ûm hav*â*nd."

(20) Va madam ham-yehamtûnis̲h̲nîh î Farê*d*ûn levat*â*

1. Thus K; DM [illegible].—2. DM. omits.—3. Thus K; DM [illegible].—4. K [illegible].—5. DM [illegible].

(21)

Mâzendarân matâân pavan dasht î Pêshânîkas, va patkârdan î ôl ôlâshân aêgh: "Mâzandar matâ-îd, havâ barâ zad Az-î-Dahâk, mûn stî arvandtûm, mûn kolâ girân pâdakhshâî yehevûnt, shaêdâân mardûmân; havâ-ash pavan zak î ôlâ zanishna frâz yehabûnt havâ-am Aûharmazda, tarvînîdârtar min zak andâmân pavan hamêmâr î nafshâ stûb kardan; adîn denâ zak î li matâ barâ zanêd, lekûm mûn Mâzendar-matâ-îd."

(21) Va Mâzendarân Farêdûn spûk mînîd, va pavan afsôs aêvâz gûft aêgh: "Aêdûn aê yehevûnêd aêgh lak barâ zadan Az î Dahâk, mûn stî arvandtûm, mûn kolâ 2 hû-pâdakhshâî yehevûnt, shaêdâân mardûmân, afash lak, pavan zak î ôlâ zanishna, frâz yehabûnt havâih Aûharmazda, tarvînîdârtar min zak andâmân, adîn-ich lenâ baên denâ

1. Thus DM; K [illegible].—2. Thus DM and K.—3-3. DM [illegible].—4-4. K [illegible].—5. Thus DM and K.—6. DM adds [illegible].—7. DM omits.—8. K [illegible].—9. So K; DM [illegible].—10-10. DM [illegible].—11. DM adds [illegible].—12-12. DM omits.—13. DM adds [illegible].

yetîbûnîm, va *ba*ên den*â* ketrûnîm; va lâ lak bûland, î kabed-ârôdis̲h̲na î sta*v*ar pâh, î vir gôbis̲h̲na *ba*ên a*vâr*îg aîs̲h̲; at letam*â* ba*r*â lâ s̲h̲edkûnîm."

(22) Den*â*-ic̲h̲ aêg̲h̲, ba*r*â âk̲h̲a*r* tac̲h̲î*d*, va pîrû*z*gar Farêdûn ô*l* bâlistî pîs̲h̲ tac̲h̲î*d*; a*z*as̲h̲ vînîg za*k* firô*g*î*d*, aêg̲h̲as̲h̲ ba*r*â d*av*t, va min das̲h̲ina vînîg î ôl*â* snihâr patît hav*â*nd, î hamâ*g*, sar*d* î *z*imistân ana-dahis̲h̲na î bûrâ*g* î tê*z*; va min havî vînîg î ôl*â* sag patît hav*â*nd, î amat auftan î ka*d*a*g* masâî î âtâs̲h̲ ana-dahis̲h̲na î bûrâk î têz a*f*râsî de*b*rûnayên.

(23) Ba*r*â-bast pîrû*z*gar î takîg î Farê*d*ûn min regel*â* î tôrâ î gûs̲h̲na î Barmâyûn; a*f*as̲h̲ za*k* pavan lâlâîh lâlâ râtûnînî*d*; a*z*as̲h̲ ôl*â*s̲h̲ân ka*rd* sag-kerp; a*f*as̲h̲ ôl*â*s̲h̲ân ba*r*â za*d* hav*â*nd mûn Mâzendar-matâ, pavan 50-g̲h̲anis̲h̲nîh, va 100 g̲h̲anis̲h̲nîh, va 1000 g̲h̲anis̲h̲nîh, va bêvar g̲h̲anis̲h̲nîh, va amar g̲h̲anis̲h̲nîh.

1. K adds [illegible]—2. Thus K; DM has [illegible]—3. DM omits.—4. DM [illegible]—5. DM, K [illegible]—6. K adds [illegible]—7. DM, K [illegible]—8-8. K [illegible]; DM [illegible]

(24) [illegible]

CHAPTER XXI.

(1) [illegible]

(24) A*f*ash aê*d*ûn ba*r*â zad hav*â*nd, pîrûzgar î takî*g* Farê*d*ûn, 2-srîshvâta*g* za*k* î Mâzandar-matâ; va aêva*g* srîshvâta*g* ba*r*â ma*d* za*d* va vîmâr; va lâ-ich âkha*r*, S*p*îtâmân Zaratûhsht*r*a! mûn Mâzandar-matâ madam den*â* kêshvar î Khᵛanîras sâtûnt hav*â*nd; a*f*ashân lâ pavan madam mînishnîh-ich mînî*d* aêgh "Vazlûnîm;" ba*r*â min za*k* mûn aê*d*ûn shem yehevûnt hav*â*nd, S*p*îtîyôsh î Spânsnâyôsh va Arezrâs*p*âh î Spânsnâyôsh, mûn tachî*d* hav*â*nd pavan khratû-khᵛahîshnîh, va sâtûnt hav*â*nd madam Frashôshtar î Hvôbân.

Pâhlûm â*v*â*d*îh haît yasharâyîh.

CHAPTER XXI.

(1) 21-ûm farga*rd*, *Vahishtôg-îsht*, madam aêgh khᵛahîshnân pâhlûm i Daêna î shapîr: madam Mi*t*rô î hamâ*g* gêhân ko*l*â

1. DM prefixes [illegible].—2. DM omits.—3. DM [illegible].—4. Thus DM; K [illegible].—5. K [illegible].—6. K omits.—7-7. DM has, instead, [illegible].—8. DM adds [illegible].—9. DM adds [illegible]; K, adds [illegible].

lêlyâ Aeshma aêvag, Bûshâsp 2 dânar, pavan vinâsînîdan va kâhîdan; va Srŏsh-yasharya 3, va Dahâmân Âfrîn 4 pavan frêh-dahishnîh, pavan nivârishna-dahishnîh; va bûkhtârtûm min shân Dahâmân Afrîn yehevûnt.

(2) Va denâ-ich aêgh, kerpân afdtûm min nârîkân Hûmâê î âzâd-tŏkhmag î Vishtâspân; va min aspân asp î shaêd î Vishtâspân; va min tôrâân tôrâ î gûshna Barmâyûn; va min mêshân mêsh î frêh-ôkhtar, î gêfar, î spêd aîr-vârag, î star-pêsîd avar-naêmag pavan pashakhtag, va zarîn pêsîd avartar-naêmag zard; va aêvag-ich min ôlâshân ôl 1000 aêvag-ich-î i gadâ hâvandîh î dahâm gabrâ î yasharûb, mûn dahâmân î shapîrân âfrîn padash, lâ ayâvêd.

(3) Va denâ-ich and-chand pavan gabrâ va nêshâ shapîrîh, pavan mar va jêh sarîtarîh.

1-1. Thus DM; K places before .—2. Corrected. K, DM .—3-3. DM joins these up.—4-4. DM .—5. K adds .—6. DM omits.—7. DM, K adds

(4) [illegible]

(5) [illegible]

(4) Va madam va*b*îdûntan î Kâî-Ûs khû*d*âyîh, pavan chîrîh, madam bûm î 7 pavan shaêdân mar*d*ûmân, rûbâ*g*îh zyash farmân tî*z*tar min yed*â* hû-var*d*ishna; va ka*r*dan î zyash 7 mân pavan mîyâna*g* î Albûr*z*, aêva*g* zarîn, va 2 sîmîn, va trên pû*l*â*vd*în, va 2 â*v*gîna*g*în; va kabed shaêdâ va Mâzanîg min vinâsî*d*an î gêhân lakhvâr dâshtan, va *b*aên ô*l* kâr î nafsh*â* bastan; va anshûtâ mûn zôr min zarmân tarvînî*d*a*g*, va *j*ân nazdîh ô*l* pazdîh î min tanû yehevûnt, ô*l* za*k* î ôl*â* mân ayâ*f*t, tîz pêrâmûn za*k* mân vâ*f*înî*d*an; va zarmân azash khûsânîh astan, a*f*ash zôr va ga*r*shnîh lakhvâr ma*d*an, hav*â*d farmânash yehabûnt yekavîmûnê*d* aêgh: "Mar*d*ûmân pavan babâ lakhvâr a*l* yakhsenunî*d*! va 15 sâla*g* andâmân va*b*îdûnayên!"

(5) Âkha*r*, shaêdân madam aôsh î Kâî-Ûs ham-pû*r*sî*d*an, va Aêshma za*k* î ôl*â* aôsh meka*b*lûnã, ô*l* Kâî-Ûs ma*d*an; va

1. DM omits.—2. K [illegible].—3. Thus DM; K [illegible].—4. K omits final [illegible].—5. Thus DM; K [illegible].—6. DM has [illegible].—7. DM has final [illegible].

za*k* ângûn rabâ k͟hû*d*âyîh zyas͟h madam 7 bûm dâs͟ht, pavan-as͟h mînis͟hna k͟hᵛârgûn ka*r*dan, a*f*as͟h ô*l* k͟hû*d*âyîh î âsâmân va gâs î Ame*s*uspendân âr'*z*û*g*înî*d*an. (6) Va Kâî-Ûs, min nîyâ*z*ân*g*arîh î Aes͟hma va a*v*â*r*îg s͟haêdâ zyas͟h ham-kâr, ô*l* za*k* akârînî*d*an yekavîmûnâ*d*, pavan-ic͟h patkâris͟hna va â*z*is͟hna î Ya*z*a*d*ân a*f*as͟h lâ vas͟ht. (7) Va lec͟hadôn Albûr'*z*, levat*â* kabed s͟haêdâ va darvand va mar*d*ûm vad par î tom lâlâ dûbâristan, pavan za*k* kanâra*g* Kayân gad*â* tînâ kerp yeheyûntan, va Kâî-Ûs min sipâh kâd*â* madam rî*z*îhastan.

(8) Va pavan-ic͟h nava*g* aparîg patkâris͟hna î Ya*z*a*d*ân i a*v*artûm min za*k* dus͟h-âkâsîh lâ vas͟htan. (9) Va âk͟ha*r* Dâ*d*âr Kayân gad*â* lak͟hvâr ô*l* nafs͟h*â* ka*r*îtunt, va sipâh î Kâî-Ûs min za*k* bûr'*z* ô*l* *z*imî*g* ham-pastan, va Kâî-Ûs ô*l* zarê*h* î Frâk͟hû-ka*r*d vâ*z*î*d*an.

(10) Va den*â*-ic͟h yema*l*e*l*ûnê*d* aêg͟h ba*r*â ôl*â* aîs͟h min âk͟ha*r*-as͟h

1. K [Pahlavi].—2. DM omits.—3. K adds [Pahlavi].—4. K ı [Pahlavi].—5. DM [Pahlavi].—6. DM prefixes [Pahlavi].—7. Perhaps for [Pahlavi]

[illegible]

vâzîd ash aêdûn ôl ham ârâst; âkhar-ash vâzîd Nêryôgsang î frêh-dâdâr i gêhân pavan vardishna î zak î ôlâ aîsh. (11) Va zak î azâd Khûsrôî, ash aêdûn avô ham ârâst, vâng chîgûn zak î avargânag[7] sipâh aêgh :—"Al hanâ zan-âe, Nêrîyôgsang î frêh-dâdâr i gêhân! mâ hat hanâ gabrâ makhîtun-âe, Nêryogsang î frêhdâdâr i gêhân! lâ âkhar pavan vindishna vindîhêd barâ-nasânînîdâr dastôbar î Tûrân; mâ min hanâ gabrâ zerkhûnêd Sîyâvakhsh haît shem; min Sîyâvakhsh havâ zerkhûnam mûn Khûsrôî havâ-am, mûn zak î ham-vîrtûm min Tûrân, mûn gûrd va sipâh tapâh vêsh, ash ôl vêsh Daêna-vîrîh barâ yehamtûnînam; aêghash gûrd va sipâh tapâh barâ vabîdûnam; mûn zak î Tûrân pâdôkhshâî dûr-tachishna vabîdûnam."

(12) Afash pavan zak gôbishna râmînîd fravâhar î Khûsrôî

1-1. K omits.—2. K [illegible].—3. DM omits;—4. DM [illegible].—5. DM adds [illegible].—6. DM [illegible] joined to the following word.—7. *Hazârgânag.*

[Pahlavi text]

CHAPTER XXII.

[Pahlavi text]

Nêrîyô*g*sang î frê*h*-dâ*d*âr i gêhân; a*f*as͟h pavan za*k* gobis͟hna f*r*âz s͟hedkûnã; va za*k* î pavan hûs͟h-âômand yehevûnt Kâî-Ûs.

Pâhlum â*v*â*d*îh yas͟harâyîh haît.

CHAPTER XXII.

(1) 22-ûm fargar*d*, *Aîryaman*, madam ham-yehamtûnê*d* î Kâî-K͟hûsrôî va Vâê-î-dêrang-k͟hû*d*âî nazd ô*l* Fras͟hakar*d*; pû*r*sî*d*an î Kâî-K͟hûsrôî ô*l* Vâê-î-dêrang-k͟hû*d*âî madam za*d*an zyas͟h c͟hand min pês͟hînîgân, mûn pavan var'*j* va gad*â* a*v*artûm yehevûnt hav*â*nd min ans͟hûtââ̂n. (2) Va pasak͟hûn î Vâê-î-dêrnag-k͟hûdâî, madam za*d*an zyas͟h ô*l*â*s͟h*ân; va pavan za*k* pasak͟hûn vak͟hdûntan î Kâî-K͟hûsrôî Vâê-î-dêrang-k͟hû*d*âî, va f*r*â*z* var*d*înî*d*an î ô*l* za*k* î gam*l*â kerp, va madam yetîbûnast*an* va vazlûnt*an* î levat*â* Aîr*â*n han*j*amanîgân, ô*l* tam*â* aêg͟h s͟hekbak͟hûnt pavan hûg *Haôis͟ht* î

1. K adds [Pahlavi text].—2. DM omits.—3. K adds [Pahlavi text].—4. DM, K [Pahlavi text]—5. DM adds ∵.—6. DM, K have final [Pahlavi text].

(3) [Pahlavi text]

(4) [Pahlavi text]

(5) [Pahlavi text]

Geurvān amarg, va khûs*pînîd*an; zyash *ôl* kâd*â* ôl*â*-ich vazlûntan î *ôl* tam*â* aêgh shekbakhûnast pavan hûg Tûs î âr*d*îg rânînî*d*âr, va khûs*pînîd*an; zyash *ôl* kâd*â* ôl*â*-ich vazlûnt *ôl* tam*â* aêgh shekbahûnê*d* Kâî-A*p*îvêh, va khûs*p*înîdan.

(3) Zyash ôl*â*-ich sagîtûntan zyash kâd*â* ôl*â*-shân, va andarg râs *ôl* ham-yehamtûnî*d* î ôl*â* î sû*d*-âômand î pîrûzgar Sô*g*shâns; va pû*r*sî*d* î min ôl*â* sû*d*îmand î pîrûzgar aêgh: "Mûn gab*r*â hav*â*-i*h* mûn yetêbûn-i*h* pavan Vâê madam, î dêrang-khû*d*âî, aêgh vâzîn-i*h* Vâê î dêrang-khû*d*âî, f*r*â*z*-vasht *ôl* za*k* î gam*l*â kerp?" (4) Va gûftan î Kaî-Khûsrôî pavan pasakhûn *ôl* Sô*g*shâns aêgh: "Hav*â* hav*â*-am Kaî-Khûsrôî". (5) Va bôr*jîd*an î Sô*g*shâns *ôl* Kaî-Khûsrôî madam khefrûntan zyash za*k* î aûzdechâr î madam bâr î var î

1. DM and K omit.—2. DM adds ⁛.—3. DM has final [Pahlavi].—4. K has [Pahlavi].—5. DM adds [Pahlavi].—6. DM has final [Pahlavi] for [Pahlavi].—7. DM, K [Pahlavi].—8. K adds [Pahlavi]; DM adds [Pahlavi].—9. DM adds [Pahlavi].—10. Thus DM; K [Pahlavi].—11. DM omits.—12-12. K repeats.

Chîgchast, va zadan zyash yâtûg Frâsîyâv; va stayîdan î Kaî-Khûsrôî Daêna Mazdayêsna.

(6) Va madan î haît tûbânîg Keresâsp, gad ôl yedâ, ôl ôlâshân padîrag madam î ôlâ Ges yâtûg mân; barâ yekavîmûnâtan î ârdîg rânînîdâr Tûs, va karituntan zyash ôl Keresâsp ôl astûbânîh î madam Gâsânîgîh, va hamîh î levatâ ôlâshân; va stâyîdan î Keresâsp yasharâyîh, va ramîtuntan zyash zak î arem-zadâr.

(7) Pavan denâ-ich yemalelûnêd âegh, aêdûn ôlâshân gabrâ avô ham yehamtûnd, Frashagard kardârîh î pavan denâ fargard va zak-ich î avârîg jîvâg gûft yekavîmûnêd; harvispa arvand-âômand avarkâr, va harvispa tagîg-âômand tag, va ôlâshân vabîdûnâñd Frashagard pavan kâmag baên ahvân a-zarmân va a-marg, va a-sûdishna va apûyishna, vad hamâî va hamâî rûbishnîh.

Haît pâhlum âvâdîh yasharâyîh.

1. DM omits.—2. DM, K [illegible].—3. K omits.—4. K has [illegible] at the end.—5. K omits the final [illegible].

CHAPTER XXIII.

THE VARSHT-MÂNSAR NASK.

(1) [Pahlavi text] (2) [Pahlavi text]

[Pahlavi text][1] [Pahlavi text]

[Pahlavi text][2] [Pahlavi text][3] [Pahlavi text][4] [Pahlavi text]

[4] [Pahlavi text][4] [Pahlavi text][5] [Pahlavi text][6] [Pahlavi text][4]

[Pahlavi text][7] [Pahlavi text] (3) [Pahlavi text][4]

[Pahlavi text][8] [Pahlavi text][8] [Pahlavi text]

[Pahlavi text][9] [Pahlavi text][10] [Pahlavi text]

[Pahlavi text][11] [Pahlavi text][4]

(4) [Pahlavi text][12] [Pahlavi text][4]

[Pahlavi text][13] [Pahlavi text]

CHAPTER XXIII.

(1) *Varsht-mânsar* haît 23 fargar*d*. (2) Fratûm, *Asra-pâîtîsh*, pavan pû*r*sishna î Maî*d*ô*g*mâh ô*l* Zaratûhsht*r*a madam chîgûnîh î zerkhûnishna î Zaratûhsht*r*a, va ma*d*an i zyash ô*l* Daêna; va pasakhûn î Zaratûhsht*r*a madam kôkhshishnîg ham-yehamtûnishnîh î zîvînî*d*âr va margînî*d*âr maînôg pavan za*k* î ôl*â* zerkhûnishna. (3) Va den*â*-ich aêgh amatash za*k* î bûr*d*âr ham-vîsîhâ dî*d* va*g*a*d*ân sûpt i Aredvîg-sûra, âsyâ va pûsht i Yasharîshvang, va sînô*g* va aûrû*g*sp*a*r Maînôg î Râ*d*îh dâsht, va Daêna pâhlû*g*, va Kayân gadâ sînô*g* ma*r*sht.

(4) Va gûftan î Zaratûhsht*r*a maînôgîhâ pavan va*g*a*d*ân garân zerkhûnishna aêgh: "-At chîgûn ahvô kâma*g*, mûn zaŏta havâih,

---

1. DM has [Pahlavi] instead of the final [Pahlavi] and repeats the word.—2. In K only.—3. DM adds [Pahlavi].—4. DM omits.—5. DM [Pahlavi].—6. DM [Pahlavi].—7. DM adds [Pahlavi].—8-8. K [Pahlavi]; DM [Pahlavi].—9. DM [Pahlavi].—10. So in K; DM [Pahlavi].—11. DM [Pahlavi].—12. DM [Pahlavi].—13. DM [Pahlavi]; K [Pahlavi]

frâz ôl li yema*lel*ûnih"; va pasakhûn min Aûha*r*maz*d*a aêgh:—"Aê*d*ûn ra*d*îhâ min yasharâyîh chîgâmchâî *f*râz yasharûb âkâsîhâ yema*lel*ûnam; lak hav*âih* frêh-ich ar'jtar, va lak yasharûbtar, va lak âkâstûm; va lak yema*lel*ûni*h* Daêna î Ma*zd*ayêsnân *ô*l harvispô-gûn dâmân." (5) Pavan za*k* gôbishna *ô*l shaêdân maînôgîhâ tîr aê*d*ûn yehamtûnê*d*, chîgûn min ta*g*îg aîr î aratêshtâr î Kaî-Vishtâs*p*, mânâ*g* î ôl*â* î pavan garân-mânîh shadîtunt tîr *ô*l pa*d*îra*g* pûsh-jushna patkapishna. (6) Davyaî*d* Ganrâ*g* Maînôg *ô*l shaêdân aêgh:—"Anâ*g* lekûm yehevûnt shaêdâ-î*d*; ba*r*â anbîn yehevûnî*d*." (7) Aê*d*ûn-ich Zaratûhsh*tr*a khayâ min shaêdân sa*r*dârîh ba*r*â gûft, amatash den*â*-ich gûft aêgh:—"Chîgûn Ahvô kâma*g*;" va pat*î*dan î shaêdân pavan zanishna *ô*l Zaratûhsh*tr*a, yekavîmûnâ*d* pa*d*îra*g* î *ô*l*â*shân maînog-yeza*d*, lakhvâ*r* dâshtan zyashân, *b*aên za*k* snesh min

1. K omits final [Pahlavi].—2. DM omits.—3. Thus DM; K adds [Pahlavi].—4-4. K [Pahlavi].—5-5. DM [Pahlavi]; K [Pahlavi].—6. K [Pahlavi].—7. Thus K; DM [Pahlavi].—8. DM and K [Pahlavi].—9. K [Pahlavi].—10. DM, K [Pahlavi].—11. DM omits.—12. DM joins up to the preceding.—13. Thus DM; K adds [Pahlavi].—14. DM, K [Pahlavi].

[illegible]

Zaratûshtra. (8) Va tanîd gûft aêgh: "Daêna î Sûd-âômandân tamâ sajîtûnêd mûn baên zak pavan hû-kardârîh khayâ min yasharâyîh aûrvâkhmannîh"; va pavan zak gûbishna ôl shaêdân 10 hâvand zak î fratûm gûft maînôgîhâ tîr yehamtûnêd, va shaêdâ pavan zanishna î Zaratûhshtra madam patîdan, padîrag ôlâshân maînôg yekavîmûnâd, zak snêsh min Zaratûhshtra lakhvâr dâsht. (9) Sadîgar gûftan î Zaratûhshtra pavan bâzâî zerkhûnishna, aêgh:—"Zak pavan nigîrishna aêdûn var'zishna mûn dâd ahvân î fratûm pavan ôlâ î ratû kûnishna râzagînishna"; va pavan zak gûbishna ôl shaêdân 100 hâvand zak î fratûm gûft maînôgîhâ tîr yehamtûnêd; va shaêdâ pavan aôsh î Zaratûhshtra madam patîdan, maînôg-yêzad shaêdâ min Zaratûhshtra lakhvâr dâsht.

1. DM [illegible].—2. DM, K [illegible] for [illegible].—3. So in K; DM [illegible].—4. K adds [illegible].—5. K adds [illegible].—6. DM adds [illegible].—7. DM [illegible].—8. DM omits.—9. DM [illegible], but see above.—10. DM, K [illegible].

(10) [Pahlavi text] (11) [Pahlavi text] (12) [Pahlavi text]

(13) [Pahlavi text]

---

(10) Va amat Zaratûhsh̲tra hamâg tanû barâ zerkh̲ûnt âsip baên sh̲aêdân aûpast, va sh̲aêdâ pavan aûsh̲tâv lakh̲vâr ôl dûsh̲-ahû dûbârist; rŏsh̲anîh baên dâmân afzûdan, va harvispa zak î Spenâg-yêzad dâm râmîhastan, va nêvagîh-rûbish̲nîh gûftan. (11) Va Aûharmazda ôl Zaratûhsh̲tra pavan aûrvâkh̲-manîh barâ vakh̲dûnt pâhrîz kardan, va Arêdvîg-sûra va Yash̲arayish̲-vang, va kâdâ Kayân gadâ Zaratûhsh̲tra tan mûsh̲tan î Aûharmazda ôl Zaratûhsh̲tra gûft, aêgh̲:—"Ôlâ î Dânâg mînêsh̲." (12) Va Zaratûhsh̲tra pavan zak pasakh̲ûn maînôgîhâ gûft, aêgh̲:—"Mazdayêsna havâ-am, va Mazdayêsnîh î Zaratûhsh̲tra franâmam;" aê aêgh̲:—"Aûharmazda firîstag havâ-am, va Aûharmazda firîst-am."

(13) Aûharmazda ôl Zaratûhsh̲tra gûft, aêgh̲:—"Yazadân stây, avash̲ân hamîh bavîhûn, va sh̲aêdân kolâ azsh̲ân jvîdâgîh

---

1-1. DM [Pahlavi text].—2. K adds [Pahlavi text]—3. K [Pahlavi text]—4. DM [Pahlavi text]—5. K omits.—6. DM [Pahlavi text]—7. DM omits.—8. Thus DM; K [Pahlavi text]—9. DM [Pahlavi text] —10. DM [Pahlavi text]

zûsh; va hûmata va hû-ôkhta va hûvarshta va*b*îdûn, va min dûshmata, dûsh-hû-ôkhta, va dûsh-hûvarshta pâhrîz." (14) Va madam-ich yaza*d*ân vînâ*g*îhâ yashtan, va mizd î patash; va sarîtar lâ nîrû*g*înî*d*an, shapir lâ vizôrînî*d*an; va Daêna-pa*d*arîhâ nikuhî*d*an, va *ôl* Daêna pa*d*îrûftârân râ*d*îh ka*r*dan; tanû va khayâ zûshâram râî min Daêna lâ vashtan. (15) Va meka*b*lûnâñ î Zaratûhsht*r*a maînôgîhâ ham andar*z*, va stâyî*d*an zyash Aûha*r*ma*zd*a pavan dâ*d*ârîh va khû*d*âyîh va hamâ*g* shapîrîh, va Ame*s*ûs*p*end va kâd*â* a*v*â*r*îg dahishna î shapîr jvî*d* jvî*d* pavan nafsh*â* mâ*d*ag va ga*dâ*. (16) Va âkha*r* Ganrâ*g* Maînôg pavan za*k* bêsh kînîgîhâ davyî*d*an, aêgh:—"Yehabûnt-am *ôl* ôl*â* lak Daêna bûr*d*âr rêshî*d*ârîh 99,999 yâtû*g*, 99,999 gûrg-y*a*z*a*g, va 99,999 yasharmô*g*."

1. DM [Pahlavi].—2. DM [Pahlavi].—3. Only in DM.—4. Here ends the last of the DM folios in the late Dastur Dr. Peshotanji B. Sanjânâ's Library.—5. Only in K.—6. K omits.—7. Thus corrected; DM [Pahlavi].—8. Thus K.—9. DM, K. omit.—10. Thus K; DM [Pahlavi].—11. DM, K [Pahlavi].

[illegible]

(17) Gûftan î Aûhar*mazda* ô*l* Zaratûhs̲h̲t*ra*, aêg̲h̲ : "Den*â* Daêna aûstîgân yak̲h̲senun; m*â* pavan den*â* Daêna a*vâg*îh at li levat*â* yehevûnam, mûn Aûhar*mazda* hav*â*-am, a*v*at yehevûnê*d* k̲h̲ratû î harvis*p*a-âkâs, a*v*at ô*l* hâvis̲h̲tîh yehamtûnê*d* Maî*d*ô*g*mâh, va Pars̲h̲a*d*-gâv, va Saêna, va Kaî-Vis̲h̲tâspa, va Fras̲h̲ŏs̲h̲tra, va Jâmâspa î âs̲h̲kâra*g* var'*z* va kâma*g* c̲h̲âs̲h̲î*d*âr ô*l* yas̲h̲arûbân, va kabed za*k* î k̲h̲ᵛês̲h̲kâr, va za*k*-ic̲h̲ î a-k̲h̲ᵛês̲h̲kâr, mar*d*ûm; a*v*at k̲h̲ᵛês̲h̲îhê*d* za*k* î ôl*â*s̲h̲ân ke*r*fa*g* va s*i*pâsî.". (18) Va madam-ic̲h̲ stihîg nimû*d*ârîh î Aûhar*mazda* Daêna ô*l* Zaratûhs̲h̲t*ra*, va mekab*l*ûnã î Zaratûhs̲h̲t*ra* Daêna pavan aûs̲h̲mûr*d*an va astûbânîh, va yas̲h̲tan î Zaratûs̲h̲t*ra* Ahunavar.

(19) Va madam-ic̲h̲ yehabûntan î Aûhar*mazda* dâm pavan maînôg, frâ*z* brêhînî*d*an zyas̲h̲ ô*l* stih; a*v*artarîh î gab*r*â î yas̲h̲arûb min a*vâr*îg dâm, va *b*aên mar*d*ûmân ôl*â* mûn pavan dâ*d*

1-1. Thus K; DM [illegible].—2. K [illegible].—3. Thus K; DM [illegible].—
4. Thus K.—5. DM, K omit.—6. Thus K; DM [illegible].

CHAPTER XXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK II.

nîvâr*d*ârîh va a-var*d*is͟hnîgîh î min vêhîh aûstôbâr, va ya*z*a*d*ân âmûk͟htâr, va âmû*zg*âr î s͟hapîr Daêna a*v*artar haîtîh. (20) Va hangar*d* î madam han-baris͟hnîh î za*k* âtâs͟h mûn âtâs͟h î pavan k͟hânа*g* han*j*âmis͟hna ô*l* za*k*, va yas͟htan î za*k* mayâ î nazdtar ô*l* ketrûnis͟hna, va za*k* î nafs͟h*d* maînôg; mûn a-yas͟ht za*k* âtâs͟h, mayâ, va maînôg, va ham-kâma*g*îh râî a*v*â*r*îg âtâs͟h, va mayâ, va maînôg ya*z*ê*d*, hîc͟h î min ôl*â*s͟hân za*k* â-ya*z*is͟hna lâ meka*b*lûnã; va pa*d*îris͟hna î a*v*â*r*îgân za*k* î gab*r*â ya*z*is͟hna aê*d*ûn yehevûnt amatas͟h za*k* 3 yas͟ht yekavîmûnê*d*.

Yas͟harâyîh â*v*âdîh pâhlûm haît.

CHAPTER XXIV., VARSHT-MÂNSAR NASK II.

(1) Da*d*îgar fargar*d* *Yatâg-âhûg-vaîryôg*, madam ar*j*ânîgîh î pavan stihîg va maînôgîg nêva*g*îh pavan k͟hû*d*âî va dastôbar-dârîh

1. Thus K; DM [Pahlavi].—2. DM adds [Pahlavi].—3. K adds [Pahlavi].—4. Thus corrected; DM has [Pahlavi], K omits.—5. Thus DM; K has [Pahlavi].—6. K only.—7. DM, K omit.—8. Thus corrected; DM, K [Pahlavi].—9. Thus DM; K [Pahlavi].

yehabûntan; pavan sa*r*dârîh va dastôbarîh ôl*â*s͟hân s͟hâyê*d*, mûn levat*â* haîtîh zyas͟h a*v*â*r*îg hûnar, mûn k͟hû*d*âyîh va dastôbarîh pa*d*as͟h k͟hᵛês͟hîhê*d*, benafs͟h*â*-ic͟h k͟hûdâî va dastôbar yak͟hsenunê*d*.

(2) "*Zûs͟h* li, Zaratûhs͟ht*r*a! lak pavan ahûîh va ra*d*îh, c͟hîgûn havâih, Zaratûhs͟ht*r*a! ahû-âômand ratû-âômand, aêg͟h lak-ic͟h pavan dastôbar yak͟hsenund, c͟hîgûn lak adîn *frâz* yehamtûnis͟hnîh; hav*â*-t aêg͟h ba*r*â bûk͟hti*h* amat-at levat*â* s͟haêdân ham-yehamtunis͟hnîh, aêg͟h-at levat*â* yas͟harmô*g*ân patkâr; havât k͟hûdâî va dastôbar lâ dârîh haêm dâ*d* î s͟haêdân yehevûnt."
(3) Va dâs͟htan î Ame*s*ûs*p*endân Aûha*r*ma*zd*a pavan k͟hû*d*âî va dastôbar, va Aûha*r*ma*zd*a k͟hû*d*âyîh levat*â* dâ*d*ârîh ham-bû*d*an.
(4) Va den*â*-ic͟h aêg͟h, pavan yas͟harâyîh ratû pavan kâma*g* k͟hû*d*âî, va dânâ*g*, va dâ*d*âr, va parvartâr, va âsnî*d*âr î drêgûs͟hân.

1. Thus K; DM has —2. Thus K; DM has —3. DM here adds the words which K omits.—4. Thus K; DM has —5. Thus K; DM has —6. K only.—7-7. K

(5)

CHAPTER XXV.

VARSHT-MÂNSAR NASK III.

(1)

(5) Va garôdemânîgîh î hamâg ôlâ-shân mûn Daêna mûn min Zaratûhshtra mekablûnâ.

Yasharâyîh âvâdîh haît pâhlûm.

CHAPTER XXV.

(1) Sadîgar fargard *Ashem-vohûg*, madam andar'z î pavan yasharâyîh stâyîdârîh î benafshâ haît râst tarsagîh-kardârîh î Aûharmazda, haîtân pâhlûmîh, va khᵛahîshnân shapîrtarîh, va mahîst ramagîh î yasharâyîh, va hû-zâgîh, va hû-naptagîh, va maînôg hû-vadargîh, va vêsh aûrvâkhmanîh, va rûbân âsânîh rôshanîh, padmûgîh î ôlâ î pavan dastôbar var'zîdâr yasharâyîh, va yazishna-âômandîh nîyâyishna-âômandîh î yasharâyîh maînôg.

Yasharâyîh pâhlûm âvâdîh haît.

1. Better —.—2. Thus K; DM has — —.—3. K only.—4. Thus corrected. The texts have —.

CHAPTER XXVI.

VARSHT-MÂNSAR NASK IV.

(1) [Pahlavi text]

(2) [Pahlavi text]

CHAPTER XXVII,

VARSHT MÂNSAR NASK V.

(1) [Pahlavi text]

CHAPTER XXVI.

(1) Qhahârûm fargard, *Yênghê-hâtãm*, gûftas̲h̲ Aûharmazda ôl Spîtâmân Zaratûhs̲h̲tra, aêg̲h̲ :—"Yemalelûn gôbîs̲h̲na î lanâ yazis̲h̲na nîyâyis̲h̲na, mûn Aûharmazda va Amesûspend havâ-îm, q̲h̲îgûn lak havâ-t, Zaratûhs̲h̲tra! yas̲h̲t mayâ, va yas̲h̲t aûrvar, va yas̲h̲t yas̲h̲arûbân fravâhar, va yas̲h̲t zak î maînôg yêzad mûn-ig̲h̲ ôl stih frâz brêhînîd." (2) Afas̲h̲ gûft Zaratûhs̲h̲tra, aêg̲h̲ : "Yêmalelûnam gôbis̲h̲na î Aûharmazda, î jvîd-bês̲h̲, î Aûharmazda dâdistân, zak î lekûm yazis̲h̲na va nîyâyis̲h̲na î mûn Amesûspend havâît."

Yas̲h̲arâyîh pâhlûm haît âvâdîh.

CHAPTER XXVII.

(1) Panjûm fargard, *Yânîmanôg*, madam nêvagîh ar'jânîgîh î

1-1. Only K [Pahlavi text], DM omits.—2. Only K [Pahlavi text].—3-3. K omits.—4. K only.—5. DM [Pahlavi text].—6. K has [Pahlavi text] instead.

Zaratûhshtra pavan frârûnîh zyash mînishna, gôbishna, kûnishna; va fratûmîh î Aûharmazda, va fratûm khvêshîh zyash nîyâyishna, va mînishnîg kûnishnîh î nîyâyishna î Yazadân, hamâg kerfag nîyâyishna î Yazadân, pâhlûmîh î gabrâ î yasharûb padîrishna, va âtâsh han-barishnîh, va shapîr Daêna dâshtârîh, va a-ham khratûîh î Dâdâr, va andâzishna î kôlâ kâr ôl-ash kâm va dahishna, va frâz-dakhshagîh pavan afzûn vichîdan, va vabîdûntan î zak î afzûnîgân amûg yehevûnt, va benafshâ hâkhtagîh î Zaratûhshtra ôl Daêna min fratûm vad afdûm, pavan bûndag garmûgîh î pavan zak î Yazadân nîyâyishna aêvagânag yehevûnt.

(2) Va denâ-ich, aêgh: "Mad havâih ôl garôdemân, aê yasharûb Zaratûshtra! âkâs havâih kûnishna, Zaratûhshtra! mûnshân var'zîd baên ast-âômand ahvân, va mûn-ich var'zênd, va Yazadân madam anshûta kirfag tûbân ayâvag hankhetûnt."

1. K only.—2. Both omit.—3. DM adds —4. K has ; DM omits.—5. K omits.—6. K prefixes —7. K only.—8 Both —9-9. Both

(3) [Pahlavi script]

(4) [Pahlavi script]

---

(3) Va madam *a*fdîh î garô*d*emâna denâ-ich aêgh, mûn *b*âên za*k* mân lâ aîsh âkha*r* min zerkhûnishna ba*r*â vi*d*îrê*d*, va pavan Frasha*gard* zimân garô*d*emâna frû*d* ô*l* star pâdag va zimîg lâlâ ô*l* tam*â* nîkhîzînê*d*, va pavan hamâ*g* kâr Vohûman ô*l* ham-pû*r*sagîh bavîhûnast; va amatash ka*r*îtund pavan jîvâ*g* ma*d*an, (va) nigîrishnîh min yasharâyîh yehevûntan, va pavan za*k* î râst mi*l*ayâ Ame*s*ûs*p*end ô*l* aîy*y*ârîh ma*d*an; va pavan Ame*s*ûs*p*endân va Srôsh-hariya a*v*â*g*îh bêshî*d*ârân bêsh tarvînî*d*an; va aîy*y*ârînî*d*an î Ame*s*ûs*p*endân ô*l* Zaratûhsht*r*a amat pavan a*v*ârûn dâ*d* î Aîrân a-kârînî*d*an frâ*z* sagîtûnt.

(4) Zarat*û*hsht*r*a râî, pavan gôbishna î Aûha*r*ma*z*da, denâ-ich, aêgh:—"N*a*fsh*â* lak lan*â* hav*â*-*ih*, Zarat*û*hsht*r*a! va lan*â* hanâ î lak râ*d*îh mandavam ô*l* lak yehabûnê*d* ash lanâ yehabûnt yehevûnê*d*"; va nivîd î ô*l* Zartûhsht*r*a

---

1. K has [Pahlavi script].—2. Both omit.—3. K [Pahlavi script].—4. K has [Pahlavi script].—5. K omits.—6. DM joins up this word with the preceding.—7. K only.—8. DM places this after five more words, just before [Pahlavi script].

[illegible]

(5) [illegible]

(6) [illegible]

(7) [illegible]

pavan yehamtûnînî*d*an î Vis͟htâs*p* va ô*l*-as͟h aîy*y*ârîh, za*k* î ôl*â* k͟hû*d*âyîh ô*l*-as͟h nîrû*g*îh.

(5) Va Fras͟hŏs͟htarân-ic͟h hâvis͟htîh va tarsa*g*âsîh, va stâyis͟hna î Fras͟hŏs͟htar pavan rûbâ*g* ka*r**d*an î Daêna, râst v*id*âra*g*îh pavan za*k* î Aûha*r*ma*z**d*a mi*l*ayâ, va ôl*â*-s͟hân î Fras͟hŏs͟htar ô*l* Daêna hâk͟ht hamâ*g* yas͟harûbîh.

(6) Madam stâyis͟hna î Zaratûhs͟htra den*d*-ic͟h, aêg͟h: "Lâ lan*d* apâ-râs, lâ pavan yân, lâ pavan fras͟hna, va lâ f*râz* nivêgîn-is͟hnîh, amat-ic͟h Daêna ô*l* aîs͟hân nimâyes͟h, va lâ pavan ka*d*ârc͟hâî, S*p*îtâmân ! lan*d* mûn Ame*s*ûs*p*end hav*d*îm, va sû*d*-dahis͟hnîh î ô*l* k͟hᵛâstârân k͟hûris͟hna va vastarg ô*l* lanâ, mûn pavan y*az*is͟hna Ya*z*a*d*ân asû*d*a*g* yehevûnê*d*."

(7) Va madam dôst netrûntan, va a-dôst vîrâstan, va pâna*g*îh

1. K omits—2. DM omits final [illegible]—3. Thus K; DM omits [illegible]—4. DM omits final [illegible]; K has [illegible]—5. K has [illegible]—6. K only.—7. DM joins up the final [illegible] to the next word.—8-8. K has [illegible]—9-9. Thus in K; DM [illegible]

CHAPTER XXVIII.

VARSHT-MÂNSAR NASK VI.

---

va râstîh va frârûnîh râî mar*d*ûm pâna*g*îh ka*r*d*an; va ana-ar'jânîg baharîh î ôl*â* gab*r*â mûn za*k* î mêh kâr va ki*r*fa*g* nîyâza*g* ka*r*d*an, za*k* î kas va*b*îdûnayên. (8) Va den*â*-ich, aêgh: "Âkâs-ich havâ*ih* za*k*, *b*aên-ich khavîtuni*h*, yasharûb Zaratûhshtra! pavan za*k* î li khratû fra'*z*âna*g*îh mûn *b*aên ahvân fratûm yehevûnt, va mûn-ich aê*d*ûn vad ô*l* za*k* î *a*fdûm ahvân.

Yasharâyîh haît âvâ*d*îh pâhlûm.

CHAPTER XXVIII.

(1) Shashûm fargar*d*, *Khshmâîbîya*, madam gar'*z*ishna î Gôsh-aûrvan, amat ô*l* yehabûntan nivagî*d* *b*aên Ame*s*ûs*p*endân hanjaman ô*l* Aûha*r*ma*zd*a, min kabed akhdagîh va anâ*g*îh zyash maînôgîhâ khadîtunt; aêghash pavan tanû-âômandîh madam yehamtûnê*d*, pavan za*d*an, va ye*k*atlûntan, va rêshînî*d*an, va

1. DM, K [Pahlavi]—1ª, K omits final [Pahlavi]—2. K omits.—3-3. Thus K; DM [Pahlavi].—4. K only.—5. Thus in K; DM [Pahlavi].—6. DM [Pahlavi]—7. Both omit.

[Pahlavi text]

dû*j*î*d*an, va â*z*ôr*d*an, va yehabûntan î za*k* î *av*ârûn kûnishna kâma*g* sarîtar pavan pâra*g* *ôl* *ôlâ* î dûsh-pâ*d*akhshâî mar; va pa*d*ash kar*d*ârîh, va*d*-khᵛêshîh, va dûsh-ni*g*îrâyîh, va zûr-gokâyîh, va var*dag* kar*d*an î za*k* î aeshmôn î stahma*g* pavan â*z* va arêshka min za*k* î garemô*g* gô*g*istân za*k* î tûbân tûkhshâ*g* pasûsh-haûrvô sa*r*dârîh, *ôl* za*k* î sar*d* î madam-aûsht*âvg*ar gâs; va *ôlâ* î khûr bavîhûnd ana-â*v*ôkhshna*d*âr yed*â* pavan dûragîhâ jv*îdâg* kar*d*ârîh î min vacha*g*. (2) Va vi*j*ârînî*d*an va kâstan va kabed âînîna*g* anâ*g*îh pa*d*ash kar*d*an: "mûnshân lâ bêsh-*î* amat-am za*k* î sar*d* vâ*d* va zak-ich î garm madam yehamtûnê*d*, *a*fashân lâ bêsh-*î* amat-am ba*r*â ramîtunt ashkamba*g* va kushênd; afashân lâ bêsh-*î* amat-am gaz va khun-garâî, va za*k*-ich î pû*dag*tûm kh*r*afstar î dandê*d*." (3) Va khᵛahîshna î

1. K [Pahlavi].—2. K only.—3. Thus K; DM [Pahlavi].—4-4. K omits.—5. Thus K; DM has [Pahlavi].—6. K only.—7. K [Pahlavi].—8. K has [Pahlavi].—9. Thus DM; K has [Pahlavi].—10. Thus K; DM has [Pahlavi].—11. Thus K; DM has [Pahlavi].—12. Both add [Pahlavi].—13. K joins this up with the following word, DM with the preceding.

Gôsh-aûrvan, aêgh:—"-Am ôl sti*h* za*k* shkaft va akhdagîh a*l* brêhîn; va hat-am ôl sti*h* brêhîni*h*, zyam aûz-ûshtânîhâ ba*râ* yehabûn, aêgh amâli*d*âr yehevûnam, va za*k* dûshvâr dar*d* ayûvam; ôl ta*g*îg yehabûntan mûnshân pavan aîy*y*ârîh pâna*g*îh î li ka*rd*an patû*g*îh haît, amat-ich Kig va Karap hav*â*-nd."

(4) Va levat*â* râst gar'zishnîh î Gôsh-aûrvan, va *â*vô-khshâyishna î Ame*s*ûs*p*endân pavan za*k* gar'zishna, âkha*r*-ich dahishna î dâm, mûnash *b*aên mêh va pâhlûm mar*d*ûm ôl kûsh-ishna ana-âvishna î Aêbgat; amat-ich gha*l* ham-bâsta*g* pavan rêsh va bêsh gar'zishnîh chîgûn Gôsh-aûrvan min a-dahishnîh, levat*â*-ich a-paîtîyâra*g*îh î Kigân Gôsh-aûrvan mêh-dâ*d*istân-îhâ-tar yehevûnt. (5) Mar*d*ûm pavan gŏspend aîy*y*ârîh

1. Thus K; DM .—2. K only.—3. K adds .—4. K has . DM has .—4a. Both add .—5. Thus DM; K has .—6. Both .—7. DM omits .—8. Thus K; DM has .—9. Thus DM; K omits final .—10. Thus K; DM .—11. K adds .—12. K omits initial .—13-13. K has instead.—14. DM adds .—15. Thus in K; DM has .

zîvastan va nîvar*d*an s̲h̲âyastan râî, Gôs̲h̲-aûrvan ô*l* sti*h* tan-âômandîh va aîy*y*ârîh î ans̲h̲ûtâ yehabûnt; va kam mâli*d*an zyas̲h̲ stihî*g* anâ*g*îh râî gŏ*sp*end mâdînî*d*an va ana-âs̲h̲tîh pa*d*mûkh-tan; Gôs̲h̲-aûrvan pavan dahis̲h̲na î Zaratûhs̲h̲tra ô*l* gŏ*sp*endân aîy*y*ârîh, rûbâ*g*înî*d*an î Zaratûhs̲h̲tra Daêna Ma*zd*ayesna *b*aên gêhân, bû*j*â*g*îh î gŏ*sp*end va *avârîg* dahis̲h̲na î s̲h̲apîr pavan bûndag, va rûbâ*g*îh î Daêna k̲h̲û*r*sandînî*d*an.

(6) Den*â*-ic̲h̲ ô*l* Gôs̲h̲-aûrvan gû*ft*, aêg̲h̲: "Yema*l*e*l*ûnam ô*l* lak vis̲h̲ôpis̲h̲na vi*j*âris̲h̲nîh, aêg̲h̲ anâ*g*îh î min Gan*râg* Maînôg c̲h̲âra*g* haît mûn-am lâ dâm *frâz* brêhînî*d* hav*â*-âe, Li mûn Aûha*r*-ma*zd*a hav*â*-am, amat-am anâ*g*îh îmin ôl*â* c̲h̲âra*g* lâ k̲h̲avîtunast-*âe*." (7) Den*â*-ic̲h̲ aêg̲h̲-as̲h̲ aê*d*ûn kâma*g* *yehevûnt Ganâ*g* Maînôg, aêg̲h̲: "*Al* akar*j* dâm *frâz* brêhînî*d* hav*â*-ih, Aûha*r*-ma*zd*a! va a*l* latam*â* ahûîh hav*â*-ih va a*l* ra*d*îh; va a*l* kâma*g* î

1. DM omits initial ׀.—2. Thus K; DM has .—3. K only.—4. K has .—5. K only.—6. Thus DM; K .—7. DM omits.—8 Both add ∘

yasharâyîh î pâhlûm, *âvâyîd*an î ô*l* kâr va kî*r*fa*g*". (8) Va pû*r*sishna î Gôsh-aûrvan aêgh! "Ô*l* mûn hav*â* brêhînî*d* va tâshî*d* hav*â*-am;" va pasakhûn aûbash aêgh: "Ô*l* ôl*â* î tûkhshâ*g*î(g) va pa*d*mânîg."

(9) Va bavîhûnast î Gôsh-aûrvan gŏ*sp*endân râî aîy*y*âr va srâyîshna; yehabûnt î Aû[illegible]*r*maz*d*a ô*l* aîy*y*ârîh î gŏ*sp*end gab*r*â î yasharûb, va srâyishna î gŏ*sp*endân râî shîrîn-vêh *b*aên mayâ va aûrvar; aêgh vashtamûntan dâshtan î gŏ*sp*end ôl*â* pâ*d*akhshâ mûnash haît yehabûnê*d* vâstar, va za*k*-ich î gŏ*sp*endân dahishnaî tûkhshâ*g*, aêgh-ash vâstar yehabûnê*d*; *a*fash pasûsh-haûrvô-*î* min za*k* pê*dâg*înî*d* mûn gŏ*sp*end ba*r*â *av*zâyînê*d*, va ôl*â*-ich mûn za*k* î darvand î aeshmô ana-Aîr vânishna yehabûnê*d*, aêgh stûb va*bî*dûnayên. (10) A*v*zâyînîdan î Aûha*r*ma*zd*a gŏ[illegible]pend; andar'*z* î ô*l* mar*d*ûmân pavan pa*d*mân-khûrishnîh, va garân pûhal î ôl*â* î a-dâ*d*îhâ gŏ*sp*end bêsh yehabûnt, î Gôsh-aûrvan pavan maînôg

1. K omits.—2. K [illegible].—3. K only.—4. Thus K; DM [illegible].—5-5. K [illegible].—5a Better [illegible] *shîrînîh*.—6. K [illegible].—7 Thus K; DM [illegible] See § 1.

ham-kerp î Amesûs*p*endân, va ham-kerp î za*k* î k͟hûrs͟hî*d* rŏs͟hanîh va kâma*g* dôîsar, hu-c͟has͟hm, aêg͟h dastân aô*j*-âômandtar, ôl*â* mûn ô*l* yaza*d*an pa*d*vâzê*d*, *a*fas͟h yaza*d*ân pa*d*vâzênd.

(11) Madam gôbis͟hna î Aûha*r*ma*zd*a den*â*-ic͟h, aêg͟h: "Hav*â* za*k* mi*l*ayâ â-mârînî*d*âr hav*â*-am, mûn mi*l*ayâ haît î stihân za*k* î ko*l*â 2 ahvân râî yema*l*e*l*ûnd; va âkâs hav*â*-am kûnis͟hna mûns͟hân var'*z*î*d*, *b*aên ast-âômand ahvân, s͟haêdâ va mar*d*ûm: va mûn-ic͟h var'*z*ênd hav*â* hav*â*-am ba*r*â vic͟hî*d*âr k͟hû*d*âî, va aê*d*un haît c͟hîgûn li kâma*g*, pavan-ic͟h za*k* î afdûm ahvân var*d*is͟hna; va harvis*p*a za*k* madam k͟hadîtunam pavan za*k* î li k͟hratû va far'*z*âna*g*îh, mûn yehevûnt, mûn haît, mûn-ic͟h akar*j* yehevûnê*d*.

(12) Va tâs͟hî*d*an î Aûha*r*ma*zd*a mizd ô*l* stihân pavan mânsars*p*end mûn yehevûnt yekavîmûnê*d* pês͟h-r*a*ftâr î sû*d*-âômandân:—aêg͟hs͟hân dastôbar mûn *av*zûnîgîh va âkâsîh î

1. K has [Pahlavi].—2. K has [Pahlavi].—3. K [Pahlavi].—4. K only.—5. K [Pahlavi] -6-6. K has [Pahlavi].

CHAPTER XXIX.

VARSHT-MÂNSAR NASK VII.

harvis*p*a s*ûd*-âômand, haît za*k* î mânsar. (13) Va madam aêva*g*îh va *a*-ham-tâ*g*îh î Zaratûh<u>sh</u>t*r*a *b*aên an<u>sh</u>ûtâân pavan kâma*g* î ô*l* ya<u>sh</u>arâyîh, va <u>ch</u>âra*g* <u>sh</u>nâsîh î madam vânî*d*an î Aîb-ga*d*, va âmu<u>kh</u>târîh î dâmân.

Ya<u>sh</u>arâyîh haît pâhlûm *âvâd*îh.

CHAPTER XXIX.

(1) Ha*f*tûm fargar*d*, *Ad-tâê-va<u>kh</u>s<u>h</u>ya* min â-yazi<u>sh</u>na-âômandîh va nîyâyi<u>sh</u>na-âômandîh î Daêna va mânsar maînôg; va den*â*-i<u>ch</u> aê<u>g</u>h maînôg î â-yazi<u>sh</u>na î ôl*â* î hû-mînî*d*âr î âkâs î dânâ*g* gab*r*â têz madam gûmî<u>kh</u>tê*d* ô*l* za*k* î <u>kh</u>ûr<u>sh</u>ê*d* rŏ<u>sh</u>nîh, va ô*l* kâma*g*-hanjâmîh va aûrvâ<u>kh</u>ma î Ame*s*û*sp*endân pa*d*vandê*d*. (2) Madam vi<u>ch</u>în î an<u>sh</u>ûtâân kâm, va râs î ô*l* mizd pavan vi<u>ch</u>în*g*arîh yehevûntan. (3) Va madam

1. K only.—2. K adds [Pahlavi].—3. Both omit.—4-4. K has [Pahlavi].—5. K [Pahlavi].—6. K omits.

andar'z î ôl mar*d*ûmân pavan bavîhûnastan î za*k* gâs mûn dêr pavan kâma*g* madam ketrûnastan s̱hâya*d*, va aûs̱hmûr*d*an va âmûkhtan î Daênâ î Yaza*d*ân.

(4) Va min gôbis̱hna î Zaratûhs̱ht*r*a madam drâyî*d*an î Ares̱h s̱haêdâ ôl ans̱hûtâân: "Aûha*r*maz*d*a va Aharman 2 akh î pavan aêva*g* as̱hkôm yehevûnt hav*â*nd, va min ôl*â*s̱hân Amesû*sp*end za*k* î sarîtar *z*ûs̱hî*d* pavan za*k* î amatas̱h s̱hnâsa*g*ân s̱haêdân â-yazis̱hnîh gû*ft*, va den*â* aêg̱h: 'Akhara*s̱h* gŏ*sp*end yehebûnî*d* ôl *a*pâkhtarîgân s̱haêdân.'" (5) Va madam drû*z*anîh î Ares̱h s̱haêdâ, va jvî*d*-bûnîh î rŏs̱han va tûm, va s̱hapîrîh î za*k* î rŏs̱han stî pavan viçhîn va vars̱ht, va saryâîh î za*k* î tûm.

(6) Dandî*d*an[8] î Ganrâ*g* Maînôg aêgh: "Za*k* î sarîtar mînis̱hna li haît, S*p*enâ*g* Maînôg! za*k* î sarîtar gôbis̱hna, za*k* î sarîtar kûnis̱hna; za*k* î tûmîg-tar haît vastarg, î kabed sta*v*ar, î dûs̱h-khêrtar, aêg̱h hand-çhand vês̱h vazlûnd tarîgtar; dûs̱hmata,

1. K (inverted).—2. K ·—3. K only.—4. Thus K; DM .—5. K .—6. K .—7. K adds .—8. Or *davyaîdan*, comp. Av. *davata*.

va dûsh-hûkhta, va dush-hûvarshta li haît khûrishna; va za*k* î ôl*â*shân zûsham mûn *b*aên za*k* haît pavan dûshmata, va dûsh-hûkhta, va dûsh-hûvarshta." (7) Va gûf*t*an î Aûha*r*maz*d*a aêgh, "Za*k* î shapîr mînishna li haît, Gan*r*â*g* Maînôg! va za*k* î shapîr gôbishna, va za*k* î shapîr kûnishna; âsmân li haît vastarg, mûn fratûm f*râ*z brêhînî*d* min za*k* î gêhân stî, mûn pavan za*k* sag madam harvis*p*a sag ba*r*â yehabûnt yekavîmûnê*d*, aêghash hamâ*g* gôhar *b*aên pêsîd yekavîmûnê*d*; hûmata, va hûkhta, va hû-varshta li haît khûrishna, va za*k* i ôl*â*shân zûsham mûn *b*aên za*k* haît pavan hûmata, va hûkhta, va hû-varshta."

(8) Va den*â*-ich aêgh lâ-shân râst ba*r*â vichî*d* dûsh-dânâ*g* shaêdâ; va lâ akar*j* râst ba*r*â vichînênd mûn kâma*g* za*k* î Akôman. (9) Va madam vîmârînî*d*an î shaêdân za*k* î anshûtâân ahvân pavan fradîftan-ich î anshûtâ ôl anshûtâ min shaêdân fra*dî*pishna

1. K only.—2. Thus K; DM has [Pahlavi].—3. K adds [Pahlavi].—4. K [Pahlavi].—5. K omits.—6-6. K [Pahlavi].—7. K omits.—8. Both omit.—9. Thus K; DM [Pahlavi].—10. K [Pahlavi].

va ma*d*an î anshûtâ, pavan za*k* ahû, ô*l* ahvôîh dûsh-rûbishnîh.

(10) Va yehamtûnînî*d*an î Aûha*r*ma*z*da ô*l* dâmân bûjâ*g*îh, khû*d*âyîh va Daêna dânâ*g*îh; va lakhvâr pe*d*amîhastan î pa*d*ash rêsh va bêsh ô*l* shaêdân, va khû*d*yîh lakhvâr ô*l* Aûha*r*ma*z*da, va mizd i Vohûman va âvâyî*d*an î ya*z*adân yekhsenund; va pâ*d*akhshâyîh pavan far'jâm mar*d*ûm madam shaêdâ, va shapîr madam sarîtar, va yasharûb madam darvand; va madam chîgûnîh î ô*l*â*s*hân î frasha*g*ar*d* ka*r*dâr. (11) Va den*â*-ich aêgh: "Paê*d*â*g*îh ôl*â*shân hav*â*-nd, S*p*îtâmân Zarathushtra! mûn frasha*g*a*rd* va*b*î*d*ûnãnd, *b*aên ahvân darakht ôl*â*shân hav*â*nd, va zayan-hâvand pavan kh*v*ahîshna î yasharâyîh; va spû*g*-vâng ôl*â*sh*â*n hav*â*nd; va madam pavan mînishna yasharâyîh yasharâyînênd mandavam î frârûn. (12) Mûn avô ôl*â*shân madam za*k* î Stŏta gôbishna srû*d* yekavîmûnê*d*, aegh pavan gâsân gô*f*t yekavîmûnê*d*, aêgh :—' Aê*d*ûn levata mûn î lak

1. K adds.—2. K.—3. K only.—4. K.—5. K omits.—6. K.—7. K.

(13)

(14)

(15)

havâîm, aêgh lak nafshâ havâîm, amân denâ frashagard kûnishna baên ahvân. (13) Va madam hamîshag hanjamanîh î Amesûspend madam kardan î tanû-î-pasîn.

(14) Va denâ-ich, aêgh barâ vakhshînîdâr î rôjân zak î drûj shaegônênd sipâh, va padmûjênd zak î shaêd rŏshanîh; va zak-ich î nêvag tanû varchishna, mûn ôlâshân havând: âsravan, va aratêshtâr, va vâstryôsh, va gabrâ î khûdâî; mûnshân levatâ hâît Yasharîshvang va Maînôg î Râdîh; va ôlâshân pavan hû-mînishnîh va râmishna mînênd, va pavan râmishna ôl nafshâ yehabûnd gêhân pavan zak î Aûharmazda sardârîh, va Ashavahishta-ich, amat Aûharmazda va Daêna pavan khûdâî yakhsenund. (15) Va denâ-ich aêghash mûn mînishna pavan dastôbar î ahvô yekhsenunêd, hamîshag zak î frârûn mînêd, va ash frazânagîh avzâyêd.

1. K —2. K only.—3. DM adds .—4. Both add ∵—5. Thus K; DM has ∵—6. K .—7. K omits.—8-8. DM .—9. K adds .—10. K .

(16) [illegible]

CHAPTER XXX.

VARSHT-MÂNSAR NASK VIII.

(1) [illegible]

(16) Va madam andar'z î ô*l* mar*d*ûmân pavan 3 mandavam, mûn pa*d*as͟h yehevûnê*d* fras͟ha*g*ar*d*, va dâmân nêva*g*-rûbis͟hnîh, Daêna î râst bavîhûnastan, min vinâ*s*is͟hna î dâmân pâhrîk͟htan, pavan nêva*g*îh î mar*d*ûman tûk͟hs͟hî*d*an.

Âvâdîh yas͟harâyîh pâhlûm haît.

CHAPTER XXX.

(1) Has͟htûm fargar*d*, *Tâî-ve-rat* madam andar'z î pavan aûs͟hmûr*d*an î Daêna, va âkâsîh î *a*jas͟h ô*l* âstûbânân, pa*d*as͟h âkâsînî*d*an ô*l* ana-astûbânân, pavan and*â*za*g* î paê*d*â*g*îg dânis͟hna î nimû*d*ârîg gû*f*tan, va ka*d*ârc͟hâî mûn pa*d*îra*f*tan va mûn-ic͟h lâ pa*d*îra*f*tan mînî*d*an; ô*l* Daêna karîtunt sû*d* î min hâk͟htan |î mar*d*ûm ô*l* Daêna vês͟h hâvis͟htîh-ic͟h, va min vês͟h hâvis͟htîh stihîgîhâ *av*zûnîg masîh, va maînôgîhâ frê*h*

1. K only.—2. Thus DM; K has [illegible]—3. K omits final [illegible].—4. K adds [illegible].—5. K omits.

mizdîh; va rûbâ*g*îh î Daênâ î Aûha*r*ma*z*da pavan-ich a*g*a-daênân yasharmô*g*ân-ich.

(2) Va den*â*-ich aêgh dâmân î Auha*r*ma*z*da zîndagîh va *a*vâ*r*îg-ich hamâ*g* nêva*g*îh min Aûha*r*ma*z*da, va za*k* î Aûha*r*-ma*z*da kâm-var*z*a*g* pa*d*ash min Aûha*r*ma*z*da mi*z*d-ich pâ*d*-dah-ishna yêhamtûnê*d*. (3) Va dâm î Aharman min Aharman sachê*d*, anâ*g*îh hamâ*g* min Aha*r*man; Aha*r*man, amat-ash y*a*zênd, sarîtar va stahama*g*tar va anâ*g*îh-ka*rd*ârtar yehevûnê*d*.

(4) Va madam hastishna va nîvârishna î ko*l*â 2 maînôg pavan na*f*sh*â* stî, va bena*f*sh*â* ka*r*dârîh zyashân na*f*sh*â* *av*zârân; ko*l*â aêva*g* pavan na*f*sh*â* *av*zâr î gôharîg pavan za*k* î tanid ga*d*aganîg kâr râyînî*d*an; va Aûha*r*ma*z*da ahvôîh, va ratûîh, va râst aûstû*g*îh vêh Daêna rûbâ*g*îh; Aharman pavan hamêmârîh î dâmân î Aûha*r*ma*z*da ham-bu*d*îg den*â*. (5) Va Aûha*r*ma*z*da, pavan za*k* ham-bu*d*îg s*p*ûjîh, za*k* î râst âkâsîh

1. K adds —2. Thus K; DM —3. K only.—4. K omits.—5. Inverted in K.—6. Missing in K.—7. K omits the final —8. DM

dâ*d*âr, hûzvân va nîrang-i͟c͟h î var yehabûnt; va ka*r*îtuni͟s͟hna î Ya*z*a*d*ân ô*l* aîy*y*ârîh, va rasi͟s͟hna î Yê*z*ata ô*l* ka*r*ît untârân aîy*y*ârîh, va tarvînî*d*an zya͟s͟hân bê͟s͟h, va yehabûntan zya͟s͟hân â*z*âdîh va ya͟s͟harâyîh-i͟c͟h; va za*k*-i͟c͟h ͟s͟hapîr k͟h͟hûdâî î Aûha*r*ma*z*da â͟s͟hta*g*, va lak͟h͟hvâr ârâstârîh i tanûân aîmî*d* î hamâ*g* ͟s͟hapîr dahi͟s͟hnân, pavan karîtuntan î Ya*z*a*d*ân ô*l* aîy*y*ârîh va rasî*d*an (i afa͟s͟h); aêg͟h andâ*z*i͟s͟hna za*k* î frârûn dâni͟s͟hna pavan Vohûman Daêna î ͟s͟hapîr mûn haît c͟h͟hîgâm-i͟c͟h hû-dânâ*g*îh vispa haîtôân, yehevûntân, yehevûnê*d*ân.

(6) Va madam drâyi͟s͟hna î Are͟s͟h ͟s͟haêdâ ô*l* Zaratûh͟s͟htra, va pasak͟h͟hûn î Zaratûh͟s͟ht*r*a pavan za*k* î Aûha*r*ma*z*da andar'z, va m*â* *b*aên ham babâ, c͟h͟hîgûna͟s͟h Daêna yema*l*e*l*ûnê*d*, aêg͟h-a͟s͟h ô*l* ô*l*â gû*f*t Are͟s͟h ͟s͟haêdâ aêg͟h:—"Adîn franâmam, Zaratûh͟s͟ht*r*a! ô*l* za*k* î ͟s͟haêdân hanjaman, mûn lak râî yêtîbûnd pavan ham gâs 3 lêlyâ va 4 yôm." (7) Pûrsî*d*-a͟s͟h min ô*l*â

1. Only in K.—2-2. K —3. Thus K; DM —4. Thus K; DM has —5. K ; DM .

[Pahlavi text]

Zaratûhsht*r*a aêgh:—"Aresh-am drû*j*tûm! m*â* li pavan za*k* pâ*d*-dahishna haît hat lekûm pavan gôbishna y*a*z*a*m?" (8) *A*f*a*sh *ô*l *ô*l*â* gû*f*t Aresh, î shaêdân drû*j*tûm, aêgh:—"Lak pâ*d*a-khshâî yehevûni*h* *b*aên mar*d*ûmân pavan kâma*g* dahishnîh *b*aên ahvân, chîgûn-at bena*f*sh*â* *â*v*â*ya*d*; va a-hôsh yehevûni*h*, Sp*î*tâ-mân!" (9) *A*f*a*sh min ôl*â* pû*r*sî*d*, Zaratûhshtra, aêgh: "Aresh! î shaêdân dru*j*tûm, anshûtâ mûnash lekûm yasht hav*âî**d*, pavan-ich za*k* î zahâ*g* be*r**â*, pavan-ich za*k* î pavan khû*r*sandîh bavî-hûnast jê*h*, aêgh-ash pavan khᵛêshîh î lekûm dâsht, chîgûn aîsh min ôl*â*shân a-hôsh?" (10) *A*f*a*sh za*k* î ôl*â* lâ gû*f*t kabed âkâsîh Aresh î shaêdân drû*j*tûm. (11) Gû*f*t-ash Zaratûhsht*r*a aêgh: "Ôl*â* hav*â*-am, ôl*â* zûsham, aêgh ôl*â* na*f*sh*â* hav*â*-am, va mandavam î ôl*â* va*b*îdûnam, va za*k* dâ*d* va za*k* â*f*rîgânîh aûshmûram î hû-dânâ*g* Aûh*ar*ma*z**d*a, kâma*g* râmînî*d*âr."

(12) Va madam bû*j*â*g*îh î hamâ*g* dâm pavan mânsar; va

1. K has [Pahlavi].—2. Only in K.—3. K has [Pahlavi]—4. K adds [Pahlavi]—
5-5. Thus DM; K has [Pahlavi].

and-c̱hand ajas̱h rubâgîhêd ôl zûr, mûn pavan Fras̱hagard amargîh hân dahis̱hna padas̱h nîvârîhaîtan va avzûdan; pavan bûndag-rûbâgîh mânsar dâm î s̱hapîr avîzagîhastan va vaḵhs̱hîn-îdan î baên gêhân vêhîh amat ôlâ î s̱hapîr ḵhûdâî yehamtûnêd.

(13) Maînôgîg dahis̱hna, fratûm minis̱hna î Aûharmazda, yehevûntan; Aûharmazda dâm fratûm maînôgîg âvôrîdan, va âḵhar stih kardan; va maînôg ôl stih gûmîḵhtan va padas̱h dâm rûbâgînîdan; va pavan zak î ôlâ ḵhratû Vohûman yas̱harâyîh baên dâm mâhmânîhastan, padas̱h harvispa dâm î s̱hapîr ôl avîzagîh va aûrvâḵhmanîh zaḵhamîhastan. (14) Denâ-ic̱h aêg̱h bûndag s̱hnâsîh î mandavamân pavan Vohûman baên vârôm mêhan vabîdûntagîh yehevûnêd.

(15) Va madam vazôrg mizdîh î ôlâ mûn pavan gôspendân nêvagîh vabîdûnayên; va fradîptârîhâ va nîyâzângarîhâ padmûg-

1. K has [Pahlavi].—2. K only.—3. K has [Pahlavi].—4. K [Pahlavi].—5. K omits.—6-6. These words occur only in K.—7. K adds [Pahlavi].—8. K [Pahlavi].—9. Thus K; DM [Pahlavi].

dâênaîh va dûn-mînishnîh, va yasharâyîh mi*l*ayâîh va dûsh-varsht kârîh, va pavan za*k* yasharâyîh aûshmûr*d*ârîh dâvânsîhâ-ich, ana-îy*â*va*g* mizdîh î a-var'*zîd*âr yasharmô*g*. (16) Va madam kâr î Dâ*d*âr, pavan farjâmînî*d*an pa*d*ash a*v*artûm shnâsîhê*d*; amatash gêhân (va) daêna tâshî*d*; va amatash ô*l* tanû-âômandân khayâ yehabûnt, amatash âmû*g* va kûnishna â*v*ôrî*d*, va amatash ô*l* kâma*g*-âômandân kâma*g* yehabûnt, aêgh bahar î stîh va maînôg ôl*â* vêsh khᵛêshînî*d*an.

(17) Mûn bûnda*g*-mînishnîh pavan tanû mâhmânînî*d*, bûnda*g*-mînishnîh ham-pû*r*sî*d*; va *b*aên hâkhtârîh î ko*l*â 2 maînôg mûn shapîr va mûn-ich sarîtar jvî*d* jvî*d* ô*l* na*f*sh*â* *av*zâr; va kâr î Daêna î Aûha*r*ma*zd*a pavan ahvô va mînishna, vêsh-ni*g*îrishnîh akârîh va châra*g* î anshûtâ madam vishû*f*tan zyashân vinâs, m*â* Aûha*r*ma*zd*a hamâ*g* âkâs za*k*

1. Thus K; DM has [Pahlavi].—2. K only.—3. K prefixes [Pahlavi].—4. K omits.—5. DM suffixes [Pahlavi].—6. K omits final [Pahlavi].—7. The text in K breaks off here finally.—8-8. DM joins these up.

î âshkâra*g*, va za*k*-ich î nîhânîg var'*z*ênd. (18) Va rabâ mizdîh î ôl*â* mûn *ô*l gab*r*â î yasharûb min na*f*sh*â* chabûn dâsra râ*d*înê*d*; va den*â*-ich aêgh mûn *ô*l ôl*â* î darvand za*k* î a*v*ârûn aûmî*d* râî dâsra yehabûnê*d*, tom aîy*y*ârînê*d*, lâ rŏshnîh.

(19) Den*â*-ich aêgh va*d*tûm khû*d*âî za*k* î dûsh-daêna dûsh-kûnishna, mûn pavan-ich pâra*g* nêva*g*îh lâ va*b*îdûnayên; za*k* î avinâ*s* za*d*âr; va garân pâ*d*a*f*râ*s*îh i za*k* aîsh pavan dûsh-ahû mûn ôl*â* darvand khû*d*âî va*b*îdûnayên. (20) Va anda*r*'z î *ô*l mar*d*ûmân pavan ka*r*dan î madam ko*l*â mân dâtôbar va sa*r*dâr; aûzmû*d*an î gab*r*a pavan za*k* î ma*s* kâr gûmâr*d*an; *avz*ûn î gêhân hamâ*g* dahishna amatash khû*d*âî hû-dânâ*g*.

(21) Va shi*g*linî*d*an î Gan*r*â*g* Maînôg *ô*l gab*r*â î râst-mînishna, râst-gôbishna, râst-kûnishna, va vi*j*ôr*d*an yasharûb paîtîyâra*g*îh Gan*r*â*g* Mâînôg va darvand î dush-sarâî a*v*ârûn patkâr;

1. DM has [illegible].—2. DM omits.

yasharmô*g*; va lûsinî*d*an î yasharmô*g* anshûtâ ô*l* a*v*ârîhâ, *f*rê*h* min za*k* î âkhi*z*înê*d* ô*l* yasharûb ô*l* za*k* î râst râ*s*; va adîn-ich pavan far'*j*âm, shkastan mûn sû*d*îmand anshûtâ za*k* î drûj sipâh. (22) Va andar'z î ô*l* anshûtâân madam pâhrî*z* î min âkha*r*îh î ô*lâ* î yasharmô*g*, lâ nyô*g*shî*d*an va lâ geprahûnastan î ajash, ya*z*adân A*v*istâ*g* va Zand; va dûsh-barishnîh, va s*p*azgîh, va ana-âshtîh, va margîh, va bîm î min yasharmô*g*ân *b*aên gêhân. (23) Va andar'*z* î ô*l* Daêna-burdârân madam châra*g* î yasharmô*g*ân ba*r*â shnâkhtan, a*f*ashân sne*s* sâkhtan va dâshtan; aêgh za*k* î pâ*d*akhshâî î *a*pâ-bîm râst-gôbishnîh nîyâ*z*a*g*tar; va amatash Daêna î Aûha*r*ma*zd*a *z*ûshî*d*, adîn-ash râst-gôbishnîh va *a*vâ*r*îg yasharâyîh kâma*g*înî*d* yehevûnêd.

(24) Va yehamtûnî*d*an î pavan satûîh pavan pasâkht âtâsh î a*v*zûnîg ô*l* aîy*y*ârîh va bû*j*â*g*îh î yasharûbân; va shîvan-

1. The Pahlavi of Yas. XXXI, 18c would suggest ; but the final of the form here might represent the *é* in the Avesta .—2. DM omits.

CHAPTER XXXI.

VARSHTMÂNSAR NASK IX.

rûbishnîh i ôlâ mûn gabrâ î yasharûb fradîpêd va bîshêd; va yezrûnâñd î darvandân nafshâ âvâyîdan kard ôl dûsh-ahû. (25) Dênâ-ich aêgh bûndag ar'jânîgîh î pavan Khûrdad va Amûrdad ôlâ yehevûnêd, mûn pâdakhshâyîh zyash haît pavan frârûnîh yekhsenunêd; mûn kadârchâî zak î nafshâ maînôg pavan kûnishna aêdûn dûst âvâyad yehevûnt, chîgûn Dâdâr zak î nafshâ dâm. (26) Va denâ-ich aêgh madam gêhân kadârchâî aêdûn pâhlûm, amat kolâ aîsh aêdûn mînêd, yemalelûnêd, vabîdûnayên chîgûnash ahvô va dastôbar; aêgh shapîr khûdâî ôlâ mûn levatâ nêvag gûftârîh frârûn kûnishna-ich yehevûnêd. (27) Denâ-ich aêgh Âûharmazda baên stih mâhmânîh pavan tanû î ôlâ khûdâî vêsh, va zak mâhmânîh padash paêdâgîg.

Âvâdîh yasharâyîh haît pâhlûm.

CHAPTER XXXI.

(1) Nohûm fargard, *Hvetumaît*, madam madan î 3 shaêdâ

1-1. DM

fradîpîg, va râzag-garîh î Aûharmazda aêgh pavan zak râzag ôlâ-shân mînâd va mizdînâd, va ôl zôr zyashân pavan merenchîn-îdan î dâmân yehamtûnâd. (2) Ôlâ-shân shaêdân min zôfar-î ôl bur'z, râzag aêvâchîhâ akhvârdan, aêvag aêgh:—"Khvêshîh î â-drûjishna"; va aêvag-îch aêgh:—"Vârûnîh î à-drûjishna"; aêvag aêgh:—"Aîrmânîh î â-drûjishna hâvâ-am"; gûftan pavan denâ aêgh:—"Zak maînôg havâ-îm amat nafshâ aîrmân, va vârûn aêvag levatâ tanid mitrô lâ drûjênd; lenâ lâ dênâ-ich aêgh lâ avzâr î lak havâ-îm; avmân Daêna dâd zak i lak, va kâmag î lak vabîdûnîm; va mûn lak dûst aîyyâr, va mûn lak dûshman vîzûdâr yehevûnîm; min lak bavîhûnîm gâs î baên zak î pâhlûm ahvân va mizd î mizd-ar'jânîgân."

(3) Pasakhûn î Aûharmazda ôl ôlâ-shân aêgh: "Barâ dûsh-dânâg dûbârîd ôl bûn î zak khîrang tem; aêdûn lekûm harvispa min shaêdâ havâ-îd, atân min Akôman-ich tŏkhmag, aêgh-tân

tŏkhmag min tamâ aêgh Akôman, va Varûn-ich î avîsahînîdâr, va Âz-ich î hû-anbâr, va Indar-ich î kûshîdâr Daêna, (va) mâînôg î yasharmôgîh; va frâj fradîpêd mardûm stih pavan hû-zîvishnîh va amarg-rûbishnîh, va mînishna ôlâshân fratûm barâ bandîd. (4) Fratûm hanâ vabîdûnayên aêgh mardûmân mînishna min mandavam î frârûn barâ bandîd; afshân frâj gôbishna vardînîd frâj kûnishna min zak î lenâ âyazishna mûn Amesûspend havâ-îm; frâj khratû barâ nasînênd, va frâj yasharâyîh-ich pâhlûm, zak î shaêdân zûshîd mînênd; zak kadbâ gôbishna yemalelûnd, va pavan zak sarîtar kûnishna anshûtâ yazênd; pavan zôhar min lekûm kabed yazêd, drûjantar va avar-mînishnîh-tar min zak drûjanîh va avar-mînishnîh mahist yazishna afzâyênd, aêgh vêsh vêsh ôl vabîdûnâñd. (5) Va ôlâ-shân min ana-âshtîh, pavan zanishna zanênd pavan zak î lekûm zûshishna mûn shaêdâ havâ-îd, mûn-tân lâ pavan pêshîh khûrsandîh; amat pêshôpâî girênd zadâr yehevûnêd, aêdûn

1. DM. · See in § 7 below.

pavan âkha*r*-ich haît aêgh makhîtûnê*d*; amat-ich-tân pavan peshûpâî dârênd zanishna va*b*îdûnayên. (6) Sarîtar shaêdâ-î*d* pavan han-barishnîh mûn-tân pâhrîz yema*l*e*l*ûnd, va sarîtar pavan ya*z*ishna nîyâyishna, amat yehamtûnê*d* za*k* î yasharâyîh gû*f*târ, hamâ*g* rŏshnîh yehevûnê*d* *b*aên ahvân; lekûm ba*r*â a*v*isîhî*d* andar'*z* î ô*l* anshûtâân madam pâhrî*z* î min shaêdân râî bûndag-mînishnîh pavan tanû mâhmânînî*d*an."

(7) Va den*â*-ich aêgh:—"Sarîtar lekûm darvand-î*d*, pavan za*k* î shapîr zôhar pavan gôbishna shaêdân ya*z*î*d*, pavan ôl*â*-shân zôhar za*k*-î sarîtar vindî*d*, pâ*d*dahishna za*k*-ich î khîrang dûsh-ahû." (8) Den*â*-îch aêgh:—"Ôl*â*shân kînî*g* shaêdân râî ô*l* lak âkâsîhâ fratûm yema*l*e*l*ûnam, amat ma*d* hav*â*nd ô*l* gêhân aêgh fratûm amat *b*aên dûbârist hav*â*nd, ashân dâ*d*istân chîgûn yehevûnt. (9) 30 satô*g*-zim za*k* î li gêhân yehevûnt hav*â*nd amarg azarmân, Zaratûhsht*r*a! amat za*k* î 30-ûm satô*g*-zim ba*r*â

1. DM [Pahlavi].—2. DM has [Pahlavi].

[illegible]

sâkht yehevûnt, Spîtâmân! adîn *ôl* za*k* î li Gâyô*g*-mar*d* za*k* î shaêdân-dâ*d* khvâe *frâj* ma*d*, pavan bêsh î za*k* hand zimân chand gab*r*â den*â* gôbishna *fraj* yema*lel*ûnê*d*, î ahû-âômand va ra*d*-âômand Yatâg-âhû*g*-vairyô*g*. (10) Va amat min za*k* khvâe f*r*â*j* yehevûnt asâyag yehevûnt, aêgh târîgîh *b*aên yâtûnt yehevûnt; *af*am adîn den*â* gôbishna *f*r*â*j gû*ft* ahû-âômand va ratû-âômand; va amat-am *vâstârem* gû*ft* yehevûnt, adîn shaêdâ *ôl* tem zîflûnî*d* havând."

(11) Va madam vizand î min shaêdân den*â*-ich aêgh:—"Merenchînê*d*-ash Gan*r*â*g* Maînôg za*k* î li dâm dûsh-âmûzishnîh î srôb, *af*ash za*k* î li *isht*, va âvô*rd* pa*d*mân ka*r*dan; va dâshtan î khvâstag î âr'zû*g* haît pavan Vohûman; aêgh amat pavan frârûnîh yekhsenund âvâyishnîg. (12) Va za*k* î Vîvanghânân Yim ash shnâyînî*d* mar*d*ûm, *af*ash

1. After a gap, the 396th folio of DM commences here.—2. DM omits.—3-3. DM omits.—4. DM [illegible].—5-5. DM [illegible].—6-6. DM [illegible]. See Pahl. Yasna XXXII 9b.—7-7. DM [illegible].

s͟hnâyînî*d* gŏs*p*end hû-dhân*g*, aê*d*ûn pavan gôbis͟hna, Zaratûhs͟ht*r*a! amatas͟h gû*f*t ô*l* mar*d*ûmân, aêg͟h:—'Lekûm gŏs*p*end ans͟hûtâî*d*; aêg͟h, lekûm na*f*s͟h*â* pavan ban*j*is͟hna ans͟hûtâ-î*d*, bisrâ vas͟htamûnî*d*, a*f*atân pavan ban*j*is͟hna bisrâ sêr yehevûnis͟hna haît; mar*d*ûm-î*d*, a*l* âz râî, va a*l* arês͟h*g* râî, a*l* ba*r*â ramîtunt pat î rû*d*i*g*, va a*l* ba*r*â ramîtunt pat, î pîs͟ha*g* râî pavan kûs͟his͟hna kûs͟hî*d*, aêg͟h-tân aê*d*ûn nêva*g*, a*f*atân bandag.'"

(13) Va den*â*-ic͟h aêg͟h:—"Ôl*â*-ic͟h gab*r*â ô*l* za*k* î li merenc͟hînis͟hna yehabûnt î Gan*r*â*g* Maînôg î dravand, na*f*s͟h*â* za*k* gab*r*â anbînagîh dêrang k͟hayâ; mûnas͟h a-stâyis͟hnîh î yas͟harâyîh gû*f*t, va â-ya*z*is͟hnîh î gab*r*â î yas͟harûb, mûnas͟h gû*f*t ôl*â* aêg͟h:—'Ôl*â*-s͟hân vâstar mar*d*ûm-î*d* si*j* dâ*d*âr, aêg͟h ba*r*â a*f*zâyî*d*an si*j* ham-bûr*d*âr, aêg͟h rûbâ*g* barâ va*b*îdûnayên;

1. DM —2. DM —3. DM adds better —4-4. DM alternates these words.—5-5. DM —6-6. DM —7. DM —8. DM omits.—9. DM omits the initial —10-10. DM —11. DM, K

*b*aên ôl*â*sh*â*n vâstar mar*d*ûm-îd si*j* mânênd, pavan mâhmânîh ôl*â*sh*â*n vâstar râî mânênd, pavan kûshishna rôêsh*â* ô*l* hamzanênd; ô*lâ*sh*â*n vâstar mar*d*ûm-î*d* si*jîd* pavan âtâsh, va vîyâ*v*ânînî*d* pavan a*v*â*r*îg mandavam yehevûnt-ich lekûm; aêgh-ash za*k* î kadbâ gôbishna î a*r*âst ô*l* ham hêmnûnînî*d*; hav*â*-î*d* mûn khᵛêshîh î dîrang jân, min nîyâ*z*ânîh ba*r*â î min drû*j* zyatân mêh ma*d* yekavîmûnêd.'"

(14) Va madam vizand î min shaêdân den*â*-ich aêgh- "Shân madam ô*l* den*â* î li dâm a*v*ar-mînishnîh ba*r*â ka*r*d, va anaâshtîh-ich î gab*r*â î yasharûb, za*k*-ich î chîr nasâî ni*g*ânîh." (15) Va den*â*-ich aêgh :—" Ōl*â*shân gab*r*âân zanishna-tar hav*â*nd, mûn nasâî ba*r*â kashênd, pavan za*k* î Daêna khᵛâsta*g* *b*aên den*â* gêhân, pavan pâh va stôr." (16) Va den*â*-ich aêgh :—"Za*k* î saham*g*ûn dûshvârîh zîndag *a*vâ*g*înê*d* mar*d*ûmân mûn nasâî î

1. DM adds —2. DM omits.—3. DM —3a. DM —3b. Thus DM.—4. DM adds ∴—5. DM joins this up with the following.—6. Thus DM only.—7. DM ; K

[Pahlavi text] (17) [Pahlavi text] (18) [Pahlavi text] (19) [Pahlavi text]

rist pavan pâh va stôr yehabûnd ôl vîs aêgh de*b*rûnâñd, va ôl*â*shân âtâsh bêshênd va mayâ-ich î gîrân-tachishna, va ôl*â*shân-ich tanû î namîg î 10, va ôl*â*shân âb-van î chahâra*g* hav*â*nd î hazâr*g*âna*g*, aêgh 1000 pavan hanâ bâr bar*â* yehtûnd; aîy*y*âr-dahishnatar yehevûnd mûn nasâî dravand barand."

(17) "Ôl*â*shân-ich râî lak yema*l*e*l*ûnam, S*p*îtâmân Zaratûhsht*r*a! aêgh pavan za*k* î nohvûm va dahhûm satô*g*-zim yehamtûnd î ôl*â* î drû*j* hûnôsha*g* hav*â*nd, va rîkhdâr î Ganâ*g* Maînôg; aêva*g*-ich min ôl*â*shân zanishnatar chîgûn 10 dêvîyast; min ôl*â* avêza*g* va*b*îdûnâñd, aêghash min khᵛâsta*g* tôhîg bar*â* va*b*îdûnâñd mûn âsrû*g* min aûshmûrishna va bu'r*j*ishna bar*â*. (18) Va mûn pusîh î pûr-mar*g* vâstryôsh mûn netrûnê*d* za*k* î dîrang va vazagh, aêgh min anshûtâân lakhvâr yekhsenunê*d*; va ôl*â* î avinâ*s* mar*d*ûm âster*d*a*g*îh madam de*b*rûnâñd, va var'zênd za*k* î dûshvôrsht farmân. (19) Va ôl*â*shân-ich ôl

1. DM omits—2. Thus DM only.—3. Thus DM; K [Pahlavi].—4. DM joins this up with the following.—5. So DM; K [Pahlavi].

denâ î li merenchînishna yehabûnd, *ôl* denâ î li Daêna, mûn zîvishna-âômandîh yeme*l*e*l*ûnd, aêgh :—'Amat zîvastan shâyî*d*an pavan râs î lan*d*; va dravand hav*â*nd, va pavan masîh kâhînênd va*t*arîh-ich, aêgh pavan pêshôpâyîh va pa*s*ôpâyîh î mûn hanâ î lak Daênâ; î vinâ*s* va*b*îdûnâñd va mûn lak ganâ*g* khala*g* yeme*l*e*l*ûnd, a*v*êza*g* Spîtâmân !'"

(20) "Gan*r*â*g* ôl*â*shân-ich yeme*l*e*l*ûnd mûn hanâ î lak Daêna î Ma*z*dayêsnân aûshmôrênd, ôl*â*shân, Zaratûhsht*r*a ! min lak za*k*-ich î rêshînand vindishna, hanâ aêgh ha*z*alênd; va tar hanâ î lak ya*z*ishna mînênd, va tar nîyâyishna; va tar za*k* î kolâ 2 vâ*v*arîgânîh mînênd, A*v*istâ*g* va Zand, mûn avŏ lak li f*r*â*j* gû*f*t mûn min maînôgân a*v*zûnîgtûm hav*â*-am. (21) Va za*k* î ôl*â* î pâhlûm yasharûb ya*z*ishna rêshênd, nîyâyishna-cha min Zaratûhsht*r*a î Spîtâmân hâvisht yehevûnt ; za*k* mûn ba*r*â

1. Thus DM; K [illegible].—2. DM omits.—3. DM, K [illegible].—4. DM [illegible].—5. DM, K [illegible].—6-6. In DM only.—7. DM [illegible].—8. DM adds [illegible].—9. DM [illegible].—10. DM [illegible].

hankhetûnt rêgîh î sarîtar srâyênd pâhlûm kûnishna ọl mardûmân, mûn zak î sarîtar kûnishna hû-ravâkhmanîh yemelelûnd."

(22) "Va khûdâyîh pavan grehmag bavîhûnd, aêgh pâdakhshâyîh pavan pârag bavîhûnd; afashân zak î sarîtar baên demôna pavan mînishna, aêgh pavan hanâ mînishna bavîhûnêd, aêgh: '100 dadîgar barâ yehabûnêd 200 dadîgar lakhvâr yensegûnam;' merenchînênd zak î pâhlûm ahvân, merenchînênd zak î nafshâ rûbân, merenchînênd ast-âômandân gêhân. (23) Adîn zak khûdâyîh barâ debrûnâñd mûn pâdakhshâî havând, Kîg va Karap; zak-ich î dûsh-khûdâîtûm mûn pavan matâ, madam ôl ôlâ î hû-khûdâîtûm baên mân, va vîs, va zand, (va) matâ; adîn kolâ 2 kâlâê debrûnâñd, mûn zak î hû-khûdâî, va zak-ich mûn zak dûsh-khûdâî; va makhîtunîhêd zak î dûsh-khûdâî, va ôl ôlâ î hû-khûdâîtûm khûdâî-îh barâ avispârîhêd. (24) Adîn mûn baên zak pavan zak

1. DM [illegible].—2. DM omits.—3. DM adds [illegible].—4. DM, K. [illegible].

kol*â* grehma*g* bavîhûnî*d*an î aûshtân-âômand, va za*k*-ich i aûzûshtân, mûn zanîshna gar'zishna kâma*g*; mûn za*k* î lî gab*r*â î yasharûb tarsê*d*, (va) khelkûnê*d* âsânîh; va mûn ôl*â*shân netrûnê*d* mûn nikîzishna yasharâyîh; va mûn yâtû*g* va parî*g* aê aêghshân pâ*d*frâs va*b*îdûnâñd."

(25) Va den*â*-ich, aêgh:—"Kabed kînîgân kîn bavîhûnê*d*, aêgh vinâskârân pâ*d*frâ*s* va*b*îdûnâñd; amat pa*d*mû*j*ênd *ôl* tanû khayâ, aêgh khayâ lakhvâr *ôl* tanû yehabûnd; ba*r*â ângûn aîyôn madam pavan *zimîg* pûr yekavîmûnê*d* *frâj* vi*d*âkht, mûn lâ kînînê*d* ôl*â* î yasharûb, va kînînêd ôl*â* î darvand; Frasha*g*ar*d* *b*aên ahvân va*b*îdûnam, li mûn Aûha*r*mazda hav*â*-am. (26) Aê*d*ûn-ich haker-ich fratûm za*k* î d*r*avîst yehevûnê*d* gêhân, dravîst-*î* î aê*d*ûn-am; za*k* i *frâj* vîmâr lâ yehevûnê*d*, mûn min li ba*r*â kevan-ich amarg, paê*d*â*g* dehash haît kîn; va âkâs-ich yehevûnd pavan za*k* î li khu*d*âî-îh aêgh min li ba*r*â, kevan-ich amarg gêhân î astâômand î yasharâyîh."

Â*v*â*d*îh pâhlûm yasharâyîh haît.

1. DM

THE DÎNKARD[1],

BOOK IX.

ON THE VARIOUS EXPOSITIONS [2] OF THE HOLY BOOKS OF THE RELIGION. [2]

THE BENEDICTION. [3]

May the divine pleasure of Ahuramazda (the Lord of Supreme Wisdom) be ever fulfilled, (and) the holy Religion of the worshippers of Ahuramazda be greeted with adoration!

INTRODUCTION.[3]

The Ninth Book pertains to the cantos and books[4] of the several holy sciences,[2] with a view to a reduction within proper compass[5] of the divisions and sections (comprised) severally in every one of the holy sciences,[2] and for an appropriate exposition of a selection[6] therefrom, as would render it an epitome of the vast information contained in them.[7]

---

1 The "Encyclopædia of the Religion" would be a free rendering of the name.

2 The ninth book of the Dînkard explains the matter of all the Gâthâs in three aspects assigned consecutively to the first three Nasks only. It is evident from the nature of the rest of the Nasks that their subject-matter was quite of a different kind, and hence was never treated of in this ninth book.

3 West places this and the Introduction under the 1st chapter. Hence his numbers of chapters will always be one in advance of ours.

4 According to Dînkard, Book VIII, Intro. 19, all the divisions of the twenty-one Nasks amounted to one thousand. But as to their exact number see Pahlavi *Nîrangistân*, Book III, chap. VII, App. B., § 10, n. 5. See also Dînk., Bk. VIII, Intro. 22-23.

5 *I.e.*, with a view to reduce them into a handy abridgment.

6 As West points out, the reference is to the matter abridged in the last chapter of the ninth book.

7 The three first Nasks and their abridgment.

PART I.

THE SÛDGAR [1] NASK.

THE BENEDICTION.

Praise be to the Revelation establishing the worship of Ahuramazda, which resists the powers of Evil and promotes obedience to the law of Ahuramazda.

CHAPTER I. [2]

THE AHUNAVAIRYA.

1. The Sûdgar comprises twenty-two books. The first (of these) books (is) the "Yathâ-ahû-vairyô"; [3] as the Yathâ-ahû-vairyô (stands) for the basis of the Religion. [4] 2. And from it is the formation of the Nasks, [4] and from it are those which concern the three [5] primary branches of knowledge,—

[1] Some idea of the contents of this Nask may be formed from chapters I—XXII which follow, and from chapter I of Book VIII.

[2] In Dr. West's divisions of the ninth book, the Introduction is taken to make chapter I, and hence this chapter is numbered II in his translation. And the difference will therefore continue in the rest of the work.

[3] The text has Yatâ-ahûg-vaîriyôk as the Pahlavi form of the name. See Bk. VIII, Intro. 6, and notes in that connection. Few texts in the Avesta have been so variously translated as the Ahunavar formula. We should, however, choose the following as the most acceptable in view of the suggestions of Yas. XIX :—

"When the Supreme Being asserted Himself by fulfilling His divine will, He then (became also) the Supreme Regulator just in accordance with the divine law of righteousness, by the establishment of the noble Vôhuman (Good Mind) (in the Universe) and of the activities of life by Ahuramazda, and of the government of the divine kingdom (of the world) by the Lord God (in) Whom He determined (Himself thus) as the noble guiding Pastor over the poor erring souls."

[4-4] See Dinkard, Book VIII, Introduction 4-6.

[5] West gives "six", reading *shash* (6) instead of *sê* (3). We think the reference is to the three main branches of all knowledge, known in Zarathushtrian lore as the Gâthîc, the Hadha-Mãthrîc and the Dâtîg, and associated with the three lines of the Ahunavar which is taken as the fountain-head of all sciences. See again Dînkard, Book VIII, Introduction 4-6, and notes in that connection.

hence, indeed, is shown in its own place its supreme position[1] above all other sciences.

3. And here is recounted (a list) respecting the fortitude and success which result from a recital of the Yathâ-ahû-vairyô at the commencement of acts :—[2]

(*a*) (One must recite) one, when one wishes to say something to one; one, when one wishes to request something of one; (and) one, when one proceeds to do a work.

(*b*) Two,[3] when one wishes to pronounce his blessing.

(*c*) Four,[4] when (about to be engaged) in a righteous homage, in a holy thanksgiving service of the Gâhambârs.

(*d*) Five,[5] when (it is) for driving Evil out.

(*e*) Six, when (it is) for fortitude in; and six, when (it is) for success in battle.

(*f*) Seven, when (one proceeds) to the holy thanksgiving service of the Ameshaspentas[6]; or when one wishes to perform the holy thanksgiving service of the Ameshaspentas.

(*g*) Eight, when (one proceeds) to the holy thanksgiving service of the Fravâhars of the righteous ones.[7]

(*h*) Nine, when one wishes to cast seed into his land.

(*i*) Ten,[8] when one wishes pregnancy[9] to result.

(*j*) Eleven, when one proceeds to ask for a wife.

(*k*) Twelve, when one expects to go up on a mountain.[10]

(*l*) Thirteen, when one wishes to proceed to an inhabited place[11]; thirteen[12] when one has to turn away from the track; or[13] when one wishes to cross a ford.[14]

---

1 As being the fountain-head of all sciences. 2 See Shâyast-lâ-Shâyast, chap. XIX and the Ravâyat of Bahman Pûnjiâ, etc. 3 Also in Âfrîngân-î-Dahmân. 4 In *Âfrîngân-î-Gâhambâr*, 5 In *Âfrîngân-î-Sraŏsh*. 6 And of the *Yazads*. 7 And in the Âfrîngân-î-Gâthâ. 8 Ten are recited in the Âfrîngân-î-Ahuramazda.

9 See Pr. gushn, "pregnancy." 10 Twelve when one recites *Âfrîngân-î-Rapithwîn*. 11 Pr. rûstâ. 12 The text has "12", but as Shâ-lâ-Shâ. XIX, 14, gives "13", we see no reason why one need stick to a text which breaks a running order, in preference to that other which fits in so well. 13 The text gives *aîvak*, but that apparently is an error for *ayôp*. West notices this possible error, but prefers to retain the word as the text gives.

14 See Pr. آبگذر *âbguzar*, "a ford."

4. (Similarly) as to where a Yathâ-ahû-vairyô is to be first recited for the smiting of the demons; (and) as to the beneficent results from a proper recital of the words of the Ahûnavar, the summary of everything for Zarathushtra having to recite; and as to (the fact that) through chanting aloud every word of the Ahûnavar with a pious mind a demon is disabled and (there is gained) the protection of person and property from the (evil) opponent.

5. About the classification of the twenty-one Nasks also in accordance with the first, second, and third lines (*gâs*) of the Ahûnavar.

6. About the advancement of the creatures through the liberal thought, the liberal word, and the liberal deed which are furthered by the righteous priest; and about the veneration that is to be shown to him exceedingly; and the constant contemplation of righteousness; and the existence of its recompense.

Righteousness is the most excellent good[1].

CHAPTER II[2].

THE ASHEM-VOHÛ.

1. The second fargard "Ashem-vohû",[3] is about the glorification of righteousness which is the reward of the Religion; and (about) the deprecation at the sin of going[4] against[4] righteousness.

Righteousness is the most excellent good.

---

[1] These are the opening words of the Ashem-vohû formula, which are placed at the end of every chapter of the Dînkard as a closing benediction.

[2] The text of this entire chapter is missing in K.

[3] *Ashem-vohûg* as the Pahlavi writes. The formula signifies :—

"Righteousness is the most excellent good. It is divine happiness. Divine happiness (can be) for that which (happens to be) righteousness for the sake of righteousness (itself as) the most excellent (thing)."

The term "good" in the Avesta is used quite in Aristotelian sense.

[4] Evidently from Av. *paiti-yâ*, "to go against."

CHAPTER III.

THE YÊNGHÊ-HÂTÂM.

1. The third fargard, "Yênghê Hâtâm"[1] is about the formation of men by slow and steady growth[2] and their being slowly reduced to dust (again) when they have lived on for fifty[3] years; (and about) death coming at the extreme[4] limit of one's life even in the case of one who among men has lived a life of the greatest comfort[5]. 2. And that the (true) blessings of life are bestowed, on account of (their)[6] love of righteousness, only on the worthy people, and that everything else passes away (as transient)[7]. 3. And this also that the man of means who gives nothing to the deserving person who begs something (of him), shall[8] have made current the law of demons[8] (thereby), and given strength[9] to the demons.[9]

Righteousness is the most excellent good.

---

[1] Written in Avestic characters here. The formula signifies :—

"Now, on account of righteousness, Ahuramazda hath been knowing well whosoever's good deed is of superior merit as regards the life of worship. (And here) do we venerate and adore both females as well as males among such people."

[2] What follows makes it evident that the reference is to an individual human life only.

[3] DM. gives "70" as West has already noticed. It is impossible to consider the decline of life to commence at that age. West recalls the three standards of age, *zaurura, hana,* and *pairista-khshudra* of which the first, according to the *Farhang-i-Oîm*, commences at 50.

[4] Pr. *barîn*, "highest." The reference is apparently to the highest limit of age to which it is possible for man to live, and not to the special limit of an individual man's life.

[5] The man who lives a life of virtue, comfort, and peace, may hope to have it prolonged to its extreme limit. But he, too, can never hope to live for ever, and decline must set in in his life also at the proper period determined by the law of nature, even when it is not cut off before that by adverse circumstances.

[6] Of the worthy people.

[7] In other words, soul, and virtue and its reward are the only things permanent; the rest is all transient.

[8-8] West renders, "is produced by the demons."

[9-9] West prefers to render, "has committed falsehood."

CHAPTER IV.

The Yânîm-manô.

1. The fourth fargard, "Yânîm-manô",[1] is about how the far and distant (*dîr*) growth into the final embodiment is the best[2]; and, secondly, how (the growth is the best) in the present condition when wisdom, and learned eloquence, and diligence and perseverance, which put life to its proper uses, (are) with one, and (when) these five, *viz.*, avarice,[3] lack of energy, sloth, stupidity[4], and wicked intercourse, which misuse life, are not with him. 2. And also about this that these five blemishes existed in Dahâk, and hence Farêdûn was incited, and he subdued him to avenge Yim[5].

3. And about the gravity of these four vices and the heinous growths therefrom, which are:—drunkenness, mean[6] companionship, apostasy, and selfishness. 4. And also this that Yim chased[7] these four vices out from the world, and afterwards he was able to spread immortality in the world.[5] 5. And about avoiding him who (becomes) furtive (*dûz*) at the searching[8] test of words by the theologian[9], and (seeks) support of the inconsiderate[10] words of the theologian of his own class who does

---

1 These words introduce the whole of the Gâthâs; but the name here is specially attached to the first Hâ of the first Gâthâ. The Pahlavi form here is *Yânîmanôg*.

2 Here was apparently answered, in a way as to convince the faithful, the constant question as to why need the souls of men be subjected to a long struggle when God might be expected to place all in the heavenly condition at once.

3 See Pr. *âzvar*, "avaricious."

4 See Pr. *rîdan*, "to be stupified."

5 See Dînkard, Book VIII, ch. XII, 8-9, and notes there.

6 Ar. *dûn*, "mean."

7 See Pr. *hangâr*, "haste." West reads *avakâldo*, and translates "drove", comparing Pr. *kâlîdan*, "to put to flight."

8 Cf. Pers. *azdah*, "pierced through," or *âzdan*, "to prick with a needle."

9 Pr. *âkhûn*, "a theologian," "an orator," "a preacher."

10 See Pr. *shtap*, *shtab*, "precipitate."

not deserve that name[1]. 6. And also this that whoever spreads a wicked decree through the world, attaches[2] his heart to the side of the principle of falsehood[2].

7. And about the best remedy for the complaint of the distressed poor, and the relief[3] of the distressed from complaints of distress; and the existence of unacceptableness, and unbelievableness, and narrow-mindedness. 8. And about undoing the continuation of the distressed in a true reasonable complaint;[4] and the disposal of the reasonable complaints of the true complainants by those who extend in grades from the lowest judge[5] to the supreme arbiter who is Ahuramazda.

The goodness of righteousness is the best.

CHAPTER V.

THE KHSHMAIBYÂ.

1. The fifth fargard, "Khshmaibyâ",[6] is about the neglect of the father towards the son, and of the son towards the father, and of the brother towards the brother, and of the friend towards the friend, and of the husband towards the wife, and of the wife towards the husband, through excess and loss[7] of impulse

---

[1] The man who cannot face the test of truth with courage and rather would like to have to do with insincere preachers, is evidently a person without scruples, and hence must be avoided by honest people. West renders this whole passage in a different manner.

[2-2] West, "gives stout-heartedness to the fiend."

[3] Probably related to Pr. *fashurdan* "to press." The initial "p" may represent Av. *upa*. West renders "repelling derangement."

[4] *I.e.*, it is an essential duty of those in power to remedy the wrong of the distressed. In any case divine powers would immediately set themselves to work to that end; but it is no less incumbent on human powers, therefore, to work to the same end.

[5] Apparently one appointed by human powers.

[6] The first word of the second Hâ of the first Gâthâ, (Yas. XXIX, 1) written "Khshmâîbya" in Pahlavi.

[7] See Pr. *khanj* "lost." West reads *khang* and translates "festivity," evidently thinking of Pr. *khunuk*, "happy."

in a measure of time;[1] and (about) the spirit[2] of the Gâthâs[2] never showing neglect[3] towards the devoted[4] students and chanters of the Gâthâs. 2. About the complaint of the spirit of the Gâthâs when[5] a priest or[6] a high-priest passes away in a foreign land, and his body does not come back to his own land; what kind of birth takes place, owing to such circumstances, and the oppression of apostates[7] arises in the country (of his birth). 3. And about the supreme power of the spirit of the Gâthâs, and also that of liberality to save the soul from hell.[8]

The most excellent good is righteousness!

CHAPTER VI.

THE AT-TÂ-VAKHSHYÂ.

1. The sixth fargard, "At-tâ-vakhshyâ,"[9] is about the excellence of five blessings: the first through righteousness, and the second through noble progeny, and the third through fertile (*rûdishn-âômand*) land, and the fourth through flocks of sheep, and the fifth through expertness in vocation. 2. About the allotment of fortune to the industrious, and of poverty to the

---

[1] See Yas. XXIX, I, where a complaint against all its woes is raised by the spirit of the living world which accordingly seeks the help of a saviour. And as a result Zarathushtra is appointed to that sublime mission.

[2] This is merely an idealisation of the spirit of devotion and rectitude expressed in the holy Gâthâs. [3] *I.e.*, ever blessing those who live a life of devotion and rectitude. [4] Lit. "attached."

[5] West retains the repeated words, reads them as *dehîgânŏ amat*, and translates, "although of the country-folk."

[6] Like the Persian و the Pahlavi ו signifies "or" as well as "and".

[7] It is probably meant that when holy men of known sanctity die in the midst of their people or their remains return to them, the spirit of piety and devotion is strengthened among such people; whereas on the other hand it is weakened to a degree of irreligiousness among the people when they die in foreign lands and their remains do not return to their country.

[8] The spirit of devotion and rectitude is apparently the best medium of saving souls from perdition.

[9] The opening words of the third Hâ of the Ahunavaiti Gâhtâ (Yas. XXX, 1). The Pahlavi text writes *At-tâ-vakhshîyâ*.

indolent. 3.[1] About the sedate[2] winning fortune to the one-fold degree, and the peripatetic to the two-fold, the hurrying to the three-fold, and the rushing to the four-fold, and those riding[3] the horse to the five-fold degree, and those driving in a chaise[4] to the six-fold, those engaged in understanding and interpreting the law to the seven-fold, and those in the complete security of wealth[5] to the eight-fold, those engaged with expert industry in the tilling of land to the nine-fold, and those engaged in teaching the Mâthra-spentas[6] to the ten-fold degree.

4. About the great penitence of the man advanced in age, owing to the indolence passed in youth. 5. About the four things which when a man has accumulated in youth, he becomes the most happy thereat: first, beneficent learning; second, wealth which yields income; third, a virtuous wife; and fourth, a prosperous house. 6. About the five treasures[7] of perfect prosperity: vocation, and industriousness, and contentment, and presence of mind[8], and resourcefulness.[9]

---

[1] This explains the meaning of the previous paragraph in fuller terms.

[2] The first six circumstances of those recounted here appear to refer to the phases of physical activity to which men are severally disposed apart from their other qualifications or engagements. Thus for instance, it is not meant that the sedate are as a rule the least blest. As a matter of fact the seventh and the tenth, which are the highest, imply mainly sedentary occupations. [3] See Av. *baremna* in this sense. West renders it into "carrying."

[4] West apparently sees the word related to the Pr. *râh* and accordingly translates, "road". But the word seems to be a transliterated form of Av. *ratha*, "chariot." Hence perhaps the reference here might be to the warriors who fight for their country. [5] The reference may be to people who know how to invest their property the most securely. [6] "The bounteous holy words of meditation." West, "The bounteous texts" or "Liturgy."

[7] "Store-holders", says West, reading *ganj-dânŏ*, and suggests that the word might also be read *dûzagânŏ*, "seals."

[8] Cf. Pr. *vaîlah*, "fortitude." West reads *nîrakht* and translates "guileless understanding." [9] West renders, "provision of means"

7. About abstaining from sitting in the company of drunkards. 8. And, this too, that he drinks of alcoholic [1] preparations [1] not with the approval of the good spirits, who by too much drinking of alcohol becomes of perverted understanding, and the cause of annoyance to others and to those who [2] discharge (their) duties. [2] 9. And this, too, that when you partake of your meal, do so in a proper [3] place [3]; and wherever it is taken by thee it should be light and not heavy; so that when thou hast partaken of it, perform virtuous acts, and abstain from sin; [4] so that when thou partakest of it (thou derivest) immortal pleasure; (and) where (there are) holy mendicants [5] thou shalt provide a share (for them), (and) the mendicants will bless you (therefor); and the decision as to the holy mendicant is that his blessing is the best.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER VII.

THE TÂ-VÊ-URVÂTÂ.

1. The seventh fargard "Tâ-vê-urvâtâ," [6] is about the revelation to Zarathushtra of the nature of the four periods in the

---

[1] Av. *madhu*, Pr. *maê*. West reads *mâê-gunagânŏ*, "varieties of wine."

[2] *Sachînîdâr-î-kârân*. West translates, "disturber", *kêpînîdâr*.

[3-3] West reads *arjânîk gâs*, and translates, "suitable place."

[4] One who has eaten and drunk heavily is, of course, incapacitated for these.

[5] The *drîgûsh* proper did not probably go a-begging from door to door, but lived a holy life in seclusion or in some hermitage where the religiously inclined would keep them supplied with the necessaries of life. It is not clear whether the Zoroastrian priesthood entertained as a necessary portion of itself any monastic order similar to that which held in the Christian Church, or among the Hindus and the Buddhists. Probably it did not. But facts like those mentioned here and in Dînk., Bk. VI, D. chap. III, may lead one to assume that the *drîgûsh* were in any case allowed a status of high sanctity among the ancient Zoroastrians.

[6] The opening words of Yas. XXXI, the fourth Hâ of the first Gâthâ, written *Tâ-ve-ral* in Pahlavi.

millennium of Zarathushtra [1] : first, the golden, that in which Ahuramazda revealed the Religion to Zarathushtra; second, the silver, that in which Vishtâspa accepted the Religion from Zarathushtra [2]; third, the steel, the period in which was born Ata*r*ôpâta [3] son of Maha*r*aspend, the organizer of righteousness; fourth, the period mixed with iron, this (was) the period in which (was to be) the abundant propagation of the sway of the apostates and other evil people.

2. As regards the ruin of the Religion[4] and of sovereignty [4], and the minimization of every kind of goodness and virtue, and the deterioration [5] of nature and wisdom, from the Irânian realms during the same period. 3. (And) an account (is given) of the manifold confusion and the torments [6] of the period owing to the desire for (taking) the life of the good people which becomes [7] a necessary circumstance therein [7].

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER VIII.

The Hvaêtumaiti.

1. The eighth fargard "Hvaêtumaiti," [8] is about the abstinence of mankind from want of steadfastness in the Religion, owing to the worship of Aharman [9]; and that from the habit [10] of going about without the sacred vestures on,

---

1 See Bahman Yt. I, 1-5; West rightly sees a connection of the theme here with the opening words of Yas. XXXI, 14.

2 See Dînk. Bk. VII, ch. III, 64-87, and Bk. VIII, ch. X, 2-3; and also such accounts as are given in the Shâh-nâmah.

3 See Dînk. Bk. VIII, Intro. 21 and the note there.

4-4 West gives "reign of religion." 5 Pahl. *frûd-vashtan*.

6 Pahl. *zakhamîhastan*. 7 West, "subsists in seemliness."

8 The name given to Yas. XXXII, the fifth Hâ of the first Gâthâ. It is read *Khaêtumaiti* by Parsi priests, and written *Khvetumaît* in Pahlavi.

9 The Evil Spirit. What is discussed here is quite in agreement with opening stanzas of Yas. XXXII.

10 Pahl. *dât*. Otherwise the word might be read *zât*, "being in the nature of."

owing to the worship of Andar[1] and that of Sâvar[1]; and that from improper moving in[2] single foot-covering[2] due to the worship of Tâûrîw[1] and Zârîch[1]; and that from[4] having evil view of things[3] owing to the worship of Akatâsh[4]; and that from the habit of being without the serpent-scourge[5] due to the worship of all the demons; and their special knowledge.

2. About the hungry[6] disposition of him who eats and drinks chattering;[7] and the delight of the demons on that

---

1-1 Supposed to be the same as Indra of the Hindu Pantheon. The idea preserved in Vend. X, 9 and 10, and Vend. XIX, 43 that (*Akem-manô*), *Indra*, *Sâuru*, *Nâonghaithya*, *Tauru*, and *Zairicha* are evil powers working against (*Vohu-manô*), *Asha Vahishta*, *Khshathra-vairiya*, *Spenta Âramaiti*, *Haurvatât*, and *Ameretât*, respectively, is worked up in detail in Pahlavi writings; see Bûnd. I, 27, XXVIII, 7-13, XXX, 29; Epis. of Mânûshchîhar I, x, 9; Pahl. Yas. XLVII, 1, etc. Answering to them are found in the Hindu Pantheon Indra, Sharva (an appellation applied to Shiva), the Nâsatyas, and Sanskrit words *tura*, "diseased," and *jaras*, "decay." It is apparent that this opposition must have been established by the leaders of the schism on the Irânian side irrespective of the meanings the ideas conveyed to the Indian party. It will be seen that the sin of moving without the sacred vestures on is ascribed to the instigation of Andar in Bûnd. XXVIII, 8.

2 See Bûnd. XXVIII, 13, where this sin is attributed to the instigation of Tâûrîch; and cf. also Ardâ-Vîrâf, XXV, 5. The reference seems to be to feet with only stockings on; but if what is read as *aêva* be an error for *aê* or *auî*, the word must signify "without boots on," or "barefooted."

3 Apparently evil or perverted vision is necessarily a vice allied to wild passion. 4 See Bûnd. XXVIII, 20, where the sin is attributed to the instigation of Pahl. *Akatash*, *Av. Akatasha*. 5 See Vend. X, 13, and XIX, 43; and Bûnd. XXVIII, 20. He is closely associated with Aêshma in all those texts. 5 See Bûnd. XXVIII, 21, 22; and Dînk. Bk. VIII, chap. XVIII, 2. It is translated differently in Vol. XV, and said to be the same as *khrafstraghna*. See Pahl. Vend. XVIII, 6. 6. See Pr. *gushnah*, "hungry." 7 Cf. Bûnd. XXVIII, 13; Sh. lâ-Sh.-IV, 9; V, 1-7; Dînk. VIII, XLII, 37; Aêr. I, vii, 3, 6, 8; Nîr. I, xiv: C; II, xxvi: D, 8, 9; III, vii: A, 3; Dât. D. LXXIX, 8; etc. Gravity at meals was considered so essential by the ancients that they forbade uttering anything between the opening and closing of Grace before and at the end of meals, respectively. This rule was probably applied with all its rigour only to religious meals, and to the congregations of priests under every circumstance of eating or drinking, or while attending any of the sacred functions. As for the word in the text, see Pr. *darâyîdan*, "to speak aloud."

account,[1] and the admonition regarding not uttering words during eating and drinking. 3. On the thanksgiving to [2], and propitiation of the Divine Being [2] before eating and drinking, and also on finishing; and (on) the purification of the mouth by its praise of righteousness.[3] 4. And about him who, owing to his not observing the dictates of Religion [4], scores no good deed which he [5] might perform, and does not attain (therefore) to the most excellent abode. [6]

5. And about the time for the service of Sraŏsha,[7] the Righteous, (being) mostly in the course of the first half of the night,[8] and the celebrator's humble [9] prayer [9] (invoking) his protection from the spiritual fiend [7]; and the time for the service of Rashnû [10] and Åshtâd,[11] mostly after that (time), in the Aûshahîn [12] *gâh*, and the celebrator's humble

[1] Av. *mar*, "to count." Because the demon of greed becomes strengthened thereby. It seems to be meant that when people chatter at meals, they show too much of joy at the satisfaction of material pleasures, and thereby encourage lower desires. [2-2] By the recital of the formula of Grace, which is compulsory on the faithful.

[3] Not only because it is to be carefully cleaned before closing the Grace, but also because it is believed that the holy word has a great cleansing and purifying power. It may just be noted that, in closing grace, the *Ashem-vohu* formula is thrice recited for the glorification of righteousness.

[4] West, "not possessing a high-priest by habit." See however the meaning the word generally has in modern Persian. West seems to think that the reference here is to people's engaging a high-priest,—or, at any rate, priests under the guidance of a high-priest,—to perform ceremonies. See his note in the place.

[5] West prefers "they," and thinks that the reference is to priests engaged to perform a sacred office for the benefit of one's soul.

[6] Or, "heaven," as might be said in common language.

[7] See Pahl. Yas. I, 22; Bûnd. XIX, 33; XXX, 30; Zâdsparam XI, 7; Sh.-lâ-Sh. XIII, 43; XVII, 3; XXII, 17; Dînk. Bk. VIII, VIII, 3; XLIII, 16; Dâd.-Dînîg, XXVIII, 5-6; etc.

[8] From nightfall up to midnight.

[9-9] See the expression *nivadîkînam* of the Pahlavi Yas. I, where it represents the Av. *ni-vaêdhayemi*, the term which expresses the act of worship in relation to every individual good spirit celebrated therein.

[10] See Pah. Yas. I, 23; Sh.-lâ-Sh. XVII, 4; Dât.-D. XIV, 4; XXX, 2.

[11] See Pah. Yas. I, 23; Sh.-lâ-Sh. XVII, 4; Dât.-D. XXX, 2; A. V. V, 3. 6.

[12] From midnight up to dawn. See Nîr, II, v, 2-3; Bûnd. XXV, 9,

prayer for abundance of grain; and the time for the service of Mithra[1] of the extensive products and of the spirit[2] of the pleasure of enjoying (fruits of right toil,[3] being) mostly in the Hâvan[3] *gâh* (from dawn up to midday), and the celebrator's humble prayer for flocks of sheep; and the time for the service of Asha-Vahishta[4] and also of Âtarsh[4] of Ahuramazda (being) mostly in the Rapithwîn[5] *gâh* (from mid-day up to mid-afternoon), and the celebrator's humble prayer for the flocks of righteousness; and the time for the service of the sublime[6] lord of the female (powers), the fountain head of the holy water, and of Apân (the spirit of the holy water) created by Ahuramazda[7] (being) mostly in the Aûzaîrîn *gâh* (from mid-afternoon till dusk), and the celebrator's humble prayer for troops of heroes; and the time for the service of the *fravâhars* of the righteous ones, and of the females bearing troops of heroes, and of the years of happy dwelling, and also of the spirit of Ama (courageousness,) which is well-formed and handsome and victorious, and created by Ahura-mazda, and of the spirit of triumphant ascendancy,[8] (being) mostly in the period (*gâh*) of Aiwisrûthrem[9] (from dusk up to midnight), and the celebrator's humble prayer for the springing-up of every prosperity and the fruit of every variety of the manifestation of righteousness.

Righteousness is the best good.

---

1 See Pahl. Yas. I, 9; Dât.-Dînîg XIV, 3; Dînk, XLIII, 16.

2 *Râmishna Khvârûm maînûg*, a translation of *Râman Khvâstra* of the Avesta. See Pahl. Yas. I, 9. 3 See Nîr. II, vi, 1-3; Bûnd. XXV, 9-10.

4 See Pahl. Yas. I, 12; Dînk. VII, iii, 74-76; Zaratûsht Nâmah; Sh.-lâ-Sh. XV, 5, 12, 13; Bûnd. XXXI, 38. 5 Till 3 p.m. See Nîr. II, viii, 1-2; Bûnd. XXV, 9-10.

6 See Pahl. Yas. I, 15, and the corresponding Avestic terms; also Avesta Fragment VII; Yt. II, 9; Yt. V, 72; XIX, 52; Gâh. III, 8, etc.

7 See Nîr II, ix, 1-3; Bûnd. XXV, 9; Sh.-lâ-Sh. XXI, 4-7.

8 See Pahl. Yas. I, 18-19 and corresponding Avestic passages; Gâh IV, 2, 10. 9 See Nîr. II, x, 1-3.

CHAPTER IX.

THE YATHÂ-ÂISH.

1. The ninth fargard, "Yathâ-âish,"[1] is about the demoniac condition, the blasting of glory, the complete pollution, the heavy stinking, the grievous sinfulness and the oppression of the sodomite to every spiritual and worldly good. 2. And the atonement for heavy sinfulness and the appropriation of sublime good deed by him who is a tormentor,[2] and the tremendous sinfulness of him who pampers that sinner. 3. Of the seven[3] ones[3] who are regarded as identical (*hâvand*) with Aharman in the evil of great wickedness—such as Az-î-Dahâk[4] in sorcery, and Az-î-Srôbar[5] in frightfulness, and Vadak[6] in the production of evil[7] progeny,[7] and Tûr-î-Brâdar-vakhsh[5] in destroying the righteous, and the apostate[8] in heinous sinfulness—the passive and active committers of sodomy are declared to be unique in heinous sinfulness.

The best good is righteousness.

CHAPTER X.

THE YÂ-SHYAŎTHANÂ.

1. The tenth fargard, "Yâ-shyaŏthanâ,"[9] is about the complaint of the spirit of the fires to Ahuramazda, with respect to seven classes of men. 2. First, on account of the people

---

[1] The Pahlavi writes "Yâsâ-âîsh." These are the first words of the sixth Hâ of the Ahunavaiti Gâthâ. They are written corruptly here as well as in the other two Nasks which follow, and in the Yasna.

[2] See Pr. *hanjîdan*, "to vex."

[3] See Dât.-î-dînîg LXXII, 2-9 for a more detailed account of these.

[4] See Dînk. Bk. VIII, XII, 8; and XXXIV, 13. It will be seen that this last transposes the main sins of Dahâk and Srôbar.

[5] See Dînk. VIII, XXXIV, 13. The apostate's main sin is said there to be "falsehood." [6] The mother of Dahâk. See Dât.-î-dînîg LXXII, 5; LXXVIII, 2; Bd. XXXI, 6. [7] See Av. *hunu* in Yas. LI, 10; Yt. X, 113; XIX, 41. Or, Av. *vôhuni*, hence *khûn-nûshakîh.*

[8] The text has *Aharman* which is inverted in DM. But Dât.-î-dînîg LXXII, 5, and Dînk. VIII, XXXIV, 13 indicate the error.

[9] The opening words of the seventh Hâ of the Ahunavaiti Gâthâ. The text writes "Yâ-Shyâôsna." The theme which follows appears to be based on Yas. XXXIV, 4 being taken as the central idea in that Hâ.

of the house treating it as contemptible and without [1] reverence, [1] and molesting it indiscreetly, and making use of it with unwashed hands; and of the maid crushing a live [2] coal [2] by holding it under the sole of (her) foot, or of one who brings shoes [3] within (its) flame. 3. Second, the complaint on account of men carrying the fire from the house where the proper care of the (consecrated) fire is to them as a law, to the house where the proper care of the fire (is) not as a law to them; and there, owing to the approach and bespattering [4] of the demons, it is lying dismayed [5] like a heroic [6] youth, who is feverish and languid [7]; and its cure from that contamination [8] was by taking to it pure frankincense [9], or aloewood [10], or sandal-wood [11], or pomegranate [12] root [12], or any of the most fragrant woods. 4. Third, the complaint on account of the hussy through whom, owing to the menstruation which arises in her, the stink and pollution from the menstruation are brought to it, and (there result) through it illness and dismay as written above. 5. Fourth, the complaint on account of the hussy who, resting her knee [13] against the firestand, would unfold [14] her plaited hair, [14] and the falling of moisture and sweat from the head

---

1-1 *A-pûzesh* (?); see Pr. *pûzhesh,* "apology."

2-2 See Pr. *kharg* "live coal." West reads *âvilag,* and translates "blister"; see Pr. *âblah* "blister." 3 See Pr. *gîwah,* "a kind of shoe." West apparently reads *snesh,* as he translates it "weapon." 4 See Pr. *pashanjîdan* "to be sprinkled." 5 See Av. *starla.*

6 *Yala-âômand,* see Pr. *yalah.* 7 Pr. *afsardan* "to freeze." 8 Pahl. *akhdagîh,* rendering of Av. *âhiti,* "pollution." Vd. V. § 27.

9 See Vend. VIII, 2, 3, 79; IX, 32; XIV, 3; and XVIII, 71, for the fumigatory objects mentioned here. The word here represents Av. *ŭrvâsna.* West translates "sandal-wood"; but it is probably related to the word "resin," and may rather yield the sense we prefer. Its comparison with Pr. *râsan,* a certain plant, does not appear quite satisfactory.

10 Av. *vôhugaona.* West and others translate, "frankincense."

11 Av. *vôhu-kerti.* Probably the word is the same as the Gujerati *sukhad.* West and others translate "aloe-wood." The Pahlavi form in the Vendidâd is *hûkart.* 12-12 *Hadanapâd,* Av. *hadhânaêpata.* 13 The word in the text appears to be *shnûk,* though usually we have *zânûk.* But the Avestic forms *â*-khsh*nush-cha* of Yas. LVII, 6, and *frasnaosh* of Vend. VII, 2, etc., may favour this rare form also. 14 Pahl. *gîs vijârd*; comp. Av. *gaêsu,* "plaited hair." West, "arranged her curls."

with the hair and filth from it on the fire; and the consumption[1] of it with disgust, and illness and dismay (resulting) therefrom. 6. Fifth, the complaint, on account of the father and guardian of a child, of not keeping the child away from the fire, and the bodily refuse and other improprieties which reach it from the children. 7. Sixth, the complaint on account of the adverse treatment (*paîtîyârag*) which an unclean adherent of the evil creed (*aga-daêna*) may give to it by blowing on it the (foul) breath of his mouth,[2] and which is incalculable in its use ordered by him. 8. Seventh, the complaint, which one says is more awful and more grave (than others) on account of those who would perform with it an ordeal as a pledge (*garûb*), and when it is made manifest as regards the acquitted and the guilty,[3] they differ in their decision[4] about it. 9. And in (these) complaints (there is one) regarding what is polluted and very filthy[5] being placed with what is pure (on fire), and its blazing for a polluted or an unlawful use (by) simultaneous (*aêvagânag*, at the same time) burning and blazing as though both might be necessary. 10. And (about) the undesirable and rapid burning and blazing, the shocking consumption of polluted matter by burning it; and in an unlawful operation that injury, necessarily in both the cases, is done (to the fire) by its burning.[6]

11. And this, too, it[7] says thus: — "I am not of here,[8] and from here I shall rise, (that is) from the earth up to the sky;[9]

---

[1] Pers. *jalîdan*, "to gnaw." [2] See Pr. *dahân*. [3] The word is aparently a transliteration of the Av. *îrikhta* which is translated by *frîftak* in Pahlavi. The form had evidently a technical value in ancient Persian law as appears in so numerous ways in, for instance, the *Mâdîgân-î-Hazâr Dâdistân*. [4] In other words, it would be a very grave offence against the law and religion if people agree to decide a case by means of the fire ordeal and then refuse to accept its decision. The words *aêdûn chîgûn amatash kolâ* are found supplemented in Dr. West's manuscript. The words from *aêvakânag......havâ-aê* are missing in K. [5] Pr. *yawam*, "disastrous."

[6] By the foul and obstructive gases from the impure matter having to be consumed. [7] The spirit of the fires. The dialogue is a quotation from the Pahl. of the Nask. [8] *I.e.*, not entirely a thing of the world, even when manifested in fire. [9] Evidently referring to the flame always appearing to rise skywards. The words recur in the next chapter, § 1.

I alone am Thy son, [1] more (indeed) to Thee than any of the other creatures (in the world.)" [2] 12. And to him replied Ahuramazda thus:—"So thou, O Fire! shouldst preside, carrying in that function that mace in the spiritual state [3]; it is such a powerful means[4] given by Me, whereby thou turnest the whole corporeal world,[5] some to the infinite light, and some to the infinite darkness." [6]

13. And this, too, that whosoever shall take proper care of the fire, will have shewn the greatest veneration to Ahuramazda.

14. The propitiation of the righteous is the best thing, and what is annoyance to them is the worst; when satisfied they promote the law of God, that is, they further it; when annoyed, they afflict the demons,[7] that is, they diminish their influence.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XI.

The Yasna.

1. The eleventh fragard "Yasna[8] (Haptang-hâiti),[1]" is about the assemblage of the angels of spiritual existences for (considering) the complaint of the fire, and the expression

---

[1] This is a peculiar appellation of fire almost invariably applied to it in the Avesta in the form of "*Âtarsh puthra Ahurahê Mazdâô.*" It evidently signifies the presence of the divine Essence in Fire, which renders it so adorable in its purest concept. [2] As the most adorable object in all the corporeal world, even in its physical manifestation. [3] See the prelude to the *Âtash Niyâyêsh*, where *Âtar* is called the *rathaeshtâr*, and Vend. VIII, 80, according to which *Âtar* destroys evil creation. [4] Reading *avzâr-tûbân.* [5] See Selections of Zâdsparam XI, 8, according to which the world has been placed under the guardianship of *Âtar*.

[6] See Vend. XIX, 34, according to which the fire *Nairyô-sangha* is said to be with all pious souls when they pass on to the state of bliss. See also *Âtash Niyâyêsh* §§ 12, and 18, or Yas. XXXIV, 4, according to which *Âtar* helps good souls to reach the luminous state and smites wicked souls.

[7] Evidently by not allowing the annoyance to lead to any act of violence.

[8] Or, the "Yasna of Seven Chapters", *viz.*, Yas. XXXV-XLI. It is sometimes simply called the "Yasna" in ancient writings; See Nîr. Bk. I, v. 1-5. It will be seen that Yas. XXXVI particularly deals with *Âtar*.

of the complaint of the fire in that assembly, (repeating) this, too, thus:—"I am not of (this world) here, and from here I am raising myself, from the earth up to the sky,[1] and there I will shine on the seven climes of the earth, as (do) the moon, and the sun, and even the divinely created stars which shine with their own light."[2] 2. And (about) the utterances of Ahuramazda as to the right complaint of the fire, and as to the impossibility of keeping the fire free from adversity in the midst of the corruption by creatures of the world; and (about) the fire being satisfied because of its being a good thing that even the fire is not appointed free from adversity, owing to the impossibility of preventing the adversity even to fire, on account of the non-existence of the creatures in the world with inadversity; so the divine manifestation for the care (thereof).

3. The speech of the fire (was) thus: "If there be not that one mode, as I have expressed a desire for, that I may shine'[3] thou knowest, O Ahuramazda! that such a thing cannot possibly be granted to me among the creatures[4], then take me, O Ahuramazda! then give me there, O Ahuramazda! (and) be Thou carrying me in the midst of Aîrân-vêj![5]"

4. The beneficent fire was placed by the Creator, Ahuramazda, in the house (of man) for[6] advantageous use'[6] as a contributive aid (to men and nature;) and He uttered in words thus:—"Such[7], O thou who art My fire! (shall be)

---

[1] See X, 3 above.

[2] In other words, the spirit of fires objects to be subjected to all sorts of uses in this world, and would rather choose to shine like a luminary in the sky. It is however persuaded by the supreme wisdom of the Deity to see its mistake and to realise the utility of its presence in the world, the Divine Being commanding all care to be taken of it there. Hence the advocacy of such care by the Zoroastrian Religion. See what follows.

[3] As a luminary in the sky.

[4] Because it has to operate in the midst of them, "for advantageous use, as a contributive aid (to men and nature)." See the next section.

[5] *Airyanem vaêjô* of the Avesta. It was the original home of the Aryan people, and the best portion of all the world, where Zarathushtra first propagated his Religion. See Vend. I, 1, 3; II, 21; Bûnd. XX, 32; XXXII, 3; Z. S. IX, 8; etc. Fire sought to be placed there owing to the people of Airân Vêj being in the habit of taking great care of fire.

[6-6] West renders, "without being handled," or "by friction" (Pers. *sûdan* "to rule" and refers to Dink. VIII, XXXVI, 19. [7]. "For advantageous use, and as a contributive aid."

thy own growth into every abode that thou comest,—into every village, into every province, into every country—and thus they shall exalt thee, the waters and the plants, and also those that are the *fravâhars* of the righteous, when they shall bring unto thee the consecrated offerings, and mankind shall bring to thee dry firewood, which is examined in light;"[1] hence it is said thus: "This is the (sacred) Âtrŏ-Goshnasp"[2] (so offer to it the consecrated (*zôhar*) offerings.)

5. About the equivalent of the reward of the cutter, and the inspector, and the kindler of the firewood—when all the three discharge their functions through the love (of the thing), they are affiliated to righteousness. 6. About the nature of the reward of him who washes and who purifies (*dagyâ-kerdâr*) and cleanses the sides[3] of the fire-seat,[3] and of him who places the firewood, and of him[4] who purifies with water (the fire-censor),[4] and who kindles up the fire, and who takes to it the firewood according to the solemn (*girân*) commands, for the proper use of cooking-pots (and) such-like, and the sin of him who disturbs (the fire). 7. And about him who destroys a side of the fire-seat. 8. About him who carries damp wood (to the fire); 9. About the blessing of the fire upon men by whom it is propitiated. 10. About the admonition as to not bringing to the fire what is due to the violence (*zûr*) of the thief and the highwayman, and the heavy sinfulness of him who would carry polluted matter to it, and injury to the fire, which was so from

---

[1] The words *khûshk â pavan rôshnîh nigîrît* are a translation of the Avestic *hikûsh raochas-pairishtem* of Vend. XVIII, 27; Yas. LII, 10, and Niyâyish V, 16.

[2] See Bund. XVII, 3, 7 according to which it represents one of the three phases of the breath of life which promote the growth of the world. Kaekhûsrô is said to have consecrated a temple to it in Âtrôpâtgân (Âzerbaijan,) on the Asnavant mountain, in the vicinity of the Chêchast Lake.

The two other supreme fires are the Frôbag and the Bûrzîn-Mitrŏ.

[3] West translates it by "has dropped", and thinks it is related to Av. *srasch*. Whereas it represents Av. *thrakhti* with the meaning we give here; see Nîr. II, xxv, 13; and xxvii, 4, 5.

[4-4], West remarks that the *frâz-âsnâtâr* would be washing in the mode signified by the Av. *frasnâiti*, as distinguished from *upasnâiti*, in Vend. VIII, 98, 99; Mân. Ep. II, iii, 2 and iv, 2. Av. *fra-snâ*, "to cleanse with water;" Av. *frasnâta*.

the blemish-giving of the demons, and from him who was fit to adore it with a good offering (*hû-barishn*)[1]. 11. And this, too, that owing to not taking proper care of the fire (it would so happen that) when a woman is advanced[2] to the condition of bearing children, they will not grant to her the pregnancy of a son,[3] at every menstrual excitement (in her). 12. About the penalty which is for the progress[4] of other acts against the law with respect to the fire, by man on whom the guardianship of fire has devolved, and would not exercise that guardianship (*sardârinêd*) according to the law.

13. And about the admonition unto Zarthushtra as to offering up thanks to the Deity for whatever one would partake of, and as to not eating what is not (thus) consecrated.

14. About the desire of Aharman that people shall not perform the worship and adoration of the Deity, and shall not have a ruler and a *dastûr*, so that they may have no desire for any straightforward act.[5]. 15. And about the admonition regarding the necessity of having to worship the Deity by means of the best thanksgiving-service. 16. And that regarding the priest who is devoid of all sin, and the priest of the middling rank in whom (there is) no more of sin than one Aredûsh,[6] which is not original (sin); and that regarding a priest of the lowest rank whose sin is not more than a *khôr*,[7] which is not original. 17. And whosoever in the village of the Mazda-worshippers fails to recite

---

[1] And still would be offering in ignorance what is due to such evil insinuations. [2] Lit., "is helped on to." West, "is assisted by a propensity for a son" (*pûs radîh*).

[3] Yas. LXII, 5 indicates that among the boons Âtar bestows on devout votaries is a brilliant offspring. Naturally, one who takes care of his health sufficiently well to have kept aflame in oneself the fire of life in its purest strength may well be blest with the best type of progeny. [4] West would read the word *frôbishn* as *pavan rôbishn*, and render "for progress." [5] Because without a state leader and a spiritual guide, society would fall into disorder and corruption.

[6] A guilt amounting in the scale of spiritual valuation to 120 *dirhams*. See Sh.-lâ-Sh. I, 2 ; XI, 2 ; XVI ; 5 ; Aêr. II, 5 ; Dînk. VIII, xix, 64 ; xxxi, 39 ; Vend. IV, 17 etc. [7] This amounts to double the Aredûsh guilt.

the Gâthâs (of Zarathushtra) after the age of fifteen[1], is in sinfulness just like the dog to whom they throw morsels, and having the sin of unseasonable chatter[2] originated in him, and the non-acceptance of his soul by the (spirit of) the *mânthraspenta*[3]. 18. And about the coming of Ast-vîdâd[4] (the demon of the disintegration of the body) at all times to mortals, (both) to those that have approached (the time of) death[5], and also to those who have not. 19. And about the idea of the wicked that there is no Heaven, (that) the Renovation[6] does not occur, and (that) the dead[7] are not raised then, and (that) such a transformation cannot occur; and also this that the wicked shall perceive the falsehood for the same (reason) because the Heaven does exist, the Renovation of the best shall occur, the dead shall be raised thereby, and the evolution shall thus be brought about. 20. And about the admonition as to not making lamentation[8] and weeping[9] over the dead[10]; and (about) not augmenting (thus) the distress of the spirit of life after the passing away of every faithful one of the Religion to the spiritual world by making lamentation and weeping over the departed[9]; and also (about) this that the *fravâhars* of the righteous ones desire after themselves the *yazishna* and *âfringân* from righteous men[11], and not lamentation and weeping. 21. And (about) this also that in every one the body is not of the same will with the soul[12], (because) food is the desire of the body, and so also the accumulation of wealth; (whereas) righteous pursuit is the desire of the soul, and so also the gifts[13] which they give away

---

[1] See Nîr. I, iv, vi, viii; II, iv; etc. [2] See Sh.Lâ-Sh. V, and Aêr. vii, 3-8. [3] Cf. Vend. XIX, 34 where Nairyô-Sangha, an idea similar to *mânthra-spenta*, is said to accompany the souls of the righteous on their entry into Heaven. [4] Av. *Astô-vîdhôtu*. See Vend. IV, 49; V, 8, 9; Bûnd. XXVIII, 35; Dât.D. XXXVII, 44. [5] At mature age. [6] See Yas. XXX, 9; LXII, 3; Vend. XVIII, 51; Yt. XIII, 58. Yt. XIX, 11-12; Bûnd. XXX; etc. [7] See Yt. XIX, 11; Bûnd. XXX, etc. [8] See Pr-*shîvan*, "wailing." [9] See Pr. *mûyîdan* "*to weep*." [10] See Ardâ Vîrâf, XVI, 7, 9. [11] See Yt. XIII, 49-50.

[12] And hence a conflict may naturally arise between the interests of the body and the soul, when one has to use proper discrimination in deciding, otherwise one may fall into error. [13] Av. *dâthra*, "gift."

(readily)[1]. 22. About the inquiry of the righteous Zarathushtra as to who it is that has banished [2] all goodness and excellence from himself, and (yet) thinks he has not banished (them), and does not feel regret for that loss. 23. And the reply of Ahuramazda that it is he who has been deceived [3] by his own tongue [4] through the utterance of words, so that he has become worthy of death through the utterance of a lie. 24. And this, too, that thereby he becomes a weapon of Aharman, so the perfect-mindfulness is Spendarmat's own, and so the fiend of falsehood [5] is a strength to the good Religion when owing to dull-mindedness a person does not respond (to the evil impulse), that is, he does not tell a lie owing to dull-mindedness. 25. And this, too, that one who establishes in the office of the *zôti*, one[6] who is not in holy orders [6] (*a-dâham*), before him who is a wise and learned *zôti* (leading priest) [7], worships (as it were) the demons with a thousand-fold offering.[8] 26. And this, too, *viz.* :—" Thou shalt bring to the office of the *zôti* one ordained in holy orders,[5] (and) not one not so ordained; because thus thou shalt attain to the *garôtmân* (supreme heaven)." 27. And this, too, that an evil-minded *zôtî* is worse than (evil) *zôtiship*.

---

[1] Which would render it an act of true charity. Otherwise, "and the gifts which they (the sacred beings) give" (in the next world). [2] *Apârînîd* (Av. *apara* "far"), or *âzârînîd* "ruined", "injured ". [3] See Pr. *zîv* "deceit." [4] In his attempt to hide a falsehood or guilt by deliberate lies, for which he feels not the slightest compunction.

[5] Which, for instance, is seen in dull-mindedness, as in this case here; and which therefore becomes, in spite of itself, the cause of preventing the evil of telling deliberate lies.

[6-6] See Nîr. I, i, 1. [7] See Nîr. II, xxix, 2.

[8] Because such a *zaŏtar* might introduce so grave errors in the service as not only to miscarry it, but also to contribute to the powers of evil by leading on to contrary results. See Nîr. II, vii, 4; xxiii, 2 and 5 where such a thing is said to happen when one offers anything to the water during the hours of darkness, or when one pours libations without reciting the Ahuna-vairiya, or without gazing at the fire.

28. And this, too, that that which is the first suppressor (*ayûkhtâr*) of sin is the thought by which it is subdued,[1] then contrition,[2] and then the sense of shame, and then persuasibility;[3] but in the end through the evil spirit of sinfulness one commits[4] a breach of moral responsibility.[4] 29. And this, too, that all persons,[5] who are committers of wounds, shall be prosecuted before a council constituted of any priest who is a controller of the Gâthic recitation, and also a local priest, and a priest of an out-district, and a priest that is their relative.[6]

30. "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! let there be no breach of promise, not even when the agreement to support it is made with the wicked, and there might not be in it any ground to maintain it at law (*mas-dâtistânîh*);[7] nor when (it is contracted) with one's own pious co-religionists (and there is) the slightest ground to maintain it at law; because both (indeed) are responsibilities, whether in respect of the wicked, or in respect of the righteous."[8]

It is the prosperity of righteousness which is most excellent!

---

[1] According to DM. the text runs thus: [Pahlavi script] *Denâich aîgh ôlâ î vinâs ayûkhtâr Vohûman min maînûgân mînishni unâvîhêd.* "This, too, that he who is a suppressor of sin is Vohûman, by (whose) spiritual thought, it (*i.e.*, sin) is put down (*anâvîhêd*)". [2] Pahl, *âvokhshâyishnîh*, generally used in the sense of "forgiveness". [3] *Nyôkshîdârîh*, "listening." This is in the falling scale of moral strength. So long as one has the smallest degree of such strength one would be governed by moral responsibility; but when one has not even that, one would lose such control. [4-4] *Mitrô-î-drûj yehvûnêd.*— [5] Probably members of the priestly class only are intended. [6] This is apparently a very wise constitution with which there is the least chance of miscarriage of justice. [7] *I.e.*, although one would fail to enforce its fulfilment by the help of law, when one might not possess any proof to maintain it at law. [8] See Yt. x, 2; below, chap. xix, 5; and A. V. LII, 7. This highest standard of morality was not only preached in ancient Irân, but was honorably maintained at all times there.

CHAPTER XII.

THE USHTAVAITI.

1. The twelfth fragard, "Ushtavaiti,"[1] is about the exaltation of Zarathushtra by the propitiation of the spirit of the holy water[2], and the hope of all the creatures in him.[2] 2. And about the imperfect (*lâ-avîzak*) recitation of the *mânthras* by him who does not recite them with the help of the high-priest.[3] 3. And this, too, that about the *mânthras* which a man, who is corrupt and unprincipled, offered at a place that is uncorrupted (or sacred).[4] 4. And this, too, is manifest that (when) an insatiate person with a stomach fuller than in moderation, is simply for the gratification of the body, he has every sin hanging on his head just like a gibbet (*dâr-î*) on which (appears) hanging every impurity (*shasp*).[5-6] 5. This, too, that the windiness (or flatulence) tears[7] even those, that is, kills those who have grown mighty round the waist,[8] owing to the greed created by the demons. 6. And this, too, that the adoration of the Deity in mind while speaking, or in utterance while doing a thing, or in acting with sincerity (*avar-dîptârîh*)[9] is efficacious. 7. And about the pure goodness of the *Ameshaspentas*, and the sameness in thought, word, and deed of them all,[10] and the flourishing of the world of God through their creation, nourishment, and protection. 8. About Ahuramazda having produced Zarathushtra with goodness like

[1] The text has *Aûshtvâît*. The name of Yas. XLIII. [2-2] See Yt. XIII, 93. [3] Evidently because he knows how to recite it best. It might not be intended that others should not recite it at all; only its efficacy would be less in that case. [4] *I.e.*, a ritual would be spoiled where everything might be pure and correct but the reciter corrupt. [5] Compr. Pers. *shasp*, "leaping," "jumping." [6] The passage is a bit differently translated by West. But it appears that a person who is simply for the gratification of the body, is so full of the marks of sin hanging on his body, that he is aptly compared to a gibbet dripping with the remains of a carcas. [7] See Av. *verch* "to tear." [8] The reference seems to be to such men as the one mentioned in the preceding, who gratifies his body. [9] Compr. Pers. *dabdâb* or *dabdâr*, "sincere." This settles that prayers performed with a right motive during other acts are quite efficacious. [10] See Yt. XIII, 83.

His own.[1] 9. This, too, that whoever bestows a thing on the disciples of Zarathushtra, his reward and recompense are exactly as if he had bestowed the thing on Zarathushtra (himself).[2]

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XIII.

THE TAT-THWÂ-PERESÂ.

1. The thirteenth fragard, "Tat-thwâ-peresâ,[3]" is about the strength and power of the spirit of the *darûn*.[4]

2. This, too, that every night the demons from hell rush into the world for the corruption and destruction of the creatures; and when they consecrate the *darûn*, its spirit jumps down (*âyûzêd*)[5] to smite and repel the demons, and descends ninety-nine times every night to struggle with the demons; it smites and stupefies them, and keeps them back from destroying the world.

3. And this, too, that any one whatsoever of those men who recites these words (of Yas. XLIV.) in worship, becomes righteous,[6] excepting those men who contentedly and voluntarily carry out an order for an evil act, and who deceive[7] or make others deceive by utterances pronounced to them; so also those whose evil thought is more than good thought, whose evil word is more than good word, whose evil deed is more than good deed.[8]

4. About the removal of that which establishes (*dehishhnîg*) stability in faith; hence the thorough obliteration[9] of all other sins by the sin worthy of death, like the frightful and strong wind when it sweeps clean over a plain.[10]

Righteousness is the most excellent good.

---

[1] See Dînk, VII, I, 16. [2] West rightly compares Matthew XXV, 40, with this idea:—"In as much as you have done it unto one of the least of these my brethren, you have done it unto me."

[3] Opening words of Yas. XLIV. The Pahl. text has "Tat-swâ-pêrs."

[4] See Dînk. VIII, XXVIII, 5; and Nîr. I, viii, Apps. 2a. [5] Comp. Pers. *yûzîdan*, "to spring." [6-6] Here the reference is to the text of Yas. XLIV.

[7] Cf. Av. *sûp* "to turn upside down." [8] Evidently such men could never recite a holy text with any purity of mind, and cannot therefore score any spiritual merit by such recital. [9]. See Pr. *mûshtan* "to rub off."

[10] See Vend. III, 42 and its Pahlavi version; and Maînûg-î-Khrat LII, 19.

CHAPTER XIV.

THE AT-FRAVAKHSHYÂ.

1. The fourteenth fragard, "At-fravakhshyâ,"[1] is about Ahuramazd's showing unto Zarathushtra the soul of Keresâspa[2] in a terrible condition; and the dismay of Zarathushtra from that terrible condition and penitence; (and) Kersâsp's narration of the innumerable combats by which he elevated men, whereby they became those who kept themselves back from sin; and the eye-witnessing of him by the Creator Ahuramazda on his having smitten fire.

2. And Kersâsp's supplication to Ahuramazda for the most excellent abode, on account of such achievements as when he slew the snake Srôbar[3], and put an end to the tyranny of that opponent; and when he vanquished Gandarêwa.[4] of the golden anklets[4], and overcame (*vânîd*) the wonderful powers of that fiend; and when he smote the wicked[5] brood[5] of the Nîvîks[6] and the Dâshtânîks[6], (and put an end to) their grievous harm and damage (to the world); and when he pacified the mighty wind[7], and brought it back from injuring the world to the benefit of the creatures; and even for that when Dahâk breaks[8] through bonds, and rushes to destroy the world, and

[1] Opening words of Yas. XLV. The text DM. writes "At-fravakhshyâ", K. "At-fravakhsha."

[2] One of the mightiest heroes of the Irânian race, whose feats are celebrated in Yt. XIX, 38-44; Yas. IX, 10-11; Yt. V, 37, 38; Yt. XV, 27; Yt. XIII, 61; Bund. XXIX, 7-9; Z. V. Yt. III, 59-61; S.B.E. Vol. XVIII: App. I; the Persian Kersâsp Nâmah, etc. The Shâh Nâmah takes him to be a king Garshâsp preceding Kai-kobâd. The writer of Kersâsp Nâmah would claim for him greater honour than for the hero Rustam; and the Avesta would support him in such claim.

[3] See Yas. IX, 11; Yt. XIX, 40. [4-4]. See Yt. V. 38; Yt. XV, 28; Yt. XIX, 41. 5-5. West would read *hûn veshkô* (Av. *hunavô Vaêskaya*): and translate "*Veshko* progeny of," understanding that the reference might be to the *Vaêskaya* family mentioned in Yt. V. 54, 57. The Avesta however does not associate that people with Keresâsp; hence the word might simply be read *khûn-nôshak*, "a brood."

[6-6] See Yt. XIX, 41. [7]. West rightly recalls here the *vâtô daêva* of Vend. X, 14.

[8] See Pr. *harj*, "breaking through order."

yearns for the annihilation of creatures, he would be roused so that on (his) having subdued him or that most mighty fiend, he would give comfort[1] to the creatures of the world.[2]

3. And the antagonism of fire towards Keresâsp, owing to the distress he caused to it,[3] and its preventing him from (entering) heaven; and the help of the Geush-urvan[4] for him on account of the prosperity he caused in it, and the protection of him from hell. 4. And the desire expressed by Zarathushtra to the fire for absolving[5] him from sin, and the fire complying[6] with the desire of Zarathushtra, and the soul of Keresâsp retiring to the state[7] of uniform existence.[7]

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XV.

THE KÃM-NEMÔI-ZÃM.

1. The fifteenth fargard, "Kãm-nemôi-zãm,"[8] (is) about the coming of (the demon) Ast-vidât[9] on the spot to a person[10], and the non-deliverance from him of any one whatever among

---

[1] See Pr. *farâkhtan* "to render comfortable."

[2] Kersâsp is allotted this supreme feat at the end of the present cycle of time; see Bd. XII, 31; XXIX, 9; Z. V. Yt. III, 55-61.

[3] West thinks that the act referred to here was that when the fire which Keresâsp had kindled, was destroyed owing to the Srôbar shaking its terrible body violently on being scorched by it.

[4] See Yas. XXIX and Bûnd. IV. The great redeemer of the suffering world was to be Zarathushtra himself; but Keresâsp having done so much or it before him, both interceded in his behalf. 5. See Pr. *âmurzīdan*.

[6] Pr. *hanjâftan*, "to comply with." West would follow the text of DM and read *hangâftan*, and translate, "compliance."

[7-7] *Hamêstagân*, a state intermediate between heaven and hell. See Sh.-lâ.-Sh. VI 2; M. Kh. VII, 18; XII, 14; Dât. D. XX, 3.

[8] Written *Kam-namaêza* in the Pahlavi here. The words open the 4th Hâ of the Ushtavaiti Gâthâ.

[9] The demon of death or disintegration. See above, chap. XI, 17. It is believed that the soul of the wicked encounters horrid scenes in the world of spirits and utters the opening words of Yas. XLVI in despair. See Yt XXII, 20; A.V. XVII, 7; M.Kh. II, 159, etc.

[10] Where death takes place.

the mortals; (and) about a solicitation (*bavîhûnastan*) being of no avail to the mortal body, and (about) the transitoriness[1] of human[2] prosperity. 2. And this, too, that the Ast-vidât shall carry off every one of the mortals[3] by means of that mysterious but well-known (*frâj-paêtâg*) strangulation,[4] and not one can escape from him, but each one only saves that which is the soul. 3. This, too, that it is only in the lonely (spiritual state) that the soul understands (*khadîtûnêd*) what is spiritual reward and retribution,[5] and it does not see them in the bodily condition; because if it could have seen that in the bodily state, then from the very commencement it would not have performed the least sin for anything whatever of enjoyment and worldly pleasure, and from the very first it would not have flinched[6] from virtue. 4. And about the ugliness and frightfulness of the body of man after death; and (about) even that[7] which has been held most precious among all necessary objects, being reduced to dust in a decaying state (*âfarsâg*), and (about) that one who was the most closely related being (consigned) to a dreary[8] place[8], and kept aloof from the living ones 5. And also when, just while the conscious spirit is near the body[9], the dog and the bird proceed for denuding the body of flesh, the conscious spirit trembling at them like the sheep before the wolf, and its struggling with the dog and the bird against (their) denuding the body of flesh, and its at first chasing[10] them away by the recitation of those words[11] spiritually, and its considering that body to be alive. 6. And at last when the body is denuded by them, the conscious spirit like the ewe[12] which would rush at its young ones, rushing close to that denuded body, and looking at it in great

---

1 See Av. *fra-sâ*, "to destroy," Pr. *farsâ* "wearing away." Transitory wealth of the mortal body which is liable to death.

2 West preferring *marg* of DM., renders differently.

3 The text of DM. would have:—"And the vanishing of prosperity owing to that," etc. But the other text of K yields a much better and coherent sense.

4 Comp. Pr. *khab* "strangulation." West would read *afd*, "marvel."

5 West translates "bridge" and recalls Dînk. VIII, xiii, 8, and xxiii, 10. 6 See Pr. *manshîdan*, "to nauseate," "to loathe." 7 Evidently the body. 8-8 In the *dakhma*. See Vend. VI, 44-51; VII, 45-50; VIII 10; and Dât. D. XVIII. 9 See Yt. XXII, 2-6; 20-24; Dât. D. XVI, 7. 10 Pr. *fasurdan*, "to chase away," "to press." 11 It is not clear as to what words are exactly meant here. Probably the beginning words of Gâthâ Yas. XLVI. 12 See Av. *daenû*, "female."

distress [1] and reflecting (*aûshmûrdan*) as to in what a beautiful state that horrible [2] (*samgîn*) body was (once), and to what misery it has now come. 7. And when that body was sinful during life, about its not accepting [3] during its life-time the persuation of the conscious spirit for elevating [4] his person by impelling the body to obviate sin and to fulfil virtue. 8. And (saying) this, too, thus: "Thy time of happiness has become short, [5] but that of misery is long. [6]" 9. And this, too, thus:—In this world, men who live on for a hundred years are less (inferior in virtue) than those who do not live for a hundred years; and (about) the gradual passing away of life, and the sudden collapse (*han-chaptan*) of life; wife and property, and other worldly objects (which are dependent upon you) all leaving you (*atân*) at once, and coming to another person." [7] 10. And this, too, that when mankind would offer (*ûzdahênd*) up [8] even a bonafide (*aêvarz*) list [8] of very select provisions for the path which is friendly or inimical (*patyân-âômand*), [9] and would possess them abundantly (*frêhîhâ*), it behoves them best to choose, prepare, and take with themselves provisions well-selected and other things which are necessary for the eternal existence. [10]

11. And about the seven immortal chiefs [11] who are produced in the region of Khvaniras, [12] and their great glory

[1] DM. has *âshtagîh*, "peace," or *ayâdakîh*, "recalling." [2] *Sâmgân* a corrupt form of *sahmgîn*. [3] *Lâ-mekablunã*. [4] See Pr. *afrâshtan*, "to exalt." Pr. *hû-girâyîdan*, "to impel" [5] See Pr. *sân*, "a bit," "a short time."

[6] When men would commit sin for the satisfaction of momentary pleasures, and overlook the long suffering which sin would bring on them.

[7] Here must have been treated the fact of the uncertainty and transitoriness of life and its circumstances, and the duty of men to be prepared for death at any moment and to have ready a good amount of virtuous deeds for the felicity of their life hereafter. See the next paragraph.

[8] West reads *nazîhênd* or *ûzdahênd*, and would render "have drawn out," or "offer up"; and *aêvarz*, "a register." [9] In his journey in the next world, namely, heaven or hell. [10] The way to heaven. [11] See Bûnd. XXIX, 5, 6; and Dât. D. XC. These texts are not quite unanimous about the identity of these chiefs. They agree in accepting as such (1) the Van-î-Jvît-bîsh, (2) Gaôk-pat, (3) Peshyôtanû, and (4) Fratakhsht-î-khumbîkân. As the remaining three, Dînkard mentions (5) Ashavâzd î Paôrûdakhsht, (6) Brâzak, and (7) Kaê Khûsrôê; the Dâtistân gives (5) Ashavazd î Paôrûdakhsht, (6) Ahmâî-Ûsht î Friyân, and (7) Yôshtô î Friyân; whereas the Bundahishn has (5) Urvatadnar, and (6) Ashem-Ahmâî-Ûshta in a corrupt form, and does not mention the seventh.

[12] The central one of the seven climes of the world, in which we live. See Bûnd. V, 9; XI, 2-6.

and mightiness, and the good powers of (their) helpers,[1] and (their being) alive, and (their) swaying power in both the worlds:—the Van-î-Jvît-Bêsh (Ills-dispelling-Tree)[2] in Aîrân-Vêj in the Vourukasha[3] place; and Gaôk-pat[4] in the non-Irânian regions;[5] and Pêshôtanû[6], son of Vishtâsp, in Kang-dêz,[7] (the city) of hundred moats,[7] and of the standards (afloat) which are a myriad therein, (and) of the grandees[8] of them, who are clad in (robes of) the black marten fur,[9] (and) who are righteous listeners of the Religion on account of their following Pêshôtanû of Vîshtâsp; and

---

1 Bûnd. XXIX, 6, mentions some other immortals, two of whom are included in the seven chiefs the Dînkard gives. See also B. Yt. II, 1.

2 The accounts given in such early writings as Yt. XII, 17; Bûnd. IX 5; XVIII, 9; XXVII, 2, 3, and M. Kh. LXII, 37-42 gives it quite a mysterious sense. According to these it is placed in the Vôuru-Kasha Sea next to the White Haoma, and at the source of the Ardvî Sûra. It is also said that the Chamrush or the Saêna-mru occupies the summit of it, and thence scatters its seed for the benefit of the world. The Saêna-mru might be the Sîmûrg so famous in the Shâh Nâmah. The tree associated with it might be the tree of knowledge standing next to the tree of immortality.

3 The word in the text may be Frâkangânân, a corruption of Frâkhôkart which represents in Pahlavi the Vourukasha Sea in the middle of which the tree is said to stand. West, *fîhnigânân-gas*, "the place of most excavations."

4 Generally known as Gaôpat Shah; see Bah. Yt., II, 1; Bûnd. XXIX, 5; XXXI, 20, 22, etc. The Bûnd. in XXIX, 5, identifies him with Aghrêras, the brother of Afrâsiyâb; but elsewhere it understands him to be a son of Aghrêras.

5 Because he was born of Turânian stock. He is guardian over Saukavastân, a region between Turkistân and China, or over Gaôpat, a region bordering on Irân-Vêj; see Bûnd. XXIX, 13, and Dat. D. XC, 4. The M. Kh. understands him to be a guardian over Irân-Vêj itself.

If Gaôpat is really the name of the region over which he is guardian, then the efforts to associate the meaning of the name Gaôpatshâh with his personality would be futile. It was due to such an effort that the M. Kh. understood him to be a Mazda-worshipping minotaur.

6 Usually Pêshyôtanû in Pahlavi; Av. Peshôtanu. He was the eldest son of Vîshtâsp, and one of the holiest men in the world.

7 See the Shâh Nâmah; Zartôsht Nâmah; Yt. V, 54, 57; Bûnd. XII, 2; XX, 31; XXIX, 4, 5, 10; XXXII, 5; Bah. Yt. III, 25, 26, etc. It was built by Prince Shyâvarshâna, during his exile in Turân, in Chorasmia. The Âbân Yasht suggests that the real name of the fortress was Khshathrô-saôka. The Shâh Nâmah says that Kaikhusrô had stormed it during his invasion of Turân. To *kandag* comp. Pr. خندق "a moat."

8 In number 150 according to the Bah. Yt. III, 27, 39, 42. They are expected to help Peshyôtanu in his great work at the restoration of the world.

9 Comp. Pers. سمور *samûr*. "The fine skin or fur of the Scythian weasel or marten," also the animal itself.

Frâdakhsht[1] of Khûmbyak,[2] the son of Hûshâng,[3] who[3] is sovereign on the deep waters;[4] and Ashavâzd,[5] the son of Poûrûdakhsht,[5] who is sovereign in the most prominent uplands in the plain of Pêshinâs;[6] and Barâzak[7] the sustainer of endeavours; and the eighth illustrious Kaê, O Vîshtâspa! who is known as Kaê Khûsrôê who, too, gives currency to thy Religion of the worship of Ahuramazda, and also understands it; (and) who establishes high belief in my good practices, so that he upholds my doings before a believing world.[8]

Righteousness is the best good.

CHAPTER XVI.

THE SPENTÂ-MAINYU.

1. The sixteenth fargard "Spe*n*tâ-mainyu,"[9] is about the penance for sinners which should be done as it is manifest from

---

[1] See Yt. XIII, 138; and Bûnd. XXIX, 5.

[2] Bûnd. XXIX, 5 thinks that this appellation was given to this personage owing to his having been brought up in a *khûmb* or jar. This might be literally true, and might have been necessitated, by his physical tenderness in infancy, his being placed in some convenient warm receptacle. Otherwise, it might simply refer to the shape of his residence.

[3] West following DM. reads *aôshâomand*, "mortal"; but Yt. XIII, §§ 137 and 138 helps our meaning.

[4] See Bûnd. XXI, 6; but XXI, 4, 5, assigns it to another chief.

[5] See Yt. V, 72, and Yt. XIII, 112 where the name is Ashavazdang Pourudhâkhshtayana.

[6] See Yt. V, 37; Bûnd. XXIX, 7, 11; Bah. Yt. III, 59-61 which would place it in Kâvulistân, where Kersâsp is lying in the long sleep to be awakened at the Resurrection for the destruction of Dahâka. Bûnd. XXI, 20 and M. Kh. LXII 20 would place it near Mount Damâwand.

[7] This is evidently the same as Ibairaz of Bûnd. XXIX, 6. West thinks it might be representing the Av. name Varâza of Yt. XIII, 101.

[8] This passage seems to be a quotation from the Paklavi Version.

[9] The opening words of Yas. XLVII, 1. The Pahlavi has turned them into *Spêmaît*.

the Religion.[1] 2. And about the performance of ceremonies for man and woman, it is ordered for the woman before the man;[2] and (about) the fitness for supreme heaven arising through one's having recited the ceremonies oneself, or through having performed the *Gaêtî-kharîd* ceremonial.[3]

3. And about the redemption of the soul from perdition through one's having bestowed righteously and lovingly a valued[4] horse, or a piece of cultivated[5] land, or a virtuous woman, to the righteous man;[6] and also (about) the woman who gives herself in marriage to the righteous man; and about charitable good works which increase from time[7] to time, and day by day.

4. And about the penance for him who is a mourner,[8] and a stingy (*a-dâtâr*)[9] person in the three nights (after death), like that of him in whose throat[10] they pour down molten ore again while alive. 5. And about the retribution for the woman who gives herself in marriage to a righteous man, (and) comes back from him, just as if a hedgehog[11] should be constantly (*bâstân*) passing in and out by her sexual organ[12]; and (about) the woman's path to the heaven being

---

1 As is done in §§ 7-10 below.

2 The good of the soul of a woman is of as great a concern to the Zoroastrian religion as that of a man, if indeed not even greater.

3 Evidently under the principle of what is technically known as the ceremony of *Gaêtî-kharîd*. See Bûnd. XXX, 28, and West's note there. In its nature as a particular service it requires the performance of the *Yazishn* for nine days. *Stih-zebnûnã* is the exact Pahl. rendering of *Gaêtî-kharîd*.

4 The word is probably Av. *raê* "wealth", but West reads *rag-î*, and translates "of a (good) race;" "a horse of good breed." Perhaps, *ras-î*, "a chariot-horse."

5 See Pr. *kisht* "a sown field."

6 See for a table of such atonements, Vend. XIV, and especially §§ 13 and 15 as directly applicable here.

7 As West has already observed, *vidanâânag* is a hybrid equivalent of *zimânag*.

8 See Pr. *ûyîdan* "to cry aloud." West, too, "mourner." 9 West reads *khashtâr*, "wounder."

10 Pr. *galû* گلو "the throat," West reading *vîrôkŏ*, and translates, "human being."

11 Pr. چزک *chazag*, "a hedge-hog." 12 Av. *hakhti*, "abdomen."

cut off thereby. 6. And about there being no redemption for the souls of the wicked until the future existence (*Tan-î-pasîn*).[1] 7. And about the retribution for the wicked sinners; this, too, being of such nature as if a sheep which while alive were tied up[2] by the legs, head downwards, had from the back-bone[3] an exudation[4] in its toes flowing by the nose.

8. And about the Gâthâs in respect to the spiritual ordeal[5] which comprises (*pavan*) all varieties of marvels, lying dormant (*nihûmbîhêd*) in him who is the righteous singer (of those Gâthâs) like the chrysalis.[6]

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XVII.

THE YÊZÎ.

1. The seventeenth fargard, "Yêzî"[7], is about him (*aêgh*) who, shall commit (any of) these five sins, having perverted from the Religion, his own life and fortune are diminished thereby:—(*viz.*) when a man, of[8] his own free will,[8] worships a demon as (his) spiritual lord (*ahû*) or priestly (*Ratû*) master (in a divine worship); and when one steadfast in the Religion (worships) one having no faith in the Religion; and when one who is a teacher (reveres) one who is not a teacher, (but) ignorant; and when one who is versed in Gâthic wisdom (reveres) one who is not versed in Gâthic wisdom (and is) unintelligent

---

[1] This only refers to those who would submit to no penance for their sins. Penitent souls are of course, in certain cases, redeemed immediately. It is only meant here that the most obdurate sinners will continue in a state of perdition from which they will be raised in spite of themselves at the final Renovation, when all the dead will be revived and provided new bodies. [2] Prs. آکسته *akasta*, "bound." [3] *Mâzîhnîg*, Pr. *mâzah*, "the back-bone." West reads *mâyagânîk* and translates "specific." He also suggests *mâsânîk*, "tumerous or coagulating;" and *mûyishnîk*, "lamentable." [4] See Pr. *zahâb* or *zihâb*, "flowing." [5] West rightly recalls that the text here has a direct reference to the text of the Pahlavi of Yas. XLVII, 6. [6] See Pr. *pâzîdah*, "butterfly." West, following DM, reads *apâ-pâstakŏ*, and translates, "without a footing." (Pr. *pâstah*, "the foot") [7] The first word of the second Hâ of the Spentâmainyu Gâthâ, or Yas. XLVIII, 1. It is here written "*Yezîg*" in Pahlavi. [8] *Khûrsandîhâ.* This evidently means that an exception would be made in favour of one who would do so under compelling circumstances.

(*'ana-shnâs*); and when a helper[1] of the creation (reveres) one who is not a helper of the creation and (is) unwise.

2. And this, too, that the life and fortune diminish even in the case of those who unlawfully slaughter sheep or cattle.[2] 3. And so, too, even those who think scornfully of Ahuramazda, O pure and righteous Spîtâmân! and of their own Religion, the strength of thy righteous disciples.

The goodness that is the best is righteousness.

CHAPTER XVIII.

THE AT-MÂ-YAVÂ.

1. The eighteenth fargard "At-mâ-yavâ,"[3] is about the growth[3A] of the demon[3A] from one who, while eating and drinking, has chattered in a sinful way against Khûrdad (and) Amûrdad,[4] and who makes water standing,[5] and who wastes[6] the semen; and (from) the hussy[7] who spills[7A] anything after sunset,[8] and who throws away towards the north[9] at night crumbs of food without reciting an Ahunavar.[10]

2. [11]And (about) this, too, that the soul in a lonely state (*aêvatâg*) constantly (*bâstân*) desires of the body, also in these words, *viz.*:—"O perishable body! righteousness is a worldly state; and when thou art dormant (*khelmûnih*) in superior[12] nurture,[12] righteousness (is) for advancement when thou wouldst have retreated; and righteousness is like thee in every coming

[1] *Vichîdâr*, Pr. *guzîdan*, "to assist." The spirit of Yas. XLVIII, 1-5 is suggestive of the five points here mentioned. [2] See the last line of Yas. XLV, 5. It is not clear whether this would condemn animal food altogether. See Yas. XXXII, 12. [3] The opening words of Yas. XLIX, 1, which is the third Hâ of the Spentâ-mainyû Gâthâ, the opening sections of which are devoted to the fight against the wicked. The Pahlavi form here is *At-mâ-îyûbô* [3A] *Âpûsîh*, "pregnancy, or" increase of vices [4] See chap. IX, 2; and Sh.-lâ-Sh. XV, 25-29. [5] This is objected to in view of the fact that the pollution of the ground as well as of the body is unnecessarily extended thereby. See Sh.-lâ-Sh. X, 5. [6] That is, *ana-bîn vabîdûnêd*. West reads *hû-bînînêt*, and translates "sees." [7] See chap. XI, 5. [7A] Pr. *jûyêdan*, "to spill." [8] See Yt. V, 94-95, and Nîr. II, vii, 4 for similar ideas. [9] See Nîr. II, xxii: App. 5; and the general condemnation of doing anything in the direction of the north, as offerings to the demons. [10] See Sad-dar XXX, 1, 2; and Sh.-lâ-Sh. X, 7; XII, 18. [11] This is probably suggested by the spirit of Yas. XLIX, 3. [12-12] West would read *lâlâ-payamishnîh* or *lâlâ-upayamishnîh*, and translate "rousing up" or "fanning up," "exciting," respectively.

excepting departure; may there be (assigned to thy soul) good reward, and abundant reward, and reward of righteousness at the fetching and taking away of life[1]!" 3. And when the body should behave accordingly, the soul is rejoiced, and would pronounce blessing on the body thus: "Mayest thou be happy, O perishable body! whom I have rendered tallest,[2] whom I have brought nearest (*tar nazdîk*) to the best existence." 4. Whereas when the body shall not accept the progress of the soul, and says it is an injurious progress in superior nourishment and an injurious progress in advancement, and an injurious progress in the elevation of the soul in Religion, the soul shall pronounce a complaint thus: "Miserable art thou, O perishable body! who art rendered dwarfish,[3] who art brought closest to the worst existence."

5. And about him (in whom there are) evil[4] (*a-vîshag*), imperfect,[5] and hidden symptoms of short life, his remedy lies in the recitation of the Ahunavar and the Ashem;[6] and this, too, that as thou wouldst sit down to make water thou shouldst recite the Ahunavar, and the Ashem afterwards when thou wouldst get up, so that the demon of pestilence might do thee the least harm. 6. And when thou wouldst go in unto thy wife, first recite the Ahunavar, and the Ashem afterwards when thou wouldst be coming together;[7] because by so doing thou shalt be rendering the formation of thy offspring holier and more successful owing to the (recitation of the) Ashem. 7. This, too, that when thou wouldst enter a house, thou shouldst offer obeisance to and recite the Ahunavar for the spirit of the house and everything that is of the righteous of the world, which is, and was, and will be in the house.

8. [8] And also about the troubles [9] caused by the wicked, and the grief[10] which is unfairly cast by them in the realm.

The perfect excellence is righteousness.

---

[1] *Av. vayû*, "breath" [2] As tall as it could be. [3] Pers. کوشک *kûshak*, "a dwarf," [4] Pr. *vîshag*, "good," *a-vîshag*, "evil." [5] Pers. *khâm*, "raw," "crude." [6] *I. e.*, the Ahunavar and the Ashem formulæ. Cf. chaps. I and II above. [7] See Av. *hakhti*, "abdomen." [8] This would be suggested by Yas. XLIX, 11. [9] See Pr. تنسیدن *tansîdan* "to be troubled," "disturbed in mind." West, *tav. astan*, "corruption." [10] See Pr. *sûlîdan*, "to mourn." West, *sûr*, "calamity."

CHAPTER XIX.

THE KAT-MÔI-URVÀ.[1]

1. The nineteenth fargard, "Kat-môi-urvà," is about this (that) when the souls come together, they extol the soul of him who was a virtuous high-priest, a friend of (his) soul, since he did it no harm, and he guarded it from hell.

2. About the darkness, the height[2], and far-reaching (*dûr*) endlessness of the gloom, and the absence of goodness in hell; and about the close filth and the close concealment,[3] and the painful[4] reclining[4], and the arriving at lamentation,[5] and the painfulness, and the affliction, and the terrible fright of the people in hell.[6] 3. This, too, that there is thrown open the Chinvat[7] Bridge[7] over from the Dâitî peak,[8] which is in Aîrân Vêj, to the Albûrz;[9] and under it at the middle is the gate of hell; and that is the path of all the righteous and the wicked; and across it the passage for the righteous becomes in width as wide as nine lances, each one (lance) being three reeds in length; whereas the passage for the wicked becomes like the sharp edge of a razor (*aûstarag*).

---

[1] The first three words of Yas. L, 1. The text writes the corrupt Pahlvi form *katîmôîruvak*.

[2] See Pr. *barz*, or *burz* (Av. *berez*), "height," "tallness."

[3] West rightly recalls Ardâ Virâf LIV, 5-8, where this terrific isolation of the condemned is described. See Dâdistân, XXVII.

[4-4] See Av. *pish* "to hurt." Comp. Pers. *bâlin*, "a cushion," "a bed." West, "sheet-pelted clambering"

[5] See Av. *snudh* "to lament." West, "frozen advancing," Av. *snizh*, "to snow."

[6] Ardâ Virâf might have drawn from writings such as these.

[7] This would be the literal meaning of *Chînvat Pûhal*, "the Bridge of Selection". See Dât.-Dînîg XXI, 2-7; Yas. L, 7. As the way of truth is only one and the lapses of error numerous, it would be easy to understand how the man of error would topple over the passage of truth which the man of virtue alone would find easy to traverse. See Bund. V, 3-5.

[8] See Bund. XII, 7; Pahl. Vend. XIX, 101. Lit. "the peak of judgment."

[9] The *Hara Berezaiti*, erroneously identified with the terrestrial Albûrz.

4. [1] "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that the truthful man steps forward across (*tarist*) [2] the Chînvat path, which is even the far-famed and sacred (*nêvag*) bridge; because as regards the truthful person, Arshtât the Good, who is the promoter of the world, and also Mithra of the vast fertile lands,[3] redeem him from that distress as though they were a (force of) thousand soldiers. 5. "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that thou shouldst not become a liar before Mithra, neither when thou hast dealings with wicked people, nor when with those of thy own religion who are righteous;[4] because both with the wicked and the righteous (there) is a dealing of honour (*mitrô*)[4]; a promise is binding, O Zarathushtra! even with respect to a wolf with the young ones; (but) a promise with respect to the harlot is most awful, O Spîtâmân! [5] 6. "Thus I say unto thee, O Spîtâmân! that thou shouldst not seize a wanton woman for use, that is, thou shouldst not take her to wife, and live [6] with her, that is, thou shouldst not lie with her. 7. And shouldst thou seize her for use by violence [7] and live with her, then thou shouldst not forsake her afterwards, neither in woe nor in weal, neither for the love of the body nor of the soul; because whoso would seize an immoral woman for use by violence and live with her, and would forsake her for the love of the body or of the soul, becomes owing to that a breaker of promises with respect to the house, and the village, and the province, or the realm which gave her life and sustenance, as with respect to the soul which animates

---

[1] West thinks that the following passages are quoted *verbatim* from the original Pahlavi text. [2] Av. *tara*, "across." [3] Mithra and Rashnu preside, Justice or Truth bears the witness, and Sraŏsha or the spirit of the moral order, ushers the souls at the judgment seat. Vohumano (Goodness) presides in the state of bliss to welcome the souls of the righteous who go across the passage of the holy test without falling.

[4] Or promise, See Mihir Yt.

[5] The next paragraph describes this at length.

[6] Probably from Av. *ni-pi*, "to sustain", "to nourish." West reads *upayamishnîh* (Av. *upa-yam*, "to subdue") and translates "compulsion," with an alternative suggestion of *upadamishnîh*, "aspiration" or "attachment".

[7] See Pr. *khastan* "to make an attack."

her:[1] 8. So also the breaking of the promise comes upon the children that (might be born) of them, through their learning evil (thereby)[2]; and he who is wicked, shall lie childless[3] at the bottom of hell. 9. Verily sinners do not share even of that bounty which Ahuramazda has bestowed lavishly."

The best righteousness is excellence!

CHAPTER XX.

THE VOHU-KHSHATHRA.

1. The twentieth fargard, "Vohu-khshathra,"[4] is about the oppressive actions of the reign of Dahâk[5] over[6] the seven regions,[6] and the forward spread of his command owing to subversion of glory.

2. About Dahâk's inquiry of the members of the assembly respecting the cause of the misery[7] of the whole[8] lot[8] of men after the execution[9] of Yim and the sovereignty of Dahâk; and the people's saying, in reply to Dahâk, thus:—"Yim had kept away from the world want and poverty, and hunger and thirst, and decrepitude and death, and lamentation and mourning, and immoderate cold and heat, and the mingling of demons with men."[10] 3. And (about) this, too, namely, "Yim was a bestower

---

[1] West states that she could not complain of her body receiving any harm by such neglect, but that her soul would be benefited if he stuck to her faithfully, besides society being safeguarded from a corrupt woman again going free in its midst. One, however, would think that her body too would be saved from further corruption if the man did not cast her over.

[2] Because owing to the mother having been thrown again into corrupt life and they having no one to protect them from her wicked associations would themselves go into corruption for which the neglecting father would naturally be held responsible.

[3] *I.e.* the advantages of one having children would be all denied to him. [4] The opening words of Yas. LI, 1, or the fourth Gâthâ, which is called in Pahlavi Vôhûk-khshatra. [5] Dînk. VIII, xii, 7-9 may be recalled here. [6-6] West, "over the earth of seven regions."

[7] *Vêsh-âômandîh* for *bêsh-âômandîh* (Av. *tbaêshangh*) "painfulness," [8-8] Comp. Pers. *anbâshtan*, "to fill." [9] See Yt. XIX, 46; and Bûnd. XVII, 5, XXXI, 5.

[10] See Vend. II; Yt. V, 25; XVII, 28, etc.

of comfort—that is, he performed such deeds that from them resulted (*yehevûnt*) the comfort of mankind,—and he was a fulfiller of (their)[1] desires, that is, his appreciation of virtue was by means of gifts, that is, men certainly esteemed him for (his) straightforwardness.

4. "And Aûdak [2] who created an injudicious passion (*varag*) for the desire of the world in Yima the Magnificent, and the good shepherd, who was slain vainly [3] through violent assault, produced (*yehabûnt*) want and poverty, and distress and greed, and hunger and thirst, and Wrath (*aeshma*) of the cruel weapon,[4] and Want without pastures, Terror, and secretly working Destruction, and Decay [5] of decrepitude, and the seven demons who[6] must not be worshipped." 5. And this, too, namely, "Those who look for a son are rendered sonless by thee;[7] the evil destiny that would be, falls[8] (on them), and is brought about by thyself, and not caused by any calamitous circumstance (*sij*); so that no remedy could be sought for that, they could not swallow[9] their own offspring; that is, no progeny proceeds owing to that. 6. "And thou art a sheep that is moving freely, (and) keeps the (watch) dog away from mankind; and thou hast snatched away from us him who was bright, who was splendid, Yim the Brilliant, who was the good shepherd, who owing to the attainment of universal

---

1 *I.e.*, he was naturally charitable and benevolent.

2 The mother of Dahâka is said to have had this name, and supplied the matronymic Vadakân to him. See Bûnd. XXVIII, 19, XXXI, 6; Dât.-î-Dînîg LXXII, 5, LXXVIII, 2; Dînk, IX, ch. ix, 3; and Maînûg-î-Khrat, LVII, 25. The name seems to have been given to the demon of flirtation; see Pahl. Vend. XVIII, 70, and Av. Vend. XIX. 6. 3 Comp. Pers. تهی *tahî* "vanity." The reading *tân* is not suitable to the context.

4 The *khrvî-dru* of the Avesta, and a constant epithet of Aêshma.

5 Cf. Bûnd. XXVIII, 15-17, 23, 26.

6 See Vend. X, 9, 10; XIX, 43; Bûnd I, 27, XXVIII, 7-13, XXX, 29, etc. These arch-demons are known in the Avesta as Angra-mainyu, Akamanangh, Indra, Sauru, Nâonghaithya, Tauru, and Zairicha.

7 *Cf.* the anecdote ascribing to Dahâk destruction of youths daily to obtain their brains for the palliation of some disease. West thinks the reference is to people being barren through the wickedness of Dahâk. 8 See Pr. *shâfîdan* "to fall." 9 Comp. Pers. *vârîdan*, "to swallow." West reads *vâlêd*, "does not extend."

brotherhood[1] shone with extreme warmth in every winter, that is, he succeeded at rendering every place full of happiness. 7. "Thou art intelligent, O Bêvarâsp[2]! also do thou tell[3] how this opinion is so, that a bad sovereign is a thing which is so bad; a good king is our desire, we shall pay to him the[4] taxation to be raised,[4] which if people would give it, is worthy of him who is a good king".

8. And about Fraêdûn's vanquishing Dahâk, and striking the mace on (his) sides,[5] on the heart, and even on the skull in order to kill him; and about Dahâk's not dying owing to that smiting. (9.) And lastly, (about his) striking (him) with the sword, and a numerous kind of noxious creatures growing from the body of Dahâk at the first, the second, and the third striking.[6] 10. (About) the exclamation of the creator Ahuramazda unto Fraêdûn thus: "Do not slay him who is Dahâk, because shouldst thou slay that Dahâk, thou wouldst render this earth full of snakes, and toads, and scorpions, and lizards,[7] and tortoises,[8] and frogs;" on which account (his) binding him with dreadful fetters is the most severe punishment of confinement.[9]

11. And (about) this, too, that when Az-î-Dahâk was put in bonds, a report came up through all the seven climes that Az-î-Dahâk was smitten, and that Fraêdûn of the Aswîgân,[10] the exalted and mighty, smote him. 12. And in the tenth winter[11] (or year) those particulars were believed,[11] and they

[1] West renders "who come out on every evil contingency.' [2] Lit. "with a myriad of horses", a title of Dahâk. [3] Av. *sangh*, Pahl. *sêgîdan*, "to tell." [4-4] *Bâhar î madam debrûnishnih.*

[5] Probably related to Pr. *par*, "wings," "arms," "sides." West reads *pilîk*, and translates "nape of the neck," suggesting "reins" as also a possible meaning.

[6] This may be taken to harmonize with the story of the two snakes growing on Dahâk's shoulders. [7] See Pr. *kirbâs*, "lizard." [8] See Av. *kasyapa*, "a tortoise", Pr. *kashau*, "a tortoise."

[9] Damâvand is said to have been the place of his confinement.

[10] Av. *Âthwyâna*, *Âthwya* (Yas. IX, 7) was the father of Thraêtaŏna (Fraêdûn). See Bûnd. XXXI and XXXII. [11-11] Probably owing to the difficulty of any sure news travelling to distant countries in a convincing manner, it was that ten years had to elapse before the world knew the fact of Dahâk's overthrow without having to show any doubt on that circumstance.

said thus, that it was owing to Yim[1] that Az-i-Dahâk is now smitten by them, because the statements that are good are not yet gathered over all the climes which are seven, and the statements that are evil do not mention Az; nor do they demand in a wish the virtuous maiden, nor even desire for wealth.[2] 13. And this, too, that when information came to him about women or property that would appear to him desirable to have, then he admitted them into a golden cave[3], and what was perfectly impregnable[4] came from an invisible place to the den[5] of Az-î-Dahâk. 14. And this, too, that to those who[6] smote that one who was a brother, or a child, or a parent, or any near relative, that did not appear quite serious (*garân*), and they did not mind it (even) in thought, that is, they did not even entertain a memory thereof; and they so maintained (*gûft*) that the lord of an establishment be he who smote, he could thoroughly smite what all the flames of the demons[7] (*dîvân*, "idolators") could require; that lord of establishment (being) the monarch, he could smite all those over whom he was the lord.[8] 15. And this, too, that in every place that he came to, they (the people) would ignite a huge fire[9] for (their)[10] protection from the calamity[10] which would befall (*âsîb naflunast*) them through pestilence (*sij*).[11] 16. And this, too,

[1] Because Fraedûn was, according to Bûnd. XXXI, 7, 8, the ninth in descent from Yim, and might be taken to have avenged the wrongs of his great ancestor. [2] Which Dahâk's people ventured to do in Dahâk's tyrannous reign.

[3] West renders "cage," recalling the *sûlâk-âômand* of Vend. II, 7, etc., which represents the Av. *suwrâ*. There it is generally understood to signify "signet-ring," "plough" etc. It however appears that the word here is probably distinct from the one in the Vendidâd.

[4] Av. *airishta*, impregnable. [5] Av. *geredha*, "burrows," or "caverns". See Vend. III., 7. [6] West thinks that *mun* is an error for *amat*, and translates accordingly. [7] Perhaps referring to human sacrifices offered by idolators and savages at their shrines. [8] He thus would be commanding absolute rights over life and property. [9] In order that the fire might destroy contamination of their homes and property. Cf. Pers. *âsufta*, "a fire-brand." [10-10] Comp. Pers. *âsîb uftâd*. [11] Cf. the tyrant's disastrous visit of the place. West reads the word as *asp* "horse", and *sîj* as *safô* "hoofs", and is hence, compelled to translate "horse's hoofs."

that a mixed performance of good deeds became a vicious deed of Az-î-Dahâk.[1]

17. And about the Mâzendarân-countries holding a conference, after the subjugation of Dahâk, for turning[2] to Khanîras[3], and driving[4] out Fraêdûn; their seizing the same by falling upon it in large numbers with a view to settle (therein); the Vourukasha Sea reached (*mad*) up to the middle of their thighs, (or) up to the navel, owing to their great height, and in the deepest place it reached up to their mouth. 18. And when they came to this region their heroes working terrible harm and havoc, people coming to Fraêdûn with complaints, and saying thus:—"Why didst thou smite Az-î-Dahâk, who was a good ruler in the kingdom; that is, dread was kept back by him, and a superintendent from him protected this region from those of Mâzendarân-countries ?" 19. They said this, too, about the wickedness of the people of Mâzendarân, and the distressed[5] state through them of the people of this region; that is, they then spoke thus: "Since such are their ways, as they are full of filth, that is, filth[6] is theirs in underground caves, that is, caves are theirs; and they have names *i.e.*, they call one another; we men (*vîra*), too, think of them, and consider that they are human beings."[7]

20. And about Fraêdûn's encountering the people of the Mâzendarân-countries in the plain of Pêshânîkas,[8] and making harangue to them thus: "You who are Mâzendarân-people are against me who have smitten Az-î-Dahâk, who was the most exalted in the world, who was a grievous monarch over all, demons and men; I am produced by Ahuramazda for his destruction, as the most mighty subduer by vanquishing my antagonist with the might of (these) limbs; and then you destroy this country of mine, you who are of the Mâzendarân-countries."

---

[1] Evidently because he managed it so viciously.

[2] See Pr. *gâshtan* "to turn." [3] Thus Mâzendarân is outside Khanîras. [4] See Pr. *spûkhtan* "to drive out" [5] Pers. *khwâr* "wretched." [6] See Pr. *karah* "filth." [7] *i. e.* excepting speech they have no other human qualities. [8] See above chap. XV, § 11.

21. And the Mâzendarân-people thought lightly of Fraêdûn, and spoke in a derisive tone thus: "Indeed if it were so, that thou smotest Az-î-Dahâk who was the most exalted in the world, who was a good sovereign over both demons and men, (and) wert thou appointed by Ahuramazda for smiting him, as the greatest vanquisher through (the might of thy) limbs, even then would we stay here, and would we settle in this place; and thou art not great, who art (only) a much grown-up sheep of great strength, having the speech of a hero among other people; we would not admit thee here."

22. This, too, that however they afterwards fled, and the victorious Fraêdûn pursued them in the near highlands; hence his nostrils flamed upon it,[1] so that they split[2] it through, and from his right[3] nostril fell down snow[4] which emitted[5] all the cold of winter of cutting acuteness; while from his left nostril fell stones which, falling[6] as big as houses, emitted and conveyed big fire of cutting acuteness. 23. The victorious and mighty Fraêdûn drove them[7] thoroughly bound through the pursuit[8] of the youthful Taurus Barmâyûn[9]; and he drove them to the extreme uplands whereby they were petrified[10]; and he smote the people of the Mâzendarân-countries in fifties, in hundreds, in thousands, in myriads, and in innumerable (multitudes).[10]

24. There were smitten by him (who was) the victorious and mighty Fraêdûn, two-thirds of the people of the Mâzendarân-countries, and one-third (of them) returned beaten and sick; and never afterwards, O Spîtâmân Zarthushtra! did the people of the Mâzendarân-countries invade this Khanîras region; they did not even entertain a thought in mind thus: "We shall march (on it);" excepting those whose names were some such as

---

1 See Pr. *furôgh* "flame." 2 From Av. *daw* "to split" "to flow."
3 Comp. Av. *dashina.*
4 From Av. *snîzh* "to snow." 5 See Pr. *andâdan* "to emit."
6 For *aûftan,* "to fall." 7 West reads *ham-tâftanŏ.*
8 *Lit.,* "from the feet of." West, "carrying the dust from the feet of."
9 According to Bûnd. XXXI, 8, a brother of Fraêdûn. 10 *Lit,* "whereby they are made figures of stone."
10 See Pahl. Vend. VII, 137, 139; Yt. V, 54, 58. 117.

Spîtîyŏsh the son of Spânsnâyŏsh,[1] and Arezrâspâh the son of Spânsnâyŏsh, who had proceeded (here) in search of wisdom and had gone to Frashaŏshtra[2] of the Hvôv family.

The best prosperity is righteousness.

CHAPTER XXI.

THE VAHISHTÂ-ÎSHTISH.

1. The twenty-first fargard, the *Vahishtâ-îshtish*,[3] is about what prayers[4] according to the good Religion are the best[4]:—(that) unto Mithra[5] once every night for the destruction and reduction of Wrath[6] in the whole world, and twice for (those of) Sloth;[7] the third (that) unto Sraŏsha[8] the Righteous; and the fourth, (that of) Dâhmân Âfrîn[9] for gifts of advancement and increasing gifts; and the most saving (prayer) of them being the Dahmân Âfrîn. 2. And this, too, that the most admirable of female forms was Hûmâê[10] of the noble family of Vishtâspa; and of horses the splendid

---

[1] Called in Bûnd. XXIX. 1, Spîtôît î Aûspôsînân and Aêrêzhrâsp î Aûspôsînân. As there they are associated with the Fradadhafsh and Vîdadhafsh regions, and here with Mâzendárán, those regions seem to be identical with Mâzendarân. The names in their Avestic forms occur in Yt. XIII. 121, as Spitôish Uspāsnaŏsh and Erezrâspa Uspāsnu.

[2] The great contemporary, also relative and disciple of Zarathushtra.

[3] The opening words of Yas. LIII. which comprises the fifth Gáthâ. The Pahlavi writes "*Vahishtóg-îsht.*" [4] The Pahlavi terms *khvâyishna pâhlûm* here represent the Avestic words *Vahishtâ-îshtish.* [5] West recalls Dink. VIII, ch. XLIV, 16. [6-6] Referring to the demons (vices) of Wrath and Sloth.

[7] This probably does not signify any difference in the relative excellence of the yazads, etc., but implies the differing efficacy of the prayers for spiritual benefit. This can easily be seen from the fact of prayers addressed to Mithra himself being of varying efficacy according to their being recited for different purposes. [8] West recalls Dink. VIII, ch. IX, 3.

[9] The prayer called "the Blessings of the Pious". West is not certain whether the Afringán-î-Dâhmán is meant here or the Afrîn-î-Dâhmán; but as the latter is mainly Pâzend, while the former comprises some of the most sacred texts, the intention of the writer here probably was to refer to the former. [10] Cf. the confused accounts of the Shâh Nâmah.

horse[1] of Vishtâspa; and of bulls the young ox[2] Barmâyûn; and of sheep the most celebrated sheep[3] which is fat, which is white-jawed,[4] adorned with starry decorations in the upper portion (of its body), and embellished with gold in the yellow (*zard*) topmost part; and yet not one of those attains an equality to even a thousandth part of the glory of the righteous man, a *dâham*, by whom the Dâhmân Âfrîn of the good (is uttered).

3. And (about) this, too, that as much as there consists goodness in the relation of man and wife by so much consists the wickedness in the relation of the lewd man and the harlot[5].

4. And about Kâî-Ûs's holding his sway victoriously over the demons and men[6] in the seven climes, and the spread of his command (being) faster than the waive[7] of the hand[7]; and (about) the construction of his seven[8] palaces in the midst

[1] Tradition says that Zarathushtra had cured the horse by a miracle though the black horse mentioned in that account was not probably a horse, but Vishtasp's obscured intelligence which Zarathushtra enlightened on four fundamental points. [2] The writer seems to understand this term literally; but as Barmayûn was apparently the brother of Fraêdún, mentioned in Búnd. XXXI, 8, and Dínk. VIII, chap. XX, 22, etc., it seems to have indicated a man of great physical strength. [3] See Búnd. XXIV, 3. The account which follows in our text here cannot point to what is known as sheep; and it is not easy to discover the exact nature of what is meant here. See West, note 3.

[4] Reading *spêt hagarvârag*, "white-jawed," comp. Av. *hanghuharena*, "jaw." Perhaps *spêt-îsurāvârak*, comp. Av. *asûra* in *tizhi-asûra*, "sharp-jawed." West reads *spît-aîrvârak*, "white-jawed," Reading *hîrvârag*, *hîr* being the equivalent of the Semitic *chabûn*, it might mean "of good luck."

[5] This has a close bearing on the theme of Yas. LIII. West, too, remarks: "It is easy to trace a connection between §§ 1, 2 and Yas. LIII. 1, and between § 3 and the Pahl. Version of Yas. LIII., 6a." [6] DM. "by demons and men."

[7-7] *Yedâ hûvardishna*. Kâî-Ûs, according to the Shâh Nâmah, was a great conqueror. But some of his projects of conquest were so wild that he had to encounter great hardships, and had often found himself on the verge of ruin from which only the great hero Rustam could save him. See the Shâh Nâmah for a vivid and interesting account of his reign and compaigns.

[8] West thinks that this was probably the origin of the seven halting places of Rustam and of Isfendiyâr in the Shâh Nâmah.

of the Alburz (mountain), one of gold, and two of silver, and two of steel, and two of crystal; and (about) his stopping the numerous demons and the Mâzanian tribe[1] from destroying the world, and confining them to their own pursuits; and about the approaching at those residences of his, and the swift winding around those residences, of a person whose strength is undermined by decrepitude, and whose life is in danger of[2] passing away from[2] the body; and the removal[3] of the decrepitude from him, and his strength and youth returning (to him); indeed he issues a command that no men shall be turned back from the gate (of his palace), and that they shall be (fed and) restored to the youthful age of fifteen.

5. Afterwards the demons hold a conference for the death of Kâî-Ûs, and the demon of Wrath undertaking to bring about his death, and (his) coming to Kâî-Ûs, and his rendering him discontented in mind notwithstanding that he held such a mighty empire over the seven climes, and causing him to desire for the sovereignty of the heavens and the abode of the Ameshaspentas[4] 6. And about Kâî-Ûs not turning away from resisting and incurring the displeasure of the Divine Being, owing[5] to his being roused to a sense of greed[5] by Aeshma and the other demons who stood as his co-operators for undoing him. 7. And his rushing up beyond the Alburz to the utmost confines of darkness along with numerous demons, and infidels, and men; and the reason of the Glory of the Kayâns becoming a form of clay on that border, and Kâî-Ûs being still further

---

[1] Kai-Us's invasion of Mazendarân fills some of the most interesting pages of the Shâh Nâmah. [2-2] Otherwise, "through old age approaching"; cf. Pr. *pazhâd*, "old age."

[3] See Pr. *khûsânîdan*, "to soften," "to remove."

[4] See the Shâh Nâmah for a detailed account of this apparently mad enterprize of Kai-Us. Still the whole circumstance is enveloped in too much darkness to enable us to see clearly. [5-5] *Nîyâzângarîh.*

separated from all his troops. 8. And consequently (*pavanich*), his not turning away from resisting anew the Supreme Being, owing to his ignorance. 9. And at last the Creator revoking[1] to himself[1] the Glory of the Kayâns,[2] the army of Kâî-Ûs falling down to the earth from that height (of glory), and Kâî-Ûs flying to the Vouru-kasha Ocean.

10. And this, too, it says that beside him flew some one[3] behind him as if he[4] was closely attached to him; and after him rushed Naîryô-sangha,[5] the promoter of the world, for diverting that person from him. 11. And the cry of him,[6] the unborn Khûsrôî, who as it were marshalled a numerous army, was as follows:—"Thou shouldst not strike him, O Naîryô-sangha! the promoter of the world, because if thou shouldst destroy that man, O Naîryô-sangha! the promoter of the world, there cannot then be had the bringing about of the high-priestly[7] dignitary[7] who would be the chastener of Turân; because of that man[8] will be born one Sîyâvakhsh by name, and of Sîyavakhsh will be born myself who am Khûsrôî, who will bring over in a great degree to the chivalry of the good Religion the most chivalrous one[9] from Turân, by whom will be destroyed heroes and armies, that is, I will destroy his heroes and troops; (and) who will chase to the far regions the sovereign[10] of Turân." 12. The *fravâhar* of Khûsroî pleased by those words Naîryô-sangha, the promoter of the world; and the latter owing to those words gave up the pursuit, and Kâî-Ûs got wise thereby.

The prosperity of righteousness is the best!

[1-1] *Lakhvâr ôl nafshâ karîtunt.*

[2] See Yt. XIX, and the fol. chap. XXIII. [3] Who dissuaded him from his vain attempt, and followed him for some time hoping to bring him round.

[4] The Fravashi of Kaî-Khûsrô, as will be seen from what follows. See West's note 4. [5] Av. *Nairyôsangha.* [6] Or, "the cry of the soul of........"

[7-7] Probably Kâî-Khûsrô himself, though West connects this term with Turân according to his construction of the text. [8] Kâî-Khûsrô.

[9] It is not clear who is meant here. [10] Afrâsyâb.

CHAPTER XXII.

THE AIRYAMAN. [1]

1. The twenty-second fargard, the *Airyaman*,[1] is about the meeting of Kaî-khûsrôî[2] and Vâê, the long-living lord,[3] near to the (time of the) Renovation, and the inquiry of Kaî-Khûsrôî from Vâê, the long-living lord, as to his having smitten some of the ancients who had been foremost in illustriousness and glory among men. 2. And the reply of Vâê, the long-living lord, about his having smitten them; and on that reply Kaî-Khûsrôî's seizing Vâê, the long-living lord, and turning (him) into the form of a camel;[4] and about his riding (him), and going along with the leaders of the Irânian community to the place where lies in spiritual[5] consciousness[5] Haŏisht,[6] the immortal (son) of Geurva,[6] and (his) letting him lie (there); his proceeding beyond (*kâdâ*) to the place where lies in spiritual consciousness the strife-dispelling Tûs,[7] and (his) letting him lie (there); his proceeding still beyond to the place where lies Kaî-Apîvêh,[8] and (his) letting him lie (there).

---

[1] The name given to Yas. LIV from its opening words, Â *Airyemâ Ishyaô*. [2] The third of the Kayânian monarchs of Irân.

[3] The Pahlavi here is a translation of Av. *Vaya-dareghô-hvadhâta*. See Nyâyesh I, Dâdistân XXX. and XXXVI. See West's valuable note 7 on p. 223 of S. B. E. Vol. XXXVII.

[4] There is nothing among our preserved texts which could clearly be recalled by the circumstances summarized in this chapter. Still West thinks that the words *Vayû-beredubyô* and *Vayôi* in Yas. LIII, 6-7 may suggest a connection. He also recalls that Dâdistân XXXVI, 3 notes that Vâe had brought about the passing away of Kaî-Khûsrôî.

[5.5] See Pr. *hûg*, "spiritual life"; or *hang*, "intellect," "power," "cave".—West translates "strength" or "cave," and suggests that it might be read *hûg*, "spiritual life." See his note 2, p. 224.

[6] It is not easy to identify this name; but West recalls the name *Yûshta Gâurvayana* of Yt. XIII, 118, thinking nevertheless that the name answering most to an immortal of some name similar to this, would be Yôishta Friyâna of Yt. XIII, 120 who is noted to be an immortal in Bahman Yt. II, 1, and Dâdistân, XC, 3. [7] A prince of the Peshdâdian house who won fame as a great general under the earlier Kayânian monarchs. Bund. XXIX, 6, and Dâdistân. XXXVI, 3 mention him as one of the immortals.

[8] According to Bund. XXXI, 25 and 28 he was the son of Kaîkôbâd, the father of Kaî Kâûs, and the great-great-grand father of Lohrâsp.

3. His proceeding still further beyond them, and there meeting on the way with Sŏshâns,[1] the benefactor and victorious one; and of him inquired the victorious benefactor thus :—" What man art thou who ridest Vâê, the long-living lord, in a way as to drive Vâê, the long-living lord, turned into the form of a camel ? " 4. And about Kaî-Khûsrôî telling Sŏkshâns in reply, thus: " I am Kaî-Khûsrôî." 5. And the extolling by Sŏshâns of Kaî-Khûsrôî for having destroyed the idol-temples[2] on the banks of the Chêchast[3] Lake, and for having smitten the sorcerer[4] Afrâsiyâb; and Kaî-Khûsrôî glorifying the Ahuramazda-worshipping Religion.

6. And (about) the coming before them of the mighty being (*haît*) of Keresâsp,[5] with a mace in hand, near the abode of the sorcerer Ges;[6] and there the arising of Tûs, the dispeller of strife, and his calling up Keresâsp to the faith in the holy hymns of the Gâthâs and in whatever bore affinity to them; and Keresâsp glorifying righteousness, and his overthrowing the arm-breaker[7] thereby.

7. It states even as to these, that those personages meet thus for the fulfilment of the Renovation even as it is recounted in this fargard as well as in other places;[8] all of them are illustrious and enterprising, and all are quick and mighty, and

---

[1] Lit. " The (Zoroastrian) Saviour." See Yt. XIII, 128-129; etc [2] These achievements of Kaî Khûsrô are also described in the Shâh Nâmah. [3] Supposed to have been the same as the present Lake Urumiya see Bûnd. XXII, 2; Yt. V, 49, etc. [4] This is a condemnatory epithet only. There is nothing to show that he practised sorcery. [5] See Yt. XIX, 38-44; Bûnd. XXIX, 8; Dînk. IX, chap.. XV; App. I to S. B. E., Vol. XVIII; etc.

[6] West suggests with much reason that the word in the text is probably an error for *Veshka* (see the *Veshkô* progeny in chap. XV, 2) because in no account of Keresâsp is anything said about some wicked Ges, whereas the name *Veshka* is found in such an association, and *ges* is a corruption of same. See the references in the preceding note.

[7] Comp. Av. *aremô-shûta*, " flung from the arm ", *aremô-jata. etc.*; or the word may be read *khurram zadâr*, " he who rejoiced in destruction, " meaning Dahâk or Aharman, whom Keresâsp is going to destroy at the time of the Resurrection. [8] See App. I to S. B. E., Vol. XVIII.

they shall fulfil the Renovation with the intention that the world may be undecaying and immortal, and without hunger and without thirst, for ever and everlasting.

The most excellent good is righteousness.

CHAPTER XXIII.

VARSHT-MÂNSAR NASK I.

1. Of the Varsht-mânsar there are twenty-three fargards. 2. The first (fargard), the *Aêthrapaitish*[1], is regarding the inquiry of Maîdhyômâh[2] from Zarathushtra as to the nature of the birth of Zarathushtra and his attaining to the Revelation;[3] and the reply of Zarathushtra regarding the opposing (spirits) coming together at his birth, (namely) the life-giving and the life-destroying spirits[4]. 3. And this, too, that when his mother's village-people saw his head,[5] they regarded it the shoulder[6] of Aredvî-sura, (his) chest and back those of Ashish-vanguhi,and (his) bosom and abdomen[7] those of the Spirit of Charity; and the Revelation touched (his) sides,[8] and the Glory of the Kayânians touched (his) bosom.

---

[1] See Dînk. Bk. VIII, chap. III. for a summary of this division. It appears to treat Gâthic hymns, and the three formulæ form a peculiar standpoint of their application to facts. The first chapter, it must be noted, treats of an unknown text which evidently treated of the qualities, powers, and blessings of a religious master exemplified at the highest in righteous Zarathushtra. The word is written *Asrapâîtîsh* in Pahlavi. West rightly remarks that it is not certain whether the name represented the general subject of the text, or was taken from its first word.

[2] The cousin and first disciple of Zarathushtra.

[3] Dînkard, Bk. VII relates some of the marvels of the birth and life of Zarathushtra. [4] These are relating to the spiritual world primarily. See Vendidâd XIX, Yt. XIX, Yas. XXIX, etc.

[5] Av. *vaghdhana,* "the head" of a good man.

[6] Av. *supti,* "shoulder."

[7] Av. *uruthwan* "abdomen," "womb;" cf. Yt. XIII, 11; Vend V, 51. [8] See Pr. *pehlû.*

4. And the utterance of Zarathushtra spiritually on the laborious (*garân*) bringing forth of (his) head, thus:—"Speak[1] forth unto me Thou who art the Zŏti, what (his) the will of the Spiritual Lord;" and the reply of Ahuramazda, thus:—"So do I announce thee as Ratu as regards whatever righteousness[2] proceeds from righteous enlightenment;[3] thou art likewise the most valued, and thou art the most righteous, and thou art the most intelligent; and thou shalt announce the Religion of Ahuramazda unto the creatures of all kinds." 5. Through that announcement an arrow reaches spiritually unto the demons, just as from a mighty noble man (*aîr*) who was a warrior of Kaî Vishtâspa,[4] and like him, through a mountain-dwelling, who has shot an arrow for an attack[5] against those clad in mail.[6] 6. (And thereat) the Evil Spirit growled out to the demons, thus:—"Evil has befallen you who are demons; you shall be rendered invisible[7] (now)." 7. So likewise Zarathushtra proclaimed life free from the control of the demons, when he uttered just these (words), thus:—"As is the will of the Spritual Lord;"[8] and on the demons falling upon Zarathushtra to smite him, his angelic spirit stood up to offer them resistance, and to repel them through that weapon[9] from Zarathushtra. 8. And he announced again, thus:—"The Religion of the Benefactors[10]

---

1 In other words, indicating that his thought and effort would be exerted nobly, that his burden would be holy righteousness, that his heart and desire would be for benevolence and charity, that his exertions would be for the Revelation, and that his aspirations would be after the Glory of the Kayânians.

2 This is the Pahlavi translation of the constant formula "Yathâ-ahû-vairyô yô zaŏtâ..." 3 Cf. Yas. XXIX, Yt. XIII, etc.

4 The sovereign who finally supported the new Religion of Zarathushtra. The reference probably here is to the hero Prince Bastvairi, the son of Zarîr, and nephew of Vishtâspa, who shot the mighty enemy Vidarafsh by an arrow. See Yâdgâr-î-Zarîrân, §§ 92 and 105. 5 See Pr. *kuftan*, "to split," "to smite." 6 Pr. *pûsh*, "wearing," and *jushna*, "coat-of-mail."

7 See Yas. IX, 15, and Yt. XIX, 81, according to which the demons became invisible by Zarathushtra reciting the Ahuna-vairiya, a reference to which occurs in the next section.

8 The opening words of the Pahlavi translation of the Ahuna-vairiya.

9 The Ahuna-vairiya. See Yas. LVII, 22; Yt. XVII, 20; Vend. XIX, 4, etc. 10 Meaning the *Saŏshyants* of the Avesta.

proceeds on there in which he has joy from righteousness owing to the good actions of (his) soul;"[1] and through that utterance there reaches spiritually at the demons an arrow ten times as powerful as the one first mentioned; and, at the demons falling upon Zarathushtra for destruction, the spirit stood against them, that weapon from Zarathushtra kept them back. 9. The third utterance of Zarathushtra on the bringing forth of his arms[2] (was) as follows (*aîgh*):—"Those which are the laws of the first (primeval) world should be so practised with care by him who is the spiritual chief, (*viz*) the righteous[3] doing of actions (by the *dastur*),"[4] and through that utterance an arrow a hundred times as powerful as that mentioned before (*fratûm*), reaches spritually at the demons; and on the demons falling upon Zarathushtra for his death, the angelic spirit kept the demons back from Zarathushtra.

10. And when the entire body of Zarathushtra was brought forth a panic[5] fell upon the demons, and the demons fled in a hurry to the Evil-abode; (there was) increase of light among the creatures, and the rejoicing of the entire creation of the Beneficent spirit, and the pronouncement of happy times. 11. And Ahuramazda in order to protect Zarathushtra held him in beatitude, and Aredvi-sura, Ashish-vanguhi, and the primeval Glory of the Kayânians spoke unto Zarathushtra on the equipment[6] of the body of Zarathushtra by Him who is Ahuramazda:—"Devote (thy) thought unto the Wise One!" 12. And Zarathushtra uttered spiritually in reply thereto, thus:—"I[7] am a worshipper of Ahuramazda, and do homage to the worship of Ahuramazda in the way of Zarathushtra,"[7]

---

[1] This is the Pahlavi of Yas. XXXIV, 13 b. *Daêna î sûd-aômandân tamâ sâtûnêd mûn baên zak pavan hû-kardârîh, amatash Daêna î nafshâ khûp kard yegavîmûnêd, ash min yasharâyîh aûravâkhmanîh.* [2] Comp. Av. *bâzu*, "the arm." [3] Av. *raz*, "to rectify," *raji*, "devoted."

[4] This is the Pahlavi of Yas. XXXIII, 1 a, b. *Zak pavan nigîrishna aêdûn varzishna mûn dâd ahvân î fratûm . . . . pavan ôlâ î Ratû kûnishna râzînishna (pavan dastôbar.)*

[5] See Pr. âsîb, "trouble." [6] See Av. *much* "to put on."

[7-7] This is the Pahlavi of the Avestan formula of faith, *Mazdayasnô ahmi, Mazdayasnô Zarathushtrish.*" See Yas. XII, 8.

that is to say :—"I am the Apostle of Ahuramazda[1], and am sent by Him."

13. Ahuramazda spoke unto Zarathushtra, thus:—"Extol the Divine Being, (and) aspire to union with Him, and wish[2] for alienation from all demons, and practise good thoughts and good words and good deeds, and abstain from evil thoughts and evil words and evil deeds." 14. And also about venerating the angels observantly, and the reward owing to it; and (about) not strengthening the evil, and not weakening[3] the good, and treating[4] with contempt[4] those that would injure the Religion, and dealing charitably with the accepters of the Religion, and never turning from the Revelation for the love of the body and the soul. 15. And the acceptance by Zarathushtra of the very admonitions spiritually, and his glorifying Ahuramazda for creativeness, and sovereignty, and all-goodness, and the archangels (*Amesha-spentas*) and other primeval good creations severally according to their essence and glory.[5] 16. And afterwards the growling of Aharman with malicious intent to injure, thus: "I have created for the injury of the upholder of thy Religion 99999 sorcerers, 99999 wolf-worshippers,[6] and 99999 apostates."

17. The speaking of Ahuramazda unto Zarathushtra thus: "Maintain this Religion with firm faith, because by the help of this Religion I who am Ahuramazda shall be with thee, the omniscient wisdom will be thine, to thy discipleship

---

[1] Lit. "by the Most Wise Lord."

[2] Reading *zûsh*; but if the word be *niyôsh* as in DM, it may be rendered "seek".

[3] *Vizûrînîdan*. (Av. *vî* and *zura* "strength.") West thinks that it stands for *nizârînîdan*.

[4] Reading *nikûhîdan*"; see Pr. *nikûhîdan*, "to treat with contempt." West however reads *nikikhtan*, and translates "expounding."

[5] Or, if the words here be *mâdag î nisâ*, "special soul."

[6] The reference evidently is to the "wolf-bipeds" mentioned in the Avesta, and evidently referring to men of wolfish nature. Av. *vehrka-yâza*.

hall come Maîdhyômâh [1], and Parshat-gav, [2] and Saêna, [3] and Kaî-Vishtâspa, and Frashaŏshtra, and Jâmâspa [4] the instructor of public duties and will unto the righteous, and unto numerous men who are diligent and not diligent, (and) their good deeds and thanks will be owned by thee. [5]" 18. And also about Ahuramazda demonstrating the Religion objectively[6] (*stihîg*) unto Zarathushtra, and the accepting of the Religion by Zarathushtra on reflection[7] and faith,[7] and the reverence of Zarathushtra for the Ahuna-var.

19. And also about the creation of the creatures by Ahuramazda in the spiritual condition (primarily), and its forward creation in the corporeal; the superiority of the righteous man over the rest of the creation; and, among mankind, of him who has firm faith in the reform of the law, and is unflinching from goodness, and is a pupil (*âmûkhtâr*) of the sacred beings, and a preceptor [8] of the exalted state of the Religion. 20. And a summary [9] one about the collection of that fire which is the residue of the fire in the house[10], and the reverence of the water which is nearest to (one's) dwelling, and that of one's own spirit [11]; as to one who leaves that fire

---

1 See §1 above.

2 See Yt. XIII, 96, and Bûnd XXIX, 5. The word however might also be *Fradâdayân* representing the Avestic *Fradhidaya* of Yt. XIII, 97, a name associated with Saêna.

3 *Saêna* of the Avesta, see Yt. XIII, 97. He is said to have been the first Zarathushtrian holy teacher who had a following of a hundred disciples. See West's note 6, p. 230.

4 The minister of Vishtaspa who with his brother Frashaŏshtra was a great support to the Religion of Zarathushtra.

5 By having brought them to the path of virtue.

6 As proved by the facts of life.

7 *I.e.* not on mere faith. It is a beauty in the Zarathushtrian Religion that it claims to be founded on reason, and on the faith which reason establishes in one. 8 Pers. *âmûzgâr*, " teacher " (of prophets).

9 *I.e.* a summary chapter. 10 *I.e.* the domestic fire in the hearth which is kept constantly glowing under the cover of ashes even at night after the day's use. 11 In other words, one has to give special consideration to things associated with oneself, and not to neglect them and regard others at their sacrifice or with preference.

and water and spirit, and owing to a like[1] desire reveres other fire and water and spirit, of none of them the reverence is acceptable ; and (about) the acceptance by others of that man's reverence so occurred when those (former) three are reverenced by him.

Righteousness is the most excellent good.

CHAPTER XXIV.

VARSHT-MÂNSAR NASK II.

1. The second fargard, the *Yathâ-ahû-vairiyô*,[2] about the worthiness as to worldly and spiritual goodness in bestowing the position[3] of the sovereign and the *dastûr* 3; (and) those are fit for sovereignty and dastûrship in whom exist other virtues alongside[4], with which sovereignty and dastûrship are appropriated, and which sovereigns and dastûrs themselves possess.

2. "Love Me[5] thou, O Zarathushtra! through the temporal power and spiritual eminence[6], as thou art, O Zarathushtra! provided with temporal power and spiritual eminence, so that they would hold thee as the dastur when thy advancement (has been) so far[7]; aye, so that thou shouldst be saved when thou mightst have an encounter with the demons, that is to say, when thou hast a dispute with the apostates[8]; verily do not hold such a sovereignty or dasturship as is associated with the nature and institutions of the

---

1 *I.e.* to reverence fire, water and spirit.

2 Written *Yatá-yâhûg vairyôg*. 3.3 *Khûdâî-dârîh va dastôbar-dârîh.*

4 Alongside the powers to govern in temporal and spiritual matters.

5 West renders " My wish", and the rest to harmonize with that. The utterance evidently belongs to the Lord and is perhaps a quotation from some original Avesta text. 6 *I.e.* "exercise thy temporal power and spiritual eminence in such a way as to prove thy love of Me." 7 *I.e.* "Thy personal worth would impress them in a way as to appoint you to the dasturship at once." 8 Apostates are thus identified with demons here.

demons." 3. And (about) the Ameshaspentas holding Ahuramazda as sovereign and dastur, and Ahuramazda having sovereignty co-existing with (His) creatorship.[1] 4. And this, too, that owing to (his) righteousness the *ratû* (spiritual lord) (becomes) an absolute authority (*pavan kâmag khûdâî*), and sage, and benefactor, and cherisher, and purifier (*âsnîdâr*)[2] unto the poor (*darwishes*) (in spirit).[2] 5. And (about) the fitness for *garôthmân* (the supreme heaven) of all those who hold faith in the Religion which (has come) from Zarathushtra.

Perfect righteousness is the prosperity (spiritual).

CHAPTER XXV.

VARSHTMÂNSAR NASK III.

1. The third fargard, the *Ashem-vohû*,[3] is about the admonition regarding the glorification of righteousness which itself consists in the true veneration of Ahuramazda; and (about) the perfection of existences, and the excellence of the prayers, and the sublime (*mahist*) fellowship of righteousness;[4] and the good breeding, and the good[5] descent,[5] and the proper[6] guidance in spiritual matters,[6]; and the great joyfulness, and the peace and enlightenment of the soul; and the equipment of him who (is) acting as the *dastur*, *viz.*, the righteousness and the worshipfulness, and the adorability of the Spirit of Righteousness.

Perfect righteousness is (spiritual) prosperity.

---

1 It is generally understood that the Ahunavar asserts the sovereignty of Ahuramazda.

2 Comp. Av. *âsnatar*, *âsnâtar*, "the priest who purifies." It can be read *âyînîdâr*, "the prescriber of propriety." This is apparently the sense because it could not be that he was not to be the same guide to those in worldly affluence as to those in poor circumstances. Evidently it is the spiritual poor who have to remove their spiritual poverty by means of his wisdom and piety.

3 Written *Ashemvohûg* in the text. 4 *I.e.*, regarding the brotherhood of righteousness above every other form of human tie. It is meant all along here that the adoration of righteousness consists in every sort of righteous practice. 5-5 West reads *avô-patagîh*, and translates "humility."

6-6 Reading *maînôg hûvadargîh*, West sticking to the form of the text reads *avôtarsîh*, and translates "awe".

CHAPTER XXVI.

VARSHTMÂNSAR NASK IV.

1. The fourth fargard, the *Yênghê-hâtâm*, (is about) Ahuramazda's address unto Spitâmân Zarathushtra, thus: "Recite the words of worship and adoration of us who are Ahuramazda and Ameshaspentas, even as thou verily, O Zarathushtra! hast adored the (holy) water and adored (saps) in the (holy) plant, and adored the spiritual *fravâhars* of the righteous ones, and adored the[1] spiritual *yazad* who has been appointed also over the worldly existences."[1] 2. And Zarathushtra responded thus: "I utter the words of Ahuramazda, which oppose harm, and which are the laws of Ahuramazda, (and) the words of worship and adoration of you who are the Ameshaspentas."

Perfect righteousness is (spiritual) prosperity.

CHAPTER XXVII.

VARSHTMÂNSAR NASK V.

1. The fifth fargard, the *Yânim-manô*[2], is about the goodness (and) worthiness of Zarathushtra owing to the straightness of his thoughts, words and deeds;[3] and (about) the priority of Ahuramazda,[4] and the prior association of his adoration, and the sincere (*mînishnîg*) performance[5] of the adoration of the *yazatas*, and the comprehensive (*hamâg*) virtuousness of the adoration of the *yazatas*, and the acknowledgment of the

---

[1] Probably Sraŏsha who is specially appointed to watch and guard over the worldly existences.

[2] These are the opening words of the benediction which precedes the Gâthic text. The Pahlavi form here is *Yânîmanôg*.

[3] This refers to the *Yânîm-manô* benediction itself.

[4] See Yas. XXVIII, 1b.

[5] Probably indicated by the *ustânazastô* of the original.

supremacy of the righteous man,[1] and the respectful treatment of the (holy) fire, and the upholding of the good Religion, and the unrivalled wisdom of the Creator, and the adaptation of every act to His will and creation, and the evident indication as to increasing discrimination, and the doing which would be according to the teaching of the advancers (of the world), and the self-inclination[2] of Zarathushtra towards the Religion being unique from first to last owing to perfect reasoning thought solely through the obeisance to the *yazatas*.

2. And this, too, that:—" Thou art come to the supreme heaven[3] (*garô-demâna*), O righteous Zarathushtra ! and thou art aware, O Zarathushtra ! of the acts that have been done as well as those that are being done in the corporeal existence, and the Divine Being has determined mankind as capable of attaining to good works[4].

3. And about the marvellous nature of the *garôdemâna* (the heaven of bliss) being just this that whoever has attained to that state cannot die after being born in it ; and (about) the *garôdemâna* being drawn down to the (heaven of the) starry-stage,[5] and the Earth being drawn up to there at the time of the Renovation, and Vohûman being called up for all purposes to the conference; and whenever they call him, the observation of Mithra[6] subsisting just there owing to righteousness, and through truthful words the coming up for assistance of the Ameshaspentas (arch-angels), and the breaking down of the harm of the distressers by the help of the Ameshaspentas and the righteous Sraŏsha ;[7] and the Ameshaspentas rendering help unto Zarthushtra when he proceeded to render futile the wicked (*avârûn*) law of Irân.[8]

---

1 Seen in the substance of Yas. XXVIII, 2. 2 See Pr. *âhîkhtan*, "to incline". 3 See Yas. XXVIII, 4a. 4 See Yas. XXVIII 4c.

5 The stages of Heaven are denominated not according to the intrinsic nature of the luminaries, but after their apparent brilliance, and hence the Heaven named by the stars is the lowest because the radiance of the stars is the lowest in appearance. See Ardâ Viraf VII-X and XVII, 27, and M. Kh. VII, 9-12, 20, 21, etc., and West's note 3 to Sh.-Lâ-Sh. VI, 3.

6 See West's note 3 to Dînk., Bk. VIII, chap. XLIII, 16.

7 See Yas. XXVIII, 5b. 8 See Yas. XXVIII, 5c, and 6c.

4. In respect of Zarathushtra even this, too, (is said) in the words of Ahuramazda, thus:—"Thou art our own, O Zarathushtra! and this liberality unto thee is unto ourselves, (so that) anything one bestows on thee, is given by him to us;"[1] and (about) the happy announcement[2] unto Zarathushtra as to the coming of Vishtâspa, and (his coming) to his help, and the strength unto him of his sovereignty.[3]

5. And about the discipleship and veneration shown by Frashŏshtra and his people (unto Zarathushtra), and the praise of Frashŏshtra for having advanced the true Religion, and having transmitted it through the Word of Ahuramazda; and (about) the complete righteousness of the people of Frashŏshtra on account of their being attached to the Faith.[4]

6. About this, too, (being) in praise of Zarathushtra:—"Thou hast never transgressed our path in inspiration (*yân*),[5] nor in questionings, nor in public (*frâj*) announcement even when revealing the Religion unto others, nor in anything else, O Spîtâmân! in respect of ourselves who are Ameshaspentas; and (when thou hast) as a benefit to them given away to the needy food and clothing dedicated to us, which (after consecration) become useless as regards the worship of the sacred beings."[6]

7. And about guarding a friend,[7] and improving one who is unfriendly, and protecting men where there is no shelter, nor truth, nor honesty (unto them); and (about) the share[8] of the unworthy person who requiring to perform a great good deed or virtuous act, would perform a trivial one.[9]

---

1 This is apparently taken from some text now lost. 2 See Pr. *navîd*, "happy news." 3 See Yas. XXVIII, 7.

4 See Yas. XXVIII, 8.

5 See Pr. *yân*, "trance." See Yas. XXVIII, 9a. Reading *pavan jân*, "throughout life."

6. This settles that of the things dedicated to Him, God does not, according to Zoroastrianism, need anything for Himself. See Yas. XXVIII, 9b.

7 See Yas. XXVIII, 9c. 8 See Pr *bahar-î*, "a share."

9 See Yas. XXVIII, 10.

8. And also (about) this, *viz.*:—"Thou art likewise aware, and even knowest it deeply (*baên,*) O righteous Zarthushtra! with the sagacity of my wisdom, as to which was the first among existences, and also which shall remain so up to the last existence."[1]

Righteousness is perfect excellence.

CHAPTER XXVIII.

VARSHTMÂNSAR NASK VI.

1. The sixth fargard, the *Khshmaibyâ*,[2] is about the complaint of Geush-urvan (the spirit of the living world)[3] unto Ahuramazda at the time she was summoned[4] at the creation in the assemblage of the Ameshaspentas, as regards the abundant afflictions and misery which she beheld spiritually, as would come upon her in the physical condition through smiting, and slaying, and wounding, and stealing, and plundering,[5] and yielding to vicious acts and wicked desires, as a bribe[6] unto him who is an evil-ruling tyrant, and the operation thereof (*viz.*):—The bad ownership, and the wrongful inquiries, and the false evidence,[7] and the oppressive man of wrath leading (her) astray through avarice and jealousy from the warm cowshed; and about the able and diligent guardianship of the *pasush-haurvo* (the herd's dog) to the place which is cold and hastily constructed, and the wolfish separation (of her) from (her) offspring by the unrelenting hand of those that might seek food.[8]

---

1 See Yas. XXVIII, 11c.

2 The opening word of Yas. XXIX, 1. The Pahlavi has *Khshmâîbya*.

3 See Sûdgar Nask, fargard XV, § 3; Yt. IX, 1; Bûnd. IV, 2-5; Sh.-lâ-Sh. XXII, 14; Yas. I, 2; XXXIX, 1; LXX, 2; etc.

4 Av. *ni-vidh*, "to summon," "to invoke."

5 See Yas. XXIX, 1. 6 See Pr. *pârah*, "bribe."

7 All this would show that the reference here is to the whole living world with the inclusion of mankind.

8 And would slaughter animals to get food. Cf. again Yas. XXIX, 1.

2. And (about) the abandoning and overthrowing,[1] and the distress of various kinds caused thereby by those "who are not troubled[2] by sympathy[2] when the cold wind or the hot wind comes upon me, and who are not troubled by sympathy[2] when I miscarry,[3] and they destroy (my offspring), and who are not troubled by sympathy,[2] when the snake and the vampire-bat (*khun-garâî*)[4], and even the most loathsome noxious creatures gnaw me."

3. And (about) the prayer of Geush-urvan, *viz.*:—"Do not appoint me to a worldly existence so awful and so corrupt; and shouldst thou appoint me to a (worldly) existence, produce it for me there without (corporeal) life in order that I might be without perception, or might not feel[5] that painful distress; produce it for the mighty people who are capable of affording me help and protection even though[6] the Kîgs and Karaps exist."[6]

4. And with the right complaint of Geush-urvan, and with a considerate regard of that complaint by the Ameshaspentas, there was the creation of the creatures even in the end, amongst whom great and excellent (are) men who could fight and vanquish the Adversary[7]; and by virtue of the accompaniment of the complaint for hurt and pain such as Geush-urvan (had advanced) against creation, and alongside the inability of the Kîgs to offer resistance,[8] Geush-urvan lived in supremely ordered existence.

5. Owing to the necessity of mankind living and progressing by the help of animals, Geush-urvan was appointed in the

---

[1] Pr. *kâstan*, "to diminish," "to destroy." K has *kûstan*, which may mean "hurting" or "afflicting." West suggests "explanation and extenuation," "fining and beating."

[2-2] Lit., "Which is no affliction to them (*mûnshân lâ bêsh-î*).

[3] *Cf.* Pr. *shikam*, "womb." Lit., "when (the offspring in) my womb is cast away."

[4] West understands "leech."

[5] Comp. Pr. *yûbîdan*, "to wish," "to feel;" Pahl. *ayûvîdan*.

[6-6] Or "notwithstanding there being......"

[7] Av. *aibi-gainti*, lit. "much stinking," the epithet of the Evil Spirit. Also read *aîb-dad*, "blemish-giver." See Yas. XXIX, 5c. The Bûndahishna agrees with this view. [8] Resistance to the ordered existence.

world in corporeal state and for the help of men; and in order to perceive less the worldly distress the animals were made dull[1] in intelligence,[1] and arrayed in the habit of strife;[2] (about) Geush-urvan being delighted at the appointment of Zarathushtra for the help of animals,[3] and Zarathushtra establishing in the world the Holy Creed of the worship of Ahuramazda, and redeeming animals and other good creation to perfection, and causing satisfaction at the advancement of the Religion.[4]

6. This also was said to Geush-urvan, *viz.*:—"I announce unto thee the removal of devastation,[5] that a remedy for the distress from Aharman exists; because I would not be creating the world,—I who am Ahuramazda,—had I not known the remedy against the distress from him."[6] 7. This, too, that Aharman wished thus:—"Mayest thou never produce a creature, Ahuramazda! and may there never be here the institution of temporal power nor of spiritual;[7] and may there never exist a desire for excellent righteousness, nor necessity for virtue and good deed!" 8. And the inquiry of Geush-urvan, thus:—"For whom am I appointed and formed?"[8] and the reply to her, thus: "For him who is industrious and moderate."[9]

9. And (about) the solicitation of Geush-urvan for a helper, and for the nourishment (*srâyishna*) of cattle;[10] and the granting

1-1 *Mâdînîdan* from Av. *mad*, "to intoxicate." West reads *mâyînîtan*, and translates "breeding." 2 In order to help them to experience distress in every circumstance.

3 See Yas. XXIX, 2-8. Yas. XXIX, 9, shows that the Geush-urvan was unable at first to see the great power in Zarathushtra, and was disappointed at the divine choice having fallen on him. It seems, however, that she soon saw her mistake and realized the power of Zarathushtra for helping the world, as is made evident in the Gâthâs themselves, *viz.*—in Yas. XXIX, 5.

4 West translates differently.

5 See Av. *khshub*, "to decay." West renders, "the passing away of the devastation."

6 See again Pahl. Yas. XXIX, 6a.

7 *Cf.* Yas. XXIX, 6b. 8 See Yas. XXIX, 1a.

9 *Cf.* Yas. XXIX 6c. Zarathushtra is here indirectly meant.

10 See Yas. XXIX, 1c. Generally meant for the living creatures.

by Ahuramazda of the righteous man for the help of cattle, and the sweetness in water and plants for the nourishment of cattle;[1] so that the feeding and keeping of cattle should be the privilege of him who would provide them pasture in reality, and also of him who would strive industriously for provision for cattle, that is, of him who would give them pasture;[2] the fitness for that guardianship of cattle being demonstrated in one who makes cattle fully develop, and also in him who conquers, *i.e.*, inflicts defeat on the wicked one, which is Wrath the ignoble, so that he may make Wrath stupefied[3].

10. About the development of cattle by Ahuramazda, and the advice unto mankind to eat in moderation, and the great sin of him who gave unlawful distress to the cattle on whom Geush-urvan has the kindly eye (*hû-chashm*) in spiritual condition, in her personal contact with the Ameshaspentas, and in her personal contact with the light of the Sun, and her sympathetic insight,[4] so that her hands are the stronger (in their behalf),—she who replies to the sacred beings, and the sacred beings reply to her.

11. About the utterance of Ahuramazda, there is this, too, *viz.*:—"I take into account those words, which are words that people of the world utter in respect of both the existences;[5] and I am acquainted with the deeds which demons and men perform in the corporeal existence;[6] and I am the Lord of decision in respect of whatever they perform; and things happen according to my will[7] till the evolution of the final state of existence; and I can see by my wisdom and discretion that which has been, that which is, and that which ever shall be."

12. And about Ahuramazda having determined (*tâshîd*) the reward for the people of the world by means of the

---

1 Yas. XXIX, 7b.

2 *Ibid.*, 2b. West "who is also diligent in the production of cattle."

3 *Ibid.*, 2c.

4 West identifies *kâmak-dôisra* with Av. *vouru-dôithra*, and *saŏka*, 'prosperity," an epithet of *râta*, "liberality;" but evidently the sense is distinct as *vouru* is not exactly *kâmak* in Pahlavi.

5 See Yas. XXIX, 4a. 6 *Ibid.*, 4b. 7 *Ibid.*, 4c.

Mânthra-spenta,[1] which has been the precursor of the beneficent workers; *i. e.*, the power to benefit, and knowledge, which are full of every advantage in the high-priest (*dastôbâr*), are owing to the Mânthra-spenta.

13. And about the unique and unparalleled position of Zarathushtra among mankind in respect of the desire for righteousness, and the cognition of the means of vanquishing the Blemish-giver, and the teaching of the creatures.[2]

Righteousness is the most excellent goodness.

CHAPTER XXIX.

VARSHTMÂNSAR NASK VII.

1. The seventh fargard, the *Ad-tâ-vakhshyâ*,[3] relates to the Revelation and the spirit of the Mãnthras as being worthy of veneration and homage;[4] and this, too that the spirit of veneration of him who is well-intentioned,[5] well-informed, and wise man, is quickly mixed with the radiance of the sun, and is associated with the fulfilment of the wishes and joys of the Ameshaspentas. 2. About the choice of will by mankind, and the way to the heavenly reward being in accordance with (such) choice.[6] 3. And respecting the admonition unto mankind about seeking that condition in which it is possible for one to remain long with pleasure, and about reciting and teaching[7] the Revelation of the Divine Being. 4. And about the statement of Zarathushtra regarding the

---

1 See Yas. XXIX, 7a. 2 *Ibid.*, 8.

3 The opening words of Yas. XXX, or the third hymn of the Ahuna vaiti Gâthâ. The text writes *At-tâê-vakhshya*, or *At-tâg-vakhshê*.

4 See Yas. XXX, 1a. 5 See Yas. XXX, 1c.

6 And not according to the blind following of some creed. See Yas. XXX, 2b. 7 See Yas. XXX, 2c.

demon Aresh (Malice)[1] chattering to mankind (thus): "Ahuramazda and Aharman having been two brothers in one womb,[2] and of them the arch-angel[3] (of the demons)[3] loved what was evil[4], when he proclaimed to those who knew him, the worship of the demons, and this, too, *viz.* :—'After that dedicate cattle to the planetary existences (*apâkhtarîgân*) and the demons.'"[5] 5. And about the lying of the demon Aresh[1] and the separate origin of light and darkness,[1] and the goodness of the world of light, and the evil of that of darkness, in respect to choice and action.[6]

6. The growling of the Evil Spirit (Aharman) thus: "I am he whose thoughts are wicked, O Beneficent Spirit! I am he whose words are wicked, I am he whose deeds are wicked;[7] (my) garb is of utter darkness, which is very thick and frightfully gloomy (*khîrtar*),[8] such that howsomuch the more it extends the darker (it grows);[9] my nourishment consists in evil thoughts, in evil words, and in evil deeds; and I love those who subsist in that (state) through evil thoughts, and evil words, and evil deeds." 7. And the speaking of Ahuramazda thus: "I am he whose thoughts are good, O Evil Spirit! and I am he whose words are good, and I am he whose deeds are good;[10] my garb consists of the firmament which was first created from that worldly substance, which had been produced from the stone-substance which is superior than every (other) stone-substance;[11] that is, it is adorned with all kinds of

---

1 The demons generally are represented to play a similar part in Bûnd, XV, 18.

2 See Yas. XXX, 3a. It seems that Pahlavi writers attributed the dualistic idea here indicated, to the misguiding of the Demon of Malice. West draws attention to what the Armenian writer Eznic has to say on the point; see Hang's Essays, p. 13.

3 Meaning the arch-demons. The demon would call the leading demon by this appellation. 4 See Yas. XXX, 5a. 5 See Bûnd., XV, 19, etc. 6 See Yas. XXX, 3c.

7 See Yas. XXX, 3b. 8 Pr. *khîr*, "darkness."

9 See Bund. I, 3; XXVIII, 47. 10 See Yas. XXX, 3b.

11 See Yas. XXX, 5b. It seems that the Pahlavi writers had this view of the heavens.

precious stones; good thoughts, good words and good deeds are my nourishment, and I love those who subsist in that state through good thoughts, and good words and good deeds."

8. And (about) this, too, that they, the demons of evil knowledge, never choose aright;[1] nor do they choose aright whose will is that of Akôman (Evil Mind).[2] 9. And about the demons causing sickness in the worldly state[3] of men,[4] through men causing deceit unto men owing to the deceptions of the demons; and (about) mankind arriving at the state[3] leading to evil progress in that worldly condition.

10. And (about) the sovereignty and wisdom of the Revelation being sent[5] by Ahuramazda, for the salvation of the (human) creatures; and (about) the sending of prophets again, whereby harm and suffering are caused on the demons;[6] and the sovereignty returning to Ahuramazda,[7] and (the people) attaining to the reward of Vohûman,[8] and the recompence they deserved from the sacred beings; and in the end (there will be) the dominion of men over the demons, and of the good over the wicked, and of the righteous over the sinners.[9] 10A. And about the nature of those who would bring about the Revelation.[10] 11. And this, too, viz.:—"The manifestations of those that would bring about the Renovation exist, O Spîtâmân Zarathushtra! they are the stalwarts[11] among the existences, and armed (*zayanâvand*)[12] with the desire for righteousness, and independent-voiced;[13] and through the inspiration of

---

1 See Yas. XXX, 6a, 3c. 2 *Ibid.*, 6b.

3 West seems to take the term *ahû* as signifying, "the patron spirit" or the "spiritual lord." But the Avesta seems to support our meaning.

4 See Yas. XXX, 6c.

5 West, too, thinks that the word *lakhvâr* suggests the later missions of Hûshîdar, Hûshîdarmâh and Sôshâns.

6 See Yas. XXX, 8a. 7 *Ibid.*, 7a. 8 *Ibid.*, 8b.

9 *Ibid.*, 8c. 10 *Ibid.*. 9a.

11 West reads *girakhtö* and translates, "have escaped," but *cf.* Pr. *darakht*, "a huge tree," "a column."

12 "Vigilant," is the rendering of West, recalling Av. *zaênangha*.

13 Pr. *subûk*, "independent." *I.e.*, their appeal is so independent as to receive an honest reply.

righteousness they would advance in righteousness any object that is straight forward. 12. As to the statement of the Staôta Yasht, in which it has been recited about them, that is, it has been said in the Gâthâs, *viz.* :—"So we are with those who belong unto Thee; that is, we are Thine own, and we shall be bringing about the Renovation in the world."[1] 13. And about the perpetual (*hamîshag*) conference of the Ameshaspentas[2] in respect of the production of the final embodiment.

14. And this, too, that through the Illuminator of the Days they smash the army of the *drûj* (fiend),[3] and they are clothed in the light of the Sun;[4] and also (about) those whose virtuous persons are glowing, they are those who are the priests, the warriors, the husbandmen and the male-sovereigns, in whose company would be Ashi-vanguhi and the Spirit of Liberality;[4] and they meditate with good thoughts and pleasure,[5] and with pleasure to themselves they give the world into the sovereignty (*sardârîh*) of Ahuramazda, and likewise of Asha-vahishta,[6] when they accept Ahuramazda and the Religion as the ruling powers. 15. And about (this) too, that, as to him whose mind is devoted to the *dastur* of the world, he always contemplates what is virtuous, and his sagacity increases.[7]

16. And about the admonition to mankind in respect of three things, owing to which arise the Renovation and the happy progress of the creatures, *viz.* :—The longing for the true Religion,[8] the abstaining from the corruption of the creatures,[9] (and) the striving for the happiness of mankind.[10]

The prosperity of righteousness is the best.

---

1 See Yas. XXX, 9a.

2 *Ibid.*, 9b.

3 *Ibid.*, 10a. 4 Taking *shaêta* as a contraction of *hvare-shaêta*. 4 See above, ch. XXIII., § 3. 5 See Yas. XXX, 10b. 6 *Ibid.*, 10c. 7 See Yas. XXX, 9c, gloss. 8 See Yas. XXX, 11a. 9 *Ibid.*, 11b. 10 *Ibid.*, 11c.

CHAPTER XXX.

VARSHTMÂNSAR NASK VIII.

1. The eighth fargard, the *Tâ-vê-urvâtâ*,[1] is about the admonition as to reciting[2] the Revelation, and the knowledge therefrom unto the faithful; (and) by that means conveying that knowledge unto the unfaithful through preaching on manifest temperance[3] and on conspicuous wisdom,[4] and reflecting on anything whatever that may be accepted, and even on that which may not be accepted; (and) on inviting (men) to the Faith, and the advantage from attracting (*hâkhtan*) them to the Faith by which a numerous following of the Religion results; and from numerous disciples (there arise) the increasing greatness in the corporeal world, and a grand recompense in the spiritual, and the (consequent) progress of the Faith of Ahuramazda even among people of the evil creed as well as among apostates.[5]

2. And (about) this, too, that life and also every other blessing for the creatures of Ahuramazda (proceed) from Ahuramazda,[6] (and) even reward and recompense proceed from Ahuramazda, according to (men's) fulfilment of His divine will. 3. Whereas the creatures of Aharman proceed from Aharman, (and) all (their) troubles come from Aharman; (and) when they worship him, Aharman becomes worse, more oppressive, and more producer of misery.

4. And about the establishment and organisation in their own (respective) spheres by both the spirits, (and) the respective operations of their own appliances; (and) each one planning his own destructive[7] operation against the other through his own natural resources;[8] and the advancement by

---

[1] The text writes *Tâî-ve-rat.* [2] See Yasna XXXI, 1a.

[3] *Andâzag î paêdâgîg*, lit., "the temperance which is manifest."

[4] *I.e.*, the exemplary conduct of the adherents to the Faith will impress even the wicked in a way as to win them also over to its doctrines.

[5] See Yasna XXXI, 1c. [6] *Ibid.* 2c.

[7] Av. *gadha* "brigand," "murderer"; or Av. *gadhâ*, "a cudgel."

[8] See Yas. XXXI, 3a.

Ahuramazda of the spiritual lordship, and of the *dasturship* (*ratûîh*), and of the true faith in the good Religion;[1] (whereas) Aharman is contesting these owing to his antagonism to the creatures of Ahuramazda. 5. And for the suppression of that contesting influence, Ahuramazda, as the giver of true knowledge, has bestowed speech and the ritual of ordeals;[2] and (about) the invocation of God for help, and the approach of an angel to the invokers of help,[3] and the removal of their distress, and the bestowal on them of freedom and also of rectitude,[4] and also the peace of the good ruler Ahuramazda,[5] and the restoration of bodies (*viz.*, the resurrection, which is) the hope of all the good creatures through the invocation of God for help, and (His) approach; that is, the meditation on the beneficent wisdom of the good Religion, through Vohûman, which comprises any good knowledge whatsoever in respect of all that exist, that have existed, and that shall exist.[6]

6. And about the shouting out of the demon Aresh[7] unto Zarathushtra, and the reply of Zarathustra according to the admonitions of Ahuramazda, and whatever is on the same subject; just as the Revelation declares, *viz.*, that the demon Aresh said to him thus:—"Then recite[8] the profession of faith[8] in me, O Zarathushtra! before the assembly of the demons who will sit on account of thee in the same session for three nights and four days." 7. Zarathushtra also inquired of him thus: "O Aresh! (thou art) to me the most deceitful, if I should adore you in words, what reward would there be to me

---

[1] Ibid 3b. [2] Ibid. 3c. [3] Ibid 4a.

[4] *I.e.*, the purity which rectitude deserves to attain in the body and in the physical state of the mind. See Yas. XXXI 4b.

[5] See Yas. XXXI 4c. [6] Ibid. 5, a, b.

[7] Ibid 5b. Thus it would appear that the [illegible] of the Avesta is represented in the Pahlavi by [illegible] Aresh, but the meaning attached by Pahlavi translators is doubtful. *See* West's note 7, p. 246.

[8-8] *Franâmam.* West rightly thinks that the reference is to the formula of the Zarathushtrian profession of the Faith, beginning with the word Av. *fravarâne*=Pahl. *franâmam.*

for that?" 8. Thereon Aresh, the most deceitful of the demons, replied unto him thus:—"Thou shalt be king among men, with such absolute (*kâmag*) gifts (*dahishnih*) over the existences just as thou wouldst have for thyself; and thou shalt be immortal, O Spitâmân!"[1] 9. Zarathushtra also inquired of him thus:—"O Aresh! (thou art) the most deceitful of the demons as to men who would worship you for the birth of a son, or for seeking immodest women for enjoyment, (gifts) which they considered as being specially in your possession;[2] how can anyone be immortal among them?"[3] 10. And Aresh, the most deceitful of the demons, could not give him much information about it.[4] 11. Zarathushtra spoke to him thus: "I am of Him,[5] I love Him; that is, I am His own, and I fulfil His objects, and would recite the law and the benedictions of Him, Who is the most wise Ahuramazda, Who is the gratifier of desires."

12. And about the salvation of all the creatures through the Mânthras;[6] and as much as they are forcibly promulgated by them, there result the bringing about (*nîvârîhaîtan*) and the advancement (*afzûdan*) of the immortality of the different creations at the Renovation,[6] (and) the existence of purity and the increase of the good creatures, (and) perfect currency of the Mânthras owing to the goodness in the world, when he who is a good king arrives.[7]

13. The existence of the spiritual creation, the first thought of Ahuramazda;[8] Ahuramazda creating the first creatures spiritually, the formation and making of the corporeal next, and (His) uniting the spiritual with the corporeal, and

---

1 Cf. Vend, XIX, 6. 2 *I.e.*, Passion is a leading demon and is rampant in the lewd act here mentioned.

3 In other words, acts of corporeal waste and physical degradation cannot possibly help immortality to result.

4 *I.e.*, the answer he gave was not convincing.

5 Meaning Ahuramazda. 6 See Yas. XXXI, 6b.

7 Perhaps the reference is to Vâhrâm Varjâvand, the glorious prince who is to help in the bringing about of the Renovation.

8 See Yas. XXXI, 6b.

advancing the creatures thereby, and establishing[1] by His wisdom, the righteousness of Vohûman in the creatures, (and) impelling thereby all the good creatures into purity and happiness.[2] 14. And also about this that the perfect understanding of things is owing to Vohûman having made a home in one's conscience (*vârôm*).

15. And about the great reward of him who shows goodness to the animals;[3] whereas the idle (*a-varzidâr*) apostate obtains no reward by simulating religiousness, or by hypocrisy (*dûn-mînishnîh*), practised deceptively and with false humility,[4] and by preaching righteousness and practising[5] evil,[5] and along with that the recitation of righteousness even hypocritically (*dâvânsîhâ-ich*). 16. And about the work of the Creator in the completion, the highest is recognised to be that when He formed the world and the law of the Religion,[6] and when He gave life to corporeal beings,[7] and when He created instinct and action,[8] and when he granted free will to beings capable of volition,[6] in order that one may most appropriate the share in what is corporeal and spiritual.[9]

17. (About) one in whose body the right-mindedness is lodged by practising consultation with the right-minded ones;[9] and about one coming under the influence of either of the two Spirits[9] according as one happens to be good, and one even happens to be evil, by the several means by which they act individually;[11] and about the operation of the Religion of

---

[1] *Ibid.* [2] Ibid. 6a. West, "and all good creatures being goaded (*zakhamîhastan*)."

[3] Ibid. 10a. [4] Ibid. 10c. [5] The *dâvânsîhâch* of the text evidently represents the *davãschina* of the Avesta Yas. XXXI, 10c; and the Pazand *dâvânsihach* in its Pahlavi. [6] Ibid. 11a. By making the law of moral conduct operative in the world, God has fulfilled the supreme object of creation.

[7] See Yas. XXXI, 11b. [8] Ibid. 11c.

[9] Owing to having deserved them through the exercise of the good mind. [10] See Yas. XXXI, 12c.

[11] *I.e.*, according to the nature and strength of the motive power in individuals they come under the influence of either of the two Spirits. Such impulse itself would be the result of previous acts of a like nature which one's disposition would lead one to perform, but which could have been controlled by one's reason.

Ahuramazda on life and mind; about exercising great care in the foiling of and finding remedy by mankind against their ruin by sin, [1] because Ahuramazda is perfectly aware of all they practise, [2] that which is open and that, too, which is concealed. 18. And (about) the grand reward of him who bestows gifts upon the righteous man out of his own fortune (*chabûn*) ; [3] and also (about) this that whoever grants a gift to the wicked to achieve a foul end (*avârûn aûmîd râî*) [4] aids darkness, and not light.

19. This, too, that the worst sovereign is that one who is of evil religion and evil deeds, who would cause no happiness even for a bribe; [5] (it is) he who is the destroyer of the innocent; and (that) the heavy punishment in hell (is) of him who shall make such a sinner as sovereign.[6] 20. And an admonition unto mankind for appointing judge and chief over every house,[7] (and) the test of a person through his appointment to that great duty; (and about) the prosperity of the entire creation of the world when its sovereign is wise.

21. And about the Evil Spirit upsetting [8] the man of right thought, right word, and right deed; and (about) the righteous man applying [9] a remedy [9] against the opposition of the Evil Spirit, (against) the wicked who is evil-reciting, and the apostate who is immorally conducting; and the enticement [10] of men by the apostate to wrong ways (*avârîhâ*) rather than their being won over to the righteous man on the right path ; [11] and then in the end the discomfiture of the forces of the *drûj* by him who is the beneficent man. 22. And (about) the admonition unto mankind about abstaining from following (*âkharîh*) the apostate, and not listening to him, and seeking from him the

---

1 Evidence by means of right reason.

2 See Yas. XXXI, 13a. 3 Ibid. 14b. 4 Ibid. 14c.

5 Yasna XXXI, 15b :—*Amatash pârag yehabûnd, anshûtâ î zîndag barâ lâ shedkûnayên*, "when they give him a bribe, they would not release any living man." 6 Ibid. 15a:—*Olâ pavan vinâsishna pâdfrâs vabîdûnayên, mûn avô ôlâ î darvand khûdâyîh vabîdûnayên.* 7 Ibid. 16a. [*Mizd afash yehabûn-haît*] *mûnash zak î hû-dânâg baên demâna khûdâî.* 8 See Pr. شکلیدن, "to upset". *shiklîdan*, "to tear," "to disturb." 9 See Pr. گزردن *guzardan*, "to apply a remedy." 10 See Pr. !وسیدن, *lûsîdan*, "to cheat." 11 See Yas. XXXI, 17a.

Avestâ and Zand of the sacred beings;[1] and (about) the evil conduct[2] and slandering, and discord and death,[2] and frightfulness in the world, which come from the apostates. 23. And the admonition unto the upholders of the Religion about thoroughly recognising the remedy against the apostates, and (about) making and holding weapons against them (*i.e.* for their destruction),[2] so that he who is a fearless sovereign would be most eager for truthful speaking; and when he would be loving the Religion of Ahuramazda, he would then have an eagerness for truthful speaking and other righteous virtues.[3]

24. And (about) the coming of the beneficent Fire[4] (*Spenishta*) at the third night (after death) for the assistance and the salvation of the righteous ones for what is achieved (by them), and the constant lamentation of him who deceives and torments the righteous man,[5] and the dragging of the wicked ones down to hell owing to their own deeds for which they deserved (such punishment.)[6] 25. This, too, that the complete worthiness of the blessings of Hvardat and Amerdat (wholesomeness and immortality)[7] is of him who exercises the sovereign power which is his, and which he holds through honest ways;[8] (and) who deems it a duty to befriend whatever is the reflection of his own spirit in action,[9] in the same way as the Creator is with respect to his own creatures. 26. And this, too, that whatever man is so excellent in the world, when every one thinks, speaks and acts just as his spiritual guide and *dastur* (would do);[10] in other words (*aîgh*), *he* (would be) a good

---

[1] Ibid. 18a: —*Al aîsh aêdûn min lekûm min ôlâ durvand mânsar nyôkshâd âmûkhtishna,* [*aîgh min yasharmogân Avistâg va Zand al nyôkshêd.*] [2] Ibid. 18c. [3] Ibid. 19b:—*Arshôkht gôbishna ôlâ î pâdakhshâî* [*î avîbîm*] *pavan hûzvân kâmagînishna* [*aîgh-ash ghal gôbishna î râst î frârûn âvâyast barâ debrûnishna.*]

[4] Yas. XXXI, 19c:—*Hanâ î lak âtâsh î sukhra, Auharmazda, vijârishna barâ yehabûnêd avô patkârdârân* [*aîgh bûkht va aîrikht paêtâg barâ vabîdûnayên.*] See chap. XII, 4. [5] Ibid. 20a, b:—*Mûn yâtûnêd avô yasharûbân pavan frîpîshna ôlâ min âkharash shîvan* [*aîgh-ash pavan rûbân shîvan yehevûnêd*] *afash dêr yâtûnishna baên tem ......* [6] Ibid. 20c:—*Avô tem ahvân....atân kûnishna zak î nafshâ va Daêna yezrûnêd.* [7] Ibid. 21a, and chap. XIX, 1. [8] Ibid. 21b. [9] Ibid. 21c:—*Mûn ôlâ zak î nafshâ maînûg pavan kûnishna dûst.* [10] Ibid. 22a. In other words his conduct would be so exemplary that mankind would follow him as a sample of virtue and as a holy guide.

ruler who would be practising beneficent acts alongside his truthful utterances.[1] 27. This, too, that Ahuramazda in this world abides most in the body of such a ruler,[2] and that abiding is quite manifest in him.

The excellence of righteousness is perfect.

CHAPTER XXXI.

VARSHTMÂNSAR NASK IX.

1. The ninth fargard, the *Hvaetumaiti*[3], is about the coming of three deceitful demons,[4] and their deceitful (or clamorous) attitude[5] towards Ahuramazda[6], so that owing to that deception He might have regard for, and might reward (them), and they might attain to the strength (required) for destroying the (good) creatures.[7] 2. The rushing[8] out of those demons from an abyss (*zŏfar*) to the vault (*bûrz* of Heaven), deceitfully clamouring (*aîvâchîhâ*); one thus:—"(I am) an ally of undeceitfulness"[9]; and one thus:—"(I am) a helper[10] of undeceitfulness"; and one thus:—"(I am) the peer opposed to deceit," (and) their speaking to this effect (*aîgh*):— "We are of that spirit which is noble, and mutually helping and friendly,[10] (and) we do not deceive one another; we are not really such as not to be Thy mediums;[11] we fulfil the Religion and the Law which are Thine, and the Will which is Thine; and we are helpers of Thy adherents, and imprecators[12] of Thy opponents; we beseech Thee to allot us a place in Heaven, and the reward which is the reward of the worthy."

---

1 Ibid. 22b:—*Shapîr zak î khûdâî mûn yasharâyîh pavan gôbîshna pavan-ich kûnishna ghal vabîlûnayên.* 2 Ibid. 22c:—*Zak î lak Aûharmazda bûrdâr tanû haît* [*aîgh-at-al baên stîh mâhmânîh pavan tanû î ôlâ.*]

3 The name given to Yas. XXXII, from its opening words which contain the term *hvaetu.* 4 Mentioned in § 2 below.

5 See Av. *râz,* "to cry out aloud," and Pers. *lâch,* "deception."

6 See Yas. XXXII, 1a.

7 They entertained such an hope through their perverted mind.

8 *A-khvârdan,* "to disgorge," lit. "to rush out."

9 Or, "partisan of deceit," if the text is read *âdrûjîshna.*

10 See Av. *vâreman,* "support," "helper." 11 See Yas. XXXII, 1c.

12 See Av. *zu,* "to curse."

3. The reply of Ahuramazda to them (was) to this effect (*aîgh*) :—"You have been rushing about in the depths of gloomy[1] darkness as benighted ones,[2] so your race is from a demoniac source, (and) your origin is from Akôman (Evil Mind);[3] that is, your origin is from there where (are) Akôman (Evil Thought)[3] and Varûna which is destructive, and also Âz which is well accumulating,[4] and, likewise, *Indra*[5] (Malignity) which smashes up the Religion, (and) the Spirit of Apostasy which deceives men of the world as to good living and immortality,[6] and first of all blindfolds their intelligence. 4. They shall first do this, so that the intelligence of mankind should be blindfolded from beneficent objects, (and) their eloquent words and prominent deeds perverted from the ceremonial of us who are Ameshapentas[7]; they thereby destroy their wisdom, and also consider as most excellent righteousness[8] what is loved by the demons;[9] they utter false words, and thereby they extol the wicked deeds of men; with libation many of you worship more deceitfully and arrogantly than falsehood and arrogance, they thereby enhance (their) greatest worship, so that they practise (those vices) thereby more and more. 5. And owing to their love of you who are the demons, and through (their) discord, they smite with a smiting those that dislike (*lâ-khûrsandîh*) to offer you the precedence, when the leader they would choose becomes a destroyer; so in the end, too, it happens that it is he who even causes destruction; they would take you as leaders, they would cause destruction. 6. You demons become (positively) wicked

1 See Pr. *khîrah*, "gloomy."

2 See Pahl. Vend. XIX, § 47. 3 See Pahl. Yas. XXXII, 3a.

4 The common evil powers of Akôman, Varûn, Âzi and Indar are constantly discussed in the Pahlavi literature. The last, though supposed to be identical with the Indian Indra, has invariably a bad sense attached to it, and the meaning may be taken from the Av. root *in* "to malign", "to be vindictive". 5 According to Bund. I, 27, and XXVIII, 8, Indar seduces men from virtue, and leads them to despise the sacred vestures.

6 See Pahl. Yas. XXXII, 5a. 7 See Pahl. Yas. XXXII, 4a. gloss.

8 See Pahl. Yas. XXXII, 4c. Wisdom and righteousness grow by good living only. 9 See Pahl. Yas. XXXII, 4b.

in the congregation where they speak of avoiding you, and wicked at the (divine) worship and adoration where the preacher of righteousness arrives, and all light becomes manifest in the world; you also foil the admonition (given) unto mankind about harbouring (*mâhmânînîdan*) in themselves perfect mindfulness about abstaining from the demons."

7. And this, too, namely:—"Worst are you who are wicked, and you worship the demons with good libation (and) words, that are accepted by them as vicious libation, the retribution for which is the horrible hell."

8. And this, too, namely:—"As to those malicious (*kînîg*) demons,[1] I will first describe to thee, having knowledge thereof, what the nature of their law was when they came to the world, that is, when they rushed into it at first:— 9. For thirty centuries[2] those of My world were immortal and undecaying, O Zarathushtra! (but) when the thirtieth century elapsed,[3] O Spitâmân! then there appeared to My Gâyôgmard the sweat[4] produced by the demons who produce harm, which lasted for just so much time as would take a man to recite this prayer of Ahunavar relating to the *Ahu* and the *Ratu*.[4] 10. And when he had emerged from that sweat, he became defenceless (*a-sâig*), that is, darkness came unto him;[5] I recited then this prayer with the formula on the *Ahu* and the *Ratu*, and when I had uttered the word *vâstârem* (of the Ahunavar) the demons then fell[6] into darkness."

11. And about the harm (which proceeds) from the demons even this (was said by Him), *viz.*:—"The Evil Spirit destroys My creatures by his misinterpretation of the formula (of Ahunavar)[7] which is to them My (divine) wealth, and for

---

[1] See Pahl. Yas. XXXII, 7a. and 8a. [2] See Bûnd.I, 8, 20, 21.

[3] See Bûnd. III, 3. [4] See Bûnd. III, 19. According to the Bûndahishna, the sweat is said to have been necessitated by the appearance of the demons. [5] See Bûnd. III, 20.

[6] West also reads *zîflûnît* formed from the aorist of Chaldæ *nifal*, and translates, "fell." [7] See Pahl. Yas. XXXII, 9a.

throwing[1] up[1] the pursuit of the compact;[2] and about the desire for holding that (divine) wealth, which is due to Vohuman (Good Mind); that is, it is necessary that they shall hold it with honesty. 12. And about that Yima, the son of Vîvanghau, who rendered mankind happy, who made animals of the good creation[3] happy, so when, O Zarathushtra! in speech he addressed mankind, he spoke thus:—'Ye who are the mankind for cattle, that is, you yourselves through a sub-division (are distinguished) as men, you eat meat, and through that division[4] there is superabundance of meat for you (who) are men; neither owing to greed, nor owing to malevolence, do you let the intestinal fat[5] (of the animal) be thrown away, nor do you let that fat be thrown away when you slaughter (the animal) for the profession of slaughtering, so that thus it may be good for you, and for your domestics.'"[6]

13. And this, too, *viz.*:—"Even that man is produced by him, who is the wicked Evil Spirit, for the annihilation of Mine;[7] the life of that man is of prolonged blindness, who announced contempt (*a-stâyishnîh*) of righteousness and dispraise (*a-yazishnîh*) of the righteous man; unto him the latter spoke thus[8]:—'You are men that produce ruin (*sij dâtâr*)

---

[1] See Pahl. Yas. XXXII, 9b which has *barâ âvôrd* for the *apayantâ* of the Avesta:—*Mûnshân barâ zak i li îshtî âvôrd* [*patmân kard dâshtand khvâstag î pavan Dâstôbar î li âvâyad dâshtan* .... Hence *sipôrd* of the text seems to be a mistake for *âvôrd*. [2] See Pahl. Yas. XXXII, 9b.

[3] See Yas. XXXII, 8a. Comp. Av. *hudhâongh*, "of the good creation."

[4] Ibid. 8b:—*Lanâ î gâu bisrayâ pavan bagîshna vashtamûnîd* [.... *pavan sînak masîh va bâzâî masîh*]. "O ye of us, eat ye flesh in pieces [.... of the size of the breast or the length of the arm.]" [5] Comp. Pers. *patah*, "fat," and *rûd*, "intestines."

[6] This whole paragraph is favourable to Yima's repute as a good sovereign. The fat is to be preserved for the use of it in certain ceremonials. West has translated the whole of this obscure passage very much in a different way.

[7] Yas. XXXII, 10a:—*Ôlâ gabrâ avô denâ li srôb marenchînishna yehabûnd* [*aîgh-ash a-rûbâgîh avô Daêna yehabûnd.*] The Gâthâ here refers to the Religion.

[8] Translating—*mûnash gûft ôlâ aegh*, "about whom he spoke thus"—it might be the description of the righteous man by a wicked adherent of Aharman.

for their pastures; that is, you are co-operating (*ham-bûrdâr*) for the enhancement of (their) ruin; that is, you are causing the progress thereof ; and you are men who continue on as destructive in their pasture, who remain for entertaining ruin of their pasture, who destroy it altogether ; ye are men, you cause ruin to their pasture[1] by fire, and you cause barrenness[1] by other objects, too, that exist, so that you are causing belief among them in the false statements (or creed) of unreality ; you are (men) who enjoy long life (*khvîshîh-î-dîrang-jân*) owing to greediness which has come to you to a great extent (*mêh*) from the Spirit of Deceit.' "

14. And about the harm from the demons this, too, (is said) namely: "They treated with contempt these My (good) creatures, and robbed, too, of peace the righteous man, as well as the hero (*chîr*) by (the leading of the demons to) the burial of corpses." 15. And (about) this, too, thus:—"Those men are the most harmful to the treasures of the Religion in this world, who carry[2] corpses on domestic animals and on beasts of burden."[2] 16. This, too, namely:—"The men who deliver, *i.e.*, carry, to a borough the corpse of the dead by a domestic animal (*pâh*), or by a beast of burden, promote a dreadful trouble for the living; they cause harm to the fire, and also to the water flowing down the mountains,[3] and also to the bodies[4] of liquids[4] which are of ten (kinds), and the juices[5] of trees which are of four (kinds) in a thousandfold, that is, they come out a thousand at one time; they are the most helpful (in this promotion of trouble) who carry (thus) the corpse of a sinner.

---

[1] See Yas. XXXII, 10c :—*Amat-ich-ash vâstar viyâvânînîd*, [*aîgh-ash tapâh barâ kard*, *afash marenchînishna yehabûnd*], *amat-ich-ash pavan paêtâgîh aôshishna yehabûnd avô yasharûbân* ....

[2-2] Which is considered as a heinous sin in the Vendîdâd.

[3] In Yas. LXVIII, 6. Av. *thraŏtô-stâtascha*, and in Yas. XXXVIII, 3, the Av. *hĕbvainti* are rendered by *garân-tachîshna*.

[4-4] West mentions "liquids of the body," that is, of the human body, referring to Bûnd. XXI, 1.

[5] West reads *aêvanô*, and translates "saps (of plants)."

17. "Also about those (men) I tell thee, O Spitâmân Zarathushtra! that in those ninth and tenth centuries[1] shall arise those that happen to be the brood of the *Drûj* and the midden[2] of the Harmful Spirit; every one of them, too, is more to be destroyed than ten worshippers of demons (*daêvî-yast*); there must be[2a] made a clean stripping of them,[2a] *i.e.*, they must be rendered void (*tôhîg*) of all property, who (should be) priests without (*barâ*) divine meditation and elevation (*bûrzishna*). 18. And (about) the peasant who after fatal pests[3] such as the weevil[4] and the frog, would prevent them, *i.e.*, keep them back from mankind; and about him who would cause bewilderment to the innocent men, and their execution of the evilly-worked-out commands.[5] 19. And they, too, inflict destruction on this which is Mine, on this My Religion, who speak of how to live, thus:—'If it is necessary to live (it shall be) in our way; and they are wicked, too, and degrade[6] themselves in greatness, that is, as leaders and as guardians of those who are of Thy Religion; and they commit sins and pronounce destruction of Thine foolishly, O pure Spîtâmân!'"

20. "They, too, declare destruction of those who profess thy Religion which adores Ahuramazda; they damage (*rîshîn-and*) the property and possessions of those they plunder, O Zarathushtra! and they think scornfully of this Thy worship, and scornfully of (Thy) reverence; and they think scornfully of both the creeds of the Avestâ and Zand, which

---

[1] West observes that the erroneous chronology of the Bûndahishn would point to the reign of Yazdagard who was called *Bazhajar* (the Sinner) by the priesthood, because he tolerated other religions and the heretic Mazdak, when religious and social troubles had arisen in Irân, and to the rise of the Arabs. See West's interesting note 4, p. 257.

[2] See Pr. *rîkh*, "excrement," and *rîkhdâr*, "a cesspool."

[2a-2a] *Mîn ôlâ avîzaj vabîdûnând.* [3] See Pr. *pûs* "sour", "grim."

[4] See Pr. *dîrak* "weevil." [5] In obedience to the Harmful Spirit.

[6] See Pahl. Yas. XXXII, 11a:—*Olâshan-ich avô denâ i li merenchînishna yehabûnd, mûn zîvishna-âômand* [*yemelelûnd aîgh amat zîvastan shâyad pavan râs î lenâ*] *va darvand havând, va pavan masîh kâhînênd vatarîh* [*aîgh pavan peshopâyêh va pasôpâyih vinâs vabidunând.*]

I Who am the Most Beneficent of Spirits, revealed to thee. 21. And they spoil the ceremonial of him who is most righteous, and the obeisance that might arise from him who was the disciple of Zarathushtra the Spîtâmân; (and) they chant as an excellent act unto men[2] what is established (*hankhetûnt*) as a vicious (*sarîtar*) malevolence,[3] who declare the most evil action as a matter of joy."[4]

22. "And they seek sovereign power by dishonest gifts,[5] *i.e.*, they seek kingly authority by means of bribery; they are very wicked in (their) abode in respect to this, *i.e.*, they are craving in the mind for this, thus:—'For the one hundred given to the other, I shall take two hundred from that other;'[5] they destroy the best state of existence;[6] they destroy their own souls; they destroy the corporeal world.[6] 23. Then those who are the ruling people, (*viz.*,) the Kîgs and the Karaps,[7] shall seize the sovereign power; those who are the most wicked rulers in the country, (shall rule) over the most excellent rulers in the household and the borough, in the town and the country; then both (these parties) shall raise an uproar (*kālā*), the good ruler as well as the wicked ruler; and the wicked ruler gets smitten, and to the most excellent ruler is entrusted the sovereign power. 24. Then whoever in that (state of things) seeks by every such dishonest gift[5] those that are animate as well as those that are inanimate, (would be) he who has a desire for assault (and) complaint; (whereas) he who has an aweful regard for My righteous man, would allot to him comfort, and it is he who protects those who are

---

[1] Ibid. 11c. [2] Ibid. 12a. [3] See Pr. *rîgh*, "malevolence." [4] See Pahl. Yas. XXXII, 12b. [5-5] Ibid. 13a, gloss:—*Mûn khûdâyîh pavan Grehama bavîhûnêd*, [*aîgh pâdakhshâyih pavan pârag bavîhûnêd*], *ash zak î sarîtar baên demâna pavan mînishna*, [*aîgh pavan aê mînishna bavîhûnêd*, *aîgh* 100 *barâ yehabûnam*, 200 *lakhvâr yansegûnam-âe.*] *Grehmag* is taken by Mills as the proper name of some impious chieftain. 5, *pavan grehmakô*, "(who seeks) for a devouring." "See Av. *grah*, "to devour", *grehmag* means "bribery," "dishonest gifts."

[6-6] Ibid. 13b. *Ahvân merenchînîdâr havâ-and.*

[7] Ibid. 14a. and 15a. The enemies of Zarathushtra, namely, Dûrâsrôb Brâtrôg-rêsh, Vaêdvôisht and Jeshmag.

observant of holiness,[1] and who shall deal out punishment upon sorcerers and witches." [1]

25. And (about) this, too, namely:—" Vengeance demands many a malicious ones, that is, they shall inflict punishment upon the sinners;[2] (after which) when they put life into the body,[3] *i.e.*, (when) they give back life to the body[3]; but as to that metal[4] in molten state, it lies abundant on the earth[3] in such a manner that it does not wreak vengeance on him who is righteous, while it wreaks vengeance on him who is wicked; I Who am Ahuramazda shall (thus) achieve the Renovation in the world. 26. Thus, too, the world as it was once at first but never afterwards, becomes perfect, with a perfection which is thus Mine, that shall no longer be corrupt (*vîmâr*), whose being owing to Me is now even immortal, its manifest constitution exists being of anent nature;[5] and through that (divine) sovereignty of Mine they are also aware that, apart from Me, the corporeal world of righteousness is even now in a state of immortality."

Righteousness is the best prosperity.

---

[1] Ibid. 13c.

[2] Ibid. 16c.

[3] That is, when the body is renovated at the Tan-î-Pasîn in the Resurrection, and when all men are to be purified in molten metal which hurts only the sinners.

[4] Comp. Av. *ayangh*, "metal."

[5] Because if the souls were not immortal there could be no punishments to beings.

દીનકર્દ કેતાબ,

તેનાં નવમાં પુસ્તકનાં પેહલા ભાગની
અસલ પહલવી એબારત, ઇંગ્રેજી અક્ષરે તેનું વાંચણ,
ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે
તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ
પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

કર્તા:

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ.,

નામદાર સર જમશેદજી જરથોસ્તી મદરેસાના પ્રિન્સીપલ.

વૉલ્યુમ સતરમું,

દીનકર્દના નવમાં પુસ્તકમાં આવેલા અવસ્તા ગાથાઓ:
સૂદ્‌ગર, વર્શત્‌-માન્સર, અને બગ ને લગતાં
નસ્કોનું સાંકળ્યું તથા સાર,
ભાગ ૧ લો.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઈ ટ્રાન્સલેશન ફંડના ત્રસ્ટી સાહેબોના
આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

મુંબઈ.
બ્રિટીશ ઈંડિયા પ્રેસ.

યઝદજરદી સને ૧૨૯૧, ઇસ્વી સને ૧૯૨૨.

મુંબઈ મધ્યે, મી૦ બી. મીલરે, ધી બ્રિટીશ ઇન્ડિયા પ્રેસમાં મઝગાંમ, લવલેનમાં
દીનકર્દનું આ ૧૭ મું વૉલ્યુમ છાપ્યું છે.
અને
દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા, બી. એ., એ
નં. ૮૫, ખંબાલા હીલ, મુંબઈ, મધ્યે પ્રગટ કીધું છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક ૯ મું. (બાબ ૧–૩૧)

ગુજરાતી તરજુમાનું સાંકળ્યું.

પાનો.

ભાગ પેહલો—સૂદ્‌ગર્ નસ્ક.

દીનકર્દ.[1]

પુસ્તક ૯ મું.

દીનના પવિત્ર ગાથાઓનો સાર તથા સમજણ વિષે[2].

શરૂઆતની દોઆ.

દાદાર અહુરમજ્દ (જે સર્વોત્તમ ડહાપણનો સાહેબ છે તે) ની મીનોઈ ખુશાલી હમેશાં પાર પડો, અને અહુમજ્દની પરસ્તેશ કરનારાઓની અશો દીનને નમાજ હોજો !

પહલવી દીબાચો.

નવમું પુસ્તક જુદી જુદી અશો વિધાના ભાગો અને કેતાબોને[3] લગતું છે, અશો વિધાના દરેકમાંના જુદા જુદા ભાગો અને વિભાગોને લાયક વિસ્તારમાં રજુ કરવા અને તેમાં આવેલાં અખુટ જ્ઞાનનો ટુંક સાર રજુ થાય એવી રીતે તેમાંથી ચુંટેલાં લખાણોની પુરતી સમજણ આપવા સારૂ (એ પુસ્તક રચયું છે).

ભાગ પહેલો.

સૂદ્ગર્[4] નસ્ક્.

દોઆ.

જે દીન અહુરમજ્દની પરસ્તેશ સ્થાપે છે, જે બુરી શક્તિઓની સામે થાય છે અને અહુરમજ્દના કાયદાને માન આપતાં શીખવે છે તેની વખાણ હોજો !

---

૧. આ નામનો અર્થ "દીનનાં લખાણોનો સંગ્રહ" કરી શકાય. ૨. દીનકર્દનું નવમું પુસ્તક સર્વે ગાથામાં આવેલી બાબદોને પહેલાં ત્રણ નસ્કની અંદર જેવી રીતે દર્શાવવામાં આવી છે તેની સમજણ આપે છે. બીજા નસ્કમાં આવેલી બાબદો જુદી હતી અને તેથી તેનું વર્ણન આ નવમાં પુસ્તકમાં આપ્યું નથી. ૩. દીનકર્દ પુસ્તક આઠમું દીબાચો ફ. ૧૯ પ્રમાણે એકવીસ નસ્કના ૧૦૦૦ ભાગો કરવામાં આવ્યા હતા. ૪. આ નસ્કમાં આવેલી બાબદોનો કાંઈક વિચાર આપણને આ પુસ્તકના બાબ ૧-૨૨ માં અને આઠમાં પુસ્તકના બાબ ૧ લામાં મળે છે.

બાબ ૧ લો, અહુનવઈર્યૂ.

(૧.) **સૂદ્ગર** માં આ વીસ કેતાબો આવેલી છે. એમાંની પહેલી "**યથા–અહૂ–વઈર્યો**" છે, કારણકે **યથા–અહૂ–વઈર્યો** દીનનું મૂળ છે. (૨) અને તેમાંથી નસ્કો બનાવ્યા છે, અને તેમાંથી સર્વ જ્ઞાનની ત્રણ[1] મૂળ શાખાઓ ઉત્પન્ન થઈ છે, તેથી તેની પોતાની જગાએ બીજાં સર્વ જ્ઞાનમાં તેની સર્વોત્તમ પદવી દેખાડી છે.

(૩) અને કામો શરૂ કરતી વેળા **યથા-અહૂ-વઈર્યો** ભણવાથી જે હીંમત અને ફતેહ મળે છે તેની યાદી અહીં આપી છે[2]:—

(અ) જ્યારે કોઈ કોઈને કહેવા માંગે ત્યારે એક; જ્યારે કોઈ કોઈપાસે કાંઈ માંગણી કરવા માંગે ત્યારે એક; અને જ્યારે કોઈ કાંઈ કામ કરવા જાય ત્યારે એક (ભણવો જોઇએ).

(ક) જ્યારે કોઈ પોતાના આશિર્વાદ આપવા માંગે ત્યારે બે.[3]

(ખ) જ્યારે કોઈ **ગાહામ્બારો**ની યજશ્નેમાં રાસ્ત આફ્રિન કરવા શરૂ કરે ત્યારે, ચાર.[4]

(ગ) જ્યારે દરૂજને (એટલે બુરી શક્તિને) હાંકી કાઢવી હોય ત્યારે પાંચ.[5]

(ઘ) જ્યારે હીંમત મેળવવી હોય ત્યારે, છ; અને જ્યારે લડાઈમાં ફત્તેહ મેળવવી હોય ત્યારે, છ.

(ડ.) જ્યારે અશો **અમેશાસ્પંદો**ની[6] યજશ્ને માંડવી હોય ત્યારે સાત, અથવા જ્યારે કોઈ **અમેશાસ્પંદો**ની યજશ્ને કરવા માંગતો હોય ત્યારે સાત.

(ચ) જ્યારે કોઈ અશો લોકોનાં ફરોહરોની યજશ્ને કરવા માંડે ત્યારે આઠ.[7]

(છ) જ્યારે કોઈ પોતાની જમીનમાં બી નાંખવા માંગે ત્યારે નવ.

(જ) જ્યારે કોઈ હમેલ રહેવાની આશા રાખે ત્યારે દસ.[8]

(ઝ) જ્યારે કોઈ સ્ત્રી માંગવા જાય ત્યારે અગીઆર.

(ઞ) જ્યારે કોઈ પહાડની ઉપર જવા ધારે ત્યારે બાર.[9]

---

૧. જરતોશ્તી કેતાબોની ગાથા, હધ—માંથ્ર, અને દાત એવા ત્રણ વિભાગોમાં વહેંચણી કરવામાં આવેલી છે તે વિષે અહીં ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે. અહુનવરની ત્રણ લીંટીઓ જે સર્વ જ્ઞાનનાં મૂળ તરીકે ગણવામાં આવી છે તે અનુસાર આ વિભાગો કરવામાં આવ્યા છે. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, દીબાચો ફ. ૪—૬ અને ફુટનોટ. ૨. જુઓ શાયસ્ત-લા-શાયસ્ત બાબ ૧૯ મો અને બહમન પુંજીઆની રવાયત. ૩. વળી આફ્રીન્ગાન્—ઈ—દહ્માન્માં. ૪. આફ્રીન્ગાન્—ઈ—ગાહમ્બારમાં. ૫. આફ્રીન્ગાન્—ઈ-સરોશામાં. ૬. અને યજદોની. ૭. અને આફ્રીન્ગાન્—ઈ ગાથામાં. ૮. આફ્રીન્ગાન્—ઈ-અહુરમજદમાં પણ દસ ભણવામાં આવે છે. ૯. જ્યારે આફ્રીન્ગાન્—ઈ—રપીથ્વીન ભણાય ત્યારે પણ બાર ભણવામાં આવે છે.

(૩) જ્યારે કોઈ વસ્તીવાળી જગાએ જવા માંગે ત્યારે તેર; જ્યારે કોઈ એક રસ્તાપરથી બાજુએ ફરવા માંગે ત્યારે, અથવા જ્યારે કોઈ નાળું પગે પસાર કરી જવા માંગે ત્યારે તેર.

(૪) તેજ પ્રમાણે દેવોને તોડવામાટે **યથા-અહૂ-વઈર્યો** કયાં પહેલાં ભણવો જોઈએ તે વિષે; અને **જરથુશ્ત્ર** ને ભણવાનાં દરેક ભણતરનો ટુંક સાર જે **અહૂનવર** છે તેના શબ્દો બરાબર ભણવાથી મળતાં ફાયદાકારક પરિણામ વિષે; અને અશો મન સાથે **અહૂનવર**નો દરેક શબ્દ મ્હોટે સાદે ભણવાથી દેવો નબળા થાય છે અને બુરા દુશ્મનથી તન અને માલને રક્ષણ મળે છે તે વિષે.

(૫) **અહૂનવર**ની પહેલી, બીજી, અને ત્રીજી લીટીઓ મુજબ એકવીસ **નસ્કો**ના ભાગ પાડવા વિષે.

(૬.) ઉદાર વિચાર, ઉદાર શબ્દો, અને ઉદાર કામોથી પ્રાણીઓનો વધારો જે અશો દસ્તુરથી આગળ વધે છે તે વિષે; અને તેને જે સંપૂર્ણ માન આપવું જોઈએ તે વિષે; અને તેના બદલાની હયાતી વિષે.

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે[1].

બાબ ૨ જો, અષેમ્–વોહુ.

(૧.) બીજી ફર્ગર્દ "**અષેમ્ વોહુ**"[2] અશોઈ જે દીનનો બદલો છે તેની વખાણ વિષે છે; અને અશોઈની સામે જવાના ગુનાહને ધિક્કારવા વિષે.

અશોઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૩ જો, યેઙ્હે–હાતામ્.

(૧.) ત્રીજી ફર્ગર્દ "**યેઙ્હે–હાતામ્**"[3] ધીમી અને ચાલુ વધારાથી માણસની બનાવટ અને તેઓ પચાસ[4] વરસ જીવે ત્યારે તેઓનાં ખાક થઈ જવા વિષે છે, અને

૧. આ "અશેમ્—વોહુ" ભણતરના શરૂઆતના શબ્દો છે, અને તે દરેક બાબને છેડે આશિર્વાદ રૂપે દીનકર્દમાં મુકવામાં આવેલા છે. ૨. પહલવીમાં **અષેમ્—વોહૂન્** મળે છે. આ બંદગીનો અર્થ આ છે. "અશોઈ સર્વોત્તમ ન્યામત છે. તે ખુદાઈ સુખ છે. ખુદાઈ સુખ તેને માટે છે કે જે અશોઈ સર્વોત્તમ ચીજ છે એમ સમજી પોતે અશો રહે છે". ૩. આ શબ્દ અહીં અવસ્તા હરફે લખાયલો છે. એનો અર્થ આ છેઃ "હવે અશોઈને લીધે જે કોઈ ધણીનો સવાબ વખાણની જીંદગીમાં વધુ ચઢીયાતો છે તે અહુરમજ્દ સારી રીતે પીછાણે છે. અને અહીં હમે એવાં લોકોમાંનાં નર અને નારી બન્નેને વખાણીએ અને આરાધીએ છીએ." ૪. DM. માં "૭૦" વરસ મળે છે. એટલી લાંબી ઉમરે જીંદગી ઉતરવા માંડે એમ ધારવું બને એમ નથી. વેસ્ટ ઉમરના ત્રણ તબક્કા, **જઉરૂર, હુન**, અને **પઈરિસ્ત-ખ્શુદ્ર** ની નોંધ લે છે જેમાંનો પહેલો ફરહંગ—ઈ—ઓઇમ્ મુજબ ૫૦ મે વરસે શરૂ થાયછે.

માણસોમાં સર્વથી વધુ સુખની જીંદગી ભોગવનાર માણસની જીંદગીમાં પણ તેની જીંદગીની આખેરીએ[૧] મ્હોતના આવવા વિષે. (૨.) અને જીંદગીના ખરા આશિર્વાદો ફક્ત લાયક માણસોને તેઓના અશોઈ માટેના પ્યારને લીધે મળે છે, અને બીજી દરેક ચીજ ફના થાય છે[૨]. (૩.) અને આ પણ કે એક પુરતાં સાધનવાળો માણસ જે કોઈ બીજા લાયક માણસને તે જ્યારે કાંઈ માંગે ત્યારે તેને કાંઈ આપતો નથી તે તેથી દેવોનો ફાયદો ચાલુ કરે છે, અને દેવોને જોર આપે છે.

અશોઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૪ થો, યાનીમ્-મનો.

(૧.) ચોથી ફર્ગર્દ, "**યાનીમ્-મનો,**"[૩] સેવટનાં શરીરમાં દૂરનો વધારો સર્વથી સરસ કેમ છે તે વિષે છે;[૪] અને, બીજું, કે હાલની હાલતમાં જ્યારે ડહાપણ, અને વિદ્વત્તા ભર્યું સુભાષણ, અને ઉલટ અને ખંત, જે જીંદગીને તેનાં ખરાં કામે લગાડે છે તે સાથે હોય, અને જ્યારે આ પાંચ એટલે કે લોભ, શક્તિની ગેરહાજરી, આળસાઈ, એવકુફી, અને પાપી વહેવાર, જે જીંદગીને બગાડે છે તે સાથે ન હોય ત્યારે વધારો સર્વથી સરસ હોવા વિષે. (૨.) અને આ વિષે કે આ પાંચ ખામીઓ દહાક્માં હતી, અને તેથી ફ્રેદૂન ઉશ્કેરાયો અને તેણે યિમનો કીનો લેવા સારૂ તેને હરાવ્યો[૫].

(૩.) અને આ ચાર દુર્ગુણોની ગંભીરતા વિષે અને તેથી થતા બુરા વધારા વિષે, જે દુર્ગુણો આ છેઃ—છાકટપણું, હલકી સંગત, ધર્મનો ત્યાગ, અને આપમતલબીપણું. (૪.) અને વળી આ કે યિમે આ ચાર દુર્ગુણોને દુન્યામાંથી બહાર હાંકી કાઢ્યા, અને પછી તે દુન્યામાં અમર્ગી ફેલાવી શક્યો. (૫.) અને દીનનું જ્ઞાન ધરાવનાર ધણીના શબ્દોની ચતુર પરિક્ષાથી જે ગભરાઈ જાય, અને પોતાની જાતનો દીનનાં જ્ઞાનવાળો પુરૂષ જે તે નામ ધરાવવાને લાયક ન હોય તેના વિચાર વગરના શબ્દોનો બચાવ શોધે તેને દુર રાખવા વિષે[૬]. (૬.) અને વળી આ પણ કે જે કોઈ દુન્યામાં પાપી ફરમાન ફેલાવે તે પોતાનું જીગર જુઠાણાંની બાજુએ સોંપે છે.

(૭.) અને દુઃખી ગરીબ લોકોની ફરિયાદના સર્વથી સારા ઉપાય વિષે, અને દુઃખની ફરિયાદોથી દુઃખી લોકોને બચાવવા વિષે, અને નાકબુલાત, અને અમાન્યતા

---

૧. ફા૦ બરીનૂ. "સર્વથી ઉંચું" અહીં એક માણસ સર્વથી વધુ કેટલો જીવી શકે તે વિષે ઈશારો છે. ૨. બીજા શબ્દોમાં રવાન, અને સવાબ, અને તેનો બદલો એટલી ચીજો હમેશા માટે રહે છે; જ્યારે બીજું સર્વ ફના થાય છે. ૩. આ શબ્દો આખા ગાથાની શરૂઆતમાં આવે છે. પણ અહીં તે પહેલા ગાથાના પહેલા હા સારૂ વપરાયલા છે. ૪. જ્યારે ખુદા આ દુન્યામાં સર્વ ચીજોને મીનોઈ હાલતમાં મુકી શકે ત્યારે તે માણસનાં રવાનને લાંબી લઢાઈ કરવાની ફરજ કાં પાડતો હશે તે સવાલનો જવાબ, દીનદાર લોકોને સમજાવવા સારૂ, અહીં આપવામાં આવ્યો હશે. ૫. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બાબ ૧૨ મો, ફ. ૮-૯, અને ત્યાં આપેલી નોટ. ૬. જે માણસ સચ્ચાઈની પરિક્ષામાં ઊભો રહી શકતો નથી અને ખોટા શિક્ષકોની સાથે સંબંધ રાખે છે તે સારો માણસ નથી, અને તેને આબરૂદાર લોકોએ દૂર રાખવો જોઈએ. એ ફકરાનો અર્થ વેસ્ટ જુદીજ રીતે કરે છે.

અને છાલકાં મનની હસ્તિ વિષે. (૮.) અને એક સાચી વાજબી ફરિયાદવાળા દુઃખી લોકોનું દુઃખ ટુંકુ કરવા વિષે[1]; અને સર્વથી ઉતરતી પદવીના જડજથી તે સર્વથી શ્રેષ્ટ લવાદ જે અહુરમજ્દ છે તેઓનો સર્વ પદ્વીના લોકોથી સાચી ફરિયાદોમાંની વાજબી ફરિયાદોનો નિકાલ કરવા વિષે.

અશોઈની ન્યામત ઉત્તમ છે.

બાબ ૫ મો, ખ્શ્મઈબ્યા.

(૧.) પાંચમી ફર્ગર્દ "ખ્શ્મઈબ્યા"[2] વખતના અરસામાં લાગણીનો જોસ વધી જવાથી અને ગુમાવવાથી બાપની દિકરા તરફની, અને દિકરાની બાપ તરફની, અને ભાઇની ભાઇ તરફની, અને દોસ્તની દોસ્ત તરફની, અને ધણીની ધણીઆણી તરફની અને ધણીઆણીની ધણી તરફની બેપરવાહી વિષે[3]; અને ગાથાને ચાહનાર અભ્યાસીએ અને ભણનારાઓ તરફ ગાથાનો મીનો કદી પણ બેદરકારી દેખાડતો નથી તે વિષે. (૨.) જ્યારે એક એરવદ અથવા દસ્તુર પરદેશમાં ગુજરી જાય અને તેનું શરીર તેના સ્વદેશમાં પાછું આવતું નથી ત્યારે ગાથાના મીનોની ફરિયાદ વિષે; આ સંજોગો હેઠળ કેવી જાતનો જન્મ થાય છે, અને દીન છોડનાર લોકોનો જુલમ તેઓના પોતાના દેશમાંજ થાય છે. (૩.) અને ગાથાનો મીનો અને વળી સખાવત દોજખમાંથી રવાનને બચાવવા સર્વોત્તમ શક્તિ છે તે વિષે.

ઉત્તમ ન્યામત અશોઈ છે.

બાબ ૬ ઠ્ઠો, અત્‌–તા–વખ્શ્યા.

(૧.) છઠ્ઠી ફર્ગર્દ "અત્‌–તા–વખ્શ્યા"[4] પાંચ સુખની શ્રેષ્ટતા વિષે છે; પહેલું અશોઇથી, અને બીજું ઉંચાં ખાનદાનથી, ત્રીજું આબાદ જમીનથી, અને ચોથું મેંઢાનાં ટોળાંથી, અને પાંચમું ધંધાની કુશળતાથી. (૨.) મહેનતુ લોકોને તવંગરી, અને આળસુ લોકોને ગરીબી આપવા વિષે. (૩.) બેસીને કામ કરનાર એક ગણી, અને ફરતાં લોકો બે ગણી, ઉતાવળે કામ કરનાર ત્રણ ગણી, અને ધસીને કામ કરનાર ચાર

---

૧. જેઓથી બની શકે તેઓએ દુઃખી લોકોનાં દુઃખો ટાળવાં જોઈએ. કોઇબી રીતે ખુદાઈ શક્તિઓ તેજ અંત સારૂ કામ કરે છે, પણ તેજ મુજબ માણસાઈ શક્તિઓએ પણ તેવીજ રીતે કામ કરવું જોઈએ. ૨. પહેલા ગાથાના બીજા હા (યસ્ન હા ૨૯ મો, ફ૦ ૧) નો પહેલો શબ્દ. પહલવીમાં "ખ્શ્માઇબ્યા" લખાયલો છે. ૩. જુઓ હા. ૨૯ મો ફ૦ ૧ લો, જ્યાં આ દુન્યાનો મીનો પોતાનાં સર્વ દુઃખો વિષે ફરિયાદનો પોકાર ઉઠાવે છે અને તેમાંથી પોતાને બચાવનારની મદદની માગણી કરે છે. અને તેનાં પરિણામે જરથુશ્ત્રને તે મહાન કામ સારૂ નેમવામાં આવે છે. ૪. અહુનવઇતિ ગાથાના ત્રીજા હા (૩૦ મો. ફ, ૧) ના શરૂઆતના શબ્દો. પહલવીમાં અત્‌–તા–વખ્શીયા મળે છે.

ગણી, અને ઘોડેસ્વારી કરનાર પાંચ ગણી, અને રથમાં[1] હંકારી જનાર છ ગણી, કાયદો જાણી સમજાવનાર સાત ગણી, અને દોલતને પુરી સાચવી જાણનાર આઠ ગણી, જમીન ખેડવાના કુશળ ધંધામાં રોકાયલા હોય તેઓ નવ ગણી, અને **માંથ**–સ્પેન્ત શીખવવામાં રોકાયલા હોય તેઓ દસ ગણી દોલત મેળવે છે તે વિષે.

(૪.) જવાનીમાં પસાર કરેલી આળસાઇને લીધે એક માણસને બુઢાપામાં જે પસ્તાવો થાય છે તે વિષે. (૫.) તે ચાર ચીજ વિષે જે જ્યારે એક માણસ પોતાની જવાનીમાં એકઠી કરી હોય ત્યારે તે ઘણોજ સુખી થાય છે; પહેલી, ભલી વિદ્યા; બીજી, આવક આપનારી દોલત; ત્રીજી, નેક ધણીઆણી; અને ચોથી, આબાદ ઘર. (૬.) સંપૂર્ણ આબાદીના પાંચ ભંડાર વિષેઃ ધંધો, અને મહેનતુપણું, અને સંતોષ, અને સમયસુચકતા, અને યુક્તિઓ ધરાવવી.

(૭) છાકટા માણસોની સંગતમાં બેસવાથી પરહેજ રહેવા વિષે. (૮) અને આ પણ કે જે કોઇ હદ બહાર શરાબ પીવાથી અવળી બુદ્ધિનો થાય છે અને બીજા લોકોને અને ફરજ બજાવનારાઓને તેઓનાં કામમાં કંટાળા રૂપ થઇ પડે છે તે યજ્દોની મંજુરીથી શરાબ પીતો નથી. (૯) અને આ પણ કે જ્યારે તમે તમારૂં ખાણું ખાવો ત્યારે તે લાયક જગાએ લેવું; અને તે ગમે ત્યાં લેવામાં આવે તોબી તે ભારી નહીં અને હલકું હોવું જોઇએ; કે જેથી તે તેં ખાધા પછી તું સવાબનાં કામો કરે, અને ગુનાહથી પરહેજ રહે[2] કે જેથી તેં ખાધા પછી તને અમર ખુશાલી મળે; અને જ્યાં અશો ભિક્ષુકો[3] હોય ત્યાં તારે તેઓનો ભાગ જુદો રાખવો જોઇએ, અને તે ભિક્ષુકો તને દોઆ દેશે, અને અશો ભિક્ષુકો વિષેનો ઠરાવ એ છે કે તેઓની દોઆ સર્વથી સરસ છે.

સર્વોત્તમ ન્યામત અશોઈ છે.

---

૧. વેસ્ટ આ શબ્દને ફા. રાહ્ સાથે સરખાવે છે અને તરજુમો "રસ્તો" કરે છે. પણ આ શબ્દ અવ૦ રથ શબ્દ પહલવી રૂપમાં લખાયલો લાગે છે. કદાચ લડવૈયાઓ જેઓ પોતાના દેશને ખાતર લડે તેઓ વિષે અહીં ઈશારો હોય. ૨. જેણે ભારી ખોરાક લીધો હોય તે કુદરતી એ કરી શકતો નથી. ૩. ખરા દ્રીગૂશ્ કદાચ ઘરઘર ભિક્ષા માંગવા જતા ન હોવા જોઈએ. પણ તેઓ એકાંતમાં અથવા મઠમાં રેહેતા હશે જયાં તેઓને જીંદગીની જરૂરની ચીજો સઘળી દીનદાર લોકો પુરી પાડતાં હશે. ખ્રિસ્તી ધર્મગુરૂઓમાં અથવા હિંદુ અને બુધ ધર્મ પાળનારા લોકોમાં જેમ સાધુ સન્યાસીઓને પાળવામાં આવે છે તેમ જરથુશ્ત્રી મોબેદો પણ પોતાના ટોળાના એક ભાગ તરીકે સાધુઓને પાળતા હતા તે કાંઈ નકી જણાતું નથી. કદાચ એમ ન હોય પણ ઉપર જણાવેલા અને દીન્કર્દ. પુ. ૬ ઠું D- બાબ ૩ જામાં આવેલા ફકરાઓ ઉપરથી આપણે એમ માની શકીએ કે અસલ જરતોશ્તી લોકોમાં દ્રીગૂશ્‌ને ચઢતો દરજો આપવામાં આવતો હતો.

બાબ ૭ મો, તા–વે–ઉર્વાતા.

(૧) સાતમી ફર્ગર્દ "**તા–વે–ઉર્વાતા**"[1] જરથુશ્ત્રના હજારામાં[2] ચાર જમાનાનાં ચાર પ્રકારનું જરથુસ્ત્રને જણાવવા વિષે છે; પહેલો સુનેરી, જેમાં **અહુરમજ્દે** જરથુશ્ત્રને દીન દેખાડી તે, બીજો રૂપેરી, જેમાં **વિશ્તાસ્પે** જરથુશ્ત્ર પાસેથી દીન કબુલ કરી તે; ત્રીજો પોલાદી જે જમાનામાં **માહરસ્પંદનો** છોકરો **આતરોપાત**[3] જેણે અશોઇને આરાસ્ત કરી તે જનમ્યો હતો તે, ચોથો લોઢાં સાથે ભેળાયલો જમાનો છે, આ તે જમાનો હતો જેમાં દીનને છોડનારા અને બીજા બુરા લોકોનાં રાજનો પુષ્કળ ફેલાવો થનાર હતો.

(૨) તેજ જમાનામાં ઇરાની દેશોમાં દીન અને હકુમતના નાશ થવા વિષે, અને દરેક જાતની ભલાઇ અને સવાબ ઓછો થવા વિષે, અને ખાસીયત તથા ડહાપણ ઉતરી જવા વિષે. (૩) અને ભલાં લોકોની જીંદગી લેવાની ઇચ્છા, જે તે જમાનામાં જરૂરી હાલત થાય છે, તેથી તે જમાનામાં થતા ઘણી જાતના ઘોટાળા અને દુ:ખનો અહેવાલ આપવામાં આવ્યો છે.

સર્વોત્તમ ન્યામત અશોઇ છે.

બાબ ૮ મો, હ્વએતુમઇતિ.

(૧) આઠમી ફર્ગર્દ, "**હ્વએતુમઇતિ**"[4] અહર્મનની પરસ્તેશથી થતી આદમજાતમાં દીનમાં આકીનની ગેરહાજરીથી દુર રહેવા વિષે છે;[5] અને **અન્દર**[6] અને **સાવર**[6]ની પરસ્તેશથી પવિત્ર કપડાં વગર ફરવાની ટેવ; અને **તાઉરીવ** અને **.રી-**

---

૧. યજ. હા ૩૧ મો, પહેલા ગાથાના ચોથા હાના પહેલા શબ્દો પહલવીમાં "તા-વે-રત" મળે છે. ૨. જુઓ બહમન યશ્ત, ૧, ફ. ૧-૫. વેસ્ટ આ સાથ યજ. હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૪ માનો સંબંધ બરાબર દેખાડે છે. ૩. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું દીબાચો ફ. ૨૧ મો અને ફુટનોટ. ૪. યજ. હા. ૩૨ મો, પહેલા ગાથાના પાંચમા હાને આપેલું નામ. પારસી મોબેદો એને ખએતુમઇતિ વાંચે છે, અને પહેલવીમાં એ શબ્દ **ખ્વેતુમઇત્** લખાય છે. ૫. અહીં જે બાબદની ચરચા કરવામાં આવી છે તેજ આપણને ૩૨મા હાના પહેલા ફકરાઓમાં મળે છે. ૬-૬. હિંદુ દેવોનાં નામોમાં મળતો ઇન્દ્ર દેવતા, વંદીદાદ ફ. ૧૦મી ફ. ૯ અને ૧૦, તથા વંદીદાદ ફ. ૧૯મી ફ. ૪૩ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે **અકેમ્-મનો**, ઇન્દ્ર, **સાઉરૂ**, **નાઓંઘઇથ્ય**, **તઉરૂ**, અને **જ઼ઇરિચ** એ સઘળી ખરાબ શકિતઓ **વોહુ-મનો**, **અશ વહિશ્ત**, **ખશથ્ર-વઇર્ય**, **સ્પેન્ત આરમઇતિ**, **હઉર્વતાત્**, તથા **અમેરેતાત્** ની દરેકની સામે કામ કરે છે. એ વિષય વિષે પહલવી લખાણોમાં પુરતો ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે. જુઓ બુન્દહીશ્ન, બાબ ૧ લો, ફ. ૨૭; બા. ૨૮ મો. ફ. ૭-૧૩, બા. ૩૦ મો ફ. ૨૯; માનુસ્ચીહરનાં લખાણો પત્ર ૧ લો, ૧૦, ૯; પહલવી યજશ્ને હા ૪૭ મો ફ. ૧ વિગેરે એને મળતા હિંદુ દેવતાઓમાં આપણને ઇન્દ્ર, શર્વ (શિવનું એક નામ); નાસત્ય, અને સંસ્કૃત શબ્દો तुर् "દરદવાળું" અને जरस् "નાશ". એવું દેખાય છે કે હિંદુ લોકોમાં એ શબ્દોનો શું અર્થ થાય છે તે સમજ્યા વગર આ સામસામી શકિતઓની હારમાળા ઇરાનીઓએ હિંદુ ભાઇબંધોથી છુટા પડતાં રચી હતી. બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૮ માં પવિત્ર કપડાં વગર ફરવાનો ગુનાહ **અન્દર**ની અસર હેઠળ થાય છે એમ જણાવ્યું છે.

ચ્‌ની પરસ્તેશથી એકવડાં પગનાં પહેરણ[1] સાથે ફરવું, અને **અકતશ્‌**ની[2] પરસ્તેશથી ચીજોનો ખરાબ વિચાર કરવો[3]; અને સર્વ દેવોની પરસ્તેશથી સર્પને મારવાનાં હથિયાર[4] વગર રહેવાની ટેવથી પરહેજ રહેવા વિષે અને તેઓનું ખાસ જ્ઞાન.

(૨) જે માણસ ખાતાં અને પીતાં વાત કરે તેની ભૂખી ખાસીયત વિષે[5]; અને તે કારણથી દેવોને થતી ખુશાલી[6], તથા ખાતાં અને પીતાં શબ્દો ન ઉચ્ચારવાની શિખામણ વિષે. (૩) ખાવા અને પીવા પહેલાં, તથા પુરૂં કર્યા પછી યજદોનો આભાર માની તેઓને ખુશાલ કરવા વિષે; અને તેની અશોઇની વખાણથી મ્હોડું પાક કરવા વિષે.[7] (૪) અને તે માણસ વિષે જે દીનનાં ફરમાનો બરાબર ન પાળવાથી કાંઈ સવાબનાં કામ કરતો નથી, અને તેથી સર્વથી સરસ જગા એટલે બહેશ્તમાં તે પહોંચતો નથી.

(૫) અને અશો **સ્રઓશ**ની[8] યજશ્નેને કરવાનો વખત રાતના પહેલા ભાગના

---

૧. જુઓ બુન્દ. બા, ૨૮ મો, ફ. ૧૩, જ્યાં આ ગુનાહ તાઊરીચથી થતો જણાવ્યો છે : અને સરખાવો અર્દા–વીરાફ, બા. ૨૫ મો, ફ. ૫. અહીં પગપર એકલાં મોજા પહેરી ફરવાવિષે ઇશારો હોય, એમ લાગે છે. પણ જો જે શબ્દને આપણે **અએવ** વાંચીએ તે ભૂલ હોય અને ખરો શબ્દ અએ અથવા **અવી** હોય તો તેનો અર્થ "બુટ વગર," "ઉઘાડે પગે" થાય. ૨. જુઓ બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૨૦, જ્યાં આ ગુનાહ પહલવી **અકતશ્‌**, અવ૦ **અકતશ** થી થતો જણાવ્યો છે. જુઓ વંદીદાદ ફ. ૧૦ મી, ફ, ૧૩, અને ફ. ૧૯ મી, ફ. ૪૩; અને બુન્દ. બા. ૨૮ મો, ફ. ૨૦; આ સર્વ ફકરાઓમાં **અએશમ** સાથ તેનો મ્હોટો સંબંધ દર્શાવ્યો છે. ૩. ચીજોને માટે ઉલટો વિચાર કરવો એ પણ બુરી વાસ્ના ધરાવવા જેવોજ ગુનાહ છે, એ દેખીતું છે. ૪. જુઓ બુન્દ૦ બાબ ૨૮ મો ફ, ૨૧, ૨૨. અને દીનકર્દ પુ. ૮ મું બા. ૧૮ મો, ફ. ૨. વોલ્યુમ ૧૫ માં એનો તરજુમો જુદી રીતે કરવામાં આવ્યો છે, અને ત્યાં **ખ્રફ્સ્ત્રઘ્ન** જેવોજ ગણવામાં આવ્યો છે. જુઓ પહલવી વંદી૦ ફ૦ ૧૮ મી, ફ. ૬. ૫. સરખાવો બુન્દ. બાબ ૧૮ મો, ફ. ૩, શાયસ્ત લા--શાયસ્ત, બા૦ ૪ થો, ફ૦ ૯, બા૦ ૫ મો, ફ૦ ૧–૭; દીન્કર્દ પુ. ૮ મું, બા૦ ૪૨ મો, ફ૦ ૩૭. અએર્પતસ્તાન્ પુ. ૧ લું. બા૦ ૭ મો ફ૦ ૩, ૬, ૮; દાદીસ્તાન ઈ–દીનીક સ. ૭૯–મો, ફ૦ ૮ વિગેરે અસલી લોકોમાં ખાણું ખાતી વેળા ગંભીર રહેવાને એટલી અગત્યતા આપવામાં આવતી હતી કે જમવાની બાજ ધર્યા પછી તે છોડે ત્યાં સુધી વાત કરવાની મનાઈ કરવામાં આવી હતી. એ મનાઈ ખાસ કરીને ધાર્મીક જમણોમાં, અને મોબેદોમાં હંમેશાં ખાતી અથવા પીતી વખતે અને ક્રિયાઓ કરતી વખતે પાળવામાં આવતી હોવી જોઇએ. ૬. કારણ કે લોભના દેવને તેથી જોર મળે છે. અહીં એમ કહેવામાં આવે છે કે જ્યારે લોકો જમતી વખતે વાત કરે ત્યારે તેઓ દુન્યવી ચીજો માટેના સંતોષની ખુશાલી દેખાડે છે, અને તેથી હલકી વાસ્નાઓને ટેકો આપે છે. ૭. કારણ કે બાજ છોડવા અગાઉ મ્હોડું બરાબર ધોઈ સાફ કરવું જોઇએ. વળી એમ પણ મનાતું હતું કે બાજ ભણવામાં સાફ અને પાક કરવાની શક્તિ છે. અહીં નોંધ લેવા લાયક છે કે બાજ છોડતી વખતે અશોઇની વખાણ સારૂ **અષેમ્‌ વોહુ** ત્રણ વાર ભણવામાં આવે છે. ૮. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા ૧ લો ફ૦ ૨૨; બુન્દ. બા૦ ૧૯ મો ફ૦ ૩૩; બા૦ ૩૦ મો, ફ૦ ૩૦; જાદસ્પરમ્‌ બા૦ ૯ મો, ફ૦ ૭; શાયસ્ત લા-શાયસ્ત બા૦ ૧૩ મો, ફ* ૪૩, બા૦ ૧૭ મો ફ૦ ૩, બા૦ ૨૨ મો, ફ૦ ૧૭; દીન્કર્દ પુ૦ ૮ મું. બા૦ ૮ મો, ફ. ૩. વિગેરે.

દરમ્યાનમાં છે તે વિષે; અને મીનોઇ દુજથી તેનું રક્ષણ માંગવા માટેની આરાધના કરનારની નમ્ર[1] અરજ[1]; અને **રશ્નૂ**[2] તથા **આશ્તાદ**ની આરાધના કરવાનો વખત **અઊશહીન**[3] ગાહમાં, ઘણોખરો તે વખત પછી છે, અને અનાજની આબાદીને માટે તેઓની આરાધના કરનારની નમ્ર અરજ; અને બહોળી પેદાયશવાળા માંથ્રની[4] તથા મીનોઈ ખુશાલીવાળા **રમન**ની આરાધના કરવાનો વખત, ઘણો ખરો **હાવન** ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની મેંઢાંના ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને અશ-વહિશ્તની તથા અહુરમજદના આતશની આરાધના કરવાનો વખત ઘણોખરો **રપિથ્વન** ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની અશોઇનાં ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને નારીઓના મ્હોટા સાહેબ, પવિત્ર પાણીના ઝરાનું મુળ અને અહુરમજદે પેદા કરેલા **આપાન્**ની આરાધના કરવાનો વખત ઘણોખરો **અઊજઇરીન** ગાહમાં છે, અને શૂરવીર લોકોનાં ટોળાં માટેની નમ્ર અરજ; અને અશો લોકોનાં, ફરોહરોની, તથા શૂરવીર લોકોનાં ટોળાંવાલી નારીઓની, તથા સારા રહેઠાણવાળાં વરસની અને **અમ** (બ્હાદુરી), જે સારી બનાવેલી, અને ખુબસુરત અને અહુરમજદે પેદા કરેલી તથા ફત્તેહમંદ છે તેની અને ફત્તેહમંદ ચઢિયાતાપણાંની શકિતની આરાધના કરવાનો વખત ઘણોખરો **અઇવિસ્રુથ્રેમ** ગાહમાં છે, અને આરાધના કરનારની હરેક જાતની આબાદી બરપા થવા માટે અને અશોઈનાં દરેક જાતનાં ફળ દેખાવા માટેની નમ્ર અરજ.

અશોઈ ઉત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૯ મો, યથા-આઇશ્.

(૧.) નવમી ફર્ગર્દ **"યથા-આઇશ્"**[5] ગુલામબારગી કરનાર માણસની દુજના જેવી હાલત, ખોરેહનું તુટવું, સંપૂર્ણ રીમની, ભારી બદલો, મ્હોટા ગુનાહ, અને દરેક મીનોઇ તેમજ દુન્યાની ન્યામતને તેનાથી થતા જુલમ વિષે છે. (૨.) અને મ્હોટા ગુનાહની તોજેશ તથા ઉંચાં સવાબનાં કામોનું જે ઘણી દુઃખ દેતો હોય તેનું પોતાના કરી લેવું, અને તે ગુનાહગારને વખાણે તેની મ્હોટી ગુનાહગારી વિષે. (૩.) અને તે સાત[6] જણ[6] વિષે જેઓ **અહ્રેમન** સાથે મ્હોટાં પાપમાં એક સરખા છે—જેવાકે

૧.-૧, જુઓ પહલવી યજશ્ને હા ૧ લા માં આવેલો શબ્દ, **નિવદીકીનમ્**, જ્યાં તે અવ૦ **નિ-વએધયેમિ** ને બદલે વપરાયો છે. એ શબ્દ યજશ્નેમાં દરેક ભલી શકિતઓની આરાધના સારૂ વાપરવામાં આવ્યો છે. ૨. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા ૧ લો, ફ. ૨૩; શાયસ્ત લા શાયસ્ત, બા. ૧૭ મો, ફ. ૪. ૩. જુઓ નીરંગીસ્તાન્, પુ૦ ૨જું, બા૦ ૫ મો, ફ૦ ૨-૩; બુન્દ. બા૦ ૨૫ મો, ફ. ૯. ૪. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા ૧ લો, ફ૦ ૯, દાદીસ્તાન—ઈ-દીનીક સ૦ ૧૪ મો ફ૦ ૩. ૫. પહલવીમાં "યાસા-આઇશ્" મળે છે. અહુનવઇતિ ગાથાના છઠા હાના આ પહેલા શબ્દો છે. ૬-૬. જુઓ દાદીસ્તાન ઈ-દીનીગ, સ૦ ૭૨ મો, ફ. ૨-૯ જ્યાં એઓ વિષે પુરતો ખુલાસો આપેલો છે.

જાદુગરીમાં **અજ્-ઇ-દહાક્**[1], અને ભયંકરપણાંમાં **અજ્-ઇ-સ્રોબર્**[2], અને બુરી પેદાયશ પેદા કરવામાં **વદક્**,[3] અને અશો લોકોનો નાશ કરવામાં **તૂર-ઇ-બ્રાદર્-વખ્શ્**, અને મ્હોટી ગુનાહગારીમાં દીનને તજનારા—ગુલામબારગી કરનાર તથા કરાવનાર ધણીઓની મ્હોટી ગુનાહગારી સર્વેથી વધુ છે એમ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે.

સર્વોત્તમ ન્યામત અશોઇ છે.

બાબ ૧૦ મો, યા-શ્યઑથના.

(૧.) દસમી ફર્ગર્દ "**યા-શ્યઑથના**"[4] માણસના સાત વર્ગોના સંબંધમાં મીનોઈ આતશની અહુરમજ્દને ફરિયાદ કરવા વિષે છે. (૨.) પહેલી, ઘરના લોકોનું તેની તરફ ધિક્કાર સાથે અને માન વગર વર્તવાથી અને વગર વિચારે તેને રંજીદા કરવાથી, અને હાથ ધોવા વગર તેને વાપરવાથી; અને એક કન્યા પોતાનાં પગનાં તળીયાં નીચે એક સળગતો કોલસો ધરીને ભચડે તેનાથી, અથવા જે કોઈ તેનાં બળતાં અંદર પોતાનો જોડો[5] લાવે તેનાથી. (૩.) બીજી, જે ઘરમાં આતશની લાયક સંભાળ લેવાનો કાયદો હોય તે ઘરમાંથી જે ઘરમાં આતશની લાયક સંભાળ કરવાનો કાયદો ન હોય તે ઘરમાં માણસોએ આતશને લઈ જવાથી થતી ફરિયાદ; અને ત્યાં, દેવોના આવી પહોંચવાથી અને છંટાવાથી એક બ્હાદુર જવાન જે તાપની અસરવાળો અને સુસ્ત હોય, તેની માફક તે ગભરાયલો પડી રહે છે; અને તે નાપાકીનો ઉપાય તેની આગળ લોબાન,[6] અથવા ખુશબો,[7] અથવા સુખડ,[8] અથવા દાડમનું[9] સુખ્યું,[9] અથવા બીજું કોઈ ઘણા સુવાસવાળું લાકડું લઈ જવાથી છે. (૪.) ત્રીજી, એક ઘરવાળી સ્ત્રીને લીધે થતી ફરિયાદ, જેથી તેણીમાં પેદા થતાં દશ્તાનને લીધે, તેની (એટલે આતશની) આગળ દશ્તાનનો દુર્ગંધ અને રીમની લઈ જવામાં આવે અને તેથી ઉપર લખ્યા મુજબની બિમારી અને ગભરાટ પેદા થાય. (૫.) ચોથી, ફરિયાદ એક ઘરવાળી સ્ત્રીને લીધે છે જેણી

---

૧. જુઓ દીનકર્દ પુ૦ ૮ મું, બા૦ ૧૨ મો, ફ. ૮, અને બા૦ ૩૪ મો ફ૦ ૧૩. છેલ્લા ફકરામાં દહાક્ અને સ્રોબરના મુખ્ય ગુનાહો બદલી નાખવામાં આવ્યા છે. ૨. જુઓ દીનકર્દ પુ૦ ૮ મું, બા૦ ૩૪ મો, ફ. ૧૩. ત્યાં એનો મુખ્ય ગુનાહ "જુઠાણું" જણાવ્યો છે. ૩. દહાક્ની માતા. જુઓ દાદીસ્તાન સ૦ ૭૨ મો, ફ. ૫; સ૦ ૭૩ મો ફ. ૨; બુન્દ૦ બા૦ ૩૧ મો ફ૦ ૬. ૪. અહુનવઇતિ ગાથાના સાતમા હાના શરૂઆતના શબ્દો. અસલ લખાણમાં "યા-શ્યોસ્ના" મળે છે. આ બાબમાં આવેલું વિવેચન જાણે એમ દેખાડે છે કે હા ૩૪ માનો ૪ થો ફકરો એ હાના મુખ્ય ભાગ તરીકે ગણવામાં આવ્યો છે. ૫. જુઓ ફ૦ ગીવહ્, "બુટ" "જોડો". ૬. જુઓ વંદી૦ ફ૦ ૮ મી, ફ૦ ૨, ૩, ૭૯; ૯ મી, ફ૦ ૩૨; ૧૪ મી ફ૦ ૩૩; અને ૨૮ મી, ફ૦ ૭૧, જ્યાં ધુપાવવાની ચીજોનાં નામો મળે છે. આ શબ્દ અવ૦ ઉર્વાસ્નને બદલે અહીં મુકાયલો છે. વેસ્ટ એનો તરજુમો "સુખડ" કરે છે. ૭. અવ૦ વોહુગઓન વેસ્ટ અને બીજાઓ એનો તરજુમો "લોબાન" કરે છે. ૮. અવ૦ વોહુ-કૅર્તિ. એ શબ્દ કદાચ ગુજરાતી "સુખડ" શબ્દ હોય. વંદીદાદમાં એનું પહલવી રૂપ હુકર્દ. મળે છે. ૯-૯. ઉદનપદ, અવ૦ ઉધાનએપત.

આતશની જગાને પોતાનું ઘુંટણ લગાડી પોતાનો ચોટલો છોડે, અને તેમાંથી આતશપર બાલની સાથે ભીનાશ તથા પરસેવાનું પડવું; અને તેનું કંટાળાથી ખાવું, અને તેથી થતી બિમારી તથા ગભરાટ. (૬.) પાંચમી, ફરિયાદ એક છોકરાંના બાપ અને વાલીથી છે, જે છોકરાંને આતશથી દુર ન રાખવાથી થાય છે. અને શરીરનો નસો તથા બીજી નાપાક ચીજો જે છોકરાંઓથી તેને પહોંચે તે વિષે. (૭.) છઠી, ખરાબ વર્તણુકથી થતી ફરિયાદ જે બુરી દીનવાલો એક નાપાક માણસ તેની ઉપર મ્હોડેથી બુરી ફુંક ફુંકીને આપે છે; અને જે તેના ફરમાવેલા ઉપયોગમાં બેશુમાર હોય છે. (૮.) સાતમી ફરિયાદ જે બીજી ફરિયાદો કરતાં વધુ ભયંકર અને વધુ ગંભીર છે, જે ભરૂસા સારૂ આતશની કસોટીમાંથી પસાર થાય છે, અને તે બેગુનાહ અને ગુનાહગાર છે તે જણાયા પછી બંને પક્ષકારો તેના ચુકાદા સારૂ જુદા પડે છે ત્યારે થાય છે.[1] (૯.) અને આ ફરિયાદોમાંની એક રીમન અને ઘણી ખરાબ ચીજ બીજી ચીજ જે પાક હોય તે સાથે આતશપર મૂકવા વિષે છે, અને બંને જરૂરી હોય તેમ એકજ વખતે તેના બળવા તથા સળગવાથી એક ખરાબ તથા ગેરકાયદાસર કામ માટે તેનું સળગવું. (૧૦.) અને અયોગ્ય તથા ઝડપથી બળવા તથા સળગવા વિષે જેથી રીમની બળવાથી નાશ પામે છે; અને એક ગેરકાયદાસર કામમાં તેના બળવાથી[2] આતશને નુકસાન, બન્ને બાબતમાં જરૂર થાય છે, તે વિષે.

(૧૧.) અને આપણને તે[3] એમ કહે છે કેઃ—"હું અહીંનો નથી, અને અહીંથી હું ઉંચે ચઢવાનો છું. એટલે કે દુન્યાપરથી આસ્માન સુધી;[4] હું એકલો તારો દીકરો[5] છું, અને દુન્યાનાં બીજાં કોઇબી પ્રાણી કરતાં તારી આગળ હું વધારે છું." (૧૨.) અને અહુરમજ્દે તેને જવાબ આપ્યો કેઃ—"ઓ આતશ તું એમજ સર્વોપરી રહે જે. અને મીનોઇ હાલતમાં તારાં કામને માટે તે ગુરજ લઈ જજે,[6] તે મેં આપેલું એવું મજબુત હથિયાર છે કે જેથી તું સર્વ હાડમંદ દુન્યાને ફેરવે છે,[7] કેટલાંકને સંપૂર્ણ રોશની તરફ, અને કેટલાંકને સંપૂર્ણ અંધારાં તરફ."[8]

(૧૩) અને આ પણ કે જે આતશની લાયક સંભાળ લેશે, તે અહુરમજ્દ તરફ સર્વથી વધુ માન દેખાડશે.

---

૧. એટલે કે, જો લોકો પોતાનો તંટો આતશની કસોટીથી ચુકવવા કબુલ થાય અને પાછળથી તેનો ચુકાદો કબુલ કરવા ના પાડે તો તે એક ગંભીર ગુનાહ કહેવાય. ૨. નસો બાળવાથી જે ખરાબ હવા ઉત્પન્ન થાય તેથી. ૩. એટલે આતશની શકિત. આ ગુફતેગો નસ્કમાં આવેલાં પહલવી લખાણપરથી લીધેલી જણાય છે. ૪. બળતું હમેશાં આકાશ-ભણી ઉંચું ચઢે છે તે વિષે અહીં ઇશારો હશે. ૫. આ નામ અવસ્તામાં "આતરૂ પુથ્ર અહુરહે મજદાઓ" એ રૂપે આતશને એકલાનેજ હમેશાં લાગુ પડેલું મળે છે. ૬. જુઓ આતશ્ નીયાયેશની શરૂઆત જ્યાં આતરને રથએશતાર્ કહેવામાં આવ્યો છે; અને વંદી૰ ફ૰ ૮ મી ફ૰ ૮૦ મો જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે આતર્ બુરી પેદાયશનો નાશ કરે છે. ૭. જુઓ જાદસ્પરમનાં ચુંટી કાઢેલાં લખાણો, ૮ મું ફ૰ ૮, જ્યાં જણાવ્યું છે કે સર્વ દુન્યાને આતશની રહેબરી નીચે મુકવામાં આવી છે. ૮. જુઓ, વંદી૰ ફ૰ ૧૯ મી, ફ૰ ૩૪. જ્યારે અશો રવાનો સુખની હાલત તરફ પસાર થાય છે ત્યારે નર્ઇર્યોસંઘ આતશ તેઓની સાથે હોવા વિષે જણાવેલું છે. જુઓ આતશ નિયાયેશ ફ૰ ૧૨ અને ૧૮ અથવા યજ. હા ૩૪ મો, ફ. ૪, જે પ્રમાણે આતશ ભલાં રવાનોને બહેશ્તૂ તરફ પહોચવાને મદદ કરે છે, અને બુરાં રવાનોને મારે છે.

(૧૪) અશો લોકોની ખુશનુદી સર્વેથી સરસ ચીજ છે, અને તેઓને કંટાળો આપે તે સર્વેથી ખરાબ છે; જ્યારે તેઓ ખુશ થાય છે ત્યારે તેઓ અહુરમજ્દના કાયદાને આગળ કરે છે, એટલે કે, તેઓ તેને વધારે છે; જ્યારે તેઓ કંટાળે છે, ત્યારે તેઓ દેવોને દુઃખ આપે છે, એટલે કે તેઓનું જોર ઓછું કરે છે.

સર્વોત્તમ ન્યામત અશોઈ છે.

બાબ ૧૧ મો, યસ્ન.

(૧) અગીઆરમી ફર્ગર્દ "યસ્ન (હપ્તંગ-હાઇતિ)"[૧] આતશની ક્રિયાદપર વિચાર કરવા સારૂં મીનોઈ યજ્દોનાં ભેગા થવા વિષે છે; અને તે સભામાં આતશની ફ્રિયાદ જાહેર કરવા વિષે, તે વળી એમ કહે છે કે:–"હું અહીંનો (એટલે આ દુન્યાનો) નથી. અને અહીંથી હું પોતાને ઉંચે ચઢાઉં છું, આ દુન્યા પરથી આકાશ તરફ અને જેમ ચંદ્ર, સુરજ અને વળી અહુરમજ્દે પેદા કરેલા તારાઓ જેઓ પોતાની રોશનીથી ઝળકે છે તેમ હું બી આ જમીનના સાતે કેસ્વરોપર ચળકીશ."[૨] (૨) અને આતશની રાસ્ત ફ્રિયાદ માટે અહુરમજ્દનાં બોલવા વિષે, અને દુન્યાની પેદાયશથી થતી બદીની વચ્ચે આતશને સંકટથી દૂર રાખવો અશક્ય છે તે વિષે, અને દુન્યાની પેદાયશ સંકટ વગર હસ્તિ ધરાવતી ન હોવાથી આતશને પણ સંકટ લાગુ પડતું અટકાવવું અશક્ય છે તેને લીધે આતશ પણ સંકટ વગરનો પેદા થયો નથી તે સારૂં હોવાને કારણે આતશને મળતી ખુશાલી વિષે; એવી રીતે તેની સંભાળ માટે આ મીનોઈ જાહેરાત છે.

(૩) આતશનું બોલવું આ હતું કે. "જો, મેં જેમ ઇચ્છા દર્શાવી છે તેમ એક રીત ન હોય કે હું રોશની આપું, ઓ અહુરમજ્દ! તું જાણે છે કે પેદાયશોમાં એવી ચીજ મને આપવી અશક્ય છે, તો ઓ અહુરમજ્દ! તું મને લઈ જા, તો ઓ અહુર-મજ્દ! મને તું ત્યાં આપ અને ઇરાનવેજની[૩] વચ્ચે મને લઈ જા!"

૧. અથવા "સાત બાબવાળી યસ્ન" એટલે કે યજસ્ને હા ૩૫ થી ૪૧. જુનાં લખાણોમાં કેટલેક ઠેકાણે એને ફકત "યસ્ન" કહેવામાં આવી છે. જુઓ નિરંગીસ્તાન પુ૦ ૧, ૫, ફ૦ ૧–૫. જાણવું કે યજ. હા ૩૬ મો આતશ વિષેજ છે. ૨. એટલે આતશનો મીનો આ દુન્યામાં જુદા જુદા ઉપયોગ સારૂં તેને કામમાં લેવામાં આવે તે સામે વાંધો દેખાડે છે અને આકાશમાં ઝળકવું વધુ પસંદ કરે છે. પણ અહુરમજદ પોતાનાં ડહાપણથી તેને તેની ભુલ દેખાડે છે અને આ દુન્યામાં તેનાં ઉપયોગીપણાંની સમજણ આપે છે, અને તેજ વખતે તેની દરેક સભાળ લેવાને આપણને ફરજ પાડે છે. એથીજ જરથુશ્ત્રની દીનમાં આતશની એટલી સંભાળ લેવા ફરમાવ્યું છે. ૩. અવસ્તાનું અઇર્યનેમ્ વએજો. એ આર્ય લોકોનું અસલ મથક હતું અને સઘળી દુન્યાનો સર્વેથી સરસ ભાગ હતો, જ્યાં જરથુશ્ત્રે પોતાની દીન પહેલાં ફેલાવી. જુઓ વંદી૦ ફ૦ ૧ લી ફ૦ ૧–૩; ૨ જો, ફ૦ ૨૨; બુન્દ. બા૦ ૨૦ મો, ફ૦ ૩૨; બા૦ ૩૨ મો, ફ૦ ૩. અઇરિન વેજનાં લોકો આતશની બહુ સંભાળ લેતાં હોવાને લીધે આતશ ત્યાં જવા પોતાની ખુશી બતાવે છે.

(૪) ફાયદાવાળા ઉપયોગ સારૂ અને માણસને અને કુદરતને સહાયકારી મદદ તરીકે દાદાર અહુરમજ્દે વૃદ્ધિકારક આતશને ઘરમાં મૂકયો; અને આ શબ્દો બોલ્યો કે "એવો, ઓ મારા આતશ, તું છે ! દરેક ઘર કે જેમાં તું આવે તેમાં તારો પોતાનો વધારો થશે,-દરેક ગામમાં, દરેકે પ્રાંતમાં, દરેક દેશમાં,-અને એમ તેઓ તારી પદવી ઉંચી કરશે, પાણીઓ અને ઝાડો, અને વળી તેઓ કે જેઓ અશો લોકોનાં ફરોહરો છે તેઓ, જ્યારે ઇંજેલી ભેટ તારી આગળ લાવશે, અને આદમજાત તારી પાસે સુકું લાકડું જે રોશનીમાં તપાસેલું હોય, તે લાવશે;" તેથી એમ કહેવામાં આવ્યું છે કેઃ-"આ પવિત્ર આત્રો-ગોસ્નસ્પ[૧] છે".

(૫.) બાળવાનું લાકડું કાપનાર, તપાસનાર, અને સળગાવનારનો બદલો સરખો છે તે વિષે-જ્યારે સઘળા ત્રણે જણા પોતાનું કામ તેના પ્યારને લીધે કરે ત્યારે તેઓ અશોઈ સાથે જોડાયલા છે. (૬.) આતશ-ખ્વાનની બાજુઓ જે ઘણી ધોય અને જે સાફ અને જે સ્વચ્છ કરે તેના બદલાની જાત વિષે, અને જે બાળવાનું લાકડું આતશપર મુકે, અને જે પાણીથી આતશનું ઘુપદાન સાફ કરે, અને જે આતશ સળગાવે, અને જે દેગ અને બીજી એવીજ ચીજોના વાજબી ઉપયોગ સારૂ ગંભીર ફરમાનો મુજબ તેની પાસે બાળવાનું લાકડું લઈ જાય તેના બદલાની જાત વિષે, અને આતશને હેરાન કરે તેના ગુનાહ વિષે. (૭.) અને જે આતશ-ખ્વાનની બાજુનો નાશ કરે તે વિષે. (૮.) જે આતશપર ભીનાશવાલું લાકડું લઇ જાય તેને વિષે. (૯.) જેઓ તેને સંતોષ આપે તે માણસો ઉપર આતશના આશિર્વાદ વિષે. (૧૦.) ચોર અને વાટપાડુઓના જુલમથી જે ચીજ મળી હોય તે આતશ આગળ ન લાવવાની શિખામણ વિષે, અને જે માણસ આતશ પાસે નાપાક ચીજ લઈ જાય તેના મ્હોટા ગુનાહ વિષે, અને આતશને થતી ઇજા જે દેવોની ખામીને લીધે થઈ હોય તે અને જે સારી ભેટથી તેને ઇજાવાને લાયક હોય તેથી થાય તે.[૨] (૧૧.) અને આ પણ કે, આતશની બરાબર સંભાળ ન લેવાને લીધે એમ થાય કે જ્યારે એક સ્ત્રી હમેલદાર થવાની હાલતપર આવી હોય[૩] ત્યારે દરેક દશતાન વખતે તેઓ તેને છોકરાના હમેલ આપશે નહીં. (૧૨.) જે માણસને આતશની રખેવાળી કરવાનું કામ મળ્યું હોય અને જે તે રખેવાળી કાયદા મુજબ કરે નહીં તેથી આતશના સંબંધમાં કાયદાની સામેનાં બીજાં કામો ચાલુ કરવાની તોજેશ વિષે.

---

૧. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૧૭ મો, ફ૦ ૩,૭ જે મુજબ દુન્યાને આગળ વધારનાર જીંદગીના ત્રણ તબક્કાઓમાંનો એ એક છે. એમ કહેવામાં આવે છે કે ચેચસ્ત સરોવરની નજદીક, અસ્નવન્ત પહાડની ઉપર આજરબાઈજાનમાં કએખુસ્રોએ આ આતશ સારૂ એક આતશકદેહ સ્થાપ્યું હતું. બીજા બે શ્રેષ્ઠ આતશો ફ્રોબગ અને બુર્જીન-મિત્રો છે. ૨. અને જે અજ્ઞાનપણામાં દેવોની સુચનાથી આતશને તેવી નાલાયક ભેટ આપે. ૩. યજ૦ હા ૬૨ મો, ફ૦ ૫ મા મુજબ દીનદાર પરસ્તેશ કરનાર પર જે આશિર્વાદ આતશ આપે છે તેમાંના એક સરસ છોકરાં છે કુદરતીજ જે માણસ પોતાની તંદરોસ્તીની બરાબર સંભાળ લે છે અને પોતાની જીંદગીના આતશને પાક જોરમાં રાખે છે તેને સર્વથી સરસ છોકરાંનું સુખ મળે છે.

(૧૩.) અને કોઈ જે કાંઈ ખાય તે માટે યજદાનનો ઉપકાર માનવાની અને એવી રીતે જે કાંઈ ઈન્જાયલું ન હોય તે ન ખાવાની જરથુસ્ત્રને મળેલી શિખામણ વિષે.

(૧૪.) લોકો યજદાનની પરસ્તેશ અને વખાણ ન કરે, અને સરદાર અને દસ્તુર ન ધરાવે[1] કે જેથી તેઓને પ્રમાણીક કામ કરવાની ઇચ્છા ન થાય એવી અહર્મનની ખાહેશ વિષે. (૧૫.) અને સર્વોત્તમ યજશ્નેથી યજદાનની પરસ્તેશ કરવાની જરૂર સારૂ શિખામણ વિષે. (૧૬.) અને ગુનાહ વગરના ધર્મગુરૂ વિષે, અને વચલી પદવીવાલા ધર્મગુરૂ વિષે જેમાં એક **અરેદૂશથી**[2] વધુ ગુનાહ હોતો નથી અને જે પહેલો ગુનાહ ન હોય; અને સર્વથી નીચલી પદવીના ધર્મગુરૂ વિષે જેનો ગુનાહ એક **ખોરથી**[3] વધુ હોતો નથી અને જે પહેલો ગુનાહ ન હોય. (૧૭.) અને જે કોઇ મજદાપરસ્ત લોકોનાં ગામમાં પંદર વરસની ઉમર પછી જરથુશ્ત્રના ગાથા ભણતો નથી તે એક કુતરો જેને તેઓ ખાવાના ટુકડા નાંખે તેના જેટલો ગુનાહગારીમાં છે, અને કવખતના બક-બકાટનો ગુનાહ તેનાથી શરૂ થાય છે, અને માંથ્ર-સ્પેન્તથી[4] તેનું રવાન સ્વીકારાતું નથી. (૧૮.) અને **અસ્ત્‌-વીદાદ્** જે શરીરના ભાગો છુટા પાડનાર દેવ છે, તેનું સઘળાં જાનવરો તરફ સઘળી વખતે આવવા વિષે, તેઓ પાસે કે જેઓનો મરણનો વખત નજદીક આવ્યો હોય,[5] અને તેઓ તરફ કે જેઓનો નજદીક ન હોય. (૧૯.) અને બુરા લોકોના એ વિચાર વિષે કે બહેશ્ત જેવી જગા નથી, કે ફ્રશોગર્દ થતો નથી, અને કે રીસ્તાખીજ[6] થતો નથી, એટલે તે વખતે મરણ પામેલાંઓને પાછાં ઉભાં કરવામાં આવતાં[7] નથી, અને કે એવો ફેરફાર થઇ શકતો નથી; અને આ પણ કે એવા બુરા લોકો પોતાના વિચારોનું જુઠાણું જોશે કારણકે બહેશ્ત હસ્તિ ધરાવે છે, ભલાં લોકો ફ્રશોગર્દ પામશે, અને તેથી મરણ પામેલાંઓ ઊભાં થશે અને એવી રીતે ફેરફાર કરવામાં આવશે. (૨૦.) અને ગુજરેલાં પર વિલાપ અને રૂદન ન કરવાની શિખામણ વિષે; અને ગુજરેલાંપર વિલાપ અને રૂદન કરી દરેક દીન પાળનાર ભલા માણસનાં રવાનને મીનોઇ દુન્યામાં ચાલી જવા પછી તેનું દુઃખ તેથી ન વધારવા વિષે; અને આ પણ કે અશો લોકોનાં ફ્રરોહરો તેઓ પાછળ વિલાપ અને રૂદન નહીં પણ અશો લોકો તરફથી યજશ્ને તથા આફ્રિન્ગાન્ માંગે છે. (૨૧.) અને આ વિષે પણ કે દરેક માણસનું શરીર રવાન સાથ એકમત થતું નથી, કારણકે ખોરાક શરીરની ખાહેશ છે અને તેમજ પૈસા એકઠા કરવા એ પણ શરીરની ખાહેશ છે; જ્યારે અશો ચાલચલણ એ રવાનની

---

૧. એક સરદાર અને દસ્તુર વગર લોકોમાં ગેરબંદોબસ્ત અને લાંચરૂશવત ચાલુ થાય. ૨. એ ગુનાહની મીનોઈ કિંમત ૧૨૦ દિર્હમ જેટલી ગણવામાં આવી છે. જુઓ વંદીદાદ, ફ. ૬ ઠી, ફ. ૧૭, દીન્કર્દ પુસ્તક ૮ મું, બાબ ૧ લો ફ. ૬૪, વિગેરે. ૩. એ ગુનાહ અરેદૂશથી બેવડો છે. ૪. સરખાવો વંદી૦ ફ્ર. ૧૬ મી, ફ. ૩૪ મો જ્યાં એમ જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે અશો લોકોનાં રવાનો બહેશ્તમાં દાખલ થાય છે ત્યારે નઇર્યોસંઘ જે માંથ્ર-સ્પેન્તનાં જેવાજ વિચાર છે તે તેઓની સાથે જાય છે. ૫. એટલે પુખ્ત ઉમરે. ૬. જુઓ યજશ્ને હા ૩૦મો, ફ. ૯; હા ૬૨ મો, ફ. ૩; વંદીદાદ ફ્ર૦ ૧૮ મી ફ. ૫૧; યશ્ત ૧૩ મી, ફ ૫૮; યશ્ત ૧૯ મી, ફ. ૧૧-૧૨. ૭. જુઓ યશ્ત ૧૯મી ફ. ૧૧; બુન્દ૦ બાબ ૩૦ મો.

ખાહેશ છે, અને તેમજ જે ભેટો તેઓ ખુશીથી આપી દે તે પણ રવાનની ખાહેશ છે. (૨૨.) એ કોણ છે કે જેણે સઘળી ભલાઇ તથા સરસાઇને પોતામાંથી દૂર કરી[1] છે અને જે તે છતાં એમ ધારે કે તેણે દૂર કરી નથી, અને તે ખોટ સારૂ દલગીર થતો નથી તે માટેના અશો જરથુસ્ત્રના સવાલ વિષે. (૨૩.) અને અહુરમજદનો જવાબ કે તે તે માણસ છે કે જે શબ્દો બોલવાથી પોતાનીજ જીભે ઠગાયો[2] હોય[3] જેથી તે જુઠું બોલવા સારૂ મ્હોતને લાયક થાય છે. (૨૪.) અને આ પણ કે તેથી તે અહર્મનનું હથિયાર બને છે, તેથી સંપૂર્ણ મન ધરાવવું એ સ્પંદાર્મદની ખાસ્યત છે, અને તેથીજ જ્યારે એક માણસ નબળાં મનને લીધે ખરાબ વિચારોને જવાબ આપતો નથી એટલે કે નબળાં મનને લીધે જુઠું બોલતો નથી ત્યારે જુઠાણાના દેવતરફથી ભલી દીનને જોર મળે છે. (૨૫.) અને આ પણ કે જે કોઈ એક જોતિની જગા ઉપર એક માણસ જે નાવર થઇ મોબેદી કરવા લાયક થયો ન હોય[4] તેને એક ડાહ્યા તથા શિખેલા જોતિની ઉપર બેસાડે છે તે ગોયા દેવોને હજાર ગણાં જ્એોતર[5] એટલે ભેટ સાથે ઇજે છે. (૨૬.) અને આ પણ કે:—"એક માણસ જે નાવર થયો હોય તેનેજ અને નહીં કે ન થયો હોય તેને તારે જોતિની જગા આપવી, કારણકે એમજ તું ગરોતમાન્ માં પહોંચશે." (૨૭.) અને આ પણ કે ખરાબ જોતિપણાં કરતાં એક ખરાબ મનવાળો જોતિ વધારે બુરો છે.

(૨૮.) અને આ પણ કે વિચાર જે ગુનાહને વશ કરે છે તે ગુનાહને તાબે કરવામાં પહેલો છે, પછી પસ્તાવો,[6] અને પછી શરમ, અને પછી સમજુતી; પણ છેવટે ગુનેહગારપણાના દેવથી એક જણ નીતિની જોખમદારીનો ભંગ કરે છે. (૨૯.) અને આ-પણ કે સઘળાં માણસો[7] જેઓ જખમ કરે છે તેઓ પર એક મંડળમાં કામ ચલાવવું જોઇએ, કે જે મંડળ એક ગાથા ભણનાર દસ્તુર, અને વળી એક તેજ જીલ્લાનો દસ્તુર, અને એક બીજા જીલ્લાનો દસ્તુર, અને એક દસ્તુર જે તેઓનો સગો હોય તેઓનું બનેલું હોવું જોઇએ.

(૩૦.) "ઓ સ્પીતામાન! હું તને એમ કહું છું કે વચનનો ભંગ થવો ન જોઇએ જોકે તે વચનના ટેકામાં જે સારું થયું હોય તે ખરાબ માણસ સાથે હોય અને તે

---

૧. અપારીનીદ્, (અવ૦ અપર, "દૂર"), અથવા આજારીનીદ્, "નાશ થયલું," "જખમાયલું." ૨. જુઓ ફા૦ જીવ, "ઠગાઈ." ૩. જે પોતાનો ગુનાહ છુપાવવા સારૂ જાણી જોઇને જુઠું બોલે અને તે માટે જરા પણ ખેદ કરે નહીં. ૪. જુઓ નિરંગીસ્તાન, પુ. ૧ લું, બા. ૧ લો. ૫. કારણકે ક્રિયા કરતી વખતે એવો જોતિ એટલી ભુલો કરે કે તેની જ્ઓતરી બરબાદ જાય એટલુંજ નહીં પણ બુરી શક્તિઓને જોર આપી ઉલટુંજ પરિણામ નીપજાવે. જુઓ નિરંગીસ્તાન, પુ. ૨જું, બા૦ ૭ મો ફ. ૪, અને બા૦ ૨૩ મો ફ૦ ૨ અને ૫; જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે કોઈ પાણીને અંધારાંના વખતે ભેટ આપે, અથવા જ્યારે કોઇ અહુનવર ભણવા વગર અથવા આતશ તરફ જોયા વગર ભેટ રેડે, ત્યારે એમ થાય છે. ૬. પહલવી, આવોખશાયિશનીદ્, એનો અર્થ ઘણેખરો "માફી" થાય છે. ૭. કદાચ અહીં ફક્ત મોબેદ વર્ગના લોકો વિષેજ ઇશારો હોય.

કાયદામાં કાયમ રહે એવો કાંઈ સબબ ન હોય,[1] કે જ્યારે તે પોતાના ભલી દીનના લોકો સાથ થયું હોય અને કાયદામાં તે કાયમ રાખવા થોડોક સબબ હોય કારણકે બન્ને જોખમદાર વચન છે પછી તે ખરાબ માણસ સાથે હોય કે અશો સાથે".[2]

અશોઈની આબાદી સર્વથી સરસ છે.

બાબ ૧૨ મો, ઉશ્તવઈતિ.

(૧.) બારમી ફર્ગર્દ "**ઉશ્તવઈતિ**"[2] આવાં યજ્દની ખુશ્તુદી કરવાથી જરથુશ્ત્રને મળતી ઉંચી પદવી, અને તેમાં[3] રહેતી સઘળી પેદાયશની આશા[4] વિષે છે. (૨.) અને જે કોઈ દસ્તુરની[5] મદદ વગર માંથ્રો ભણે તેનું ભણતર નાલાયક હોવા વિષે. (૩.) અને આ પણ કે એક માણસ જે ખામીવાળો અને નીતિવગરનો હોય તે એક ખામી વગરની એટલે પવિત્ર જગાએ માંથ્ર ભણે તે વિષે.[6] (૪.) અને આ પણ જાહેર છે કે જ્યારે એક લોભી માણસ જેનું પેટ હદથી વધુ ભરેલું હોય તે ફક્ત શરીરના સંતોષ સારૂ હોય છે, ત્યારે જેમ એક ફાંસીનાં ચોકઠાંપર સઘળી નાપાકી લટકે છે તેમ તેનાં માથાપર દરેક ગુનાહ લટકતો હોય છે. (૫.) આ પણ કે પવન તેઓનેબી ફાડી[7] નાંખે છે એટલે કે દેવોથી ઉત્પન્ન થતા લોભને લીધે જેઓ કમર આગળ મ્હોટા થયા હોય તેઓને પણ તે મારી નાંખે છે. (૬.) અને આ પણ કે બોલતી વખતે મનમાં, અથવા કાંઈ ચીજ કરતી વખતે બોલવામાં, અથવા નિખાલસપણાથી કામમાં યજ્દાનની પરસ્તેશ કરવી અસરકારક છે. (૭.) અને **અમેશાસ્પંદની** પવિત્ર ભલાઈ વિષે, અને વિચાર, બોલ તથા કામમાં તેઓ સઘળાની એકત્રતા,[8] અને તેઓની પેદાયશ, પરવરેશ તથા બચાવથી યજ્દાનની દુન્યાની થતી આબાદી. (૮.) **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને** પોતાના જેવી ભલાઇ સાથ પેદા કરવા વિષે. (૯.) આ પણ કે જે કોઇ **જરથુશ્ત્રના** ચેલાને કાંઇ આપશે તેનું ઇનામ તથા બદલો **જરથુશ્ત્રને** પોતાને તે ભેટ આપી હોય તેવોજ બરાબર છે તે વિષે.

અશોઇ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

---

૧. એટલે કે કાયદા મુજબ કામ ચલાવવાનો પુરાવો ન હોય ત્યારે કાયદાની મદદથી તે વચન અમલમાં મૂકાવી શકાય એવું ન હોય તોબી. ૨. જુઓ. યશ્ત ૧૦ મી, ફ. ૨. અસલ ઈરાનમાં નીતિનું ઉંચુ શિક્ષણ આપવામાં આવતું હતું એટલુંજ નહીં પણ સઘળી વખતે ત્યાં તે માનપૂર્વક સાચવવામાં આવતી હતી. ૩. અસલ લખાણમાં **અઉશ્તૂવાઈતૂ** મળે છે. આ યજશ્ને હા ૪૩ માનું નામ છે. ૨-૪. જુઓ યશ્ત ૧૩ મી ફ. ૯૩ મો. ૫. કારણકે તે કેમ ભણવું તે સર્વથી સારી રીતે જાણે છે. અહીં કાંઈ એમ જણાવ્યું નથી કે બીજાઓએ ભણવું નહીં, પણ તેઓ ભણે તેની અસર દસ્તુરનાં ભણતર કરતાં ઓછી ગણી છે. ૬. એટલે કે જો બધું બરાબર હોય અને ભણનાર પોતેજ સારો ન હોય તો તે ભણતર નાલાયક છે. ૭. જુઓ અવ૦ **વેર્ચ**, ફાડવું. ૮. જુઓ યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૮૩.

બાબ ૧૩ મો, તત્—થ્વા—પેરેસા.

(૧.) તેરમી ફર્ગર્દ "તત્-થ્વા-પેરેસા"[૧] દરૂનના મીનોની શક્તિ તથા જોર વિષે છે.[૨]

(૨.) આ પણ કે દરેક રાતે દોજખમાંના દેવો આ દુન્યામાં પેદાયશોના બગાડ તથા નાશ સારૂ દોડી આવે છે; અને જ્યારે તેઓ દરૂન ઈજે ત્યારે તેની મીનોઇ શક્તિ દેવોને મારવા તથા હાંકી કાઢવા નીચે કુદી પડે છે અને દેવો સાથ લડવા સારૂ નવ્વાણું વખત નીચે ઉતરે છે; તે તેઓને મારે છે અને બેભાન કરે છે, અને આ દુન્યાને નાશ કરતાં તેઓને અટકાવે છે.

(૩.) અને આ પણ કે તે માણસોમાંના કોઇબી જેઓ આ શબ્દો (એટલે હા ૪૩ મો) ભણતરમાં ભણશે તેઓ અશો થશે,[૩] સિવાય કે તે માણસો કે જેઓ ખુશીથી તથા જાણી જોઇને બુરાં કામનો હુકમ બજા લાવે છે અને પોતે ઉચ્ચારેલા શબ્દોથી ઠગે છે અથવા બીજાને ઠગવા દે છે; તેજ પ્રમાણે તેઓ કે જેઓના બુરા વિચાર સારા વિચાર કરતાં વધુ છે, જેઓના બુરા શબ્દ સારા શબ્દ કરતાં વધુ છે, અને જેઓનાં બુરાં કામ સારાં કામ કરતાં વધુ છે.[૪]

(૪.) એકીનની મજબુતી બેસાડે તેવી ચીજને દૂર કરવા વિષે; તેથી મ્હોતને લાયકના ગુનાહથી બીજા સઘળા ગુનાહો તદન નાબુદ થાય છે, જેમ એક ભયંકર તથા મજબુત પવન મેદાનમાંથી સઘળું ઘસડી જાય તેમ.[૫]

અશોઇ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

---

૧. યજશ્ને હા ૪૪ માના શરૂઆતના શબ્દો. પહલવીમાં "તત્-સ્વાપેર્સ" મળે છે. ૨. જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બાબ ૩૯ મો, ફ. ૫ મો; અને નિરંગિસ્તાન્, પુસ્તક ૧ લું બાબ ૬ ઠો, વધારો. ૩. અહીં યજશ્ને હા ૪૪ માનાં પહલવી લખાણનો ઈશારો છે. ૪. આવાં માણસો કદી પણ પાક મન સાથે ભણતર ભણી શકે નહીં, અને તેથી આવાં ભણતર કાંઈબી મીનોઈ સવાબ મેળવી શકે નહીં. ૫. જુઓ વંદી૦ ફ૦ ૩, ફ૦ ૪૨, અને તેનો પહલવી તરજુમો, અને મઇનુગ-ઇ-ખ્રત્ બા૦ ૫૨મો, ફ૦ ૧૯ મો.

બાબ ૧૪ મો, અત્-ફ્રવખ્શયા.

(૧.) ચઉદમી ફર્ગર્દ "**અત્-ફ્રવખ્શયા**"[1] **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને કૅરૅસાસ્પ**[2]નું રવાન ભયંકર હાલતમાં દેખાડવા વિષે છે; અને તે ભયંકર હાલત તથા પશેમાનીથી **જરથુશ્ત્રને** થયલો ગભરાટ; અને જેથી માણસોને તેણે સુધાર્યાં તથા જેથી તેણે તેઓને ગુનાહથી દુર રહેતાં શીખવ્યું એવી તેની અસંખ્ય લડાઇઓ વિષે **કૅરૅસાસ્પનું** બોલવું; અને તેણે આતશને માર્યો તેનું દાદાર **અહુરમજ્દે** નજરે નજર જોવું.

(૨.) અને સર્વથી સરસ જગા એટલે બહેશ્તને સારૂ **અહુરમજ્દને કૅરૅસાસ્પના** ફાલાવાલા પોતે કરેલાં મહાન કામોને લીધે જેવાં કે જ્યારે તેણે **સ્રોબર**[3] સર્પને માર્યો અને તે દુશ્મનના જુલમને ખતામ કર્યો; અને જ્યારે તેણે સોનેરી[4] તોડાવાળા **ગંદરેવને**[4] હરાવ્યો અને તે દરૂજની અજાયબ શક્તિઓને જીતી; અને જ્યારે તેણે **નીવીગ્** તથા **દાશાનીગ્**ની બુરી ઓલાદને મારી અને તેઓથી દુન્યાને થતાં ભારે નુકસાન તથા ઇજાનો નાશ કર્યો; અને જ્યારે તેણે જોરાવર પવનને[5] શાંત પાડ્યો તથા તેને દુન્યાને નુકસાન કરતો અટકાવી જાનવરોના ફાયદામાં લીધો; અને આ કામ માટે પણ કે જ્યારે **દહાક** પોતાના બંદ તોડી છુટો થશે[6] અને દુન્યાનો નાશ કરવા દોડશે અને પેદાયશને ફના કરવા ધારશે ત્યારે **કૅરૅસાસ્પ** ઉઠશે કે જેથી તેને અથવા તે ભયંકર દરૂજને હરાવીને આ દુન્યાનાં જાનવરોને સુખ આપશે.[7]

(૩.) અને તેણે તેને દુઃખ દેવાને લીધે[8] **કૅરૅસાસ્પ** તરફની આતશની દુશ્મની, અને તેનું તેને બહેશ્તમાં દાખલ થતાં અટકાવવું; અને તેણે તેને કરી આપેલી આબાદીને લીધે **ગેઉશ્-ઉર્વનની**[9] તેને મદદ તથા દોજખથી તેનો બચાવ. (૪.) અને તેના

---

૧. યજશ્ને હા ૪૫ માના શરૂઆતના શબ્દો. ૨. ઇરાનના જોરાવર પહેલવાનોમાંનો એક કૅરૅસાસ્પ છે. તેનાં કામોનાં વર્ણન ઘણીક કેતાબોમાં મળે છે જેવી કે: યશ્ત ૧૯ મી ફ૦ ૩૮-૪૪; યજશ્ને હા ૯ મો, ફ૦ ૧૦-૧૧; યશ્ત ૫ મી, ફ૦ ૩૭-૩૮; યશ્ત ૧૩ મી ફ૦ ૬૧; બુન્દ૦ બાબ ૨૯ મો, ફ૦ ૭-૯; ફાર્સી કૅરૅસાસ્પ નામું, વિ૦. શાહનામાં મુજબ શાહ ગર્સાસ્પે કએ-કોબાદની અગાઉ ઇરાનમાં રાજ કર્યું હતું. કૅરૅસાસ્પનામાંનો લખનાર તેને પહેલવાન રૂસ્તમ કરતાં વધુ માન આપે છે, અને તેમાં અવસ્તાનાં લખાણોનો તેને ટેકો મળે છે. ૩. જુઓ યજશ્ને હા. ૯ મો ફ૦ ૧૧; યશ્ત ૧૯ મી ફ૦ ૪૦. ૪—૪. જુઓ યશ્ત ૫ મી, ફ૦ ૩૮; યશ્ત ૧૫ મી, ફ૦ ૨૮; યસ્ત ૧૯ મી, ફ૦ ૪૧. ૫. વંદી૦ ફ્ર. ૧૦ મી, ફ૦ ૧૪ માં આવતા **વાત દએવ**ની યાદ અહીં વેસ્ટ આપે છે. ૬. જુઓ ફા૦ **ઉર્જ**, "હુકમ તોડવો." ૭. આ જમાનો પુરો થતાં કૅરૅસાસ્પને આ મહાન કામ કરવાનું છે; જુઓ બુન્દ૦ બાબ ૧૨ મો, ફ૦ ૩૧; બાબ ૧૯ મો, ફ૦ ૯. ૮. વેસ્ટના ધારવા મુજબ આ કામ તે છે કે જ્યારે કૅરૅસાસ્પે આતશ સળગાવ્યો હતો પણ સ્રોબરે પોતાનું શરીર દાઝવાને લીધે હલાવવાથી તે આતશનો નાશ થયો હતો. ૯. યજશ્ને હા. ૧૯ મો. તથા બુન્દ૦ બાબ ૪ થો. આ દુઃખી દુન્યાનો મહાન મદદગાર તો જરથુશ્ત્ર હતો, પણ તેની આગમજ કૅરૅસાસ્પે પણ આ દુન્યાને દુઃખમાંથી છોડવવા ઘણું કરેલું હોવાને લીધે બન્ને જણાએ એટલે જરથુશ્ત્રે તથા ગેઉશઉર્વને તેની સિફારસ કીધી.

ગુનાહમાંથી તેને છોડવા માટે **જરથુશ્ત્રે** આતશ આગળ જણાવેલી ખાહેશ, અને આતશે **જરથુશ્ત્રની** ખાહેશનું કબુલ કરવું, અને **કૅર્સાસ્પનાં** રવાનનું **હમેસ્તગાનમાં** અથવા એક સરખી જીંદગીની હાલતમાં[1] જવું.

અશોઈ સર્વેથી સરસ ન્યામત છે.

બાબ ૧૫ મો, કામ્-નેમોઈ-જાંમ્.

(૧.) પંદરમી ફર્ગેદ[2] **કામ્-નેમોઇ-જાંમ્**[2] કોઈની મરણની જગાપર **અસ્ત્-વિદાત્**[3] આવી પહોંચવા વિષે છે; અને આદમજાતમાંથી કોઇનોબી તેનાથી છુટકારો નથી; અને આ મરણ પામનાર શરીરને કાલાવાલા કાંઇ કામના નથી તે વિષે; અને માણસનું સુખ હમેશનું નથી તે વિષે. (૨.) અને આ પણ કે **અસ્ત્-વિદાત્** દરેક જણને તે ભેદી પણ જાણીતી રીતે ગુંગળાવીને[4] લઈ જશે, અને તેનાથી એક પણ જણ છટકશે નહીં, પણ દરેક જણ પોતાનાં રવાનને બચાવશે. (૩.) **આ** પણ કે ફક્ત મીનોઈ હાલતમાંજ રવાન મીનોઇ બદલો અને સજા શું છે તે સમજી શકે છે, અને શારીરીક હાલતમાં તે જોઈ શકતું નથી; કારણ કે જો તે શારીરીક હાલતમાં જોઈ શકયું હતે તો શરૂઆતથીજ કોઈ પણ જાતની મઝા અને દુન્યવી સગવડને ખાતરબી થોડાપણ ગુનાહ કરતે નહીં અને પહેલેથીજ સવાબનાં કામોથી દૂર થતે[5] નહીં. (૩.) અને મરણ પછીની એક માણસનાં શરીરની બદસુરત અને ભયંકર હાલત વિષે; અને સઘળી જરૂરી ચીજોમાં જે સર્વથી કીંમતી ગણવામાં આવી હોય તે પણ કોહતી હાલતમાં મટી થઈ જવા વિષે; અને તે કે જે સર્વથી નજદીકનો સગો હોય તેને પણ જીવતાં માણસોથી છુટો એક ભયંકર જગોએ[6] રાખવા વિષે. (૫.) અને વળી જ્યારે ભાનવાળું રવાન શરીરની પાસે હોય[7] તેજ વખતે કુતરો અને પક્ષી શરીરથી માંસ છુટું પાડવા જાય છે, ત્યારે ભાનવાળું રવાન તેઓને જોઈને જેમ એક મેંઢું વરૂ આગળ ધ્રુજે તેમ ધ્રુજે છે; અને તેનું કુતરા તથા પક્ષી સાથે તેઓને શરીરથી માંસ છુટું પાડવા સામે લડવું, અને તેનું પહેલાં

---

૧. **હમેસ્ત ગાન્**, એ બહેશ્ત અને દોજખની વચ્ચેની હાલત છે. જુઓ દાદીસ્તાન ઈ દીનીક સવાલ ૨૦ મો, ફ૦ ૩; મીનો એરદ્, બા૦ ૭ મો, ફ૦ ૧૮, બા. ૧૨ મો, ફ૦ ૧૪.
૨. પહલવીમાં અહીં **કમ્-નમએજ** મળે છે. ઉશ્તવઈતિ ગાથાના ૪ થા હાના આ શરૂઆતના શબ્દો છે. ૩. મરણ અથવા શરીરને છુટા પાડનારો દેવ. ઉપર જુઓ બાબ ૯ મો, ફ૦ ૧૭ એમ માનવામાં આવે છે કે એક ખરાબ માણસનું રવાન મીનોઈ દુન્યામાં ઘણા ભયંકર દેખાવો જોએ છે, અને નાસીપાસીથી હા ૪૬ માના શરૂઆતના શબ્દો બોલે છે. જુઓ યશ્ત ૨૨ મી, ફ૦ ૨૦; અર્દાવિરાફનામું, બાબ ૧૭ મો ફ૦ ૭; મીનો એરદ બાબ ૨ જો, ફ૦ ૧૫૯ ઇત્યાદી. ૪. સરખાવો ફા૦ **ખફ**, "ગુંગળાવવું." વેસ્ટ અફદ્, "ચમત્કાર" વાંચે છે. ૫. સરખાવો ફા૦ **મન્શીદન**, "સુગાવું," "કંટાળવું."
૬. દખમાંમાં. જુઓ વંદીદાદ ફ૦ ૬ ઠી, ફ૦ ૪૪-૫૧; ફ૦ ૭ મી, ફ૦ ૪૫-૫૦; ફ૦ ૮ મી, ફ૦ ૧૦ અને દાદીસ્તાન ઈ દીનીક સવાલ ૧૮ મો. ૭. જુઓ યશ્ત ૨૨ મી, ફ૦ ૨—૬; ૨૦—૨૪; દાદીસ્તાન્ ઈ દીનીક, સ૦ ૧૬ મો, ફ૦ ૭ મો.

તેઓને તે શબ્દો[1] મીનોઈ રીતે ભણીને હાંકી કાઢવું, અને તેનાં શરીરને તે હજી જીવતું છે એમ ધારવું. (૬) અને આખરે જ્યારે તેઓ તે શરીર પરનું માંસ છુટું પાડે ત્યારે ભાનવાળાં રવાનનું તે શરીર આગળ જેવી રીતે એક મેંઢી પોતાનાં બચ્ચાં પાસે જાય તેમ ધસી જવું, અને તેના તરફ ઘણાં દુઃખથી જોવું, અને એમ વિચારવું કે એકવેળા તે ભયંકર શરીર કેવી સુંદર હાલતમાં હતું અને હાલ તે કેવી પીડામાં પડ્યું છે. (૭.) અને જ્યારે તે શરીર જીંદગીમાં ગુનેહગાર હોય ત્યારે તેની જીંદગી દરમ્યાનમાં તે શરીરને ગુનાહથી દુર રહી તથા સવાબનાં કામો કરી તે ધણીને ઉંચે ચઢાવવાની ભાનવાળાં રવાનની સમજાવટ કબુલ ન કરવા વિષે. (૮.) અને આ પણ કહેવાય છે કે: "તારાં સુખનો વખત ટુંકો થયો છે, પણ દુઃખનો લાંબો છે."[2] (૯.) અને આ પણ કે:—"આ દુન્યામાં જે લોકો સો વરસ જીવે છે તેઓ જે લોકો સો વરસ નથી જીવતા તેઓનાથી સવાબમાં ઓછા હલકા છે; અને જીદગીનું ધીમેથી પસાર થઈ જવા વિષે, અને જીંદગી એકદમ ધબી જવા વિષે; સ્ત્રી તથા મીલકત અને બીજી દુન્યવી ચીજો જે તમારી ઉપર આધાર રાખે છે તેઓનું તમોને એકદમ છોડી જવું અને બીજા ધણી પાસ આવવું."[3] (૧૦.) અને આ પણ કે જ્યારે માણસ જાત તે રસ્તો જે દોસ્તી ભરેલો કે અદાવતવાળો[4] હોય તેને માટે ચુંટી કાઢેલા અસબાબની ખરેખરી યાદી ઘડી કાઢે અને તે પુરતો ધરાવે ત્યારે તે અમર જીંદગી માટે જરૂરી હોય તે ચુંટેલો અસબાબ અને બીજી ચીજો પસંદ કરવાં, તૈયાર કરવાં, અને પોતાની સાથે લેવાં એ ઘણું લાભકારક છે.

(૧૧.) અને **ખ્વનીરસ**ના[5] પ્રદેશમાં પેદા થયલા સાત **અમર** સરદારો[6] વિષે, અને તેઓની મ્હોટી કીર્તિ તથા જોર, અને તેઓને મદદ કરનારાઓ[7] ની સારી શક્તી, અને તેઓનું જીવતા હોવું અને બન્ને દુન્યામાં તેઓની રાજ કરવાની સત્તાઃ—

---

૧. અહીં ક્યા શબ્દો વિષે ઇશારો છે તે સમજ પડતી નથી. કદાચ યજશ્ને હા ૪૬ માના શરૂઆતના શબ્દો હોય. ૨. જ્યારે માણસો એક પળની મઝા ખાતર કાંઇ ગુનાહ કરે, અને તે ગુનાહનું દુઃખ કેટલો લાંબો વખત ખમવું પડશે તેનો વિચાર ન કરે ત્યારે. ૩. આ જીંદગી અચોક્સ તથા ભરોસા વગરની છે, અને કોઇ પણ પળે મ્હોતને સારૂ તૈયાર રહેવાની માણસની ફરજ તથા આવતી જીદગીનાં સુખ સારૂં સવાબનાં કામો કરી તૈયારી કરી રાખવાની જરૂર વિષે અહીં વર્ણન કર્યું હશે. જુઓ ૧૦ મો ફકરો. ૪. એટલે તે મુસાફરી બહેશ્ત તરફ કે દોજખ તરફ કરવાની હોય. ૫. દુન્યાનાં સાત કેશ્વરો કે જેમાં આપણે વસ્યે છીએ તેમાંનો વચલો પ્રદેશ. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૫ મો, ફ૦ ૯; બા૦ ૧૧ મો, ફ૦ ૨—૬. ૬. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો. ફ૦ ૫, ૬; અને દાદીસ્તાન્ ઈ દીનીક, સવાલ ૯૦ મો. આ સરદારોનાં નામ વિષે આ લખાણો એકમત નથી. એમાંના ચાર બધાં લખાણોમાં એક સરખા મળે છેઃ—(૧) **વરૂ-ઈ-જવીત્-બીસ્,** (૨) **ગઓક્-પત્;** (૩) **પેશ્યોતન્;** અને (૪) **ફ્રદખ્શત્-ઈ-ખુમ્બીકાન્** બાકીના ત્રણ દીનકર્દમાં આ છેઃ (૫) **અશવાજદ્-ઈ-પોઊરૂદખ્શત્;** (૬) **ખ્રાજફ્;** (૭) **કએ ખુસ્રોએઃ** દાદીસ્તાનમાં આ છેઃ (૫) **અશવાજદ-ઈ-પોઊરૂદખ્શત;** (૬) **અહ્નાઈ-ઉશ્ત્-ઈ-ફ્રિયાન્** અને (૭) **યોશ્તો-ઈ-ફ્રિયાન્;** જ્યારે બુન્દહિશ્નમાં આ છેઃ (૫) **ઉશ્વતદ્નર્;** (૬) **અષેમ્-અહ્નાઈ-ઊશ્ત** બગડેલાં રૂપમાં, અને સાતમાનું તો નામજ નથી. ૭. બુન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો, ફ૦ ૬ માં બીજા અમર માણસોનાં નામ મલે છે જેમાંના બે જણા દીન્કર્દના સાત સરદારોમાં ગણવામાં આવ્યા છે. જુઓ બહમન યશ્ત બા૦ ૨જો ફ૦ ૧.

અઇરાનવેજમાં **વોઉરૂકશ** જગામાંનું **વન્-ઇ-જવીત્-બેશ્** (દુઃખો દફે કરનાર ઝાડ)[૧] અને ઇરાનની બાહેરના પ્રદેશમાં[૨] **ગઓકૂ-પત્**[૩]; અને **વિસ્તાશ્પ**નો દીકરો, **પેશોતન્**[૪] **કંગદેજ**માં[૫] જે સો ખાઇવાળું અને વાવટાવાળુ જે ત્યાં અસંખ્ય છે તેનું અને કાળા નોળીઆના વાળના કોટ પહેરેલા ઉમરાવ[૬] લોકો જેઓ **વિસ્તાસ્પ**ના **પેશોતન**ના ચેલા હોવાને લીધે દીનના અશો સાંભલનારા છે તેઓનું શહેર છે, અને **હુશંગ**નો છોકરો **કાદ્ખ્શત્**[૭] **ખુમ્બ્યક્**,[૮] જે ઉંડાં પાણી[૯] ઉપર પાદશાહ છે; અને

---

૧. યશ્ત ૧૨ મી ફ૦ ૧૭; બુન્દ૦ બા૦ ૯ મો, ફ૦ ૫; બા૦ ૧૮ મો, ફ૦ ૨, ૩, અને **મીનો ખેરદ** બા૦ ૬૨ મો, ફ૦ ૩૭-૪૨ જેવાં અસલ લખાણોમાં આપેલાં વર્ણન મુજબ આ ઝાડ તદન ચમત્કારીક છે. એઓ પ્રમાણે **વોઉરૂ-કશ** દર્યામાં સફેદ હઓમની પાસે તથા **અર્દવી સૂર** નદીનાં મૂળ આગળ તે મૂકવામાં આવ્યું છે. વળી એમ માનવામાં આવે છે કે **ચમરૂશ્** અથવા **સએન-મ્રુ** નામનું પક્ષી તેને મથાળે બેસે છે અને ત્યાંથી દુન્યાના ફાયદા સારૂ પોતાનું બીજ ફેલાવે છે. આ **સએન-મ્રુ** તે શાહનામાંનું પ્રખ્યાત **સીમૂર્ગ** પક્ષી હોય. અને તેની સાથે સંબંધ ધરાવતું ઝાડ તે અમર્ગોનાં ઝાડ પાસે આવેલું જ્ઞાનનું ઝાડ હોય. ૨. કારણ કે તે તુરાની વંશનો છે. એ **સઉકવસ્તાન** એટલે તુર્કસ્તાન તથા ચીનની વચ્ચે આવેલા એક પ્રદેશ અથવા **ગઓપત્** ઇરાનવેજની સરહદપર આવેલા એક પ્રદેશનો રખેવાળ છે. જુઓ બૂન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો, ફ૦ ૧૩; અને દાદીસ્તાન-ઇ-દીનીક સ૦ ૯૦ મો, ફ૦ ૪. મીનો ખેરદ મુજબ એ ખુદ ઇરાનવેજનો રખેવાળ છે. ૩. એ સાધારણ રીતે **ગઓપત્ શાહ** ને નામે જણાયલો છે જુઓ બહમન્ યશ્ત બા૦ ૨જો, ફ૦ ૧, બૂન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો, ફ૦ ૫, બા૦ ૩૧ મો, ફ૦ ૨૦, ૨૨. બૂન્દ૦ ૨૯, ફ. ૫ મુજબ એ અફ્રાસિયાબનો ભાઈ અઘ્રેરસ છે, પણ બીજે ઠેકાણે એને અઘ્રેરસનો છોકરો ગણ્યો છે. ૪. પહલવીમાં એ નામ **પેશ્યોતનૂ** મળેછે અવ૦ પેશોતનું. એ વીસ્તાસ્પનો સર્વથી વડો દીકરો હતો, વળી એ દુન્યામાંના સર્વથી અશો લોકોમાંનો એક હતો. ૫. જુઓ શાહનામું; જરતોશ્ત નામું; યશ્ત ૫મી, ફ૦ ૫૪, ૫૭; બૂન્દ૦ બા૦ ૧૨ મો, ફ૦ ૨; બા૦ ૨૦ મો ફ૦ ૩૧; બાબ ૨૯ મો, ફ૦ ૪, ૫ ૧૦; બાબ ૩૨ મો, ફ૦ ૫; વિગેરે, શાહજાદા શ્યાવર્શાને તે તુરાનમાં હતો ત્યારે આ કિલ્લો બોરાસ્મીઆમાં બાંધ્યો હતો. આવાં યશ્તમાં એવી સુચના છે કે આ કિલ્લાનું ખરૂં નામ **ખ્શથ્ર-સઓક** હતું. શાહનામામાં જણાવ્યું છે કે કએ ખુસ્રોએ તેની તુરાનની ચઢાઈ વેળા આ કિલ્લાપર હલ્લો કર્યો હતો. ૬. બહમન યશ્ત, બાબ ૩ જો, ફ૦ ૨૭, ૩૯, ૪૨ મુજબ એ લોકોની સંખ્યા ૧૫૦ ની છે. દુન્યાને પાછી ઉભી કરવાનાં મહાન કામમાં એઓ પેશ્યોતનુને મદદ કરશે એવી આશા રાખવામાં આવી છે. ૭. જુઓ યશ્ત ૧૩ મી, ફ૦ ૧૩૮; અને બૂન્દ બા૦ ૨૯ મો, ફ૦ ૫. ૮. બૂન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો, ફ૦ ૫ મુજબ એ નામ તેને એ સબબથી આપવામાં આવ્યું હતું કે **ખૂમ્બ** અથવા બરણીમાં તેને મ્હોટો કરવામાં આવ્યો હતો. એ કદાચ ખરૂં હોય અને બચપણમાં નાજુક હોવાને લીધે તેને કાંઈ સગવડભર્યા વાસણમાં રાખવામાં આવ્યો હોય. અથવા એ નામ તેનાં રહેઠાણના આકારપરથી આપેલું હોય. ૯. જુઓ બૂન્દ૦ બા૦ ૨૧ મો, ફ૦ ૬; પણ બાબ ૨૧ મો, ફ૦ ૪, ૫, મુજબ એનો સરદાર બીજોજ છે.

પોઉરૂદ્ધખ્શ્તૂ[1] નો છોકરો **અશવાજ્દ**,[1] જે **પેશિનાસ્**[2] નાં મેદાનમાં સર્વથી ઉંચી જગાઓનો સરદાર છે; અને **બરાજક્**[3] જે કોશેશને ટેકો આપે છે; અને આઠમો પ્રખ્યાત **કએ**, આ **વિશ્તાસ્પ**, જે **કએ ખુસ્રોએ** ને નામે જણાયલો છે જેણે પણ **અહુરમજ્દ** પરસ્ત દીનને ફેલાવી, અને જે તે સમજ્યો; અને જે મારી સારી રીતભાતમાં ઉંચું આકીન સ્થાપે છે જેથી તે મારાં કામો તે એક આકીનવાળી દુન્યા આગળ પસંદ કરાવે છે.[4]

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

બાબ ૧૬ મો, સ્પેન્તા-મઈન્યુ.

(૧.) સોળમી ફ્રગર્દ "**સ્પેન્તા-મઈન્યુ**"[5] દીનમાં જેમ જણાવ્યું હોય તે પ્રમાણે કરવાની ગુનેહગારોની તોજેશ વિષે છે. (૨.) અને પુરૂષ તથા સ્ત્રી માટે કરવાની ક્રીયા વિષે એમ ફરમાવ્યું છે કે સ્ત્રીની ક્રીયા મરદની પહેલાં કરવી જોઇએ,[6] અને કોઇએ પોતે ક્રીયા ભણવાથી અથવા **ગએતી-ખરીદ** ક્રીયા[7] કરવાથી બહેશ્તને માટેની મળતી લાયકાત વિષે.

(૩.) અને અશો માણસને એક કીંમતી ઘોડો, અથવા એક ખેડાયલી જમીનનો[8] ટુકડો અથવા એક અશો સ્ત્રી આપવાથી દોજખમાંથી થતા રવાનના છુટકારાં વિષે[9]; અને વળી અશો માણસને લગનમાં પોતાને આપનાર સ્ત્રી વિષે; અને સખાવતનાં ભલાં કામો વિષે જે વખતે વખતે તથા દહાડે દહાડે વધતાં જાય છે.

૧-૧. જુઓ યશ્ત ૫મી, ફ૦ ૭૨, અને યશ્ત ૧૩ મી, ફ૦ ૧૧૨ જ્યાં **અશવજ્દંઘ પોઉરૂધાખ્શ્તયન** નામ મળે છે. ૨. જુઓ યશ્ત ૫મી, ફ૦ ૩૭; બૂન્દ૦ બાબ ૨૯ મો, ફ૦ ૭, ૧૧; બહમન્ યશ્ત, બાબ ૩ જો, ફ૦ ૫૯-૬૧, જે મુજબ એ મેદાન કાબુલિસ્તાનમાં આવેલું છે. કેર્સાસ્પ ત્યાં પોતાની લાંબી ઉંઘમાં સુતેલો છે અને રસ્તાખીજ વખતે ત્યાંથી ઉઠી તે દહાકનો નાશ કરશે. બૂન્દ૦ બા૦ ૨૧ મો, ફ૦ ૨૦, અને મીનો ખેરદ, બા૦ ૬૨ મો, ફ૦ ૨૦ મુજબ એ મેદાન દમાવંદ પહાડની પાસે આવેલું છે. ૩. બૂન્દ૦ બાબ ૨૯ મો, ફ૦ ૬ માં આવેલો **ઇબ્રઇરિજ્** એ હોવો જોઈએ. વેસ્ટ ધારે છે કે યશ્ત ૧૩ મી, ફ૦ ૧૦૧ માં આવેલાં અવસ્તા નામ **વરાજ્** નું પહલવી રૂપ હોવું જોઇએ. ૪. આ ફકરો પહલવી તરજુમામાંથી લીધેલો જણાય છે. ૫. યજશ્ને હા ૪૭ મો, ફ૦ ૧ ના શરૂઆતના શબ્દો પહલવીમાં **સ્પેમઈત** મળે છે. ૬. જરથુશ્ત્રની દીનમાં સ્ત્રીનાં રવાંનના લાભને મરદનાં રવાંનના લાભ જેટલીજ અથવા તેથી પણ વધુ અગત્યતા આપવામાં આવી છે. ૭. આ ક્રિયા **ગએતી-ખરીદ્** તરીકે જણાયલી છે. જુઓ બૂન્દ૦ બા૦ ૩૦ મો, ફ૦ ૨૮, અને ત્યાં આવેલી વેસ્ટની ફુટનોટ. આ ક્રિયા કરતી વેળા નવ દિવસ સુધી યજશ્ને કરવામાં આવે છે. **સ્તિઉ-જેખ્નૂનાં** શબ્દોમાં **ગએતી-ખરીદ્** નો પહલવીમાં બરાબર તરજુમો કરવામાં આવ્યો છે. ૮. સરખાવો ફા૦ **કિશ્ત**, "રોપાયલું ખેતર". ૯. આવી તોજેશની યાદી માટે જુઓ વંદીદાદ ફ૦ ૧૪ મી અને ખાસ કરીને ફકરા ૧૩ તથા ૧૫ જે અહીં લાગુ પડે છે.

(૪.) અને જે માણસ મરણ પછીની ત્રણ રાતમાં વિલાપ કરે[1] તથા જે કંજુસ હોય તેની તોજેશ વિષે, એ માણસ તેના જેવો છે કે જેનાં ગળાંમાં તેઓ તે જીવતો હોય ત્યારે પીગળાવેલી ધાતુ પાછી રેડે. (૫.) અને એક સ્ત્રીની સજા વિષે જેણી પોતે એક અશો માણસ સાથે શાદી કરે અને તેની પાસેથી પાછી આવે, જાણે તેણીનાં પેટમાંથી એક સાઉડી ચાલુ અંદર જતી અને બહાર નીકળતી હોય; અને તેથી તે સ્ત્રીનો બહેશ્ત તરફનો રસ્તો કપાઈ જવા વિષે. (૬.) અને ભવિષ્યની જીંદગી એટલે **તન્-ઈ-પસીન્** થાય ત્યાં સુધી બુરા માણસોનાં રવાનનો છુટકારો નથી તે વિષે.[2] (૭.) અને બુરા ગુનેહગારો માટેની સજા વિષે; આ વળી એવી જાતની છે કે જાણે એક મેંઢાને જીવતું પગોથી માથું નીચું રાખી બાંધ્યું હોય અને તેની બરડાની કરોડમાંથી નાકમાંથી પગનાં આંગળાંમાં પાણી વહેતું હોય.

(૮.) અને મીનોઈ કસોટીને[3] લગતા ગાથા વિષે, જે કસોટીમાં પતંગ્યાંની માફક તે ગાથાના અશો ગાવાવાળામાં સર્વ જાતના ચમત્કારો સમાયલા છે.

અશોઈ સર્વથી સરસ ન્યામત છે.

બાબ ૧૭ મો, ચેજી.

(૧.) સતરમી ફ્રગર્દ "ચેજી"[4] દીનથી ઉલટો થઇને, આ પાંચ ગુનાહ કરે કે જેથા તેની જીંદગી તથા દોલત કમી થાય તે ધણી વિષે છેઃ—જ્યારે એક માણસ ખુશીથી[5] એક દેવની પોતાના દુન્યવી સાહેબ કે દીનના દસ્તુર તરીકે પરસ્તેશ કરે; અને જ્યારે દીનમાં આકીન ધરાવનાર માણસ આકીન ન ધરાવનારની પરસ્તેશ કરે; અને જ્યારે એક માણસ જે શિખવનાર મહેતાજી હોય તે મહેતાજી ન હોય પણ અજ્ઞાન હોય તેને માન આપે; અને જ્યારે એક માણસ જે ગાથાનું જ્ઞાન ધરાવતો હોય તે ગાથાનું જ્ઞાન ન ધરાવનાર અને અણુસમજુ હોય તેને માન આપે; અને જ્યારે પેદાયશને મદદ કરનાર પેદાયશને મદદ ન કરનાર ધણી જે ડહાપણ વગરનો હોય તેને માન આપે.

---

૧. જુઓ ફા૦ **નૂચીદન્**, "મ્હોટેથી રડવું." ૨. આ ફક્ત એવા માણસોને લાગુ પડે છે, કે જેઓ પોતાના ગુનાહ માટે તોજેશ કરતા નથી. જેઓ તોજેશ કરે છે તેઓનાં રવાનોને તો કેટલીક વેળા તુરત છુટકારો મળે છે. અહીં ફક્ત એટલુંજ જણાવ્યું છે કે ઘણાજ ખરાબ ગુનાહગારો દોજખમાં રહેશે અને તેઓનો છુટકારો તેઓના સામે થવા છતાં રસ્તાખેજ વખતે થશે કે જ્યારે સઘળાં મરણ પામેલાંઓને પાછાં ઉભાં કરી તેઓને નવાં શરીરો આપવામાં આવશે. ૩. વેસ્ટ અહીં ધ્યાન ખેંચે છે કે આ ફકરામાં પહલવી યજશ્ને હા ૪૭ મો, ફ૦ ૬ નો ઇશારો ખુલ્લો છે. ૪. સ્પેન્તામઇન્યુ ગાથાના બીજા હા અથવા યજશ્ને હા ૪૮ મા, ફ૦ ૧ નો પહેલો શબ્દ, પહલવીમાં **ચેજગ્** લખાયલો છે. ૫. **ખૂર્સન્દીહા**. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે જો એક માણસ કોઇના ત્રાસને લીધે કાંઈ ગુનાહ કરે તો તેવી વેળાએ એ ગુનાહની તોજેશ જુદીજ હતી.

(૨.) અને આ પણ કે જેઓ મેંઢાં અથવા ઢોર ગેરકાયદેસર મારી નાંખે તેઓની પણ જીંદગી તથા દોલત ઓછી થાય છે.[1] (૩.) અને તેમજ ઓ પવિત્ર તથા અશો સ્પીતામાન્! વળી તેઓની કે જેઓ અહુરમજ્દ માટે તથા પોતાની દીનને માટે તથા અશો ચેલાઓમાં જોરને માટે ધિક્કારથી વિચાર કરે.

જે ભલાઈ સર્વેથી સરસ છે તે અશોઈ છે.

બાબ ૧૮ મો, અત્-મા-યવા.

(૧.) અઢારમી ફ્રગર્દ "**અત્-મા-યવા**"[2] જે માણસ ખાતી તથા પીતી વેળાએ ગુનાહગારીથી **ખુર્દાદ** તથા **અમર્દાદ**ની સામે[3] બકબકાટ કરે તેથી થતા દેવોના વધારા વિષે છે, અને જે માણસ ઉભો રહીને પેશાબ કરે,[4] અને જે મની બરબાદ કરે; અને ઘરની સ્ત્રી જે સુરજ અસ્ત થાય પછી કાંઈ ઢોળે,[5] અને જે રાત્રે અહુનવર ભણ્યા વગર ખોરાકના ટુકડાઓ ઉત્તર ભણી ફેંકે તેઓથી દેવોના વધવા વિષે.

(૨.) અને[6] આ વિષે કે એકાંત હાલતમાં રવાંન હમેશાં શરીરની ખાહેશ રાખે છે, વળી આ શબ્દોમાં કેઃ—"ઓ મરણ પામનાર શરીર, અશોઈ દુન્યવી હાલત છે; અને જ્યારે તું ઉંચી કેળવણીમાં સુસ્ત પડી રહે છે અને જ્યારે તું પાછળ હઠે છે ત્યારે અશોઈ આગળ વધારે છે; અને જવાનાં કામ શિવાય દરેક આવવામાં અશોઈ તારા જેવીજ છે; તારાં રવાંનને સારો બદલો, અને પુરતો બદલો, અને અશોઇનો બદલો જીંદગી લાવતાં અને લઈ લેતાં મળે!" (૩.) અને જ્યારે શરીર એ પ્રમાણે વર્તે ત્યારે રવાન ખુશ થાય અને શરીર ઉપર એ પ્રમાણે દુઆ ગુજારે કેઃ—"ઓ મરણ પામનાર શરીર કે જેને મેં ઉંચુ કર્યું છે અને જેને મેં સર્વેથી સરસ જગા એટલે બહેશ્તની નજદીક પહોંચાડ્યું છે, તું સુખી થજે." (૪.) અને જ્યારે શરીર રવાનનો સુધારો કબુલ ન કરે, અને કહે છે કે ઉંચી કેળવણીમાં તે નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, અને આગળ વધવામાં નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, અને દીનમાં રવાનને ઉંચે ચઢાવવામાં નુકસાન ભર્યો સુધારો છે, ત્યારે રવાન આ પ્રમાણે ફરિયાદ

---

૧. જુઓ યજશ્ને હા ૪૫ મો, ફ૦ ૫ની છેવટની લીટી. આ ઉપરથી સમજ પડતી નથી કે માંસના ખોરાકને નાલાયક ગણવામાં આવતો હતો, જુઓ યજશ્ને હા ૩૨ મો, ફ૦ ૧૨. ૨. યજશ્ને હા ૪૯ મો, ફ૦ ૧ ના શરૂઆતના શબ્દો. આ સ્પેન્તા-મઈન્યૂ ગાથાનો ત્રીજો હા છે, અને તેના શરૂઆતના ફકરાઓ બુરા માણસો સામેની લડાઇને માટે લખાયા છે. ૩. જુઓ બાબ ૯ મો, ફ૦ ૨; અને શાયસ્ત-લા-શાયસ્ત બાબ ૧૫ મો, ફ૦ ૨૫-૨૬. ૪. આ સામે એ વાંધો છે કે તેથી જમીન તથા શરીરની ગલીચી નકામી વધે છે. જુઓ શાયસ્ત લા-શાયસ્ત, બાબ ૧૦ મો, ફ૦ ૫. ૫. જુઓ યશ્ત ૫ મો, ફ૦ ૯૪-૯૫. અને નિરંગીસ્તાન પુસ્તક રજું, બા૦ ૭ મો, ફ૦ ૪ થો જ્યાં એને મળતાજ વિચારો મળે છે. ૬. યજશ્ને હા ૪૯ મો, ફ૦ ૩ ની ઉપરથી આ ફકરો લખાયલો હશે.

કરશે કે "દુ:ખી છે તું ઓ મરણ પામનાર શરીર! તું કે જે વહેંત્યાંના[1] જેવું થયું છે અને તું કે જે દોજખની નજદીક પહોંચ્યું છે."

(૫.) અને તે માણસ વિષે કે જેનામાં બુરી, અપૂર્ણ,[2] તથા છુપી ટુંકી જીંદગીની નિશાનીઓ હોય, તેનો ઉપાય **અહુનવર્** તથા **અષેમ્** ભણવામાં છે; અને આ પણ કે જ્યારે તું પેશાબ કરવા બેસે ત્યારે તારે એક **અહુનવર્** ભણવો, અને જ્યારે પછી ઉઠે ત્યારે એક **અષેમ્** કે જેથી દુ:ખનો દેવ તને ઘણી ઓછી ઈજા કરે. (૬.) અને જ્યારે તું તારી સ્ત્રી પાસે અંદર જાય ત્યારે પહેલાં એક **અહુનવર** ભણ, અને પછી જ્યારે તું સાથે થાય ત્યારે એક **અષેમ્**; કારણકે એમ કરવાથી **અષેમ્** ભણવાને લીધે તારૂં છોકરૂં વધુ અશો તથા ફત્તેહવાળું થશે. (૭.) આ પણ કે જ્યારે તું એક ઘરમાં દાખલ થાય ત્યારે તે ઘરના આત્મા સારૂં અને દુન્યાની દરેક અશો ચીજ જે તે ઘરમાં છે, તથા હતી, તથા થશે તેને સારૂ **અહુનવરને** નમસ્કાર કરીને ભણ.

(૮.) અને[3] દુષ્ટ માણસોને લીધે થતાં દુ:ખ વિષે, અને દેશમાં ગેરકાયદેસર તેઓથી થતી ગમગીની[4] વિષે.

અશોઈ સંપૂર્ણ ન્યામત છે.

બાબ ૧૯ મો, કત્-મોઈ-ઉર્વા.

(૧.) ઓગણીસમી ફ્રગર્દ "**કત્-મોઈ-ઉર્વા**"[5] આ વિષે છે કે જ્યારે રવાનો ભેગાં મળે છે ત્યારે તેઓ એક અશો દસ્તુર જે તેને નુકસાન ન કરવાને લીધે, તથા તેને દોજખમાંથી બચાવવાને લીધે તેનાં રવાનનો દોસ્ત છે તેનાં રવાનની વખાણ કરે છે.

(૨.) દોજખમાંનાં અંધારાં, ઉંચાઈ અને દૂરના છેડા વગરનો અંધકાર તથા ભલાઈની ગેરહાજરી વિષે; અને દોજખમાંનાં લોકોની નજદીકની ગંદી અને નજદીકનું છુપાવવું,[6] અને દુ:ખ ભર્યું સુવું, અને વિલાપ કરતું આવવું, અને દુ:ખ તથા પીડા અને ભયંકર હાલત વિષે.[7] (૩.) આ પણ કે **ઇરાન વેજમાં** આવેલાં **દાઇતી**[8] શિખર ઉપરથી **અલ્બૂર્જ**[9] સુધી **ચિન્વત્ પૂલ**[10] ખુલો મૂકાય છે; અને તેની નીચે વચમાં દોજખનો

---

૧. ફારસી ફૂશક્, "વહેંત્યું." ૨. ફા૦ **ખામ્**, "કાચુ." ૩. યજશ્ને હા ૪૯ માના ૧૧મા ફકરા પરથી આ લખાયલું છે. ૪. જુઓ ફા૦ **સૂલીદન્**, "વિલાપ કરવો" ૫. યજશ્ને હા ૫૦ માના શરૂઆતના શબ્દો. ૬. વેસ્ટ અહીં અર્દા વિરાફ નામુ બાબ ૫૪ મો, ફ૦ ૫-૮ની યાદ આપે છે કે જ્યાં બુરાં સજા ખમતાં રવાનની ભયંકર એકલી હાલતનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. જુઓ દાદિસ્તાન્ સવાલ ૨૭ મો. ૭. **અર્દા વિરાફે** આવાં લખાણો ઉપરથીજ પોતાનું વર્ણન આપ્યું હશે. ૮. જુઓ બૂન્દ૦ બાબ ૧૨ મો, ફ૦ ૭; પહલવી વંદીદાદ ફ૦ ૧૯ મી, ફ૦ ૧૦૧ મો, એનો શબ્દાર્થ "ચુકાદાનું શિખર" થાય છે. ૯. **હર બેરેજઇતિ**, આ પૃથ્વિપરનાં **અલ્બુર્જ** પહાડ સાથે એને ભૂલથી ભેલી નાંખવામાં આવ્યો છે. ૧૦. **ચીન્વત્ પૂહલ્** નો શબ્દાર્થ "ચુંટણીનો પુલ" થાય છે. જુઓ દાદીસ્તાન્-ઈ-દીનીગ્, સવાલ ૨૧ મો. ફ૦ ૨-૭; યજશ્ને હા ૫૦ મો, ફ૦ ૭. રાસ્તીનો રસ્તો એકજ છે જ્યારે ભૂલ ઘણી રીતે થાય છે. તેથી જ્યારે એક ભલો માણસ રાસ્તીનો રસ્તો સ્હેલથી પસાર કરી જાય છે ત્યારે એક બુરો માણસ તેજ રસ્તાપર પડી જવાના સંભવ રહે છે. જુઓ બૂન્દ૦ બાબ ૫ મો, ફ૦ ૩-૫.

દરવાજો છે; અને સઘળાં અશો તેમજ બુરાં લોકોનો એ રસ્તો છે; અને અશો લોકોને માટે તે ઉપરનો રસ્તો દરેક ભાલો ત્રણ કાડી જેટલો લાંબો એવા નવ ભાલાની લંબાઇનો થાય છે; જ્યારે બુરાં લોકો માટે તે એક અસ્તરાની તીક્ષણ ધાર જેવો થાય છે.

(૪.) ૧ "ઓ **સ્પીતામાન્!** હું તને એમ કહું છું કે **ચીન્વત્** રસ્તો જે વળી ઘણો જાણીતો અને પવિત્ર પુલ છે તે ઉપરથી રાસ્ત માણસ આગળ ચાલી જાય છે; કારણકે ભલો **અશ્તાત્** જે દુન્યાનો વધારો કરનાર છે અને વળી બહોળાં ખેતર વાળો **મિથ્ર**[2] જાણે તેઓ હજાર સીપાહોનું લશ્કર હોય તેમ રાસ્ત માણસને દુઃખમાંથી છોડવે છે." (૫.) "ઓ **સ્પીતામાન્!** હું તને એમ કહું છું કે **મિથ્ર** આગળ કદી પણ તું જુઠું બોલનાર થતો ના, બુરા માણસો સાથે વહેવાર હોય ત્યારે બી નહીં તથા તારી પોતાની દીનનાં અશો લોકો સાથે હોય ત્યારે બી નહીં; કારણકે બુરા સાથે તથા અશો સાથેનો વહેવાર પ્રમાણીક છે. ઓ **જરથુશ્ત્ર!** એક વચન જે બચ્ચાં સાંથનાં વરૂ માટે આપ્યું હોય તે પણ બંધનકર્તા છે; પણ, ઓ **સ્પીતામાન્!** એક વેશ્યાને આપેલું વચન સર્વેથી ભયંકર છે." (૬.) "ઓ **સ્પીતામાન્!** હું તને એમ કહું છું કે એક વેશ્યાને તારે કાંઇ કામ સારૂ ધરવી ન જોઇએ, એટલે કે તેણીને સ્ત્રી તરીકે લેવી ન જોઇએ અને તેણી સાથ રહેવું ન જોઇએ, એટલેકે તેણી સાથ સુવું ન જોઇએ. (૭.) અને જો જબરીથી[3] તેણીને કામ સારૂ પકડે અને તેણી સાથ તું રહે, તો તેં તેણીને પાછળથી છોડી દેવી ન જોઇએ, દુઃખમાં બી નહીં ને સુખમાં બી નહીં; ન શરીરના પ્યાર સારૂ કે ન રવાંનના; કારણકે જે કોઈ એક અનીતિવાન સ્ત્રીને કામ સારૂ જબરીથી પકડી અને તેણી સાથે રહે અને તેણીને શરીરના કે રવાંનના પ્યાર સારૂ છોડી દે તે તેથી વચનનો ભંગ કરનાર થાય છે, ઘરના, તથા ગામના તથા પ્રાંતના અથવા જે રાજે તેણીને જીંદગી આપી તથા પોષણ પુરૂ પાડ્યું તેના સંબંધમાં, તથા તેણીનાં શરીરમાંનાં રવાંનના સંબંધમાં.[4] (૮.) તેમજ વળી તેઓથી જે છોકરાં જન્મે તેઓ પર પણ તેથી બુરાઇ શિખવાથી તે વચનનો ભંગ ઉતરે; અને તે કે જે બુરો છે તે દોજખની નીચે છોકરાં વગરનો પડી રહેશે. (૯.) ખરેખર **અહુરમજ્દે** જે ઉદાર બક્ષેસ પુરતી આપી છે તે પણ ગુનાહગાર લોકો ભોગવતાં નથી."

સર્વેથી સરસ અશોઈ ન્યામત છે.

---

૧. વેસ્ટ ધારે છે કે આ પછીના ફકરાઓ અસલ પહલવી લખાણમાંથી આખા ઉતારી લીધા છે. ૨. **મિથ્ર** તથા **રશ્નુ** ચુકાદો આપે છે, ઇન્સાફ અથવા સચ્ચાઈ સાક્ષી આપે છે, અને **સ્રોશ** અથવા નીતિના કાયદાનો મીનો ઇન્સાફની જગા આગળ રવાનોને લઈ જાય છે. જે અશો લોકોનાં રવાનો પવિત્ર પરિક્ષા પસાર કરી સુખની હાલતમાં જાય છે તેને વોહુમનો (ભલાઈ) આવકાર આપે છે. ૩. જુઓ ફ૦ **અસ્તનૂ**, "હુમલો કરવો." ૪. વેસ્ટ કહે છે કે એવી રીતે તેણીને છોડી દીધાથી તેણીનું શરીર કાંઈ ફરીયાદ કરી શકે નહીં, પણ જો કોઈ માણસ તેણીને વળગી રહે તો તેણીનાં રવાનને ફાયદો થાય, તેમજ વળી એક ખરાબ સ્ત્રી લોકોમાં ફરતી બંધ થવાથી પ્રજાને પણ સલામતી મળે. જો એક માણસ તેણીને તજી ન દે તો તેણીનાં શરીરનો પણ વધુ બગાડ થતો અટકે એમ લાગે છે.

બાબ ૨૦ મો, વોહુ-ખશથ્ર.

(૧.) વીસમી ફર્ગર્દ "વોહુ-ખશથ્ર"[1] સાત કેશ્વર ઉપર દહાકનાં રાજનાં જુલમાટ ભર્યા કામો વિષે છે; અને કીર્તિના નાશને લીધે તેના હુકમનો ફેલાવો.

(૨.) **યિમને** ફાસી દીધા પછી[2] અને **દહાકનાં** રાજમાં સઘળાં લોકોનાં દુઃખનાં કારણના સંબંધમાં અન્જુમનને **દહાકે** પૂછેલા સવાલ વિષે, અને **દહાકને** જવાબમાં લોકોનું કહેવું કે: "આ દુન્યવી તંગી તથા ગરીબાઈ, અને ભુખ તથા તરસ, અને બુઢાપો તથા મરણ અને વિલાપ તથા શોક, અને હદબહારની થંડી તથા ગરમી, અને દેવોનું માણસ સાથે ભેળાવું, **યિમે** દૂર રાખ્યું હતું.[3]" (૩.) અને આ વિષે પણ કે: "**યિમ** સુખનો આપનાર હતો,—એટલે કે, તેણે એવાં કામો કર્યા કે તેથી માણસોને સુખ મળ્યું,—અને તે લોકોની ખાહેશ પુરી પાડનાર હતો, એટલે કે, નેકીની કિંમત તે ભેટોથી પિછાણતો હતો, એટલે કે, માણસો તેનાં પ્રમાણિકપણાં માટે તેને માન આપતાં હતાં.

(૪.) "અને **અઊદક**[4] જેણે ઉદાર **યિમ** જે ભલો ભરવાડ હતો તેનામાં દુન્યવી ખાહેશને માટે ગેરવાજબી લોભ પેદા કર્યો, અને જે જબરી મારામારીથી તેની ગરૂરીથી[5] માર્યો ગયો, જેણે તંગી તથા ગરીબાઈ, અને દુઃખ તથા લોભ, અને ભૂખ તથા તરસ, અને ઘાતકી હથિયારોવાળો ગુસ્સો, અને ખેતર વગરની બતંગ હાલત, બીક, અને છુપો કામ કરતો નાશ, અને બુઢાપાની પડતી, અને ઈજવો ન જોઈએ એવા સાત દેવોને[6] પેદા કર્યા. (૫.) અને આ પણ કે: "જેઓ દીકરાની ખાહેશ રાખે તેઓને તેં દીકરા વગરના કર્યા;[7] તેઓનું બુરૂં નસીબ જે તેઓપર આવી પડે છે તે તું લાવે છે, અને તે કાંઈ આફતકારક બનાવોથી થતું નથી, તેથી તેનો કાંઈ ઉપાય મળી શકતો નથી, તેઓ પોતાનાં બચ્ચાંને મળી શકતો નથી. એટલે કે તેથી ઓલાદ આગળ વધતી નથી. (૬.) "અને તું એક છુટથી ફરતું મોંઢું છે, જે પેહરેગીર કુતરાને માણસથી દૂર રાખે છે, અને તે હમારી પાસેથી તેને ખુંચવી લીધો છે, જે પ્રખ્યાત, રોશન, અને પ્રતાપી **યિમ** હતો જે એક ભલો ભરવાડ હતો, જે સર્વ જગતની ભાઈબંધી મેળવવાને લીધે દરેક શિયાળામાં ઘણી ગરમીથી પ્રકાશતો

---

૧. યજશ્ને હા. ૫૧, ફ. ૧ લાના એટલે ચોથા ગાથાની શરૂઆતના શબ્દો. ૨. જુઓ. યશ્ત ૧૯ મી, ફ. ૯૫; અને બૂન્દ૦ બા૦ ૧૭ મો, ફ. ૫, બા૦ ૩૧ મો, ફ. ૫. ૩. જુઓ વંદી૦ ફ. ૨૭; યશ્ત ૫મી, ફ. ૨૫; યશ્ત ૧૭ મી, ફ. ૨૮ ઈત્યાદી. ૪. એમ કહેવાય છે કે આ નામ દહાકની માતાનું હતું અને તે ઉપરથી તે **વદકાન** કહેવાયો છે. જુઓ બૂન્દ૦ બા૦ ૨૮ મો, ફ. ૧૯, બા૦ ૩૧ મો, ફ. ૯; દાતૂ-ઈ-દીનીક સ૦ ૭૨ મો. ફ. ૫; સ૦ ૭૮ મો, ફ. ૨; દીનકર્દ પુસ્તક ૯ મુ, બા૦ ૯ મો, ફ. ૩. નખરાંબાજીના દેવને આ નામ આપેલું જણાય છે; જુઓ પહલવી વંદી૦ ફ. ૧૮ મી, ફ. ૭. અને અવસ્તા વંદી. ફ. ૧૯ મી, ફ. ૬. ૫. સરખાવો ફા. **તઉી**, "ગરૂરી." ૬. જુઓ વંદી ફ. ૧૦ મી, ફ. ૯, ૧૦; ફ. ૧૯ મી, ફ. ૪૩; બૂન્દ. બા. ૧ લો, ફ. ૨૭; બા. ૨૮ મો, ફ. ૭-૧૩; બા. ૩૦ મો, ફ૦૨૯, વિગેરે. આ સાત દેવોનાં અવસ્તા નામો આ છે: **અંગ્ર-મઈન્યુ, અક-મનંઘ, ઈન્દ્ર, સઉરૂ, નાઓંઘઈથ્ય, તઉરૂ,** અને **જઇરિચ્ર.** ૭. સરખાવો **દહાક** વિષેની કથા કે તેને થયલાં કાંઈ દરદના ઉપાય સારૂ તેઓનાં ભેજાં મેળવવા માટે દરરોજ તે જવાનીઆઓને મારી નખાવતો. વેસ્ટ ધારે છે કે **દહાકનાં** ઘાતકીપણાંથી લોકો વાંઝયાં થઈ જવા વિષે અહીં ઈશારો છે.

હતો, એટલે કે તે દરેક જગા સુખ ભરેલી કરવામાં ફત્તેહ પામ્યો હતો. (૭.) "તું હોશિયાર છે, ઓ **ઔવરાસ્પ** ![1] વળી તું કહે કે આ મત એમ કેમ છે કે એક બુરો પાદશાહ એટલી બધી ખરાબ ચીજ છે; એક ભલો પાદશાહ હમારી ખાહેશ છે; હમો તેને જે કર જોઈએ તે ભરશું, જે જો લોકો આપે તો જે ભલો પાદશાહ હોય તેને લાયકના તેઓ થાય."

(૮.) અને **ફ્રેદૂને દહાકને** હરાવવા વિષે, અને તેની શરીરની બાજુપર, જીગર ઉપર, અને માથાંની ખોપરીપર પણ તેને મારી નાંખવા માટે ગુરજ મારવો; અને તે મારથી **દહાકનું** ન મરી જવું. (૯.) અને સેવટે તેને તલવારથી મારવો, અને પહેલા, બીજા, તથા ત્રીજા માર વખત **દહાકનાં** શરીરમાંથી ઘણીક જાતનાં બુરાં પ્રાણીઓનું નીકળવું.[2] (૧૦.) દાદાર **અહુરમજદે ફ્રેદૂનને** એમ કહેવું કે: "જે **દહાક** છે તેને મારતો ના, કારણ કે જો તું **દહાકને** મારી નાંખશે તો તું આ જગતને સર્પ, અને દેડકાઓ, અને વીછીઓ, અને ગીલોડીઓ,[3] અને કાચબાઓ અને દેડકાંઓથી ભરેલી કરશે," તેને લીધે તેને મજબુત બંધથી બાંધવો એ કેદની[4] સર્વથી સખ્ત સજા છે.

(૧૧.) અને આ વિષે કે જ્યારે **દહાકને** બાંધવામાં આવ્યો ત્યારે સાતે કેશ્વર-માંથી ખબર આવી કે **અજ-ઈ-દહાક** માર્યો ગયો છે, અને કે બુલન્દ તથા **જોરાવર આસ્વીગાન**[5] ના **ફ્રેદૂને** તેને માર્યો છે. (૧૨.) અને દસમા શિયાળામાં અથવા વરસમાં આ બાબતો માનવામાં આવી હતી,[6] અને તેઓ એમ બોલ્યા કે, **યિમને** લીધે[7] તેઓએ હવે **અજ-ઈ-દહાકને** માર્યો, કારણ કે જે સારી ખબરો છે તે હજી સાતે કેશ્વરોપર એકઠી થઈ નથી, અને જે ખરાબ ખબરો છે તે **અજને** માટે કાંઈ કહેતી નથી; વળી તેઓ પોતાની ખાહેશમાં નથી ભલી કન્યા માંગતા, કે નથી દોલત માંગતા.[8] (૧૩.) અને આ પણ કે જ્યારે તેને સ્ત્રીઓ તથા ધન જે મેળવવા લાયકનાં હોય તેની ખબર મળતી, ત્યારે તેઓને તે એક સોનેરી ગુફામાં દાખલ કરતો, અને જે તદન જીવાય તેવું ન હોય તે અણદીઠ જગાએથી **અજ-ઈ-દહાકનાં** રહે-ઠાણમાં આવતું. (૧૪.) અને આ પણ કે જે કોઈ ભાઇને, અથવા છોકરાંને, અથવા પિતાને, અથવા કોઈ નજદીકનાં સગાંને મારશે તેને તે કામ ઘણું ગંભીર જણાશે નહીં, અને તેઓ મનમાં પણ વિચારશે નહીં, એટલે કે તેની યાદ પણ રાખશે નહીં; અને તેઓ એમ કહે કે, મકાનનો માલેક તે છે કે જે મારે છે, દેવોને (દેવપરસ્ત લોકોને) માટે જોઈતા સઘળા આતશને તે મારી શકે;[9] અને કે ઘરનો સાહેબ પાદશાહ હોવાને

૧. એટલે "સંખ્યા બંધ ઘોડાવાલો," એ **દહાકનો** એક એ ૯ કાબ છે. ૨. **દહાકનાં** ખભાંપર ઉગેલા બે સર્પની વાત વિષે અહીં ઇશારો હોય એમ જણાય છે. ૩. જુઓ ફા. **કિર્બસ,** ગીલાડી. ૪. એને **દમાવંદ** પહાડ ઉપર કેદ કરવામાં આવેલો કહેવાય છે. ૫. અવ. **અથ્વ્યાન. આથ્વ્ય** (યજ.શ્ને હા. ૯ મો, ફ. ૭) અથ્યેતઆન અથવા **ફ્રેદૂનનો** બાપ હતો. જુઓ બુન્દ. બા. ૩૧મો અને ૩૨મો. ૬. કદાચ એમ હોય કે તે વખતે ખબર એક જગાથી બીજી જગાએ ફેલાવાનું મુશ્કેલ હોવાને લીધે **દહાકની** હારની ખબર દૂરના દેશોમાં ફેલાવાને દસ વરસ લાગ્યાં હોય. ૭. કારણ કે બુન્દ. બા. ૩૧ મો, ફ ૭, ૮ મુજબ **ફ્રેદૂન** યિમનો નવમો વંશજ હતો, અને તેથી તેણ પોતાના મહાન વડવાનો કીનો લીધો એમ કહી શકાય. ૮. જે કામ **દહાકનાં** જુલમાટ ભર્યા રાજમાં તેનાં લોકો કરવાની હિંમત કરતાં હતાં. ૯. અહીં દેવપરસ્ત લોકો માણસનો ભોગ પોતાના દેવતાઓને આપતા હતા તે રસમ વિષે ઇશારો હશે.

લીધે તે જેઓની ઉપર સાહેબ છે તેઓને તે મારી શકે છે. (૧૫.) અને આ પણ કે સઘળી જગાઓ પર કે જ્યાં તે આવે ત્યાં લોકો મરકીથી જે આફત આવી પડે તેથી બચાવ સારૂ એક મ્હોટો આતશ સળગાવે[1]. (૧૬.) અને આ પણ કે ભેળથી થયલું એક ભલું કામ **અજ્-ઈ-દહાક્**નું બુરૂં કામ થાય છે.

(૧૭.) અને **દહાક**ની હાર પછી **ખ્વનીરસ્** તરફ ફરીને,[2] **ફ્રેદૂન**ને હાંકી કાઢવા માટે **માઝેન્દરાન્**ના દેશોએ ભરેલી સભા વિષે; તેમાં રહેવાના ઈરાદાથી તેઓનું તેમાં મ્હોટી સંખ્યામાં તુટી પડવું; તેઓની મ્હોટી ઉંચાઇને લીધે **વોઉરૂકશ** દર્યો તેઓની જાંગની વચમાં સુધી, અથવા ડુંટી સુધી પહોંચ્યો, અને સર્વેથી ઉંડી જગાએ તે તેઓનાં મોહોડાં સુધી પહોંચ્યો. (૧૮.) અને જ્યારે તેઓ આ પ્રદેશ સુધી આવી પહોંચ્યા અને તેઓના પેહલવાનો ભયંકર નુકસાન કરવા અને ત્રાસ આપવા મંડ્યા ત્યારે લોકો **ફ્રેદૂન્** પાસે ફરિયાદ લઈ ગયા અને બોલ્યા કે: "તેં **અજ્-ઈ-દહાક્**ને શું કામ માર્યો, જે રાજમાં સારો પાદશાહ હતો; એટલે કે બીકને તેણે દૂર રાખી હતી, અને તેના તપાસ રાખનારાઓ **માઝેન્દરાન**ના દેશોથી આ પ્રદેશનો બચાવ કરતા હતા?" (૧૯.) **માઝેન્દરાન**ના લોકોની બુરાઈ તથા તેઓથી આ પ્રદેશનાં લોકોની થતી ખરાબ હાલત વિષે તેઓએ આ પણ કહ્યું; એટલે કે તેઓ ત્યારે એમ બોલ્યા કે; "કારણ કે તેઓની રીતો એવી ખરાબી ભરી છે, એટલે કે જમીનની નીચે ફાઘેલા ગુફાઓમાં નાપાકી તેઓની છે, એટલે કે ગુફાઓ તેઓના છે, અને તેઓ નામ ધરાવે છે, એટલે કે તેઓ એકમેકને નામથી બોલાવે છે; હમો માણસો પણ તેઓ વિષે વિચાર કર્યે છીએ તથા તેઓ માણસ છે એમ ધારીયે છીએ."

(૨૦.) અને **ફ્રેદૂન**નું **પેશાનીક**નાં મેદાનમાં **માઝેન્દરાન**નાં લોકોની સામે થવું, અને તેઓને એમ કહેવું કે: "તમો **માઝેન્દરાન**નાં લોકો મારી કે જેણે **અજ્-ઈ-દહાક્**ને માર્યો છે તેની સામે થયા છો; જે દુન્યામાં સર્વેથી મ્હોટો હતો, જે સઘલાં માણસો તથા દેવો ઉપર સખ્ત પાદશાહ હતો; **અહુરમજ્દે** મને તેના નાશ સારૂ પેદા કર્યો છે, આ શરીરના અવયવોનાં જોરથી મારા દુશ્મનને હરાવવા માટે સર્વેથી વધુ જોરાવર હરાવનાર તરીકે મને પેદા કર્યો છે; અને પછી તમો કે જેઓ **માઝેન્દરાન**ના દેશના છો તેઓ આ મારા દેશને નાશ કરો છો." (૨૧.) અને માઝેન્દરાનનાં લોકોએ **ફ્રેદૂન** માટે હલકો વિચાર બાંધ્યો, અને હસી કાઢીને તેને કહ્યું કે: "ખરેખર જો તેમ હોય કે **અજ્-ઈ-દહાક્** જે દુન્યામાં સર્વેથી મ્હોટો હતો અને જે દેવો તથા માણસો ઉપર એક ભલો પાદશાહ હતો તેને જો તેં માર્યો હોય, અને તેને મારવા સારૂ **અહુરમજ્દે** તને તારા અયવયોના જોરથી મહાન હરાવનાર તરીકે પેદા કર્યો હોય, તો પણ અમે અહીં રહીશું, અને આ જગોમાં હમારાં રહેઠાણ કરીશું; અને તું મ્હોટો નથી, બીજાં લોકોમાં પહેલવાન જેવી બોલી

---

૧. જેથી તેઓના ઘર તથા મીલકતને લાગેલી ગલીચી આતશથી બળીને નાશ પામે. સરખાવો ફા. **આસુર્દૂ**, "મસાલ." ૨. આ ફકરાપરથી જણાય છે કે **માઝેન્દરાન્ ખ્નીરસ**ની બહાર હતું.

ધરાવે એવું તું ફક્ત ઘણાં જોરવાળું અને ઘણું વધી ગયલું મોઢું છે; અમે તને અહીં દાખલ થવા દઈશું નહીં."

(૨૨.) આ પણ કે આખરે તેઓ નાશી ગયા, અને ફત્તેહમંદ **ફ્રએદૂન** નજદીકના પહાડો સુધી તેઓની પાછળ ગયો; તેથી તેનાં નસકોરાં સળગ્યાં, તેથી તેઓ છુટાં પડી ગયાં, અને તેનાં જમણાં નસકોરાંમાંથી બરફ નીકળ્યું જેમાંથી સખત તેજીવાળા શિયાળાની સઘળી થંડી બહાર પડી; અને તેનાં ડાબાં નસકોરાંમાંથી પથરા પડ્યા જેઓએ ઘર જેટલા મ્હોટા પડતાં સખત તેજીવાળો મ્હોટો આતશ બહાર પાડયો અને ફેલાવ્યો. (૨૩.) જવાન **તઉરસ બાર્માયૂન્**[1] પાછળ પડ્યાથી ફત્તેહમંદ તથા જોરાવર **ફ્રએદૂને** તેઓને બરાબર બાંધીને હાંકી કાઢ્યા; અને તેણે તેઓને દૂરના પહાડો સુધી હાંકી કાઢ્યા જેથી તેઓ પથર જેવા થઈ ગયા; અને તેણે **માજેન્દરાન** દેશના લોકોને, પચાસમાં, સોમાં, હજારમાં, દસ હજારમાં, અને અસંખ્ય સંખ્યામાં માર્યા.[2]

(૨૪.) ફત્તેહમંદ તથા જોરાવર **ફ્રએદૂને** બે ત્રીતીયાંઉસ જેટલાં **માજેન્દરાન**ના દેશનાં લોકોને માર્યા, અને તેઓમાંના એક ત્રીતીયાંઉસ જેટલા હારેલાં અને બીમાર પાછાં ફર્યાં; અને ઓ **સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર!** ત્યાર પછી **માજેન્દરાન**ના દેશનાં લોકો **ખનીરસ્** દેશ પર કદી ચઢાઈ લાવ્યા નહીં; તેઓએ મનમાં એવો વિચાર પણ ન કર્યો કે: "આપણે ત્યાં જઈશું"; સિવાય કે તેઓ કે જેઓનાં નામો આ હતાં: **સ્પાન્સ્નાયોશ્** નો છોકરો **સ્પીતીયોશ્**,[3] અને **સ્પાન્સ્નાયોશ્**નો છોકરો **અરેજ્રાસ્પાહ્** જેઓ અહીં જ્ઞાન મેળવવાની ખાહેશથી આવ્યા હતા, અને **હ્વોવ્** કુટુંબના **ફ્રશઑસ્ત્ર**[4] પાસે ગયા હતા.

સર્વેથી સરસ ન્યામત અશોઈ છે.

બાબ ૨૧ મો, વહિશ્તા-ઇશ્તિશ.

(૧) એકવીસમી ફર્ગર્દ "**વહિશ્તા-ઈશ્તિશ્**"[5] ભલી દીન મુજબ કઈ બંદગી સર્વેથી સરસ છે તે વિષે છે:—**મિથ્ર**ની બંદગી સઘળી દુન્યામાંના ગુસ્સાનો[6] નાશ કરવા તથા કમી કરવા એક વાર તથા આળસાઈને[7] માટે બેવાર દર રાત્રે; ત્રીજી

---

૧. બૂન્દ બા. ૩૧ મો, ફ. ૮ મુજબ એ **ફ્રએદૂન**નો ભાઈ હતો.
૨. જુઓ પહલવી વંદી. ફ. ૭ મી. ફ. ૧૩૭, ૧૩૯; યશ્ત ૫મી, ફ. ૫૪, ૫૮, ૧૧૭.
૩. બૂન્દ. બા. ૨૯ મો. ફ. ૧ માં **સ્પીતોઈત્ ઈ અઉસ્પોસીનાન્** તથા **એરેજરસ્પ ઈ અઊસ્પોસીનાન્** નામો મળે છે. ત્યાં તેઓને **ફ્રદધફ્શ્**, અને **વીદધફ્શ** ને લગતા જણાવ્યા છે જ્યારે અહીં **માજેન્દરાન્** થી આવતા કહ્યા છે તે ઉપરથી એ કેશવરો અને **માજેન્દરાન્** એકજ હોવાં જોઈએ. એઓનાં અવસ્તા નામો **સ્પિતોઈશ્ ઉસ્પાંસ્નઑશ્** તથા **એરેજ્રશસ્પ ઉસ્પાંસ્તુ** યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૧૨૧ માં મળે છે.
૪. એ **જરથુશ્ત્ર**નો સગો તથા તેનો મહાન ચેલો હતો. ૫. પાંચમા ગાથાના એટલે યજશ્ને, હા ૫૩ માના પહેલા શબ્દો. ૬. ગુસ્સાના તથા આળસાઈના દેવો સારૂ અહીં ઈશારો છે. ૭. આ ઉપરથી એમ ન ધારવું કે યજદોમાં સરસાઈની જુદી જુદી પદવીઓ છે પણ મીનોઈ ફાયદા સારૂ ભણતરોની જુદી જુદી અસર થાય છે એમ જણાવ્યું છે. એ આ વાત ઉપરથી ખુલ્લું જણાય છે કે જુદાં જુદાં કામોને સારૂ ખુદ **મિથ્ર**ની બંદગી જુદી જુદી અસરવાળી છે એમ લખ્યું છે.

અશો **સ્રઓશની**;[1] અને ચોથી વધારામાટેની ભેટો તથા વધારે ભેટો મેળવવા સારૂ **દાહુમાન્ આફ્રીન્**ની;[2] અને તેઓમાં સર્વથી વધુ બચાવવાળી **દહ્માન્ આફ્રીન્**ની છે. (૨.) અને આ પણ કે, નારીઓમાં સર્વથી સરસ શરીર વિશતાસ્પનાં માનવંત કુંટબવાળી **હુમાએનું**[3] હતું; અને ઘોડાઓમાં સર્વથી સુંદર ઘોડો **વિશતાસ્પ**નો[4] હતો; અને ગોધાઓમાં જુવાન બળદ[5] **બર્માયૂન્;** અને મેંઢાંઓમાં ઘણુંજ પ્રખ્યાત મેંઢું જે જાડું, સફેદ જડબાંવાળું,[6] શરીરના ઉપલા ભાગમાં તારાઓના **શણગારથી** મઢાયલું, અને સર્વથી ઉપરના પીળા ભાગમાં સોનેરી શોભાવાળું છે; અને તોબી એક અશો માણસ, એક **દાહ્મ્,** જે ભલાં લોકોની **દાહુમાન્ આફ્રીન્** ભણે તેનાથી હજારમા ભાગ જેટલી મ્હોટાઈ પણ તેઓમાંનું કોઈ મેળવતું નથી.

(૩.) અને આ વિષે કે જેટલી એક પુરૂષ તથા સ્ત્રીના સંબંધમાં ભલાઈ છે તેટલીજ એક વ્યભિચારી પુરૂષ તથા વેશ્યાના સંબંધમાં બુરાઈ છે.[7]

(૪.) અને **કાઇ–ઉસે** તેનું રાજ સાતે કેશ્વરના દેવો અને માણસો ઉપર ફતેહમંદ રીતે ચલાવવા વિષે,[8] અને તેના હુકમનો ફેલાવો હાથ હલાવવા કરતાં વધુ ઝડપી હતો; અને **અલ્બુર્જ** પહાડની વચ્ચે તેના સાત[9] મહેલ બાંધવા વિષે: એક સોનાનો, અને બે રૂપાંના, અને બે પોલાદના, અને બે કાચના, અને તેણે ઘણાક દેવો

---

૧. વેસ્ટ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બા. ૯ મો. ફ. ૩ ની યાદ આપે છે. ૨. એ "અશો લોકોની દોઆ" નામની બંદગી છે. અહીં **આફ્રિન્ગાન–ઈ–દાહ્માન્** કે **આફ્રિન્–ઈ–દાહુમાન્** વિષે ઈશારો છે તે માટે વેસ્ટ ચોક્કસ નથી પણ પાછળું ભણતર ઘણું ખરૂ પાજંદમા છે જ્યારે આગલાંમાં ઘણાંક પવિત્ર લખાણો સમાવેલાં છે. તે ઉપરથી લખનાર તેને વિષેજ લખતો હોય એમ જણાય છે, ૩. સરખાવો શાહનામામાં આવેલા ગુછવાડા ભરેલા અહેવાલો. ૪. દંતકથા એમ છે કે **જરથુશ્ત્રે** આ ઘોડાને મોજેજો કરીને સારો કર્યો હતો. જોકે એ અહેવાલમાં જણાવેલો કાળો ઘોડો કાંઈ ખરેખરો ઘોડોજ ન હોવો જોઈએ, પણ **વિશતાસ્પ**ની ઝાંખી પડેલી સમજ શક્તિ હશે જે જરથુશ્ત્રે પોતાનાં ચાર મુળ સિદ્ધાંતો જણાવી હોશિયાર કરી. ૫. લખનાર અહીં એને બળદ સમજેલો લાગે છે પણ **બર્માયૂન્ ફ્રેદૂન**નો ભાઈ હતો એમ આપણને બૂન્દ. બા. ૩૧ મો, ફ. ૮, અને દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બા. ૨૦ મો, ફ. ૨૨ ઈત્યાદી ઉપરથી જણાય છે; મ્હોટાં શારીરીક બળવાળાં માણસ વિષે એ નામ વપરાયું હશે. ૬. જુઓ બૂન્દ. બા. ૨૪ મો ફ. ૩, અહીં આપેલું વર્ણન મેંઢાંને લાગુ પડતું નથી, પણ અહીં શાને માટે જણાવ્યું છે તે નકી કરવું સ્હેલુ નથી. જુઓ વેસ્ટ નોટ ૩જી. ૭. યજશને હા ૫૩મા સાથે આ ફકરાને ઘણો સંબંધ છે. વેસ્ટ પણ કહે છે કે, "૧લા તથા ૨જા ફકરાનો યજશ્ને હા ૫૩, ફ. ૧ સાથનો સંબંધ સ્હેલાઈથી જણાય છે; અને ફ. ૩જાનો અને યજશને હા ૫૩, ફ. ૬૦ ના પહલવી તરજુમાનો જણાય છે." ૮. શાહનામા મુજબ **કાઈ–ઊસ્** એક મહાન જીત મેળવનાર પાદશાહ હતો તેની ચઢાઈઓની કેટલીક યોજનાઓ એટલી જોખમભરી હતી કે તે પોતે દુઃખમા આવી પડતો અને તેને ફકત મહાન પહેલવાન **રૂસ્તમ્**જ બચાવી શકતો. તેનાં રાજ તથા ચઢાઈઓનાં સુંદર વર્ણન સારૂ જુઓ શાહનામું. ૯. વેસ્ટ ધારે છે કે કદાચ શાહનામામાં જણાવેલાં **રૂસ્તમ** તથા **ઈસ્ફેન્દિયાર**નાં સાત હફેતખાનો અથવા આરામ લેવાની જગાઓ આ ઉપરથી નીકળ્યાં હશે.

તથા **માજનીઅન્** ટોળાને[1] દુન્યાનો નાશ કરતાં અટકાવવા વિષે, અને તેઓને તેઓનાંજ કામમાં રોકી રાખવા; અને તેનાં પેલાં રહેઠાણો આગળ એક માણસનું જવું અને તેની ફરતે ઝડપથી ફરવા વિષે, જે માણસનું જોર બુઢાપાથી ખવાઈ ગયું હોય અને તેની જીંદગી તેનાં શરીરમાંથી ચાલી જવાની ધાસ્તી હોય; અને બુઢાપાનું તેની આગળથી કાઢી નાંખવું, અને તેનું જોર તથા જવાની તેને પાછાં મળવાં; ખરેખર તેણે એવો હુકમ કાઢ્યો કે તેના મહેલના દરવાજા આગળથી કોઈબી માણસને પાછો ફેરવવો નહીં અને તેઓને ખવડાવવું અને પંદર વરસની જવાન ઉમરનાં કરવાં.

(૫.) પછી **કાઈ-ઊસ્**નાં મ્હોત સારૂ એક સભા બોલાવી, અને ગુસ્સાના દેવે તેનું મ્હોત નીપજાવવાનું માથે લીધું, અને તેનું **કાઈ-ઊસ્** આગળ આવવું, અને તે સાતે કેશ્વરો ઉપર એવી મહાન પાદશાહી ધરાવતો હતો તોબી તેને અસંતોષી બનાવવું; અને તેને આસ્માન તથા **અમેશાસ્પંદો**નાં રહેઠાણની પાદશાહી મેળવવા સારૂ ખાહેશ ધરાવવી.[2] (૬.) અને **અએશ્મ** અને બીજા દેવો જેઓ તેના નાશ સારૂ ભેગા કામ કરતા હતા તેઓએ ઊભા કરેલા લોભને લીધે **કાઈ-ઊસ્ યજદાન**ની સામે થવાનાં અને તેના નાણુશી પોતાપર ખેંચી લેવાનાં કામથી પાછો ફર્યો નહીં. (૭.) અને ઘણાક દેવો, દરવંદો, તથા માણસો સાથે તેનુ **અલ્બુર્જ**ની પેલીપાર અંધારાંની હદ સુધી ધસી જવું; અને **કયાન્**ની ખોરેહ તે કિનારા ઉપર માટીના આકારની થઈ જવાના સબબ વિષે; અને **કાઈ-ઊસનું** તેનાં સર્વે લશ્કરથી વધુ છુટું પડી જવું. (૮.) અને તેથી તેની અજ્ઞાનતાને લીધે **યજદાન**ને ફરી સામે થવાનાં કામથી પાછું ન ફરવું. (૯.) અને આખરે **યજદાને** કયાનોની ખોરેહ પોતા પાસે પાછી લઈ લેવી, **કાઈ-ઊસ્**નું લશ્કરનું તે ઉંચાઈએથી નીચે પડવું, તથા **કાઈ-ઊસ્**નું **વોઉરૂ-કશ** દર્યા તરફ ઉડી જવું.

(૧૦.) અને આ પણ કહેવાય છે કે કોઈ[3] તેની સાથે અને કોઈ પાછળ ઉડ્યું જાણે કે તે[4] તેની સાથે જોડાયલો હોય, અને તેની પાછળ તે માણસને પાછો ફેરવવા માટે દુન્યાને વધારનાર **નર્યોસંઘ** દોડ્યો. (૧૧.) અને હજી જન્મ પામનાર **ખૂસ્રોઇ** જેણે ગોયા પુષ્કળ લશ્કર ભેગું કર્યું હતું તેની બુમ આ હતી કે: "ઓ દુન્યાને વધારનાર **નર્યો-સંઘ**, તેને તેં મારવો ન જોઈએ! કારણકે ઓ દુન્યાને વધારનાર **નર્યો-સંઘ** જો તું તે માણસનો નાશ કરશે, તો પછી **તુરાન્**ને પાક કરનાર દસ્તુર[5] જનમ ન પામશે; કારણકે તે માણસથી એક માણસ **સીયાવક્ષ** નામનો જનમશે, અને **સીયાવક્ષ**થી હું જે **ખુસ્રોઇ** છું તે જનમશે, જે તુરાનમાંથી ભલી દીનની

---

૧. **કાઈ-ઊસ**ની **માજેન્દરાન**ની ચઢાઈનું શાહનામામાં આપેલું વર્ણન ઘણુંજ વાંચવા લાયક છે. ૨. જુઓ શાહનામું જ્યાં **કાઈ-ઊસ્**નાં આ દીવાનાના જેવાં સહાસ વિષે ખુલાસાથી વિગતો આપી છે. હજી પણ આ કથા શું જણાવે છે તે સમજ પડતી નથી. ૩. જેણે તેને તેનાં ફોકટનાં કામથી પાછો ફેરવવાને ઘણીક કોશેશ કરી અને તે માટે તેની પાછળ કેટલેક છેટે ગયો હતો. ૪. આગળ આવતાં લખાણપરથી જણાય છે કે આ **કઈ-ખૂસ્રો**ની ફ્રવશી હતી. ૫. કદાચ **કાઈ-ખૂસ્રો** પોતેજ. વેસ્ટ આ શબ્દને **તુરાન્** સાથે જોડી જુદીજ સમજણ આપે છે.

બહાદુરીને સારૂ સર્વેથી બ્હાદુર માણસને[1] ધણે દરજ્જે લઈ આવીશ, જે પહેલવાનો તથા લશ્કરોનો નાશ કરશે, એટલેકે હું પહેલવાનો તથા લશ્કરોનો નાશ કરીશ; અને જે **તુરાન્**ના શાહને[2] દૂરના પ્રદેશ સુધી હાંકી કાઢશે." (૧૨.) આ શબ્દોથી **ખૂસ્રોઈનાં ફ્રવાહ્રે** દુન્યાને વધારનાર **નઈર્યો-સંઘને** ખુશ કર્યો; અને તે શબ્દોને લીધે તેણે પૂઠ છોડી, તથા તેથી **કઈ-ઊસ્** ડાહ્યો થયો.

અશોઈની આબાદી સર્વેથી સરસ છે !

બાબ ૨૨ મો, અઈર્યેમન્.

(૧.) બાવીસમી ફ્રર્ગર્દ " **અઈર્યેમન્** "[3] કઈ-ખૂસ્રોઈ[4] તથા લાંબી જીંદગી વાળા સાહેબ **વાએના ફ્રશોગર્દ** વખતે થનારા મેળાપ વિષે છે, અને અસલનાં માણસોમાંથી જે લોકોનાં મ્હોટાઈ તથા કીર્ત્તિમાં પહેલા હતા તેમાંના કેટલાક તેણે મારવા વિષે, **કઈ-ખૂસ્રોઈએ** લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ **વાએને** પૂછેલો સવાલ. (૨.) અને તેઓને મારવા વિષેનો લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ **વાએનો** જવાબ; અને તે જવાબ ઉપરથી **કઈ-ખૂસ્રોઈએ** લાંબી જીંદગીવાળા **વાએને** પકડવું તથા તેને ઉંટના રૂપમાં ફેરવવું,[5] અને તેનું તેની ઉપર સ્વાર થવું, અને ઈરાની કોમના સરદારો સાથે જ્યાં ગેઉર્વનો અમર છોકરો **હુઓઈશ્ત્**[6] મીનોઈ ભાનમાં સુતેલો છે ત્યાં જવું, અને તેનું તેને ત્યાં સુવા દેવું; અને તેનું તકરાર તોડનાર **તૂસ્**[7] જ્યાં મીનોઈ ભાનમાં સુતેલો છે ત્યાં આગળ જવું, તથા તેને ત્યાં સુવા દેવું; અને તેનું **કઈ-અપીવેહ્**[8] જ્યા સુતેલો છે ત્યાં આગળ જવું, અને તેનું તેને ત્યાં સુવા દેવું.

---

૧. અહીં કોણને વિષે ઈશારો છે તે સમજ પડતી નથી. ૨. **અફ્રાસ્યાબને.** ૩. તેના શરૂઆતના શબ્દો, **આ અઈર્યેમા ઈશ્યો,** ઉપરથી આપેલું યજશ્ને હા. ૫૪માંનું નામ. ૪. ઈરાનના **કયાનીઅન્** પાદશાહોમાંનો ત્રીજો પાદશાહ. ૫. આ બાબમાં આવેલા અહેવાલ સાથ સરખાવવા આપણને કોઈ પણ બીજું હયાત લખાણ મલતું નથી. વેસ્ટ ધારે છે કે યજશ્ને હા. ૫૩ મો, ફ. ૬-૭માં આવેલા **વયુઍરૅદુબ્યો** તથા **વયોઈ** સાથ આને કાંઈ સંબંધ હોય. તે વળી દાદીસ્તાનૂ સ. ૩૫ મો, ફ.૩જા-ની યાદ આપે છે, જ્યાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે **કઈ-ખૂસ્રોઈ** ચાલી ગયા તેમાં **વાએનો હાથ** હતો. ૬. આ નામ કોણનું છે તે સમજવું સ્હેલ નથી. વેસ્ટ યશ્ત ૧૩મી, ફ. ૧૧૮ માં આવેલાં **યુશ્ત ગાઉર્વયાનૂ**ની યાદ આપે છે. પણ વળી એમ ધારે છે કે એક અમર્ગ માણસને મળતું નામ યશ્ત ૧૩મી, ફ. ૧૨૦ માં આવેલુ **યોઈશ્ત ક્રિયાનૂ**નું છે, જેને બહમન્ યશ્ત બા. ૨જો, ફ. ૧ તથા દાદીસ્તાન સ. ૯૦ મો ફ. ૩ માં અમર્ગ કહ્યો છે. ૭. **પેશ્દાદીઅન** શાહાજાદો જેણે પહેલા **કયાનીઅન્** પાદશાહોના વખતમાં એક મહાન સરદાર તરીકે નામના મેળવી હતી. બૂન્દ. બા. ૨૯મો, ફ. ૬, તથા દાદિસ્તાન સ. ૩૬ મો, ફ. ૩ મુજબ એ અમર લોકોમાંનો એક હતો. ૮. બૂન્દ. બા. ૩૧ મો ફ. ૨૫ તથા ૨૮ મુજબ એ કઈ **કોબાદનો** દીકરો તથા **કઈ કાઊસનો** બાપ હતો. એ વળી **લોહરાસ્પનો** બાપના બાપનો બપાવો હતો.

(૩.) તેઓથી દૂર તેનું હજી આગળ વધવું અને ત્યાં રસ્તામાં વૃદ્ધિ કરનાર અને ફત્તેહમંદ **સોશાંસ્** સાથે મળવું; અને ફત્તેહમંદ વૃદ્ધિ કરનારે તેને એમ પૂછ્યું કે: "લાંબી જીંદગીવાળા સાહેબ **વાએની** ઉપર તેને ઉંટના આકારમાં ફેરવીને સ્વારી કરનારો તું કોણ માણસ છે?" (૪.) અને કઈ-ખૂસ્રોઇનું **સોશાંસને** જવાબમાં કેહવા વિષે કે: "હું કઈ-ખૂસ્રોઈ છું." (૫) અને **ચેચસ્ત** સરોવરના[૧] કિનારા ઉપર આવેલાં બુતપરસ્ત દેવળોનો નાશ કરવા[૨] માટે તથા જાદુગર[૩] **અક્રાસીયાબ**ને મારી નાંખવા માટે **સોશાંસે** કરેલી **કઈ-ખૂસ્રોઈ**ની વખાણ; અને **માજ્દયસ્ની** દીનની કઈ-ખૂસ્રોઈએ કરેલી વખાણ.

(૬.) અને તેઓની આગળ જોરાવર **કેરેસાસ્પ**ના હાથમાં ગુરજ સાથે **ગેસ**[૪] જાદુગરનાં રહેઠાણ પાસે આવવા વિષે; અને ત્યાં કજીઆને નાબુદ કરનાર **તૂસ્**નું આવવું, અને તેનું **કેરેસાસ્પ**ને પવિત્ર **ગાથા**માં તથા તેઓની સાથ મજબુત સંબંધ ધરાવતી ચીજોમાં ભરૂસો રાખવા માટે કહેવું; અને **કેરેસાસ્પે** અશોઈની વખાણ કરવી અને તેથી હાથ તોડનારને[૫] હરાવવો.

(૭.) એઓ માટે પણ તે કહે છે કે આ માણસો જેમ આ ફ્રગર્દમાં તથા બીજી જગાઓમાં જણાવ્યું છે તેમ **ફ્રશોગર્દ** પુરો કરવા સારૂ એકઠા મળે છે; તેઓ સઘળાઓ પ્રખ્યાત તથા સાહસકર્મ કરવાવાળા છે, અને સઘળા ઝડપવાળા તથા જોરાવર છે, અને આ દુન્યા હમેશ અને હમેશ સુધી બુઢાપા વગરની તથા અમર્ગ, અને ભૂખ વગરની તથા તરસ વગરની થાય તે સારૂ **ફ્રશોગર્દ** પુરો કરશે.

સર્વથી સરસ ન્યામત અશોઈ છે.

---

૧. આ સરોવર હાલમાં જેને **ઊરૂમિયા** સરોવર કહે છે તેજ હતું; જુઓ બૂન્દ. બા. ૨૨મો, ફ. ૨; યશ્ત ૫મી, ફ. ૪૯ ઇત્યાદી. ૨. કઇ—ખૂસ્રોનાં આ મહાન કામોનું વર્ણન આપણને શાહનામામાં પણ મળે છે. ૩. ફક્ત તેને હલકો પાડવા માટે આ વિષેશણ વાપર્યું છે. તે કાંઈ ખરેખર જાદુગર ન હતો. ૪. વેસ્ટ સુચના કરે છે કે આ નામ કદાચ **વેશ્ક**ને બદલે ભુલથી લખાયું હશે (જુઓ બા. ૧૫મો. ફ. ૨ માં આવેલી **વેશ્ક**ની ઓલાદ,) કારણકે કેરેસાસ્પના કોઇપણ અહેવાલમાં કોઈ **ગેસ** નામના બુરા માણસ સારૂ જણાવ્યું નથી, જ્યારે એજ સંબંધમાં **વેશ્ક** નામ મળે છે, અને **ગેસ** કદાચ એનું બગડેલું રૂપ હોય. ૫. સરખાવો અવ. **અરેમો-જત**, "હાથમાંથી ફેંકેલું," અથવા એ શબ્દ **ખુર્રૂમ્ જદાર્** એટલે "નાશમાં મઝા લેનાર" વંચાય. એ શબ્દ **દહાક્** અથવા **અહર્મન્** સારૂ વપરાયો છે જેને ફ્રશોગર્દ વખતે **કેરેસાસ્પ** મારનાર છે.

બાબ ૨૩ મો, વર્શ્ત-માન્સર નસ્ક, ફરગર્દ ૧.

(૧.) **વર્શ્ત-માન્સર**ની તેવીસ ફર્ગર્દ છે. (૨.) પહેલી ફર્ગર્દ **અએથ્ર પઇતિશ્**[1] **જરથુશ્ત્ર**નો જનમ[2] તથા તેનાં દીનને મેળવવા વિષે **મઇદ્યોમાહ**[3] **જરથુશ્ત્ર**ને પુછેલા સવાલ વિષે છે. અને તેના જન્મ વખતે જીંદગી આપનાર તથા જીંદગીનો નાશ કરનાર[4] બે હરીફ મીનોના સાથે મળવા વિષેનો **જરથુશ્ત્રનો** જવાબ. (૩.) અને આ પણ કે જ્યારે તેની માનાં ગામના લોકોએ તેનું માથું જોયું ત્યારે તેઓએ તેને **અરેદ્વી-સુરનું** ખબું ધાર્યું; તેની છાતી તથા પીઠને **અશિશ-વંઘુહિનાં**, અને તેનું સીનું તથા પેટ સખાવતના મીનોનાં ખભાં ધાર્યા; અને દીન તેનાં શરીરની બાજુએ લાગી, અને **કયાનીઅન્** ખોરેહ તેની છાતીએ લાગું[5].

(૪.) અને તેનાં માથાંના જન્મ વખતની મહેનત વિષે **જરથુશ્ત્રનું** મીનોઈ રીતે બોલવું, આ કે: "તું[6] કે જે **જોતિ** છે તે મને કહે કે મીનોઈ સાહેબની ખાહેશ શું છે?" અને **અહુરમજ્દ**નો જવાબ કે: "અશો જ્ઞાનથી જેબી અશોઈ મળે તેના સંબંધમાં મેં તને **રતુ** જાહેર કર્યો છે; તેજ પ્રમાણે તારી કીંમત સર્વેથી વધુ છે, અને તું સર્વેથી વધુ અશો છે, અને તું સર્વેથી વધુ હોશિયાર છે; અને સર્વે જાતની પેદાયશો વચ્ચે તું **અહુરમજ્દ**ની દીન જાહેર કરશે." (૫.) આ જાહેરાતથી દેવોને એક તીર મીનોઈ રીતે લાગે છે, જાણે તે એક મહાન ઉમરાવ જે કઈ **વિશ્તાસ્પ**[7] નો યોદ્ધા હોય તેણે માર્યો હોય, અને તેની માફક એક પહાડી રહેઠાણમાંથી, જેણે બખ્તર પહેરેલાં

---

૧. આ વિભાગના ટુંક અહેવાલ વિષે જુઓ દીનકર્દ પુસ્તક ૮ મું, બા. ૩ જો ગાથાના લખાણોના સંબંધમાંજ આ લખાયલો છે, અને ભણતરોની અગત્યતા બનાવોને લાગુ પાડીને સમજાવવામાં આવી છે. એ જાણવું જોઈએ કે આ પહેલો બાબ કોઈ ન જણાયલી કેતાબનો સાર છે. જેમાં અશો **જરથુશ્ત્ર**નો ઉંચ્ચામાં ઉંચો દાખલો આપી એક દીનના સાહેબના ગુણો, શક્તિઓ, તથા દોઆઓ વિષે સમજણ આપવામાં આવી હતી, આ શબ્દ પહલવીમાં **અસપાઇતિશ્** લખાયલો છે. વેસ્ટ ઘટતી નોંધ કરે છે કે એ નામ પુસ્તકનાં લખાણપરથી કે તેના પહેલા શબ્દોપરથી લેવામાં આવ્યું છે તે નકી નથી. ૨. દીનકર્દ પુસ્તક ૭માં જરથુશ્ત્રના જન્મ તથા જીંદગીના કેટલાક મોજેજાઓનું વર્ણન આપેલું છે. ૩. **જરથુશ્ત્ર**નો પીત્રાઈ તથા તેનો પહેલો ચેલો. ૪. આ ખાસ કરીને મીનોઈ દુન્યાને લગતા છે. જુઓ વંદીદાદ ફ્. ૧૯ મી, યશ્ત ૧૯મી, યજશ્ને હા ૨૧મો વિગેરે. ૫. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તેના વિચાર તથા કામોમાં ઉદારતા રહેશે. તેનો ભાર પવિત્ર અશોઈ રહેશે, તેનું દીલ તથા ખાહેશ ઉદારતા તથા સખાવત સારૂ રહેશે, તેની કોશેશો દીનને સારૂ તથા તેનો લાભ **કયાનીઅન** ખોરેહ મેળવવા સારૂ રહેશે. ૬. ચાલુ ભણતર "યથા-અહુ-વઇર્યો-યો-જ્ઓતા" નો આ પહલવી તરજુમો છે. ૭. આ પાદશાહે જરથુશ્ત્રની દીનને આખરે ઘણો ટેકો આપ્યો હતો **જરીર**નો છોકરો બ્હાદુર શાહજાદો **બસ્તવઈરિ** જે **વિસ્તાશ્પ** નો ભત્રીજો હતો અને જેણે મ્હોટા દુશ્મન વિદરફશને એક તીરથી માર્યો હતો તેને વિષે અહીં ઇશારો હશે. જુઓ **યાદગાર-ઈ-જરીરાન** ફ્. ૯૨, તથા ૧૦૫.

લોકોપર હુમલો કરવા માટે તીર માર્યો હોય. (૬.) અને તે ઉપરથી દેવોને **અંગ્ર મઇન્યુશ્‌** બડબડ્યો કે: "તમો કે જેઓ દેવો છો તેની ઉપર આફત આવી પડી છે; હવે તમો અણદીઠ થઈ જશો."[1] (૭.) તેજ પ્રમાણે **જરથુશ્ત્રે** જીંદગીને દેવોની સરદારીથી છુટી થયલી જાહેર કરી જ્યારે તે ફક્ત આ શબ્દો બોલ્યો કે: "જેવી તે મીનોઈ સાહેબની મરજી;"[2] અને દેવોનું **જરથુશ્ત્રને** મારવા માટે તેની ઉપર તુટી પડવું, તેના મીનોઈ ફરેશતાનું તેઓની સામે થવા તથા **જરથુશ્ત્ર** તરફનાં હથિયારથી[3] તેઓને હાંકી કાઢવા ઊભું થવું. (૮.) અને તેણે ફરી એમ જાહેર કર્યું કે: "ફાયદો-કરનારાની[4] દીન ત્યાં જાય છે જ્યાં તેનો રવાનનાં ભલાં કામોને લીધે અશોઇથી તેને ખુશાલી મળે છે,"[5] અને તે બોલવાથી દેવોને મીનોઇ રીતે એક તીર પહોંચે છે જે પહેલાં જણાવેલા તીર કરતાં દસગણો વધુ મજબુત છે; અને જ્યારે **જરથુશ્ત્રનો** નાશ કરવા માટે દેવો તેની ઉપર તુટી પડયા ત્યારે મીનોઈ શક્તી તેની સાથે થઈ અને **જરથુશ્ત્રથી** મળેલાં હથિયારોથી તેઓને દૂર રાખ્યા. (૯) **જરથુશ્ત્રનું** ત્રીજું બોલવું જ્યારે તેની હાથની બાજુઓનો[6] જન્મ થયો ત્યારે આ હતું કે: "જે મીનોઈ સરદાર હોય તેણે પહેલી દુન્યાના કાયદાઓ એવી રીતે સંભાળથી અમલમાં મુકવા જોઇએ એટલે કે દસ્તુરે અશોઇથી કામો કરવાં જોઇએ,"[7] અને આ બોલવાથી એક તીર આગળ જણાવેલા તીરથી સો ગણો મજબુત મીનોઇ રીતે દેવોને લાગે છે; અને તેના મ્હોત સારૂ જ્યારે દેવો **જરથુશ્ત્રપર** તુટી પડે છે. ત્યારે મીનોઇ ફરેશતાઓએ તેઓને **જરથુશ્ત્રથી** દૂર રાખ્યા.

(૧૦.) અને જ્યારે **જરથુશ્ત્રનું** આખુ શરીર બહાર આવ્યું ત્યારે દેવો ગભરાટમાં પડયા, અને દેવો ઉતાવળથી દોજખમાં નાસી ગયા; પેદાયશોમાં રોશની વધી, અને **સ્પેન્તા મઇન્યુની** એટલી સઘળી ભલી પેદાયશ ખુશાલ થઈ, અને સુખી વખતો જાહેર થયા. (૧૧) અને **જરથુશ્ત્રને** બચાવવા માટે **અહુરમજ્દે** તેને ધરી રાખ્યા, અને **અરેદ્ધિ-સુર, અશિશ વંઘુહિ,** અને અસલ **કયાનીઅન ખોરેહ** એ ત્રણેએ **અહુર-મજ્દે જરથુશ્ત્રનું** શરીર શણગારવા સારૂ **જરથુશ્ત્રને** એમ કહ્યું કે: "તારૂ મન તે ડહાપણવાલા સાહેબને આપ?" (૧૨) અને તેના જવાબમાં **જરથુશ્ત્રે** મીનોઇ રીતે કહ્યું કે: "હું **મજ્દયસ્ની** છું, અને **જરથુશ્ત્રની** રીતે **અહુરમજ્દની** પરસ્તેશને નમાજ કરૂ છું," એટલે કે– "**અહુરમજ્દનો** હું પએગમબર છું અને મને તેણે મોકલ્યો છે."[8]

---

૧. જુઓ યજ્શ્ને હા. ૯ મો. ફ. ૧૫; અને યશ્ત ૧૯ મી, ફ. ૮૧ જે મુજબ **જરથુશ્ત્રે અહુન-વઈર્ય** ભણતાંજ દેવો નાબુદ થઈ ગયા હતા જે વિષે આગલના ફકરામાં જણાવેલું છે. ૨. **અહુન-વઈર્યના** પહલવી તરજુમાના શરૂઆતના શબ્દો. ૩. એટલે **અહુન્-વઈર્યથી.** જુઓ યજ્શ્નો હા. ૫૭ મો, ફ. ૨૨; યશ્ત ૧૭ મી, ફ. ૨૦; વંદી૦ ફ્ર. ૧૯ મી, ફ ૪. ૪. એટલે અવસ્તામાં જણાવેલાં **સઓશ્યન્તો.** ૫. યજ્શ્ને હા. ૩૪, ફ. ૧૩, લીં. ૧નો આ પહલવી તરજુમો છે. ૬. સરખાવો અવ૦ **બાજુ,** "બાજુ." ૭. યજ્શ્ને હા. ૩૩ મો, ફ. ૧. લીં. ૧, ૨ નો આ પહલવી તરજુમો છે. ૮. જુઓ યજ્શ્ને હા. ૧૨ મો, ફ. ૮.

(૧૩.) **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને** કહ્યું કે: "યજ્દોની વખાણ ગા અને તેઓ સાથે એક થવાની ખાહેશ રાખ, અને સર્વે દેવોથી જુદા થવું પસંદ કર; સારા વિચાર અને સારા શબ્દો અને સારાં કામ તું કર, અને બુરા વિચાર બુરા શબ્દો, અને બુરાં કામોથી તું દૂર રહે". (૧૪.) અને વળી યજ્દોને ધ્યાનથી માન આપવા વિષે, તથા તેથી મળતો બદલો; અને બુરાં લોકોનું જોર ન વધારવા વિષે, અને ભલાં લોકોને નબળાં ન કરવાં, અને દીનને નુકસાન કરનારાઓ સાથે ધિક્કારથી વર્તવું, અને દીન કબુલ રાખનારાઓ સાથે ઉદાર રીતે ચાલવું, અને શરીરના કે રવાનના પ્યાર સારૂ પણ દીનથી કદી ન ફરવા વિષે. (૧૫) અને આજ શીખામણો મીનોઈ રીતે **જરથુશ્ત્રે** કબુલ કરવી; અને તેનું **અહુરમજ્દની** તેની પેદા કરવાની શક્તિ, તથા પાદશાહી, તથા સઘળી ભલાઈ સારૂ, અને **અમેશાસ્પેન્તોની** તથા બીજી અસલ ભલી પેદાયશોની તેઓની ખાસીયત તથા કીર્તિ પ્રમાણે જુદી જુદી વખાણ ગાવી. (૧૬.) અને પછી હેરાન કરવાની બુરી ખાહેશથી **અહ્રમનનું** બડબડવું કે: "તારી દીનને ટેકો આપનારા લોકોને હેરાન કરવા સારૂ મેં ૯૯૯૯૯ જાદુગરો, ૯૯૯૯૯ વરૂની પરસ્તેશ કરનારાઓ[1] તથા ૯૯૯૯૯ દીન છોડનારા લોકોને પેદા કર્યા છે".

(૧૭.) **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને** કહેવું કે: "મજબુત આકીનથી આ દીનને રાખ, કારણ કે આ દીનની મદદથી હું કે જે **અહુરમજ્દ છું તે** તારી સાથે રહીશ; સર્વ જોનાર ડહાપણ તારૂં થશે, તારી આગળ શીખવાને **મઇદ્યોમાહ**, અને **પર્શત્-ગાવ્**[2], અને **સએન**,[3] અને **કઇ-વિશ્તાસ્પ**, અને **ફ્રશ્ઑશ્ત્ર**, અને **જામાસ્પ**[4] જે અશો લોકોને જાહિર ફરજ તથા ખાહેશ શીખવનાર છે તેઓ આવશે અને ઘણાક લોકો જેઓ ઉદ્યોગી તથા ઉદ્યોગ વગરના છે તેઓનાં સવાબનાં કામો તથા આભાર તારાં થશે."[5] (૧૮.) અને વળી **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને** દલીલો સાથે દીન દેખાડવા વિષે, અને **જરથુશ્ત્રે** વિચાર[6] તથા આકીનથી[6] દીનને કબુલ કરવી, **અને જરથુશ્ત્રે અહુન-વર ને આપેલું માન.**

(૧૯.) અને વળી **અહુરમજ્દે** સર્વ પેદાયશને પ્રથમ મીનોઈ રૂપમાં પેદા કરવા વિષે, અને પછી તેઓનું હાડમંદ રૂપમાં પેદા થવું; અશો માણસની બીજી સર્વ પેદાયશ ઉપરની સરસાઈ; અને માણસોમાં તેની કે જે કાયદાના સુધારામાં મજબુત

---

૧. અવ. **વેહ્ર્ક-યાજ**. વરૂની ખાસીયત ધરાવનારા માણસો. ૨. જુઓ યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૯૬, અને બુન્દ૦ બા૦ ૨૯ મો, ફ. ૫. આ શબ્દ કદાચ યશ્ત ૧૩ મી ફ. ૯૭ માં આવેલા ***ધીદય**, શબ્દનું બીજું રૂપ ***દાદયાન્** બી હોય જે નામ **સએન** સાથે મળે છે. ૩. અવસ્તાનો **સએન**, જુઓ યશ્ત ૧૩ મી, ફ. ૯૭ સો ચેલા ધરાવનાર આ પહેલો જરથુશ્ત્રની દીનનો ઉસ્તાદ હતો એમ જણાય છે. ૪. **વિશ્તાસ્પ**નો વજીર. એણે તથા એના ભાઇ ***શઓશ્ત્રે જરથુશ્ત્રની** દીનને મ્હોટો ટેકો આપ્યો હતો. ૫. તેઓને ભલાઇનો રસ્તો દેખાડવા માટે. ૬. એકલાં આકીનથી નહીં. **જરથુશ્ત્ર**ની દીનની આ ખુબી છે કે તેનો પાયો વિચાર તથા વિચારથી જે આકીન આવે તે ઉપર રચાયલો છે.

આકીન ધરાવે છે; અને ભલાઈથી દૂર થતો નથી, અને પવિત્ર શક્તિઓનો શાગેર્દ છે. અને દીનની ઉંચી હાલતનો શીખવનાર છે. (૨૦.) અને એક ટુંક સાર વાળો બાબ ઘરમાંના આતશનો બાકી વધેલો આતશ[1] એકઠો કરનાર વિષે છે, અને પોતાનાં રહેઠાણની પાસે હોય તે પાણીને, તથા પોતાની મીનોઈ શક્તિને આપવું જોઈતું માન; તે ધણી વિષે કે જે તે આતશને, પાણીને, તથા મીનોઈ શક્તિને છોડી જાય, અને તેવીજ ખાહેશથી બીજાં આતશ, તથા પાણી, તથા મીનોઈ શક્તિને માન આપે, તેઓમાંથી કોઈનીબી પરસ્તેશ કબુલ રખાતી નથી; અને જ્યારે તે આગલાં ત્રણને માન આપે ત્યારે તે માણસની પરસ્તેશ બીજાઓએ કબુલ રાખવા વિષે.

અશોઈ સર્વોત્તમ ન્યામત છે.

બાબ ૨૪ મો, વશ્‍ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૨.

(૧.) બીજી ફર્ગર્દ **યથા-અહુ-વઇર્યો** દુન્યવી તથા મીનોઈ ભલાઈની પાદશાહ **તથા દસ્તુર**ની જગા આપવાની લાયકાત વિષે છે; અને તેઓ પાદશાહી તથા દસ્તુરીને માટે લાયક છે જેઓ દુન્યવી તથા મીનોઈ બાબદોમાં રાજ કરવાની શક્તિ સાથે બીજા ગુણોબી ધરાવતા હોય, જે ગુણોથી તેઓ પાદશાહી તથા દસ્તુરી પોતાની કરે છે અને જે પાદશાહો તથા દસ્તુરો પોતે ધરાવે છે.

(૨.) "ઓ **જરથુશ્ત્ર!** દુન્યવી બળ તથા મીનોઈ મ્હોટાઈથી તું મને ચાહ, કેમ કે ઓ **જરથુશ્ત્ર!** તને દુન્યવી બળ તથા મીનોઈ મ્હોટાઈ મળ્યાં છે કે જેથી તારો વધારો એટલો વધે ત્યારે, તેઓ તને દસ્તુર નેમશે, ખરેખર, કે જેથી તને દેવો સાથે લડવું પડે ત્યારે તું બચી જાય, એટલે કે જ્યારે દીન દુશ્મનો સાથે તકરાર કરવી પડે ત્યારે, ખચીત, દેવોની જાત તથા કાયદાઓ સાથે સંબંધ ધરાવતી પાદશાહી કે દસ્તુરી તું લેતો ના." (૩.) અને **અમેશાસ્પંદો**એ **અહુરમજદ**ને પાદશાહ તથા દસ્તુર તરીકે ગણવા વિષે, અને **અહુરમજદે** તેની પેદા કરવાની શક્તિ તથા પાદશાહી સાથે ધરાવવા વિષે.[2] (૪.) અને આ પણ કે તેની અશોઈને લીધે એક **રતુ**, એટલે મીનોઈ સરદાર ગરીબ લોકોને માટે એક સ્વતંત્ર સાહેબ, અને ડહાપણવાળો, અને ફાયદો કરનાર, અને બચાવનાર, અને પાક કરનાર[3] થાય છે. (૫.) અને **જરથુશ્ત્ર**થી મળેલી દીન જેઓ કબુલ કરે તેઓની **ગરોથ્માન્** માટેની લાયકાત વિષે.

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

---

૧. સઘળા દહાડાના ઉપયોગ પછી રાત્રે પણ ઘરનો આતશ બળતો રાખવો જોઈએ. ૨. એમ જણાય છે કે **અહુરમજદ**ની પાદશાહી **અહુનવર્**માં દર્શાવેલી છે. ૩. સરખાવો અવ૦ **આસ્નાતર્** "પાક કરનાર મોબેદ". એ **આચીનીદાર્**, "નીતિ દેખાડનાર" બી વંચાય અને એજ અર્થ હોવો જોઈએ. કેમકે તવંગર તથા ગરીબ લોકો માટે તે એકસરખો રાહબર નથી. મીનોઈ દોલતમાં ગરીબ હોય તેઓને તેઓની મીનોઈ ગરીબાઈ ડહાપણ તથા અશોઈથી કાઢી નાખવા શીખવવાનું કામ એનું હોવું જોઈએ.

બાબ ૨૫ મો, વશ્તૅ-માન્સર નસ્ક, ફ. ૩.

(૧.) ત્રીજી ફર્ગર્દ, **અષેમ્-વોહુ**, **અહુરમજ્દનાં** ખરાં માનમાં સમાયલી અશોઈની કીર્તિના સંબંધની શિખામણ વિષે છે; અને પેદાયશોની સંપૂર્ણતા, અને બંદગીની ઉત્તમતા, અને અશોઈની મ્હોટી દોસ્તી[1] વિષે; અને મીનોઈ બાબદોમાં સારી ઓલાદ, તથા સારો વંશ, તથા સારી રેહબરી વિષે; અને રવાનની મ્હોટી ખુશાલી, અને શાંતિ, અને રોશની; અને જે દસ્તુર તરીકે કામ કરતો હોય તેની તૈયારી એટલે કે, અશોઈ, અને અશોઈના મીનોની પરસ્તેશ કરવાની શક્તિ.

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

બાબ ૨૬ મો, વશ્તૅ-માન્સર નસ્ક, ફ. ૪.

(૧.) ચોથી ફર્ગર્દ, **યેંહ્હે-હાતામ્**, **અહુરમજ્દે જરથુશ્ત્રને** કહેવા વિષે છે, એમ કે: "ઓ **જરથુશ્ત્ર** હમો કે જેઓ **અહુરમજ્દ** તથા **અમેશાસ્પંદો** છીએ તેઓની પરસ્તેશ તથા વખાણના શબ્દો તું ભણ, જેવી રીતે ખચીત તેં પવિત્ર પાણીને ઈજ્યાં, અને પવિત્ર ઝાડોને ઈજ્યાં, અને અશો લોકોનાં મીનોઈ **ફ્રવાહરોની** તેં આરાધના કરી, અને તે મીનોઈ **યજ્દ**[2] જે દુન્યવી પેદાયશો ઉપર પણ નેમાયલો છે તેની તેં આરાધના કરી તેમ." (૨.) અને **જરથુશ્ત્રે** જવાબ આપ્યો કે: "**અહુરમજ્દના** શબ્દો હું બોલું છું જે નુકસાનની સામે થાય છે. અને જે **અહુરમજ્દના** ફાયદા છે, અને તમો કે જેઓ **અમેશાસ્પંદો** છો તેઓની પરસ્તેશ તથા વખાણના શબ્દો હું બોલું છું".

સંપૂર્ણ અશોઈ મીનોઈ આબાદી છે.

બાબ ૨૭ મો, વશ્તૅ-માન્સર નસ્ક, ફ. ૫.

(૧.) પાંચમી ફર્ગર્દ **યાનીમ્-મનો**,[3] તેના વિચાર, શબ્દો, તથા કામોની સરળતાને લીધે **જરથુશ્ત્રની** ભલાઈ તથા લાયકાત વિષે છે; અને **અહુરમજ્દની** શ્રેષ્ટતા,[4] અને તેની નીયાએશનો શ્રેષ્ટ સંબંધ, અને યજ્દોની નીયાએશ ખરાં મનથી કરવી, અને યજ્દોની નીયાએશનો બહોળો સવાબ, અને અશો માણસની શ્રેષ્ટતા[5] કબુલ

---

૧. માણસોની દોસ્તીમાં અશોઇની ભાઇબંધી સર્વથી શ્રેષ્ટ છે. અશોઈની વખાણ ગાવી એટલે અશોઈ મુજબ ચાલવું એમ સમજવું. ૨. એ કદાચ **સરોશ** હોય જે દુન્યવી પેદાયશપર દેખરેખ રાખે છે. ૩. ગાથાની શરૂઆતમાં આવેલી દોઆના આ પહેલા શબ્દો છે. ૪. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧, લીંટી ૨. ૫. જે યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૨ માં દેખાડેલી છે.

કરવી, અને પવિત્ર આતશને માન આપવું, અને ભલી દીનને ટેકો આપવો, અને દાદાર **અહુરમજ્દનું** ન સરખાવાય એવું ડહાપણ, અને દરેક કામ તેની મરજી તથા પેદાયશની બરાબર હોવું, અને બરોબર પરિક્ષા કરવાની શક્તિ ખુલ્લી દેખાડવી, અને દુન્યાને આગળ વધારનારા લોકોનાં શિક્ષણ મુજબ કામ કરવું, અને દીન તરફ **જ઼રથુશ્ત્રની** પોતાનીજ વળણ, જે દીન યજ઼દોની નીયાએશથી વિચારાયલા સંપૂર્ણ વિચારોને લીધે પહેલાંથી સેવટ સુધી એકજ ન સરખાવાય તેવી છે.

(૨.) અને આ પણ કેઃ--"તું સર્વથી સરસ બહેશ્ત એટલે **ગરોથ્માન**[1] માં આવ્યો છે, ઓ અશો **જ઼રથુશ્ત્ર!** અને ઓ **જ઼રથુશ્ત્ર!** આ દુન્યામાં જે કામો થયાં છે અને જે થાય છે તે તને ખબર છે, અને **અહુરમજ઼દે** માણસજાતને ભલાં કામો કરવાને શક્તિવાન ઠરાવી છે.[2]"

(૩.) અને **ગરોદ્દમાન** એટલે સુખી બહેશ્તની અજાયબ જેવી હાલત વિષે, એ આ છે કે જે કોઈ તે હાલતે પહોંચે છે તે તેમાં જન્મ પામવા પછી મરતું નથી; અને **ફ્રશોગર્દ** વખતે **ગરોદ્દમાનને** **સ્તરપાયાનાં** બહેશ્ત[3] આગળ નીચે અને દુન્યાને તેની આગળ ઉપર ખેંચવા વિષે, અને **વોહૂમન્‌ને** સઘળાં કામો સારૂ મસલતમાં બોલાવવો, અને જ્યારે તેઓ તેને બોલાવે ત્યારે **મિથ્રની** તપાસ જે ત્યાં ફક્ત અશોઇને લીધે રહે છે, અને સાચા શબ્દોને લીધે **અમેશાસ્પંદોનું** મદદ માટે આવવું, અને **અમેશાસ્પંદોની** તથા અશો **સ્રઓશની**[4] મદદથી દુઃખ દેનારાઓનાં દુઃખનું ભાંગી પડવું, અને જ્યારે **જ઼રથુશ્ત્ર ઈરાનનો** બુરો કાયદો રદ કરવા નીકળ્યો ત્યારે **અમેશાસ્પંદોએ** તેને કરેલી મદદ.[5]

(૪.) **જ઼રથુશ્ત્રના** સંબંધમાં આ પણ **અહુરમજ઼દના** શબ્દોમાં કહેલું છે કેઃ—"તું હમારો પોતાનો છે, ઓ **જ઼રથુશ્ત્ર!** અને આ ઉદારતા જે તારી તરફ દેખાડીએ છીએ તે હમો તરફજ છે, તેથી કોઈ જે કાંઈ તને આપે, તે તેણે હમોનેજ આપ્યું છે;"[6] અને **વિશ્તાસ્પનાં** આવવાની **જ઼રથુશ્ત્રને** મળેલી ખુશ ખબર વિષે, અને તેનું તેની મદદ સારૂ આવવું, અને તેની પાદશાહીથી તેને મળેલું જોર.[7]

(૫.) અને **ફ્રશોશ્ત્ર** તથા તેનાં લોકોએ **જ઼રથુશ્ત્રને** દેખાડેલું **ચેલાપણું** તથા માન, અને ભલી **દીનને** આગળ વધારવા માટે તથા **અહુરમજ઼દના** શબ્દોથી તેને

---

૧. જુઓ યજ઼શ્ન હા. ૨૮ મો, ફ. ૪, લીં. ૧. ૨. જુઓ યજ઼સ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૪, લીં. ૩. ૩. બેહશ્તના તબકાઓનાં નામો આકાશી ગૃહોની અસલ ખાસીયતપરથી મૂકવામાં આવ્યાં નથી. પણ તેઓના બ્હારના દેખાવપરથી આપવામાં આવ્યા છે. તેથીજ તારાઓ કે જેઓનો ઝળકાટ દેખાવમાં ઓછો છે તેઓનાં નામનું બેહશ્ત સર્વથી હલકું જણાવ્યું છે. જુઓ અર્દા વિરાફ બા૦ ૭-૧૦ અને ૧૭ મો ફ. ૨૭, તથા **મીનોખેરદ** બા૦ ૭ મો, ફ૦ ૯-૧૨, ૨૦, ૨૧ વિગેરે. ૪. જુઓ યજ઼શ્ને હા. ૨૮ ફ. ૫, લીં. ૨. ૫. જુઓ યજ઼શ્ને હા. ૨૮ મો. ફ. ૫, લીં. ૩ અને ૬, લીં. ૩. ૬. આ ફકરાનું અસલ લખાણ હાલમાં મળતું નથી. ૭. જુઓ યજ઼શ્ને હા ૨૮ મો, ફ. ૭.

ફેલાવવા વિષે **ફ્રશોશ્ત્ર**ની વખાણ; અને દીનને કબુલ કરવાની **ફ્રશોશ્ત્ર**નાં લોકોની સંપૂર્ણ અશોઈ વિષે.[1]

(૬.) આ વિષે પણ કે જે **જરથુશ્ત્ર**ની વખાણમાં છેઃ—"તું હમારો રસ્તો છોડી દૂર ગયો નથી, નહીં બશારતમાં,[2] કે નહીં સવાલો પુછવામાં, કે નહીં લોકોને જાહેર કરવામાં કે જ્યારે તું બીજાઓ આગળ દીન સમજાવે ત્યારે ઓ **જરથુશ્ત્ર!** હમો કે જેઓ **અમેશાસ્પંદો** છીએ તેઓના સંબંધમાં, અને જ્યારે તેઓના ફાયદા સારૂ હાજતમંદ લોકોને ખોરાક અને કપડાં જે હમોને અર્પણ થયાં હોય અને જે ઇંજાયા પછી યજદોની પરસ્તેશ સારૂ નકામાં હોય તે તું આપી દે ત્યારે."[3]

(૭.) અને એક દોસ્તનો બચાવ કરવા વિષે.[4] અને જે દોસ્ત ન હોય તેને સુધારવા વિષે, અને જ્યાં બચાવ, તથા સચ્ચાઈ, તથા પ્રમાણીકપણું ન હોય ત્યાં લોકોનો બચાવ કરવો; અને તે નાલાયક માણસના ભાગ વિષે જે એક મ્હોટું કામ અથવા સવાલ કરવા જાય અને એક નજીવું કામ કરે.[5]

(૮.) અને આ વિષે પણ કેઃ—"ઓ અશો **જરથુશ્ત્ર!** તને વળી ખબર છે, અને વળી તું જાણે છે મારાં ડહાપણની હુશીયારીથી કે દુન્યાઓમાં પહેલી કઈ હતી, અને સેવટ સુધી કઈ રહેશે."[6]

અશોઈ સંપૂર્ણ શ્રેષ્ટતા છે.

બાબ ૨૯ મો, વરશ્ત-માન્સર નસ્ક, ફ. ૬.

(૧.) છઠી ફર્ગર્દ, **ખ્શ્મઈબ્યા**,[7] ગેઉશ્-ઉર્વન્, એટલે જગતના આત્માની **અહુરમજ્દ**ને પેદાયશ વેળાએ **અમેશાસ્પંદો**ના સભામાં તેને બોલાવવામાં આવી ત્યારે કરેલી ફરિયાદ[8] વિષે છે, એના સંબંધમાં કે તેણી મીનોઈ રીતે ઘણું દુઃખ તથા પીડા ભોગવે છે જે તેણીપર દુન્યવી હાલતમાં મારવાથી તથા ખુન કરવાથી, અને જખમ કરવાથી અને ચોરીથી, અને લુંટથી[9] અને ખરાબ રાજ કરનાર જુલમગારને લાંચ[10] તરીકે બદ કામોને તથા બુરી ખાહેશને વશ થવાથી આવી પડે છે, અને તેઓનાં કામની રીત જેવી કેઃ—બુરી માલેકી, અને ખોટી તપાસ, અને જુઠ્ઠી સાક્ષી,

---

૧. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૮. ૨. સરખાવો ફા॰ **વાનૂ**, "સમાધી" જુઓ યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૯, લીં. ૧. ૩. આ ફકરાઉપરથી એમ નક્કી થાય છે કે ખુદાને અર્પણ કરેલી ચીજોમાંથી **જરથુશ્ત્ર**ની દીન મુજબ, ખુદા પોતે કાંઈ લેતો નથી. ૪. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૯, લીં. ૩. ૫. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧૦. ૬. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૮ મો, ફ. ૧૧. ૭. યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧ ના શરૂઆતના શબ્દો. પહલવીમાં **ખ્શ્માઈબ્યા** મળે છે. ૮. જુઓ સૂદ્ગર નસ્ક, ફ. ૧૫ મી, ૩; યસ્ત ૯ મી. ફ. ૧; બૂન્દ॰ બા॰ ૬ ઠો, ફ. ૨-૫; શાયસ્ત લા॰ શાયસ્ત, બા॰ ૨૨ મો, ફ. ૧૪; યજશ્ને હા. ૧ લો, ફ. ૨, હા. ૨૯ મો, ફ. ૧, હા. ૭૦ મો, ફ. ૨. ૯. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧. ૧૦. સરખાવો ફા. **પારહ્**, "લાંચ".

અને ગુસ્સાવાળા જુલમગાર માણસે તેણીને લોભ તથા અદેખાઈથી તેણીના ગરમ તબેલામાંથી બહાર લઈ જવી; અને **પસુશૂ-હુઉર્વૈની** એટલે ઢોરોના કુતરાની થંડી તથા ઉતાવળમાં બનાવેલી જગા સુધી લાયક તથા ખંતીલી રેહબરી, અને ખોરાક શોધનારાઓના[1] દયાહીન હાથોથી થતી તેણીની તેણીનાં બચ્ચાંથી વરના જેવી જુદાઈ.

(૨.) અને છોડી દેવા તથા નાશ કરવા વિષે, અને તેથી થતાં જુદી જુદી જાતનાં દુઃખો તેઓથી કે "જેઓ મારી ઉપર થંડો પવન કે ગરમ પવન ફુંકે ત્યારે દુઃખ પામતા નથી, અને જેઓ મને કસુવાવડ થાય[2] ત્યારે પણ દુઃખ પામતા નથી, અને તેઓ મારાં બચ્ચાંનો નાશ કરે છે, અને જેઓ જ્યારે એક સર્પ, કે એક રાક્ષસી વાગળું, કે સર્વથી ખરાબ જાનવર મને કરડે ત્યારે પણ દુઃખ પામતા નથી."

(૩.) અને **ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ**ની ખાહેશ વિષે આ કેઃ—"મને તું દુન્યવી હસ્તિ જે ઘણી ભયંકર તથા ખરાબ છે તે માટે નેમતો ના; અને જો તું મને દુન્યવી હાલત આપે તો તે હાડમંદ જીંદગી વગરની બનાવ કે જેથી મને લાગણી થાય નહીં, અથવા મને કાંઈ દુઃખ લાગે નહીં; જો કે **કીગ્** તથા **કરપ** લોકો હસ્તિ ધરાવે છે છતાં જે મહાન લોકો મને મદદ કરે એવાં છે તેઓ સારૂ તે પેદા કર."

(૪.) અને **ગેઉશૂ ઉર્વનૂ**ની ખરી ફરિયાદ સાથે, અને **અમેશાસ્પંદો**એ તે ફરિયાદના કરેલા વિચાર સાથે સેવટે જાનવરોની પેદાયશ થઈ હતી જેઓમાં તે મ્હોટા તથા શ્રેષ્ટ માણસો છે જેઓ દુશ્મન[3] સાથે લડી તેને હરાવી શકે; અને પેદાયશની સામે ઈજા તથા દુઃખ સારૂ **ગેઉશૂ-ઉર્વને** કરેલી ફરિયાદને લીધે તથા તે સાથે **કીગ્** લોકો સામે થવાને **અશક્ત** હોવાથી **ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ** બેહતર હાલતમાં રહી શકી.

(૫.) માણસો જાનવરોની મદદથી જીવે તથા આગળ વધે એ જરૂરતનું હોવાથી **ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ**ને હાડમંદ હાલતમાં તથા માણસોની મદદ સારૂ આ દુન્યામાં નેમી; અને દુન્યવી દુઃખ ઓછું લાગે તે સારૂ જાનવરોને મંદ બુદ્ધિનાં[4] બનાવ્યાં તથા તેઓને મારામારી કરવાની ટેવ આપી; જાનવરોની મદદ સારૂ[5] **જરથુશ્ત્ર**ની નેમણુક થવાથી **ગેઉશૂ-ઉર્વનૂ**ને લાગેલી ખુશાલી વિષે, અને **અહુરમજદ**ની પરસ્તેશની પવિત્ર દીન આ દુન્યામાં **જરથુશ્ત્રે** સ્થાપવી, અને જાનવરોને તેથી બીજી ભલી પેદાયશોને સંપૂર્ણતા સુધી છોડવવી, અને દીનના ફેલાવા સારૂ સંતોષ નીપજાવવો.

---

૧. જેઓ ખોરાક માટે જાનવરો હલાલ કરે. સરખાવો યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧.
૨. સરખાવો ફા૦ **શીકમ્** "ગર્ભ". શબ્દાર્થઃ "જ્યારે મારા ગર્ભમાંનું બચ્ચું કાઢી નાંખે".
૩. અવ૦ **અઇબ્ય-ગઇન્તિ**, "ઘણો ગંધાતો" એ **અહ્રમન**નો એક એલકાબ છે. એ **અઇબિ-દદ** એટલે "એબનો આપનાર" પણ વંચાય જુઓ યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૫, સીં. ૩. બુન્દહિસ્નને આ મત મળતું થાય છે. ૪. **માદીનીદન્**, અવ૦ **મદ્** "છાકટું થવું" ઉપરથી. ૫. જુઓ યજશ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૨-૮. ફ. ૯. માં દેખાડયું છે કે **ગેઉશૂ-ઉર્વન** **જરથુશ્ત્ર**ની મહાન શકિત પહેલાં જોઈ શકી નહીં અને ખુદાની પસંદગી તેની ઉપર ઉતરી તે માટે તેણી નાસીપાસ થઈ પણ તેણીએ જલદીજ પોતાની ભુલ જોઈ અને દુન્યાને મદદ કરવાની **જરથુશ્ત્ર**ની મહાન શકિત તેણીએ પિછાણી.

(૬.) **ગેઉશ્-ઉર્વન**ને આ પણ કહ્યું હતું કે:—"નાશથી[૧] છુટવાનું હું તને જાહેર કરૂં છું કે **અહ્રેમન**થી થતાં દુ:ખ સામે ઉપાય છે; કારણ કે તેનાથી થતાં દુ:ખ સામેનો ઉપાય તેને ખબર ન હતે તો હું જે **અહુરમજ્દ** છું તેણે દુન્યાને પેદા કરી ન હતે." (૭.) આ, પણ, કે **અહ્રેમને** ઇચ્છયું કે:—"**અહુરમજ્દ**, તું એક જાનવરને કદી પેદા ન કરે! અને દુન્યવી તેમજ મીનોઇ સત્તાવાળો સાહેબ અહીં કદી હોય નહીં[૨]; અને શ્રેષ્ટ અશોઇ માટેની ખાહેશ, અને સવાબ તેમજ ભલાં કામોની જરૂર ન રહે!" (૮.) અને **ગેઉશ્-ઉર્વન**નો સવાલ કે:—"મને કોણને માટે નેમવા તથા બનાવવામાં આવી છે?[૩]" અને તેણીને મળેલો જવાબ કે:—"જે મહેનતુ તથા મિતાહારી છે તેને માટે[૪]."

(૯.) અને મદદગાર માટે તથા ઢોરોનાં પોષણ સારૂ **ગેઉશ્-ઉર્વન**ની અરજ વિષે, અને ઢોરોને મદદ કરવા સારૂ **અહુરમજ્દે** અશો માણસ આપવો, તથા ઢોરોનાં પોષણ સારૂ પાણી અને ઝાડોમાં મીઠાસ આપવો[૫]; જેથી ઢોરોને ખવરાવવાં તથા રાખવાં એ તેનો હક થાય કે જે તેઓને ખરેખર ઘાસચારો આપે, અને વળી તેનો કે જે ઢોરોનાં પોષણ સારૂ મહેનત કરે એટલે કે, જે તેઓને ઘાસચારો પુરા પાડે; ઢોરોના રખેવાળપણાંની લાયકાત તેમાં જણાય છે કે જે ઢોરોને પુરતાં ઉછેરે છે, અને વળી જે તેને જીતે છે એટલે કે તે ગુનેહગારને હાર આપે છે, જે ખરાબ ગુસ્સાનો દેવ છે તેને, જેથી તે ગુસ્સાના દેવને બેભાન કરે છે. (૧૦) **અહુરમજ્દ**થી થતા ઢોરોના વધારા વિષે, અને આદમજાતને મિતાહારપણે ખાવાની શિખામણ, અને તે માણસના મ્હોટા ગુનાહ વિષે જે ઢોરોને ખોટું દુ:ખ આપે છે, જે ઢોરોપર **ગેઉશ્-ઉર્વન**ની મીનોઇ હાલતમાં, તેણીના **અમેશાસ્પંદો** સાથના શારીરિક સંબંધમાં, અને તેણીના સુરજની રોશની સાથના શારીરિક સંબંધમાં માયાળુ નજર રાખે છે; અને તેણીની દયાળુ નજર જેથી તેણીના હાથો તેઓ માટે વધારે મજબુત થાય છે,–તેણી કે જે પવિત્ર યજ્દોને જવાબ આપે છે, અને પવિત્ર યજ્દો તેણીને જવાબ દે છે.

(૧૧.) **અહુરમજ્દ**ના કહેવા વિષે, ત્યાં આ પણ છે કે:—"તે શબ્દોને હું ધ્યાનમાં લેઉં છું, જે શબ્દો દુન્યાનાં લોકો બન્ને જીંદગીને માટે બોલે છે[૬]; અને દેવો તથા માણસો હાડમંદ દુન્યામાં જે કાંઈ કામો કરે છે તેની મને ખબર પડે છે; અને તેઓ જે કાંઈ કરે છે તેના ચુકાદાનો હું સાહેબ છું; અને જીંદગીની સેવટની હાલત આવે ત્યાં સુધી સઘળી ચીજો મારી મરજી મુજબ થાય છે; અને મારાં ડહાપણ તથા સમજણથી હું સઘળું જાણું છું, જે થયું હોય, જે થતું હોય, અને જે હજી પછી થશે."

---

૧. સરખાવો અવ૰ બ્રુશ "નાસ પામવું" ૨. સરખાવો યજ્શ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૬. ૩. જુઓ યજ્શ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૧, લીંટી ૧ લી. ૪. યજ્શ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૬, લીંટી ૩જી. અહીં **જરથુશ્ત્ર** વિષે ઇશારો છે. ૫. યજ્શ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૭, લીંટી ૨. ૬. યજ્શ્ને હા. ૨૯ મો, ફ. ૪.

(૧૨.) અને **અહુરમજદે માંથ્ર-સ્પેન્ત**થી દુન્યાનાં લોકોનો બદલો ઠરાવવા વિષે[૧૬]; જે **માંથ્ર-સ્પેન્ત** ફાયદો કરનારાઓની આગળ જનાર છે; એટલે કે ફાયદો કરવાની શક્તિ, તથા જ્ઞાન જે દસ્તુરને હરેક રીતે લાભવાળાં છે તે **માંથ્ર-સ્પેન્ત**થી છે.

(૧૩.) અને અશોઈની ખાહેશ, તથા એબના આપનારને હરાવવાનાં સાધનોની પિછાણ, તથા પેદાયશોને દીધેલાં શિક્ષણમાં આદમજાતમાં **જરથુશ્ત્ર**ની વિલક્ષણ તથા ન સરખાવાય તેવી પદવી વિષે.

અશોઈ સર્વેથી શ્રેષ્ટ ન્યામત છે.

બાબ ૨૯ મો, વશ્તં-માન્સર નસ્ક, ફ. ૭.

(૧.) સાતમી ફર્ગર્દ **અદ્-તા-વખ્શ્યા,**[૧] દીન તથા માંથ્રનો મીનો યજશ્ને તથા માનને લાયક છે તે સંબંધમાં છે;[૨] અને આ પણ કે જે માણસ સારાં મનવાળો[૩], પુરતાં જ્ઞાનવાળો, તથા ડાહ્યો છે તેની યજશ્નેનો મીનો સુરજની રોશની સાથે ઝડપથી મળી જાય છે, અને **અમેશાસ્પંદો**ને તેઓની ખાહેશ તથા ખુશાલી મળે તે સાથે જોડાય છે. (૨.) માણસોએ ખાહેશની કરવાની પસંદગી વિષે, અને મીનોઈ બદલાનો રસ્તો તે પસંદગી[૪] મુજબ છે. (૩.) અને ખુશાલીમાં લાંબો વખત રહી શકાય એવી હાલત શોધવા વિષે આદમજાતને મળેલી શિખામણ વિષે, અને **યજદાન**ની દીન ભણવા તથા શીખવવા[૫] વિષે. (૪.) અને **અરેશ્** દેવ (કીનાના દેવ)[૬] ના સંબંધમાં **જરથુશ્ત્રે** કહેલી હકીકત વિષે, તેણે એટલે **અરેશ્** દેવે માણસોને એમ કહ્યું કેઃ "**અહુરમજદ** તથા **અહ્રર્મન્** બન્ને એકજ ગર્ભના જોડ્યા ભાઈ હતા[૭]. તેમાંથી બુરાઈના **અમેશાસ્પંદે**[૮] જે કાંઈ બુરૂં છે તે પસંદ કર્યું[૯] જ્યારે તેણે તેને જેઓ પિછાણતા હતા તેઓને દેવોની પરસ્તેશ કરવાનું જાહેર કર્યું, અને આ પણ, કે, 'તે પછી સેતારાઓને તથા દેવોને દોરો અર્પણ કરો[૧૦].' (૫.) અને **અરેશ્** દેવે જુઠું બોલવા વિષે, અને રોશની તથા અંધારાંની જુદી પેદાયશ, અને પસંદગી તથા કામના સંબંધમાં રોશનીની દુન્યાની ભલાઈ તથા અંધારાંની દુન્યાની બુરાઈ[૧૧]."

---

૧. યજશ્ને હા. ૩૦ માના શરૂઆતના શબ્દો, એ અહુનવઇતિ ગાથાનો ત્રીજો હા છે. ૨. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧, લીંટી ૧. ૩. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧, લીં. ૩. ૪. અને નહીં કે કોઈ ધર્મને આંધળાં આકીનથી પાળવાથી. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૨, લીંટી ૨. ૫. જુઓ યજશ્ને હા ૩૦ મો, ફ. ૨, લીં. ૩. ૬. બુન્દ. બા૦ ૧૫ મો, ફ. ૧૮, મુજબ પણ દેવો આ પ્રમાણે કરે છે. ૭. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લીં. ૧. પહલવી લખનારાઓ એ ઉપરથી એમ માનતા હોવા જોઈએ કે **અહુરમજદ** તથા **અહર્મન** વચ્ચેની હરીફાઈ કીનાના દેવને લાધે છે. ૮. એટલે દેવોમાંનો **અમેશાસ્પંદ.** જેવી રીતે **યજદો**માં મુખ્ય **અમેશાસ્પંદો** છે એમ દેવોબી પોતાના વડા દેવોને **અમેશાસ્પંદો** કહેતા હશે. ૯. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૫, લીં. ૧. ૧૦. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૧૫ મો, ફ. ૧૯. ૧૧. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩.

(૬.) **અહ્રમનનું** એમ બડબડવું કે: "ઓ ફાયદો કરનાર મીનો! હું તે છું કે જેના વિચારો બુરા છે, હું તે છું કે જેના શબ્દો બુરા છે, હું તે છું કે જેનાં કામો બુરાં છે[1]; મારાં કપડાં તદન કાળાં અંધારાંવાળાં છે, જે અંધારૂં ઘણું ઘોર તથા ભયંકર છે એવું કે જેટલું તે વધે છે તેટલું તે વધુ અંધારૂં થાય છે[2]; મારો ખોરાક ખરાબ વિચાર, ખરાબ શબ્દો, તથા ખરાબ કામો છે; અને જેઓ બુરા વિચાર, બુરા શબ્દો તથા બુરાં કામોથી જીવે છે તેઓને હું ચાહું છું." (૭.) અને **અહુરમજદે** એમ કહેવું કે: "ઓ બુરા મીનો! હું તે છું કે જેના વિચારો ભલા છે, હું તે છું કે જેના શબ્દો ભલા છે, હું તે છું કે જેનાં કામો ભલાં છે[3]; મારાં વસ્ત્રો આસ્માનનાં બનેલાં છે, જે પહેલાં તે દુન્યવી પદાર્થમાંથી પેદા થયું હતું, અને જે પત્થરનો પદાર્થ જે બીજા દરેક પત્થરના કરતાં ચઢતો છે તેમાંથી પેદા થયું હતું[4]; એટલે કે તે સઘળી જાતનાં ઝવેરાતથી મઢાયલું છે; નેક વિચાર, નેક બોલ તથા નેક કામ મારો ખોરાક છે, અને જે લોકો નેક વિચાર, અને નેક બોલ, તથા નેક કામોથી જીવે છે તેઓને હું ચાહું છું."

(૮.) અને આ વિષે પણ કે જે બુરાં જ્ઞાનના દેવો છે તેઓ સચ્ચાઈ કદી પસંદ કરતા નથી[5]; તેજ મુજબ જેઓનું મન **અકોમન્** (બુરૂં મન) જેવું હોય તેઓ પણ સચ્ચાઈ પસંદ કરતા નથી. (૯.) અને દેવોની ઠગાઈથી જે માણસો માણસો પર ઠગાઈ કરે તેથી માણસોને દુન્યવી હાલતમાં દેવોથી થતી બિમારી વિષે; અને તે દુન્યવી હાલતમાં બુરા સુધારાની હાલતપર આદમજાતના આવવા વિષે.

(૧૦.) અને માણસોના બચાવ સારૂ **અહુરમજદે** પાદશાહી તથા દીનનું ડહાપણ મોકલવા[6] વિષે; અને પેગમ્બરોને ફરીથી મોકલવાથી દેવોને થતું નુકસાન તથા દુ:ખ[7]; અને પાદશાહીનું **અહુરમજદ** આગળ પાછા ફરવું,[8] અને લોકોએ **વોહુમન્**નો બદલો મેળવવો,[9] અને **યજદો** તરફથી મળતી ભેટને લાયક થવું; અને સેવટે માણસો દેવોની ઉપર રાજ કરશે, અને ભલાં માણસો બુરાંની ઉપર તથા અશો લોકો ગુનેહગારની ઉપર.[10] (૧૦ અ) અને **ફ્રશોગર્દ** કરનારાં લોકોની ખાસીયત વિષે.[11] (૧૧.) અને આ પણ કે: "ઓ **સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર!** જેઓ **ફ્રશોગર્દ** લાવનાર છે તેઓ દેખાવ દે છે, પેદાયશોમાં તેઓ મ્હોટા છે, અને અશોઈની ખાહેશનું હથિયાર ધરાવે છે તથા સ્વતંત્ર અવાજવાળા[12] છે; અને અશોઈની બશારતથી જે

---

૧. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લીં. ૨. ૨. જુઓ બૂન્દ૦ બા૦ ૧, ફ. ૩; બા૦ ૨૮ મો, ફ. ૪૭. ૩. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૩, લીં. ૨. ૪. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૫, લીં. ૨. એ ઉપરથી પહલવી લખનારાઓના આસ્માન વિષેના વિચારો શું હતા તે જણાય છે. ૫. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૬, લીં. ૧. ફ. ૩, લીં. ૩. ૬. લખ્વાર્ શબ્દ ઉપરથી વેસ્ટ પણ ધારે છે કે **હુશીદર, હુશીદરમાહ** તથા **સોશાંસ**ના પાછળનાં કામો વિષે અહીં ઈશારો છે. ૭. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૮, લીં. ૧. ૮. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૭, લીં. ૧. ૯. જુઓ એજ હા. ફ. ૮, લીં. ૨. ૧૦. એજ હા. ફ. ૮, લીં. ૩. ૧૧. જુઓ એજ હા. ફ. ૯, લીં. ૧. ૧૨ ફા૦ **સુખુક**, "સ્વતંત્ર". એટલે કે તેઓની અરજ એટલી સ્વતંત્ર હોય છે કે તેનો પ્રમાણીક જવાબ તેઓને મળે છે.

ચીજ સીધી છે તેને અશોઈમાં આગળ વધારે છે." (૧૨.) **સ્તઓત્ યશત**ના અહેવાલ વિષે, જેમાં તેઓને વિષે કહેવામાં આવ્યું છે, એટલે કે, ગાથામાં કહેવામાં આવ્યું છે કે: "તેથી જે લોકો તારા છે તેઓની સાથે હમો છીએ; એટલે કે હમો તારા પોતાના છીએ, અને હમો દુન્યામાં **ફરશોગર્દ** લાવશું."[1] (૧૩.) અને સેવટની શારીરિક હાલત પેદા કરવા માટે અમેશાસ્પંદોની હમેશની ગુફ્તેગો[2] વિષે.

(૧૪.) અને આ પણ કે દહાડાના રોશની આપનારની મદદથી તેઓ દ્રુજ એટલે દેવનાં લશકરને મારે છે,[3] અને તેઓ સુરજની[4] રોશનીમાં લપેટાઈ જાય છે; અને તેઓ કે જેઓનાં સદ્ગુણી શરિરો પ્રકાશે છે તેઓ આ છે જેઓ મોબેદો તથા લડવૈયાઓ, તથા ખેડુતો, તથા નર પાદશાહો છે, જેની સાથે અશિ-વંઘુહિ તથા સખાવત[5] હોય છે; અને તેઓ ભલા વિચાર તથા ખુશાલી સાથે વિચાર કરે છે,[6] અને પોતાની ખુશી સાથે જ્યારે તેઓ **અહુરમજ્દને** તથા દીનને પાદશાહ તરીકે કબુલ કરે છે જ્યારે **અહુરમજ્દને** તથા **અશ-વહિશ્તને**[7] દુન્યાની પાદશાહી આપે છે. (૧૫.) અને આ વિષે પણ કે જેનું મન દુન્યાના દસ્તુરને સોંપેલું હોય, તે હમેશાં સદ્ગુણનોજ વિચાર કરે છે અને તેની હુશીયારી વધે છે.[8]

(૧૬.) અને તે ત્રણ ચીજો વિષે આદમજાતને મળેલી શિખામણ વિષે, જે ચીજોથી **ફરશોગર્દ** તથા પેદાયશોનો સુખી સુધારો વધારો થાય છે, તે આ છે:—ખરી દીનને માટેની ખાહેશ,[9] પેદાયશોને બગાડવાથી દૂર રહેવું, અને આદમજાતનાં સુખ-સારૂ મહેનત કરવી.[9]

અશોઈની આબાદી સર્વેથી સરસ છે.

બાબ ૩૦ મો, વશ્તે-માન્સર નસ્ક, ફ. ૮.

(૧.) આઠમી ફર્ગર્દ, "**તા-વે-ઉર્વાતા**" દીનનાં ભણતરો ભણવાની શિખામણ[10] વિષે છે; અને દીનદાર લોકોને તેથી મળતું જ્ઞાન, અને જાણીતાં મિતાહાર પણાં પર તથા જાણીતાં જ્ઞાનની ઉપર[11] ભાષણ કરવાથી દીનની બહારનાં લોકોને જ્ઞાન આપવું. અને જે કાંઈ કબુલ રખાય એવું હોય તે ઉપર વિચાર કરવો, અને વળી જે કબુલ ન રખાય તેવું હોય તે ઉપર; અને દીનમાં લોકોને બોલાવવા વિષે, અને દીનમાં તેઓને ખેંચવાથી થતો ફાયદો જેથી દીનના ઘણા ચેલા થઈ શકે; અને ઘણા ચેલાઓ થવાથી

---

૧. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૯, લીં. ૧. ૨. જુઓ એજ ફકરાની ૨જી લીં ટી. ૩. જુઓ ફ. ૧૦, લીં. ૧. ૪. અહીં **શએત**, હવરે **શએત**નું ટુકું રૂપ હોવું જોઈએ. ૫. જુઓ ઉપર બાબ ૨૩ મો, ફ. ૩. ૬. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૨. ૭. હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૩. ૮. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૦ મો, ફ. ૯, લીં. ૩. ૯.-૯. જુઓ હા. ૩૦ મો, ફ. ૧૧, લીં. ૧, ૨, ૩. ૧૦. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૧ મો, ફ. ૧, લીં. ૧. ૧૧. એટલે કે દીનદાર લોકોની ધડો લેવા લાયક ચાલની અસર પાપી લોકોપર પણ થાય અને તેઓ તેથી દીન કબુલ કરે.

હાડમંદ દુન્યાની મ્હોટાઈ વધે, અને મીનોઈ દુન્યામાં મ્હોટો બદલો મળે, અને તેથી **અહુરમજ્દ**ની દીન બુરી દીનવાળાં લોકોમાં તથા દીન વગરનાં લોકોમાં ફેલાય.[૧]

(૨.) અને આ વિષે પણ કે જીંદગી તથા **અહુરમજ્દ**ની પેદાયશો માટેની સર્વ સારી ચીજો **અહુરમજ્દ** તરફથી મળે છે,[૨] અને જેવી રીતે માણસો તેની ખુદાઈ મરજી મુજબ ચાલે છે તે પ્રમાણે તેઓને **અહુરમજ્દ** તરફથી સવાબ તથા બદલો મળે છે. (૩.) તેજ મુજબ **અહર્મન**ની પેદાયશો **અહર્મન્** તરફથી મળે છે, અને તેઓનાં દુઃખો **અહર્મન્** તરફથી મળે છે; અને જ્યારે તેની પરસ્તેશ કરે છે ત્યારે **અહર્મન્** ઘણો બુરો, વધુ જુલમગાર તથા વધુ દુઃખ આપનાર થાય છે.

(૪.) અને બન્ને મીનોની તેઓની જુદીજુદી હાલતમાં સ્થાપના તથા રચના વિષે, અને તેઓનાં પોતાનાં હથિયારોનાં જુદાંજુદાં કામ; દરેક જણ તેનાં પોતાનાં કુદરતી સાધનોથી બીજાની સામે પોતાનાં નાશકારક[૩] કાંમોની તૈયારી કરવી,[૪] અને **અહુરમજ્દે** મીનોઈ સરદારી, તથા દસ્તુરી, તથા ભલી દીનમાં ખરૂં આકીન વધારવું,[૫] અને **અહર્મન્** તેની **અહુરમજ્દ**ની પેદાયશોની સામેની દુશ્મનાઇને લીધે તેઓની સામે થાય છે. (૫) અને તે દુશ્મનાઈની અસર તોડવા માટે **અહુરમજ્દે**, ખરાં જ્ઞાનના આપનાર તરીકે, વાચા તથા કસોટીની ક્રીયા આપી છે;[૬] અને મદદને માટે યજ્દાનનું બોલાવવું; અને મદદ માંગનારાઓની પાસે એક **યજત**નું આવવું,[૭] અને તેઓનાં દુઃખનું દૂર કરવું, તથા તેઓપર છુટાપણાંની તથા વળી અશોઈની બક્ષેસ,[૮] અને વળી ભલા પાદશાહ **અહુરમજ્દ**ની શાંતિ,[૯] અને શરીરને પાછાં ઊભાં કરવાં એટલે કે **રસ્તાખીજ્** જે મદદને માટે **યજ્દાન**ને બોલાવનાર સર્વ ભલી પેદાયશોની આશા છે તે, અને તેનું આવવું; એટલે કે **વોહુમન્**ની મારફતે ભલી દીનનાં ફાયદાકારક ડહાપણ પરનો વિચાર જે હાલ છે, જે હતું તથા જે થનાર છે તે સઘળાંનાં સંબંધમાં સારાં જ્ઞાનમાં સમાયલો છે.[૧૦]

(૬.) અને **અરેશ્** દેવનું[૧૧] **જરથુશ્ત્ર**ને બુમો પાડીને કહેવા વિષે; તથા **અહુરમજ્દ**ની શિખામણ મુજબનો **જરથુશ્ત્ર**નો જવાબ, અને એજ બાબતપર જે વધુ હોય તે; જેવી રીતે દીન જાહેર કરે છે કે **અરેશ** દેવે એમ કહ્યું કેઃ—"ઓ **જરથુશ્ત્ર**! પછી દેવોની અન્જુમન જે તારે લીધે એકજ બેઠકમાં ત્રણ રાત અને ચાર દિવસ બેસશે

---

૧. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૧ મો, ફ. ૧, લીં. ૩. ૨. જુઓ એજ હાના ૨ જા ફકરાની ૭ી લીંટી. ૩. સરખાવો અવ૰ ગધ, "લુંટારો," "ખુની" અથવા અવ૰ ગધ, "દંડુકો." ૪ જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૩, લીં. ૧. ૫. જુઓ ફ. ૩, લીં. ૨. ૬. જુઓ ફ. ૩, લીં ૩. ૭. જુઓ ફ. ૪, લીં. ૧. ૮. એટલે કે જે અશોઇ શરીરમાં તથા મનની શારીરીક હાલતમાં હોવી જોઈએ તે. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૪, લીં. ૨. ૯. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૪, લીં. ૩. ૧૦. જુઓ ફ. ૫, લીં. ૧, ૨. ૧૧. જુઓ ફ. ૫, લીં. ૨. અહીં અવસ્તા શબ્દ [illegible] ને પહલવીમાં [illegible] લખ્યો હોય એમ જણાય છે, જોકે પહલવીનો અર્થ શક ભર્યો છે.

તેની આગળ તું મારો દીનનો કલમો[1] ભણ." (૭.) **જરથુશ્ત્રે** પણ તેને એમ પૂછ્યું કેઃ "ઓ **અરેશ!** મારી તરફ તું ઘણોજ ઠગાઈ ભર્યો છે, જો હું તને શબ્દોથી વખાણું તો તેને માટે મને શું બદલો મળશે?" (૮.) તે ઉપરથી દેવોમાં સર્વેથી વધુ ઠગાઈવાળા **અરેશે** તેને જવાબ વાળ્યો કેઃ "તું માણસોમાં પાદશાહ થશે, અને તું માંગે તેવી તારી મરજી માફકની ભેટ પેદાયશોમાં તને મળશે; અને ઓ **સ્પીતામાન!** તું અમર થશે."[2] (૯.) **જરથુશ્ત્રે** તેને વળી એમ પૂછ્યું કેઃ "ઓ **અરેશ!** જે માણસો એક છોકરાના જન્મ સારૂ તને આરાધે તેઓમાં, તથા જે માણસો મઝાને સારૂ એક વેશ્યાની ખાહેશ રાખે[3] કે જે ભેટો ખાસ તારા હાથમાં છે એમ તેઓ ધારે છે તેઓને માટે તું સઘળા દેવોમાં સર્વેથી વધુ ઠગાઈવાળો છે ત્યારે તેઓમાં કોઈ અમર કેમ થઈ શકે?"[4] (૧૦.) અને **અરેશ** જે દેવોમાં સર્વેથી વધુ ઠગાઈવાળો છે, તે તેને કાંઈ વધુ ખબર આપી શકયો નહીં. (૧૧.) **જરથુશ્ત્ર** તેને એમ કહ્યું કેઃ "હું તેનો એટલે **અહુરમજદ**નો છું, હું તેને ચાહું છું; એટલે કે હું તેનો પોતાનો છું, અને તેની ચીજો પુરી પાડું છું, અને તેના કાયદા તથા આશિર્વાદો હું ભણીશ, તે કે જે સારાં ડહાપણવાળો **અહુરમજદ** છે તથા જે ઉમેદો પાર પાડે છે.

(૧૨.) અને માંથ્રથી સર્વ પેદાયશને મળતા છુટકારા વિષે;[5] અને જેટલી તે જોરથી ફેલાય તેટલી **ફ્રશોગર્દ** વખતે જુદી જુદી પેદાયશોનાં અમરપણાંનો વધારો થાય છે,[6] અને જ્યારે એક ભલો પાદશાહ આવે ત્યારે અશોઈની હસ્તિ, તથા ભલી પેદાયશોનો વધારો અને દુન્યામાંની ભલાઈને લીધે માંથ્રનો સંપૂર્ણ ફેલાવો થાય છે.

(૧૩.) **અહુરમજદ**ના પહેલા વિચારથી મીનોઈ પેદાયશનું હસ્તિમાં આવવું;[7] **અહુરમજદે** પહેલી પેદાયશ મીનોઈ રીતે પેદા કરવું, પછી હાડમંદ પેદાયશને રચવું તથા બનાવવું, અને તેણે મીનોઈને હાડમંદ સાથે જોડવું, અને તેથી પ્રાણીઓને આગળ વધારવાં, અને તેનાં ડહાપણથી પ્રાણીઓમાં **વોહૂમનની** અશોઈ સ્થાપવી, અને તેથી સઘળાં ભલાં પ્રાણીઓને અશોઈ તથા સુખ તરફ વાળવાં.[8]

(૧૪.) અને આ વિષે પણ કે ચીજોની સંપૂર્ણ સમજણ એક માણસના જીગરમાં **વોહૂમનનું** ઘર કરવાથી થાય છે.

(૧૫.) અને જાનવરો તરફ ભલાઈ દેખાડે તેના મ્હોટા બદલા વિષે;[9] જ્યારે એક આળસુ દીન વગરનો માણસ ધર્મીપણાંનો દેખાવ કરવાથી અથવા ખોટા દેખાવથી.

---

૧. **ફ્નામરૂ**, વેસ્ટ બરાબર ધારે છે કે એ શબ્દ **જરથુશ્ત્રની** દીનનો કલમો જે અવ૦ શબ્દ **ફ્રવરાને** (પહલવી **ફ્નામરૂ**) થી શરૂ થાય છે તે વિષે અહીં ઇશારો છે. ૨. સરખાવો વંદીદાદ ફ. ૧૯ મી, ફ. ૬. ૩. એટલે કે હવસ એક મુખ્ય બુરો દેવ છે અને આ ફકરામાં જણાવેલાં હવસી કામમાં તે જણાય છે. ૪. બીજા શબ્દોમાં શરીરનો નાશ કરે તથા તેને નચું પાડે એવાં કામોથી અમરપણું મળી શકતું નથી. ૫. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૬. વરહરામ **વર્જાવન્દ** નામનો માનવંત શાહાજાદો જે **ફ્રશોગર્દ** લાવવામાં મદદ કરશે તેને વિષે અહીં ઈશારો હોય એમ લાગે છે. ૭. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૮. હા. ૩૧ મો, ફ. ૬, લીં. ૨. ૯. એજ હા. ફ. ૧૦, લીં. ૧.

ઠગાઈવાળી ચાલથી, અને ખોટી નમનતાઈથી,[૧] અને **અશોઈનું** શિક્ષણ આપી બુરી ચાલ ચલાવવાથી,[૨] અને તે સાથે ખોટો દેખાવ કરી અશોઈનાં ભણતર ભણવાથી બદલો મેળવતો નથી. (૧૬.) અને દાદાર **અહુરમજ્દનાં** કામમાં સર્વથી શ્રેષ્ટ તેણે જ્યારે દુન્યા તથા દીન બનાવી[૩] તેને ગણવામાં આવ્યું છે, અને જ્યારે તેણે હાડમંદ પેદાયશોને જીવ આપ્યો,[૪] અને જ્યારે તેણે પ્રેરણા તથા કામ પેદા કર્યાં,[૫] અને જ્યારે તેણે ખુશી મુજબ કામ કરી શકે એવાં પ્રાણીઓને મરજીનું છુટાપણું આપ્યું,[૬] જેથી કોઈ માણસ હાડમંદ તથા મીનોઈ જીંદગીમાંનો પોતાનો ભાગ લઈ શકે.

(૧૭.) તે માણસ વિષે જેનાં શરીરમાં અશો મનનાં લોકો સાથે મસલત કરવાથી અશો મન વાલો કરે;[૭] અને એક જણનાં બે મીનોમાંના એકની અસર હેઠળ આવવા વિષે, જે મુજબ પોતાનાં જુદાં જુદાં સાધનોથી કામ કરે તે ઉપરથી કોઈ ભલો હોય છે, અને કોઈ વળી બુરો હોય છે, તે મુજબ;[૮] અને જીંદગી તથા મનની ઉપર **અહુરમજ્દની** દીનની અસર વિષે; તેઓનો ગુનાહથી નાશ થાય છે તે સામે તે રદ કરવા માટે તથા તેનો ઉપાય શોધવા સારૂ માણસોએ લેવી જોઈતી મ્હોટી સંભાળ વિષે; કારણ કે **અહુરમજ્દ** તેઓ જે કાંઈ કરે તે જાણે છે;[૯] જે ખુલ્લું હોય તે, તથા જે છુપું હોય તે. (૧૮.) અને જે કોઈ પોતાની હાલતમાંથી અશો માણસને ભેટ આપે તેના મ્હોટા બદલા વિષે;[૧૦] અને આ વિષે પણ કે જે કોઈ એક પાપી માણસને તેનાં ખરાબ કામ સારૂ[૧૧] ભેટ આપે છે તે રોશનીને નહીં પણ અંધારાંને મદદ કરે છે.

(૧૯.) આ પણ કે, સર્વથી બુરો પાદશાહ તે છે કે જે બુરી દીનવાળો તથા બુરાં કામોવાળો છે, જે લાંચ લઈને પણ સુખ આપે નહીં;[૧૨] તે નિર્દોષ લોકોનો નાશ કરે છે; અને જે માણસ એવા ગુનેહગારને પાદશાહ કરે તેને દોજખમાં ભારે સજા મળે છે.[૧૩] (૨૦.) અને દરેક ઘરપર એક જડજ તથા એક સરદાર નેમવા માટે આદમજાતને શિખામણ; અને તે મહાન ફરજસારૂ નેમણુક કરવાથી એક માણસની પરિક્ષા; અને જ્યારે તેનો પાદશાહ ડાહ્યો હોય ત્યારે દુન્યાની સર્વ પેદાયશની આબાદી વિષે.[૧૪]

(૨૧.) અને રાસ્ત વિચાર, રાસ્ત શબ્દ, તથા રાસ્ત કામવાળા માણસને બુરો મીનો (**અહરમન**) ઉંધો વાળે[૧૫] છે તે વિષે; અને બુરા મીનોની દુશમનાઇની સામે

---

૧. યજશ્નેહા. ૩૧ મો, ફ. ૧૦, લીં ૩. ૨. ફ. ૧૦, લીં. ૩. માં આવેલા અવ૦ શબ્દ **દવાંસ્ચિના** ને પહલવી લખાણમાં **દાવાન્સીહચ્** લખ્યો છે. ૩. ફ. ૧૧, લીં. ૧. નીતિના કાયદાને દુન્યામાં ચાલુ કરી, **અહુરમજ્દે** પેદાયશની સર્વથી શ્રેષ્ટ નેમ પાર પાડી છે. ૪. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૧, લીં. ૨. ૫. જુઓ ફ. ૧૧, લીં. ૩. ૬. ભલાં મનનાં કામોથી એ છુટાપણાંને તેઓ લાયક થયાં તેથી. ૭. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૨, લીં. ૩. ૮. દરેક માણસ પોતાની શક્તિની જાત તથા જોર મુજબ બે મીનોમાંના એકની અસર નીચે આવે છે. એ જોર તેણે પોતે તેવાંજ કામો જે આગળ કર્યાં હોય તેથી મળે છે પણ તે ઉપર તેનાં મનનો કાબુ રહે છે. ૯. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૩, લીં. ૧. ૧૦. જુઓ ફ. ૧૪, લીં. ૨. ૧૧. જુઓ ફ. ૧૪, લીં. ૩. ૧૨. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૫, લીં. ૨. ૧૩. જુઓ ફ. ૧૫, લીં. ૧. ૧૪. જુઓ ફ. ૧૬, લીં. ૧. ૧૫. જુઓ ફ્રા૦ [illegible] "ઊંધું વાળવું;" શિકલીદનૂ, "ફાડવું," "કંટાળો આપવો."

થવાને, અને બુરૂં ભણનાર ગુનેહગારની, તથા અનીતિવાન જીંદગીવાળા દીન વગરના માણસની સામે થવાને ઉપાયો લગાડવા[1] વિષે; અને અશો માણસે લોકોને ખરે રસ્તે લઈ જવાને બદલે, દીન વગરના માણસે તેઓને ખોટે રસ્તે ફુસલાવીને[2] લઈ જવું;[3] અને પછી સેવટે કાયદો કરનાર માણસથી દુજના સીપાહોનું હારી જવું. (૨૨.) અને આદમજાતને મળેલી શિખામણ વિષે. કે તેઓએ દીન વગરના માણસના કહેવા મુજબ ચાલવાથી દૂર રહેવું, અને તેને ધ્યાન ન આપવું, અને તેની પાસેથી યજ્દાની અવસ્તા તથા જંદ ન મેળવવી;[4] અને દીન વગરના લોકોથી દુન્યામાં આવતી બુરી ચાલ, અને નિંદા, અને કુસંપ, અને મરકી,[5] અને ગભરાટ. (૨૩.) અને દીનદાર લોકોને દીન વગરનાં લોકો સામે થવાના ઉપાયની પીછાણ કરવાની શિખામણ વિષે, અને તેઓના નાશ સારૂ હથિયારો બનાવવા તથા ધરાવવા વિષે; તેથી જે બીક વગરનો પાદશાહ હોય તે સાચું બોલવા માટે ઘણો આતુર રહે; અને જ્યારે તે અહુરમજ્દની દીનને ચાહે ત્યારે તે સાચું બોલવામાટે તથા બીજા સદ્દગુણો ધરાવવા માટે આતુર રહે.

(૨૪.) અને અશો લોકોએ જે કાંઈ મેળવ્યું હોય તેને સારૂ તેઓની મદદ તથા છુટકારા માટે મરણની ત્રીજી રાતે ફાયદાકારક આતશના[6] આવવા વિષે; અને જે અશો માણસને ઠગે તથા દુઃખ દે[7] તેનો ચાલુ વિલાપ, અને તેઓનાં કામો જેને લીધે તેઓ એવી સજાને લાયક થયાં હોય તે સારૂ ગુનેહગાર લોકોને દોજખમાં નીચે ઘસડી જવાં.[8] (૨૫.) આ પણ કે હવર્દાત્ તથા અમર્દાત્ (સંપૂર્ણતા તથા અમર્ગી)[9] ના આશિર્વાદોને પુરેપુરૂં લાયક થવું તેને માટે છે કે જે પોતે પ્રમાણીક રીતે મેળવેલી પાદશાહી[10] જે તેની હોય તે ચલાવે છે, અને જેવી રીતે અહુરમજ્દ પોતાની પેદાયશો તરફ વરતે છે તેવીજ રીતે તે કામોમાં જે કાંઈ પોતાના મીનોંનો[11] પડછાયો હોય તેની સાથે દોસ્તી કરવાની ફરજ માને છે. (૨૬.) અને આ પણ કે જ્યારે તેનો મીનોઈ રાહબર તથા દસ્તુર કરે તે પ્રમાણે વિચારે, બોલે તથા કામ કરે ત્યારે કોઈબી માણસ દુન્યામાં એવો શ્રેષ્ટ થાય છે;[12] બીજા શબ્દોમાં જે કોઈ પોતાની સાચી વાણી સાથે ફાયદાવાળાં કામો કરે તે ભલો પાદશાહ નીવડે.[13] (૨૭.) આ પણ કે અહુરમજ્દ આ દુન્યામાં એવા પાદશાહનાં શરીરમાં ઘણો રહે છે,[14] તેનું રહેવું તેમાં તદન ખુલ્લું છે.

અશોઈની શ્રેષ્ટતા સંપૂર્ણ છે.

---

૧. જુઓ ફા૦ گزردن ગુજર્દન્, "ઉપાય લાગુ કરવો." ૨. જુઓ ફા૦ لوسیدن લૂસીદન્, "ઠગવવું." ૩. જુઓ હા. ૩૧ મો, ફ. ૧૭, લીં. ૧. ૪. જુઓ ફ. ૧૮, લીં. ૧. ૫. જુઓ ફ. ૧૯, લીં. ૨. ૬. જુઓ ફ. ૧૯, લીં. ૩. બાબ ૨૧ મો, ફ. ૪. ૭. જુઓ ફ. ૨૦, લીં. ૧, ૨. ૮. જુઓ ફ. ૨૦, લીં. ૩. ૯. જુઓ ફ. ૨૧, લીં. ૧, અને બાબ ૧૯, ફ. ૧. ૧૦. જુઓ ફ. ૨૧, લીં. ૨. ૧૧. જુઓ ફ. ૨૧, લીં. ૩. ૧૨. જુઓ ફ. ૨૧, લી. ૧. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો તેની ચાલ એવી ધડો લેવા લાયક હોય કે બીજા લોકો એક અશો રાહબરની માફક તેને પગલે ચાલે. ૧૩. જુઓ ફ. ૨૨, લીં. ૨. ૧૪. જુઓ ફ. ૨૨, લીં. ૩.

બાબ ૩૧ મો; વશ્તૅ-માન્સર નસ્ક, ફ. ૯.

(૧.) નવમી ફર્ગર્દ, હૂવએતુમઇતિ,[1] ત્રણ ઠગારા દેવનાં આવવા વિષે છે, અને તેઓની અહુરમજ્દ તરફની ઠગાઇભરી ચાલ,[2] જેથી તે ઠગાઇને લીધે તેઓ એમ ધારે કે તે એટલે અહુરમજ્દ તેઓને મનમાં રાખશે, તથા તેઓને બદલો આપશે, અને ભલી પેદાયશોને નાશ કરવા ઘટતું જોર તેઓ મેળવશે.[3] (૨.) એક ખીણમાંથી આ દેવોનું આકાશના ઘુમટ સુધી ધસી જવું, અને ઠગાઇથી બુમો પાડવી, એક એમ કે: "હું ઠગાઈ ન કરવાની શક્તિનો મિત્ર છું;" અને એક એમ કે: "હું ઠગાઈ ન કરવાની શક્તિનો મદદગાર છું;" અને એક એમ કે: "હું ઠગાઈની સામે થનાર સાહેબ છું;" અને તેઓનું એ મુજબ બોલવું કે: "હમો તે મીનો જે ઉદાર, અને એકમેકને મદદ કરનાર,[4] અને મિત્રાચારી ભર્યો છે તેના છીએ, અને હમો એક-મેકને ઠગતા નથી; હમો એવા નથી કે તારાં હથિયાર ન બની શકીએ;[5] હમો તારી દીન તથા કાયદો અને તારી મરજી બર લાવીએ છીએ; અને હમો તારા દોસ્તના મદદગાર છીએ તથા તારા દુશ્મનોને શ્રાપ આપનારા[6] છીએ; હમો તારી પાસે આ માંગીએ છીએ કે હમોને બહેશ્તમાં જગા આપ તથા લાયક માણસોને મળે એવો બદલો આપ."

(૩.) અહુરમજ્દ તેઓને જવાબ આપ્યો કે: "તમો રાત્રીનાં પ્રાણીઓ માફક ઘોર[7] અંધારાંમાં દોડ્યા કરો છો,[8] તેથી તમારી ઓલાદ દેવોથી છે, અને તમારી તોખમ અકોમન એટલે બુરાં મનથી છે;[9] એટલે કે, તમારી તોખમ ત્યાંથી છે કે જ્યાં અકોમન એટલે બુરા વિચાર, તથા વરૂન જે નાશકારક છે તે તથા વળી આજ[10] જે ઘણું એકઠું કરનાર છે તે, તથા તેમજ ઇંદ્ર[11] એટલે અદાવત, જે દીનને મારી નાંખે છે તે, અને દીન વગરનો મીનો, જે દુન્યાનાં લોકોને સારી જીંદગી તથા અમર્ગીના સંબંધમાં છેતરે છે[12] અને તેઓની બુદ્ધિને પહેલાં આંધળી બનાવે છે, તે રહે છે. (૪.) તેઓ પહેલાં આ કરશે, તે જેથી આદમજાતની બુદ્ધિ ફાયદાકારક કામો કરવાથી

---

૧. યજશ્ને હા. ૩૨ માનું નામ, એના શરૂઆતના શબ્દોમાં હ્વએતુ મળે છે. ૨. જુઓ અવ૦ રાજ, "મ્હોટેથી બુમ પાડવી," અને ફા૦ લાચૂ, "ઠગાઈ." જુઓ યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧, લીં. ૧. ૩. તેઓ પોતાનાં મનમાં એવી ખોટી આશા રાખે છે. ૪. જુઓ અવ૦ વારેમનૂ, "ટેકો," "મદદગાર" ૫. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧, લીં. ૩. ૬. જુઓ અવ૦ જી, "શ્રાપ દેવા." ૭. સરખાવો ફા૦ ખીરહ્, "અંધારૂ." ૮. જુઓ પહલવી વંદીદાદ ફ. ૧૯ મી, ફ. ૪૭. ૯. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૩, લીં. ૧. ૧૦. પહલવી લખાણોમાં અકોમનૂ, વરૂન, આજી. તથા ઇન્દરની બુરી શક્તિઓની ચરચા વારેઘડીએ મળે છે. ઇન્દર જોકે હીંદી ઇન્દ્રને મળતોજ છે તો પણ તે હમેશાં બુરા અર્થેજ વપરાય છે, અને તેનો એ અર્થ અવ૦ ધાતુ ઇનૂ, "નિંદા કરવી," "ખાર રાખવો" એ ઉપરથી નીકળેલો છે. ૧૧. બુન્દ૦ બા૦ ૧ લો, ફ. ૨૭ તથા બા૦ ૨૮ મો, ફ. ૮ મુજબ ઇન્દર માણસોને સવાબનાં કામોથી ફુસલાવી દુર રાખે છે, અને પવિત્ર ક્રિયાઓને ધિક્કારતાં શિખવે છે. ૧૨. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા ૩૨ મો, ફ. ૫, લીં. ૧.

આંધળી થાય, અને તેઓના સારા શબ્દો તથા સારાં કામો હમો **અમેશાસ્પંદો**ની[૧] ક્રીયા કરવાથી ફરી જાય, તેઓ તેથી પોતાનાં ડહાપણનો નાશ કરે છે, અને જે દેવો ચાહે છે[૨] તેને સર્વથી સરસ અશોઈ ગણે છે;[૩] તેઓ જુઠા શબ્દો બોલે છે, અને તેથી તેઓ માણસોનાં બુરાં કામોની વખાણ કરે છે, તમોમાંના ઘણાક જુઠાણું તથા મગરૂરી કરતાં વધુ ઠગાઈ તથા મગરૂરીથી **જોહર** અથવા ભેટો સાથે તેઓને આરાધો છો, તેઓ તેથી તેઓની મ્હોટી યજશ્નને વધારે છે, જેથી તેઓ તેઓનાં પાપો વધુ અને વધુ કરે. (૫.) અને તમો કે જેઓ દેવો છો તેઓના પ્યારને લીધે તથા તેઓના કુસંપને લીધે જેઓ તમોને આગળ કરતા નથી તેઓને તેઓ માર મારે છે; જ્યારે તેઓ જે સરદાર નેમે તે નાશ કરનાર થાય, જેથી સેવટે એમ થાય કે તેજ નાશ કરનાર થાય; તેઓ તમોને સરદાર તરીકે લે અને તેઓ નાશ કરે. (૬.) તમો દેવો જે અન્જુમનમાં તમોને દૂર રાખવાનું બોલે ત્યાં ખચીત બુરા થાઓ છે, અને જ્યાં અશોઈ શિખવનાર આવ્યો હોય અને દુન્યામાં સર્વ રોશની ફેલાય તે યજશ્નને તથા આરાધનામાં તમો બુરા થાઓ છો; તમો વળી આદમજાતને દેવોને દૂર રાખવા માટે પોતાનામાં સંપૂર્ણ મનશ્ની ધરાવવાની મળેલી શિખામણનો નાશ કરો છો."

(૭.) અને આ પણ કે: "તમો કે જેઓ ગુનાહગાર છો વધુ બુરા છો, અને તમો સારી ભેટ તથા શબ્દો સાથે દેવોની આરાધના કરો છો; જે તેઓ ખરાબ ભેટ તરીકે કબુલ રાખે છે, તેનો બદલો ભયંકર દોજખ છે."

(૮.) અને આ પણ કે: "પેલા કીનાવાળા દેવો[૪] વિષે, હું તને પહેલાં તેનું જ્ઞાન હોવાથી, જ્યારે તેઓ દુન્યામાં આવ્યા, એટલે કે તેઓ તેમાં પહેલા દોડી ગયા, ત્યારે તેઓના કાયદાની ખાસીયત શું હતી તેનું વર્ણન આપીશઃ—(૯.) એ **જરથુશ્ત્ર**! ત્રિસ સદી સુધી[૫] મારી દુન્યા અમર્ગ તથા નાશ થયા વગરની હતી, પણ જ્યારે ત્રીસમી સદી પુરી થઈ,[૬] એ **સ્પીતામાન્**! ત્યારે નુકસાનકારક દેવોએ પેદા કરેલો પરસેવો[૭] મારા **ગાયોમર્દ**ને લાગ્યો, જે **અહુ** તથા **રતુ**ને લગતી આ **અહુનવર**ની બંદગી ભણતાં એક માણસને જેટલો વખત લાગે તેટલો વખત ચાલુ રહ્યો. (૧૦.) અને જ્યારે તે પરસેવામાંથી બહાર પડ્યો ત્યારે તે બચાવ વગરનો થયો, એટલે કે તેની ઉપર અંધારૂં આવી પડ્યું;[૮] એટલે કે, ત્યારે **અહુ** તથા **રતુ**ને લગતાં ભણતર વાળી આ બંદગી મેં ભણી; અને જ્યારે હું **અહુનવર**નો **વાસ્તારેમ્** શબ્દ બોલ્યો ત્યારે દેવો અંધારામાં પડી ગયા."

---

૧. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૪, લીં. ૧ ની સરેહ. ૨. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૪, લીં. ૩. ડહાપણ તથા અશોઈ સારી જીંદગીથીજ વધે છે. ૩. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૪, લીં. ૨. ૪. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૭. લીં. ૧. અને ફ. ૮, લીં. ૧. ૫. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૧ લો, ફ. ૮, ૨૦, ૨૧. ૬. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૩ જો, ફ. ૩. ૭. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૩ જો, ફ. ૧૯. બુન્દહિશ્ન મુજબ આ પરસેવો દેવોના દેખાવ દેવાથી ફુટી નીકળ્યો હતો. ૮. જુઓ બુન્દ૦ બા૦ ૩ જો, ફ. ૨૦.

(૧૧.) અને દેવોથી થતાં નુકસાન વિષે તેણે વળી આ કહ્યું કે: "**અહ્રમન**નૂ મારી પેદાયશોને **અહુનવર**નાં ભણતરની[1] ખોટી સમજણ આપી તેઓનો નાશ કરે છે, જે ભણતર તેઓને એક મીનોઈ દોલત છે, તથા જે સાટાં મુજબ ચાલવાનું ફેકી દેછે;[2] અને **વોહુમનૂ**થી મળતી મીનોઈ દોલત ધરાવવાની ખાહેશ વિષે; એટલે કે આ જરૂરનું છે કે તેઓ તે પ્રમાણીકપણે ધરાવે. (૧૨.) અને તે **વીવંઘાઉ** ના છોકરા **યિમ** વિષે જેણે લોકોને સુખી બનાવ્યાં, જેણે ભલી પેદાયશવાળાં પ્રાણીઓને સુખી કર્યાં;[3] તેથી, ઓ **જરથુશ્ત્ર!** જ્યારે તેણે ભાષણથી લોકોને કહ્યું ત્યારે તે એમ બોલ્યો કે: 'તમો કે જેઓ ઢોરોને માટે માણસો છો,' એટલે કે તમોને વિભાગ પાડીને[4] માણસ તરીકે છુટા પાડવામાં આવ્યા છે, તમો માંસ ખાવો છો, તમો જેઓ માણસો છો તેઓ માટે પુરતું માંસ છે; લોભથી તેમજ દુશ્મનાઇને લીધે પણ તમો પ્રાણીનાં આતરડાંમાંની ચરબી[5] ફેંકી દેશો નહીં; અને તમો હલાલ કરવાના ધંધા સારૂ એક જાનવરને હલાલ કરો ત્યારે પણ એ ચરબી ફેંકી દેવા દેશો નહીં; એટલે કે તે તમોને તથા તમારાં ઘરનાં લોકોને માટે સારૂં છે."[6]

(૧૩.) અને આ પણ કે: "બુરા **અહ્રમને** માણસને મારી દીનનો[7] નાશ કરવા પેદા કર્યો છે, તે માણસની જીંદગી આખી અંધાપાની છે જે અશોઈ માટે ધિક્કાર તથા અશો માણસ માટે હલકું મત જાહેર કરે છે, તેને માટે તે એમ બોલ્યો કે: "તમો માણસો તેઓનાં ખેતરો માટે નાશ પેદા કરો છો; એટલે કે, તમો તેઓના નાશનો વધારો કરવા સારૂ એકમેકને મદદ કરો છો; એટલે કે, તમો નાશનો વધારો કરો છો, અને તમો માણસો તેઓનાં ખેતરોનો નાશ કરવાનું ચાલુ રાખો છો, જેઓ તેઓનાં ખેતરોમાં નાશ નીપજાવવા સારૂ રહો છો, જેઓ તેને એકદમ નાશ કરો છો; તમો માણસો છો, તમો તેઓનાં ખેતરોને આગથી તારાજ કરો છો,[8] અને બીજી ચીજો જે હોય તેથી તેઓને વળી ફળ વગરનાં બનાવો છો, જેથી ખોટી દીનમાં તેઓને આકીન રાખતાં કરો છો, તમો માણસો છો જેઓ ઠગાઈના દેવથી ઘણે ભાગે મળેલા લોભથી લાંબી જીંદગી ભોગવો છો."[9]

(૧૪.) અને દેવોથી થતાં નુકસાન વિષે આ પણ કહેલું છે કે: "તેઓએ આ મારાં પ્રાણીઓ તરફ ધિક્કારભરી ચાલ ચલાવી; અને તેમજ વળી લાસને દાટવાની જગાપર દેવોને લઈ જઇને વળી અશો માણસની તથા પહેલવાનની શાંતિ લૂટી લીધી

૧. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૯, લીં. ૧. ૨. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૯, લીં. ૨. ૩. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૮, લીં. ૧. ૪. જુઓ હા. ૩૨ મો, ફ. ૮, લીં. ૨. ૫. સરખાવો ફા० **પતહ**, "ચરબી," અને **રૂદ્**, "આતરડું." ૬. આ આખો ફકરો **યિમે**, એક સારા પાદશાહ તરીકે નામના કેમ મેળવી તે દર્શાવે છે. કેટલીક ક્રિયાઓમાં વાપરવા સારૂ આ ચરબી રાખવાની જરૂર છે. આ ગુછવણવાળા ફકરાનો અર્થ ડૉ. વેસ્ટ જુદીજ રીતે કરે છે. ૭. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૧. ગાથામાં અહીં દીન વિષે ઈશારો છે. ૮. જુઓ યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧૦, લીં. ૩. ૯. અહ્રર્મનના શાગેર્દ એક અશો માણસનું આ મુજબ વર્ણન આપે છે.

(૧૫.) અને આ વિષે પણ કે: "જેઓ લાસને ઘરમાંના પાળેલાં જાનવરપર કે ઢોરપર લઈ જાય[1] તેઓ દીનની દોલતને સર્વથી વધુ નુકસાન કરનારા છે." (૧૬.) આ પણ કે: "જે માણસો એક લાસને ઘરનાં જનાવરપર કે ઢોરપર મોહોલ્લામાં લઈ જાય તેઓ જીવતાં માણસોમાં ભયંકર આફત ફેલાવે છે; તેઓ આતશને, અને પહાડપરથી નીચે વહેતાં પાણીને, અને પ્રવાહી જે દસ જાતની છે તેનાં શરીરને, અને ઝાડોનો રસ જે હજાર ગણામાં ચાર જાતના છે, એટલે કે એક વખતે હજાર નીકળી આવે છે તેને નુકસાન કરે છે; જેઓ એવી રીતે કોઈ ગુનેહગાર માણસની લાસ લઈ જાય તેઓ આફતને સર્વથી વધુ ફેલાવે છે."

(૧૭.) "વળી તે માણસો વિષે હું તને કહું છું. ઓ **સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર!** કે તે નવમી તથા દસમી સદીઓમાં[2] બુરાઈની એટલે દૂજની ઓલાદ અને **અહેર્મન્**નો ઉકરડો[3] ઉભાં થશે; તેઓમાંના દરેકનો પણ દસ દેવપરસ્ત માણસો કરતાં વધુ નાશ કરવો જોઈએ; તેઓને એકદમ સાફ કરવા જોઇએ એટલે કે જેઓ ખુદાઈ વિચાર તથા મ્હોટાઈ વગરના મોબેદો હોય તેઓને સઘળી મીલકત વગરના કરવા જોઈએ. (૧૮.) અને એક ખેડુત વિષે જે કિલ્લાં[4] તથા દેડકા જેવી નાશકારક આફતની પાછળ પડી તેઓને અટકાવે, એટલે કે તેઓને માણસોથી દૂર રાખે, અને તે માણસ વિષે જે નિર્દોષ માણસને ગુંચવણ કરાવે અને બુરાઇથી રચેલા હુકમો તેઓએ બજાવવા. (૧૯.) અને તેઓ પણ આ જે મારી છે તે પર, આ મારી દીનપર નાશ લાવે છે, જેઓ કેમ જીવવું તે વિષે, એમ કહે છે કે: જો જીવવાની જરૂર હોય તો હમારી રીત મુજબ જીવવું; અને તેઓ ગુનાહગાર છે, અને વળી મ્હોટાઇમાં હલકા થાય છે,[5] એટલે કે, જેઓ તારી દીનના હોય તેઓના સરદાર તથા વાલી તરીકે; અને ઓ અશો **જરથુશ્ત્ર!** તેઓ ગુનાહો કરે છે તથા મુર્ખાઈથી તારી પેદાયશનો નાશ જાહેર કરે છે."

(૨૦.) "તેઓ, વળી, જેઓ તારી દીન જે અહુરમજ્દને આરાધે છે તે કબુલ કરનાર લોકોનો નાશ જાહેર કરે છે; ઓ **જરથુશ્ત્ર!** તેઓ જેઓને લૂંટે છે તેઓની મીલકત તથા માલમત્તાને નુકસાન કરે છે, અને આ તારી આરાધના, અને તારાં માનને સારૂ ધિક્કારથી વિચાર કરે છે; અને તેઓ **અવસ્તા** તથા **જન્દ**ની બન્ને દીન સારૂ ધિક્કારથી વિચારે છે, જે **અવસ્તા હું** જે મીનોમાં સર્વથી ફાયદાકારક મીનોએ તને જાહેર કર્યા છે. (૨૧.) અને તેઓ સર્વથી વધુ અશો હોય તેની ક્રિયા બગાડે છે, અને **સ્પીતામાન્ જરથુશ્ત્ર**નો જે ચેલો હોય તેનાથી થતી **નીયાયશ** બગાડે છે;

---

૧. વંદીદાદમાં આ કામને ભારે ગુનાહ ભરેલું ગણ્યું છે. ૨. વેસ્ટ અહીં ધ્યાન ખેંચે છે કે **બુન્દહિશ્ને**ની ભૂલભરેલી ગણત્રીથી અહી મોબેદો જેને **બજગર** એટલે પાપી કહેતા હતા તે **યજદગર્દ** પાદશાહના અમલ વિષે અહીં જણાવ્યું છે, કારણ કે તેણે નાસ્તીક **મજ્દક**ની તથા બીજી દીનોને પાળવાની છુટ આપી હતી, જે વખતે દીનનાં તથા સંસારીક દુઃખો ઈરાનપર પડયાં હતાં અને આરબો ચઢાઈ લાવ્યા હતા, જુઓ વેસ્ટની વાંચવા લાયક નોટ ૪ થી, પા. ૨૫૭. ૩. જુઓ ફા. રીખ, "નરક," અને **રીખ્દર**, "ખાળ કુવો." ૪. સરખાવો ફા. **દીરફૂ**, "કીલ્લા." ૮. જુઓ પહલવી યજશ્ને હા. ૩૨ મો, ફ. ૧૧, લીં. ૧.

અને જેઓ સર્વેથી ખરાબ કામને ખુશાલીની ચીજ જાહેર કરે છે[1] તેઓ જે કામ ખરાબ ગુનાહગાર નકકી થયું હોય તેને માણસો તરફનાં સર્વેથી શ્રેષ્ટ કામ તરીકે જાહેર કરે છે.[2]

(૨૨.) "અને તેઓ અપ્રમાણીક ભેટથી પાદશાહી સત્તાની ખાહેશ રાખે છે, એટલે કે, તેઓ લાંચથી પાદશાહી મેળવવા માંગે છે; તેઓ તેનાં રહેઠાણમાં ઘણાં ગુનાહગાર છે, એટલે કે તેઓ મનમાં આ માંગે છે કે:—'બીજા સો આપ્યા તેને બદલે તે બીજા પાસેથી હું બસો લઈશ;[3] તેઓ બહેશ્તનો નાશ કરે છે;[4] તેઓ પોતાનાં રવાનનો નાશ કરે છે; તેઓ હાડમંદ દુન્યાનો નાશ કરે છે. (૨૩.) પછી રાજ કરનાર લોકો, એટલે કીગ્ તથા કરપ[5] પાદશાહી લઈ લેશે, દેશમાં જેઓ સર્વેથી ખરાબ પાદશાહ હશે તેઓ ઘરમાંના અને મોહોલ્લામાંના, અને શેહરમાંના, અને દેશમાંના સર્વેથી શ્રેષ્ટ પાદશાહપર રાજ કરશે; પછી બન્ને લોકો એટલે સારા પાદશાહો તથા બુરા પાદશાહો, ગડબડ ઉભી કરશે; અને બુરો પાદશાહ માર્યો જશે તથા સર્વેથી શ્રેષ્ટ પાદશાહને પાદશાહી સોંપવામાં આવે છે. (૨૪.) પછી જે કોઈ તે હાલતમાં એવી દરેક અપ્રમાણીક ભેટોથી જે જીવવાળી તથા જીવ વગરની હોય તેથી ખાહેશ રાખે છે તે તે માણસ છે જે મારામાંરી તથા ફરિયાદની ખાહેશ રાખે છે: જો કે જે માણસ મારા અશો માણસ તરફ ભારે માન દેખાડે છે તે તેને સગવડ બક્ષે છે; અને જે અશોઈ શિખવનાર લોકોને બચાવે છે;[6] અને જે જાદુગરો તથા પરીઓને શિક્ષા કરશે."

(૨૫.) અને આ વિષે પણ કે:—"કીનો ઘણાં કીનાવાળાં લોકો માંગે છે, એટલે કે, તેઓ ગુનાહગાર લોકોને સજા કરશે;[7] જે પછી જ્યારે તેઓ શરીરમાં જીવ મૂકશે,[8] એટલે કે જ્યારે શરીરમાં જીવ મૂકાય છે ત્યારે, પણ પીગળેલી હાલતમાં ધાતુ પૃથ્વીપર પુરતા જથ્થામાં પડેલી છે એવી હાલતમાં કે તે જે અશો હોય તેપર કીનો લેતી નથી પણ તે ગુનાહગાર માણસો પર કીનો લે છે; તેની ઉપર હું કે જે અહુરમજ્દ છું તે દુન્યામા ફ્રશોગર્દ[9] મેળવીશ. (૨૬.) વળી એમ મારામાં જે સંપૂર્ણતા છે તેથી કદી નહીં હતી તેવી દુન્યા પહેલાં સંપૂર્ણ થશે; જે હાલ બી અમર્ગ છે તે હવે પછી બગડસે નહીં, તેની જાહેર રચના કીનાવાળી[9] છે; અને મારી મીનોઈ પાદશાહી દેખાડવાથી[10] તેઓ વળી જાણે છે, કે મારેથી જુદી અશોઈની હાડમંદ દુન્યા હમણાં પણ અમર્ગ હાલતમાં છે."

અશોઈ સર્વેથી શ્રેષ્ટ ન્યામત છે.

---

૧. જુઓ પહલવી યજ.શ્ને હા. ૩૨ મો, ફ્. ૧૨, લીં. ૨. ૨. જુઓ ફ્. ૧૨, લીં. ૧. ૩. જુઓ, ફ્. ૧૩, લીં. ૧ ની પહલવી સરેહ. મીલ્સ એમ ધારે છે કે ગ્રેહમગ્ કોઈ બુરા સરદારનુ નામ છે. ૪. જુઓ ફ્. ૧૩, લીં. ૨. ૫. જુઓ ફ્. ૧૪. લીં. ૧, તથા ફ્. ૧૫, લીં ૧. જરથુશ્ત્રના દુશ્મનો જેવા કે દૂરાસ્રોબ્, બ્રાત્રોગ-રેશ્, વએદ્ વોઈશ્તૂ અને જેરમગ્. ૬. જુઓ ફ્. ૧૩, લીં. ૩. ૭. જુઓ ફ્. ૧૬, લીં. ૩. ૮. એટલે કે રસ્તાખીજમાં તન-ઈ-પસીન્ વખતે શરીર સજીવન થશે ત્યારે. ૯. કારણકે જો રવાન અમર્ગ ન હોય તો માણસોને શિક્ષા કરવામાં કાંઈ ફાયદો નથી. ૧૦. જે દુન્યામાં નીતિનો કાયદો ચાલુ કરે છે અને તેથી દુન્યાની પેદાયશો અમર્ગ છે એમ દેખાડે છે.

Glossary of Select Words contained in Vol. XVII.

(*ázvarih*), chap. IV., § 1, p. 6. l. 8; *n.*, 'avarice,' લોભ. Cf. Av. 'lustful desire,' 'avarice'; Pers. آرزو 'avaricious.'

(*khanj*), chap. V., § 1, p. 8, l. 9, *n.*, 'loss,' 'ખોટ.' Cf. Pers. خنج 'lost.' West reads *khang*, and translates, 'festivity,' thinking of Pers. خنک 'happy.'

(*khang*), chap. X., § 2, p. 17, l. 11, *n.*, 'live coal,' 'સળગતો કોળસો'. Cf. Pers. خرک 'live coal.' West reads *âvilag*, 'blister.' Cf. Pers. آبله *âbilah*, 'blister.'

(*hanjâftan*), chap. XIV., § 4, p. 35, l. 2, *inf.*, 'to comply,' 'બહાલ રાખવું.' Cf. Pers. هنجفتن 'to comply with.'

(*khap*), chap. XV., § 2, p. 35, l. 7, *n.*, 'strangulation,' 'ગુંગળાવવું.' Cf. Pers. خپ 'strangulation.'

(*khirang*), chap., XXXI., § 3, p. 99, l. 12, *adj.*, 'gloomy,' 'અંધારૂ, કાળુ'. Cf. Pers. خیره 'gloomy.'

(*davûn*), chap. IV., § 3, p. 7. l. 2, *adj.*, 'mean,' 'હલકું.' Cf. Av. 'mean.'

(*gushnag*), chap. XVIII., § 4, p. 45, l. 2, *adj.*, 'dwarfish,' 'વહેંતિયાં જેવું'. Cf. Pers. کوشک 'a dwarf.'

(*gerêstag*), chap. XX., § 13, p. 53, l. 7, *n.*, 'den,' 'ગુફા.' Cf. Av. 'burrows,' 'caverns.'

(*yân*), chap. XXVII, § 6, p. 78, l. 8, *n.*, 'inspiration,' 'બશારત.' Cf. Pers. یان 'trance.'

(*vîzûdâr*), chap. XXI., § 2, p. 99, l. 9, *n.*, 'imprecator,' 'શ્રાપ દેનાર'. Av. root 'to curse.'

(*nûyinîdâr*), chap. XVI., § 4, p. 41, l. 1, *n.*, 'mourner,' 'વિલાપ કરનાર'. Cf. Pers. نویدن 'to cry aloud.'

(*kirbûg*), chap. XX., § 10, p. 52, l. 6, *n.*, 'lizard,' 'ઘરોળી.' Cf. Pers. کرباس 'lizard.'

(*kasang*), chap. XX., § 10, p. 52, l. 6, *n.*, 'tortoise,' 'કાચબો.' Cf. Av. 'tortoise,' Pers. کشو 'tortoise.' Sans. कच्छप, 'tortoise.'

(*zûzag*), chap. XVI., § 5, p. 41,

l. 4, *n.*, 'hedgehog,' 'શાહુડી.' Cf. Pers. خوزکی 'hedgehog.'

(*zîflunîd*), chap. XXXI., § 10, p. 102, l. 7, *v.*, 'fell', 'પડ્યો.' According to West the word is formed from the aorist of Chaldæ *nîfâl*.

(*pârag*), chap. XXVIII., § 1, p. 80, l. 2, *n.*, 'bribe,' 'લાંચ.' Cf. Pers. پاره 'bribe.'

(*mûshtan*), chap. XIII., § 4, p. 32, l. 4, *inf.*, 'obliterate,' 'છેકી નાંખવું.' Cf. Pers. موشتن 'to rub off.'

(*pâzîdag*), chap. XVI., § 8, p. 42, l. 1, *n.*, 'chrysalis,' 'પતંગ્યાનો કીડો'. Cf. Pers. پازیده 'butterfly.' West following DM. reads *apâ-pâstakŏ*, 'without a footing,' from Pers. پاستم 'the foot.'

(*rîdîh*), chap. IV., § 1, p. 6, l. 8; *n.*, 'stupidity' 'મૂર્ખાઇ.' Cf. Pers. ریدن 'to be stupefied.'

(*rîkhdâr*), chap. XXXI., § 17, p. 105, l. 8, *n.*, 'midden', 'ઉકરડો.' Cf. Pers. ریخ 'excrement,' and ریخدر 'a cesspool.'

(*râzag-garîh*), chap. XXXI., § 1, p. 99, l. 1, *n.*, 'deceitful attitude,' 'ઠગાઇ ભરી ચાલ.' Cf. Av. ... 'to cry out aloud,' and Pers. لاغ 'deception.'

(*lûsinîdan*), chap. XXX., § 21, p. 97, l. 1, *inf.*, 'cheating,' 'enticement.' 'ઠગવું, ફુસલાવવું.' Cf. Pers. لوسیدن 'to cheat.'

(*spûg*), chap. XXIX., § 11, p. 88, l. 9, *adj.*, 'independent,' 'સ્વતંત્ર'. Cf. Pers سبوکی 'independent.'

(*shasp*), chap XII., § 4, p. 30, l. 12, *adj.*, 'hanging,' 'લટકતુ.' Cf. Pers. شسپ 'leaping,' 'jumping.'

(*suftênd*), chap. XIII., § 3, p. 32, l. 11, *v.*, 'deceive,' 'ઠગે છે.' Cf. Av. ... 'to turn upside down.'

(*sad-kandag*), chap. XV., § 11, p. 38, l. 12, *adj.*, 'of hundred moats,' 'સો ખાઇવાળું.' Cf. Pers, خندق 'a moat.'

(*samûr*), chap. XV., § 11, p. 37, l. 1, *n.*, 'marten' or 'marten fir' 'નોળીઓ,' અથવા 'નોળીઆની ચામડી.' Cf. Pers. سمور 'marten or weasel.'

(*sûl*), chap. XVIII., § 8, p. 46, l. 4, *n.*, 'grief,' 'દલગીરી.' Cf. سولیدن 'to mourn.' West *sûr* 'calamity.'

(*shivlunidan*), chap. XXX., § 21, p. 96, l. 11, *inf.*, 'upsetting,' 'ઉંધું વાળવું.' Cf. Pers. شکلیدن 'to upset,' or 'to tear, 'to disturb.'

